EX SCIENTIA SPES
JULIUS S. HELD

Spiegel der
QUADE VROUWEN.
Door P. B.
IE SABEL.

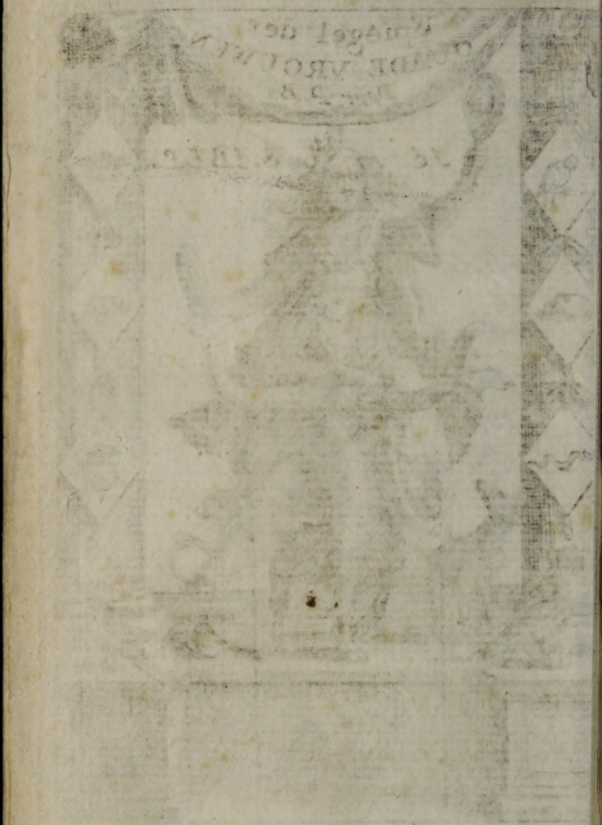

SPIEGEL der Quade VROUWEN;

Daer in al hare gruwelen heel aerdigh worden vertoont, soo uyt de H. Schrift en Vaderen, als uyt d'oude en nieuwe Geschied-boecken.

Door

P.B. MINNEBROEDER,

In de hooge Schoole tot Parijs, by een vergadert, en uyt het Fransch in Nederduyts vertaelt.

En desen tweeden Druck meer als twee derde vermeerdert, met verscheyde gedenckwaerdige Historien, soo oude als nieuwe. Zijn oock eenige geestige Kluchten achter aengevoeght. Als mede een seer vermaeckelicke Vertelling, beschreven door den Heer *Nicolaes Machiavelli.*

Verciert met eenige schoone Kopere Platen.

t'AMSTERDAM,

Gedruckt by *Broer* en *Jan Appelaer*, Boeckverkoopers, op de Fluwele Burgwal, 1668.

LECTORIBUS.

Improba depingitur mulier, cui Porcus in auro
Est similis, simili garrula pica filet.
Vpupa pulchra quidem plumis, sed fœtida tota
Attamen hanc superat, fœmina sola satis.
Dæformis bufo, vulpes astutus & sanguis
Victrici palmas attribuêre suas.
Assimulatur item putri cum stercore sacro,
Et cerebro atque malis omnibus est similis.
Hæc nos in speculo teneris damus ecce, puellis.
Talia eò citus vetia quo fugiant.

Aenrading.

WAerde en Rechtschape Mannen,
En ghy Jongelingen, hier
Wort hier grouwelickste Dier,
Door de geessel, uytgebannen.

Sie, ay sie! hier naer het leven,
't Grootste Monster afgebeelt,
Sie wat wonder dat 'er speelt,
By de allergaylste teven.

Al't bedrogh der dart'le Hoeren,
Keunt ghy, in dit Spiegel-glas,
Aerdigh sien: kom spoe u ras,
Leer hoe sy'er Mannen loeren.

Sie dit Swijn een Swijn beryen,
In een Horen-zael gezet:
Wijl die Feexen 't echte bed,
Door 'er snoode luſt, benyen;

Des ſy, in de vaetſe kotten,
Als de Varckens in de dreck,
Wentelen, door welck gebreck,
Sy, al levendigh, verrotten.

Deſe Wapen-ſchilden toonen,
Aen het ſchrandere verſtant,
Hoe ſy, door 'er eygen ſchand,
Heure goede Mannen kroonen.

Even als een Exter 't ſpringen,
In het groen, niet laten kan:
Alſoo weynigh kan de Man
Haer, in heure luſt, bedwingen.

Laet de Papegay wat ſnappen,
't Is maer wind: der Vrouwen tong
Is ſoo bijſter los ter ſprong,
Dat ſy het geheymſt ſal klappen.

s'Is in heur godlooſe handel,
Looſer, dan de looſe Vos:
Want al loopt ſy noch ſoo los,
Niemand merckt'er ſlimme wandel.

s'Is een miſthoop van veel ſonden,
Door de Duyvel opgeboopt:
Wijl ſy lijf en ziel verkoopt,
Daer geen zegen w ort gevonden.

s'I

s'Is een Slang vol giftigheden:
Wijl sy door'er eygen quaet,
Man en Maeghd, en al beschaed,
En verwaerlooft alle zeden.

s'Is, in 't vlayen en in 't kooſen,
Even als het Camaeljoen:
Want sy is, by 't groene, groen,
En, by rooſen, als de rooſen.

s'Is door booſheyt, opgeblaſen,
Even als een Pad door ſucht:
Want sy ſal, om 't minſt gerucht,
Als de quaetſte nicker raſen.

Soo ghy uw', voor deſe ſnoode,
Soeckt te hoeden hier is raed
Hoe dit, ſoo bederflick quaed,
Op het vayligſt, wort ontvlooden.

Set dees Spiegel voor uw' oogen:
Want sy toont, in het verſchiet,
Het ontelbare verdriet,
't Geen de wijſte heeft bedroogen.

Wacht u, 't nijpt.

verscheyde geestige Kluchten, der Vrouwen aen
gen en listen, ontdeckende; met een seer vermae
licke vertelling, beschreven door den Heer Nicol
Machiavelli, uyt 't Italiaens in 't Neerlants n
welicks vertaelt. En om 't soo wel voor het ges
als de geest behaeghlick te maecken, hebben dit Bo
je met verscheyde schoone Koopere Platen verciert

En also ick wel weet, dat dit Boeckje dickwils
de goede Vrouwen te quellen sal worden misbruyc
Soo bid ick, sy het selve al lachende voor by la
gaen, en haer, als hun niet raeckende, aen 't s
niet eens kreunen. Want ons oogmerck is niet
ders, dan sulcke te lasteren, en ten toon te stellen,
die het met hun quaet leven verdienen, en geen
de Vrouwen in 't gemeen. Latende ondertusse
de goede Vrouwen, (die 'er eylaes weynig genoeg z
in een onwaerdeerlijcke achting, als deselve niet
noeg konnende prijsen, en in tegendeel de quade
niet genoeg konnende laecken. Neem dan dese n
ne geringe arbeyt tengoede, en gebruyckt se tot u
nut. Vale.

SPI

A.

SPIEGEL

Der

QUADE VROUWEN.

Mulier avidissimum animal.

De Vrouw is 't aller gierigste beest.

Goedgunstige,

WY kunnen, schoon wy hier een Monster dat uyt zijn oogen vuerige stralen schoot, hebbende twee handen als twee afgrijsselikke draken, en in yder een flikkerende fakkel, tanden als vlammende zwaarden, een mond als een vurigen oven, spouwende in plaats van zijn tong te roeren, een venijnige tonteyn, en een beek vol vergiftige slangen, zijn voeten met draecx vleugelen verzien, een muyl als een verscheurende wolf ten toon stelde, den aert van een gierige Vrouw niet afbeelden: want deze is wreeder dan een Tijger, onverzadelikker dan de Hel, beestelikker tegens heur even naasten, dan een Panther. Vyandtlikker, tegen'er ou-

ders, dan de Viperen en Hagediſſen, onre-
delikker van natuur, dan een Wolff, tegen'e
jongen, en haar ſelven hatelikker dan yets te
weerelt, ſpruytende uyt dien godlooze gie-
righeyd, daar heur borſt altijd af zwangert
en zoo tot de honger van goud, zillever en
andere Koſtelijkheden, wordt voort gedree-
ven; datze, door 't omhelſen der ydele en
verdoemelikke dingen, eer en eed achter d
bank werpen, en gruwelikker, dan ſulck een
gruwelik beeſt, wiens geſtalte wy voor heen
hebben beſchreeven, word. Dit is d'oor
zaak dat de Heylige Schrift: Prov. 2: zegt
een Vrouw is een vuyl varcken, een miſhoo
om heur vuiligheden en ſchandalen: Ja da
meer is, zy wort, Eccl. 9. om'er lichtvaerdig
heyd, een Wind, en Eccl 25. om 'er boo
heyd, een Schorpioen, en Prov. 27, om'e
wreetheyd, een draak, en om datze, van na
tuur, zoo zeer tot de gierigheyd is genee
gen, een Beer genoemt. derhalven is zy, on
raad en daad te geeven, onbequaam; en zo
Ariſtoteles zeght, om 't geringſte te beſtie
ren, onnut; noch kan, door dienze altijt kib
belt, de Vreede niet beminnen, en te zwac
om enige doorlugtige daden te doen, zy i
door de drift haars gierigheydts, die haa
gedurig, om middelen tot haar onderhou
en ſtaats-bevordering, gelijck dat an de zoc
danige die tot elcks gerief, om heur mar
ne

Tab. 2.

nen tot ampts bedieningen te brengen, zijn, blijkt, te vinden, anport gedurig beſorght om tot armoede te vervallen.

Hier onder zijnze meeſt al begreepen, doch deeze, die de H. Schrift verheft, en als Lelijen, onder de doornen, zijn, uyt gezondert, deeze zijn zeer wel bekent, doch wy willen daar teegenwoordig, door dien ons voornemen alleen is om van de dorenen te handelen, niet af ſpreeken; vermits wy in Adams dochteren, die heur harten an de tijtelike zorgen verhangen, zonder op de Lelijen, die ons, in hoop, de waere getrouwigheyd van't toekomende, voorbeelden, te ſtaren, wercks genoeg vinden.

Dit's d'oorzaak, daar door zy meer op een Creſus of een Midas, ſchoonze de wanſchapenheyt gelijk zijn, dan op een vernuftigen Solon, of Ariſtoteles loeren; invoegen datſe, alſoo heur lichamen beſmetten en onteeren, heur Saligheyd en eeuwige vreugh de verwaerlozen.

De luſt is voorwaar te kleyn om daar door eeuwig Gods aengezigt te derven, en een gedurig na-wee in 't gemoed, om dit handelbaar goud en een ſtinkende Venus kus, te dragen: want daar ſtaat geſchreven: *Pretium ſortis vix eſt unius panis.*

De Romeynen pleegen veel liever ongehuwde dan gehuwde perſoonen tot hun

Regeerders te verkiezen, uit oorzaak dat d
Vrouwen, door een natuurlikke gierigheyt
ſteets tot'er eygen voordeel zijn genegen
Zeid ymant datze mild zijn, ik antwoort, dat
dat alleen een ſchijn is, om, onder dat dekſel,
haar vuyle, en godlooze begeerte te doen
grazen, om alſoo van heur hart een afgront,
en haar zelven, van heur malle zinnelikhe-
den, tot ſlaven te maken.

Is yemand beluſt om te weeten hoe een
Vrou haar (als ze van twee vrijers op een
zelve tijdt wort gevrijt) draagt, en tot wien
zy de meeſte liefde heeft, zoo bid ik u, dat
ghy het oog op heur mildigheydt, 't geen
ick een groote gailligheyd noem, ſlaat:
want die zy't meeſte geeft, tot dien is zy
oock 't meeſte geneegen, en d'ander is,
ſchoon zy hem een vleyende weezen toont,
even als de hond in de huſpot geſien, en niet
anders als de fonteyn daar zy heur onver-
zadelikke beeck uyt vult, 't geen zy daar na
den ander met heele emmers vol weer toe
giet.

Ick laat het oordeel an hun die daar dage-
lix mee omgaen, en beter dan ick, van de-
ze looze Hoeren, vermits het hun dagelicx
brood is, kunnen ſpreeken, bevolen: maar
ick zeg dat dit gierig, onverzadelik, mae
een gail ſchepzel uyt een onbeſchaamt har
voortkoomt, naar dien het verſtant, als de
min

nins ſtokel-buylen aenkomen, verloren is: vant de beeſten, die noyt gierig of verquitende worden bevonden, ons heel anders eeren.

Derhalven ick met goed reght beſluyt, dat de Vrouw, niet alleen de gierigſte: maar ook de vuylſte der Dieren is, gelijk zulcx by de naarvolgende letteren, A, B, C, D, E, &c. zal blijken.

B.

Beeſtiale baratrum.

Beeſtelikke afgrond.

PLato heeft den Heer, over drie dingen, gelooft, eerſt, om dat hy een geboren Griek, en geen Barbaer was; 2de dat hy een Menſch en geen Beeſt was; 3de dat hy een Man en geen Vrouw was. Deze doorluggen man, heeft, met reden, mijns beduncens, verheugt geweeſt, naer dien deze drie in zich noch deughd noch verſtant, noch verwachten der onſterflikheyd omhelen. Ik zal, de twee eerſte voorbygaande, et leſte zijnde een bros, boos, gayl, en wancelbaar geſlagt, van de natuur alleen tot dat gelijcx onderhouding, en meer tot gegte en des mans dienſtbaarheyt, dan om

't vermaak der Vrouwen of eenige volmaaktheyd, voortgebrogt, alleen aentaſten.

De eerſte Vrouw is, zoo d'Egyptiſche wyſgeers ſchrijven, op dat land daar de Nyl ſomtijts overloopt uyt kley, daar van, gelijk men ziet, verſcheyden Beeſten voortkomen, gevonden: waer uyt zy heur grootſte onredelikheyd beſluyten; doch dit behoeft om dat 'et de loogen zelver is, geen antwoord: want hier voor ſtaat de H. ſchrift. Plato twijffelt of men haar in 't getal der beeſten of onder de redelikke menſchen, zal ſtellen, Ick ſtel, wat my aangaat, elck zijn oordeel vry, doch zoo niet, of ick zal hier het oordeel van *Neptunus* en *Minerva*, voerende, met woorden, om de benaming van Athenen, een hevigen oorlog, by doen; op dat yder, door 't leezen, gewaar wort, hoeze, in de eerſte tijden, zijn geacht geweeſt daar wierden, na dat deeze twee lang met elkander hadden gekibbelt, drie wetten gemaakt: d'eerſte was: dat men geen Kinderen naar hun moeders moeſt noemen, de tweede dat geen vrouw *Athenians*, maar wel *Miclie* zou worden geheeten, de derde dat geen vrouw openbaren dienſt zou doen noch in geen regeering, zijnde, om de welvaert en gemeene zaken voor te ſtaan, te gering, onbequaem en te dom. Voorwaer met goet recht, want wy worden door de dage-

lixſch

ixſche ondervinding genoeg geleert, hoe zy, de goede raad verwerpende, haar zelven, door een mal gevoelen, tot alles de bequaamſte achten. Ick zou hier van duyzend voorbeelden kunnen verhalen: doch ick zal de zelve, vermits dit al te klaar is, zonder aenroeren, overſlaan.

Ick ben, dit overweegende, ten hoogſten over 't geen de H. Geeſt, tot den Wijze man, Prov: 2. zegt, de Vrouw draagt, deur 'er neuſgaten, een gouden ring, verwonderd: want den ring is, naar 't gevoelen des Wijſgeers, een teeken der onweetenheyd, derhalven kan zy noyt onder 't begrijp der weetenſchappen getrokken worden: *Nam; Circulus ab arte reicitur:* voeg hier by dat de ſchoonheyd van een zotte vrouw in de voetſtappen van een Varcken loopt: want even als 't dit vuyle en onnutte beeſt niet mogelick is om met den muyl, zonder den ring die 't inde ſnuyt heeft, vuyl te maken, in d'aarde kan wroeten, zoo onmogelik is 't dat de ſchoonheyd in een gaile en dartle vrouw heur zuiverheyt kan behouden; derhalven moet zy van wijzer, te weeten van den Man, beſtiert worden, wie zou, by aldien dit zoo niet was, heur gruwelikke onmatigheyd en dartel vleeſch bedwingen: want de Vrouw wort door deze twee zoo veer verrukt, datze niet alleen gezworen

trouw, maar God zelver veracht en vergeet. Derhalven heeft den godverlichten *Plato* zijn gemoed, door dien hy dit wel heeft geweeten, gehandhaaft, en der vrouwen liſtigheyd geſchuwt: want hy heeft, gelijk men leeſt, noyt vrouw bekent noch gehad.

Ick wil, dit zoo voor gedragen zijnde, beveſtigen dat zy de begeerlikheyd ſelver is, en even als Cupido, zijnde met boog en pijlen wel gewapent, naar des vleeſch begeerten, om des menſchen harten met een gedurig wee te wonden, loert, loeren de Vrouwen om de Mannen in't verdriet te brengen: want den wijſe Man in 't 7de Hooftſtuk aldus zegt: *Mala mulier, laqueus peccatorum eſt, & ſagena cor illius.* dat is: een booze vrouw is een ſtrop des Sondaers, en haar hart het net. Waarmee hy klaar wil te kennen geven dat 'er niet een plaats is daar heur booſheyt niet overvloedig gezien en gehoort wort. De Jagers hebben om de wegen te bezetten verſcheyden ſtrikken, de Viſſchers om de wateren te ſtoppen verſcheyden netten: maar de ſtrikken en Netten der vrouwen, zijn, by 't geſpan der grage Jagers, ontelbaar, gelijck ons de dagelixſche daden der vuyle vrouwen, tot ons eygen nadeel leeren.

Tol: 9.

C.

Concupiſcentia carnis.

Begeerlikheyd des vleeſchs.

DEeze hebben noch, by de twee voorgaande onverzaadelikke begeerlikheden, die de Wijze man by een tweetandige vork, of een adders tong vergelijkt: dit, het geen ick Bloedſuiger noem, naar dien deze feexzen zich, door de gulſigheyd van heur zinnelikke begeerten aen gedreeven, aende ſtinkende vloeden der oukuyſcheyd, even als dit kleyne beesjen aen bloet, te barſten zuygen.

Wy zullen hier toe maar een geſchiedenis, ſchoon, wy wel duyzend' zouden kunnen by brengen, gebruyken. *Meſſalina*, Huyſvrouw van den Kaizer *Claudius*, was zoo gail, datze op een dag alle Hoer huyzen bezocht en haar van elck, die 't begeerde, liet gebruyken, in voegen datze haar zelven beroemde, datze op een tijt 25 mannen had moe gemaakt. Ja zy heeft daar na, toen zy wat bezadigt was, volmondig uyt gezeyt, datſe in dit godloos venus-werk, 't geen zy de grootſte zoetheyt, noemde, noch niet voldaen was: *quoniam ipſa; laſſata quidem erat, ſed non ſatiata.* Ick zou zoo 't de

eerbaarheyd niet verhinderde, hier wel meer verhalen; maar yder vrouw kan an 'er zelven de proef neemen: want ick weet dat heur ongematightheden zoo groot zijn, en dat ze in Venus werck zoo gail zijn, dat zy niet alleen door pokken en Mieren vergaan: maar dat daar beneven heur mannen en al die met deze ritze teeven omgaan van een zelfde vuur vernielt worden: voegh hier by datze, zijnde door hun verquistingen van hun goederen, daar al hun welluft op ftont, berooft, ten leften in 't gafthuys fterven: hier toe zal ons het ongeval van den verlooren Zoon, die, na dat hy al het zijne met deeze vodden had verflampmt, met de varkens draf heeft moeten eeten, dienen. O Godlooze begeerte! die den menfch zoo verblind dat hy naulicx yets, zonder bewilliginge van deze bloedzuygers, durft doen: Ja die hen zoo beftrikken dat zy 't hart niet hebben om yets 't geen deeze teven eyfchen, alwaar het, het leeven, Ja dat meer is, o bedroefde tijden! zelf de ziel, te weygeren: want ghy moet, zoo ghy haa wille niet doet, terftont heur haat vreezen en 't is zeeker, dat de zelve, fchoon ghy on haar veel gevaar hebt uyt geftaen, uw belof ten gebrooken, en haar, uyt eygen begeer te u trouw gegeeven, terftont volgt; de ge fchied-boeken brengen my hier van ee

ftaaltje

ſtaaltjen voor den dach: te weeten Agnes de boel van Carel de ſevende: deze is zoo ver gekomen, datze Carel, na datze van hem 60000 goude Kronen had geſtroopt, opſchoot, en hem, om datze nu een ander liever had, gelijckmen dat gemeenlick van duſdanige ziet geſchieden, niet meer ten dienſt wou ſtaan, noch niet toe laten dat hy heur gaile en vuyle ſchoot, die voor een ander alree open ſtont, meer zou gebruycken. Den geleerden *Atheneus*, heeft van de Hoer *Phrene*, noch een gruwelikker beſchreven: deeze had door den zeylſteen van heur dart'le liefde zoo veel gout en zilver tot 'er getrokken, datze de *Thebanen* (anbood)om de vervallen muren en de hondert poorten weêr te her-bouwen; by aldien zy boven de poorten dit na volgende graf-ſchrift wilden zetten,

Quod Alexander evertit, Phrene pecunia erexit.

dat is:

't Geen Alexander eerſt door wapens had geſlegt,
Heeft Phrene, zijn vriendin, door geld, weer opgeregt.

Deeze Smots was, zoo *Plutarchus* zegt, zoo onbeſchaamt, datze in *Apollos*-Kerck een *Venus* Beeld, van klincklaer goudt gedreeven, zocht op te rechten, met duſdanigen opſchrift,

Ex Græcorum intemperantia.

dat is :

Den Griek heeft my het beeld van deze afgodinne
Heel makkelik doen winnen.

Hier mee wou zy te kennen geven, hoe zy dit beeld, door der *Grieken* onzuiverheyd, had veroverd. des ick wel te regt zeg : dat de begeerte, vuyle en gaile genegentheden der vrouwen alles weg rukken, en het goet der mannen, behendiger dan de slimste bloedt-zuygers 't bloedt, uytzuygen.

D.

Duellum damnosum:

Een Schadelikke strijt.

DE Man heeft ter weerelt geen wreeder vyand dan de Vrouw, noch die met meer gevoeglikheyt sijn leeven, eer, en al sijn geluk beschadight, noch die sijn goed voorneemen met meer boosheydt tegen staat, hierom segt den Françen *Desportes*, handelende van d'ongevallen der mannen, hen wegens hunne wijven overgekomen, dat dese Dieren den Mannen tot geesseler en plagen zijn toe gevoegt.

Noch voegt hy hier by, dat'er in heur gemeenschap niet dan swarigheden zijn te verwachten, 't is ook soo : aangesien he

see

seer swaar is een goede Vrouw, in wien alle gaeven, die tot een goed huwelik strekken, zijn besloten, tot sijn Bruyt te verkiesen: want het kan door der oud'ren overweegen licht vallen dat de gemoeden niet over een komen; dan sal sy liefde in 'er oogen en sugten in 'er ziele dragen, en met het Lichaam vereenight: maar met de ziel verscheyden zijn; des is sy hem eer een straf dan een Vrouw, is 't een bejaarde, 't is te vreesen dat den honger, soo sy tot de daad komt, het vasten niet sal breeken, dan sal sy de Hoer speelen, en de vrughten, daar sy de bloemkens van 'er Maagdom heeft verlooren, gaan soeken, is 't een Weduwe het moeylick herdencken en sughten om 'er overleefde man sal u altijdt in d'ooren klincken, heeft sy Kinderen gehad, 't is gierigheyd dubbelde vrugten van een veld te trekken, heeft sy 'er geen: 't is een misslagh in den wijngaard, sonder vrughten te genieten, te wercken: want de Vrouw is in 'er Bruygoms huys een wijngaard, is 't een rijke, sy sal hovaardiger dan een Pauw zijn, en 'er tong sal scharper dan een scheer-mes snijden; haar wercken sullen hem, soo hy gelijk men veel vindt, geen heele Oenen is, den weg, tot een haastige doot, bereyden; is 't een Schoone, sy is bedriegelick, gelijck den Wyseman segt: *Fallax gratia & vana pulchritudo est*, dan sal

't quaad

't quaad vertrouwen beginnen te wercken, en een achterdocht baren, om, door 'er ongetrouwigheydt, een van *Acteonis* Ridders te worden: of soodanig een gestalte te krijgen als dien goeden broeder *Poliphemus*, wiens hooft met sulck een brede horen kroon, door sijn vrouws goedwilligheyd, was gekroont, dat hy voor den hel komende, niet door de poorten kon, door dien hy an de Chijns meesters van't bestiael het Horen geld niet had gegeven, of soodanigh als hier noch sommige, die ick heel wel ken, gaen, wiens hooft cieraat nu het behoorlikke langte heeft, in de dikte en breete, even als de horenen der Elanden, toe neemt; der halven worden wy gedwongen de sulcke niet langer *Mannen als Harten: Maar Mannen als Elanden, te noemen.*

Is 't datse bevallig of wereltschis, soo salse de beurs meer dan de mond beminnen, daar by salse, midlertijt gelegentheydt vindende, heur oogen gedurigh op de welgestoffeerde kofferen en geld-laden slaan, hier van sullen de heerlikke maaltijden, wien de gaven en giften gemeenlik volgen, de eerste proeven zijn, en aldus sal hy schoon hy een weereld waant te besitten, een Vrouw, die een bosch voor yder Way-man is, onderhouden, heur ydelheyd sal 'er, schoonse, in d'ogen des gesins, spaarsaam schijnt, gelt

spil-

ſpillend maken, ſy ſal 'er Man, door der looſe trekken en betoverende bedrieglickheden, ſoo ver vervoeren, dat hy al 't geen ſy wil, ſal moeten, ſonder tegen ſeggen, toe ſtaan: want de min is noyt gierig; dit ſal Jochem Goedbloed dwingen om haar allerley koſtlikheeden: als kleederen, Diamant-ringen, gouwe ketenen, fijne ſpiegels, Perelſnoeren om 'er hals en handen, te koopen. Ja hy ſal haar alles wat ſy droomt, wil hy ruſt hebben, moeten geeven: niet om hem te behagen: maar om die, wiens luſt en tijdverdrijf ſy is, te vermaken; dies wil ick beſluyten, dat 'er op den gantſchen aardbodem niet ſoo gevaarlik is als een Vrouw, vermidts het gewis is datſe ſelden, of nooyt, van deſe gruwelen vry is.

Seker *Lacedemonier* wierd, ſoo *Plutarchus in de verhandeling van de Broederlikke liefde*, verhaalt, van een ander, om dat hy een kleyne vrouw had getrout, beriſpt: daar op hy den beriſper antwoorde: ghy hebt, om mijn doen te miſprijſen, geen reeden: want het is een wiſſe voorzigtigheyd, het kleenſte van 't allerquaatſte, te verkieſen; 't is, mijns bedenckens, oock ſoo: maar of de kleyne ſpinnen ſoo een ſtarck vergif, als de grooten, niet by ſich hebben, dat laat ick hun, die kleyne Spinnetjens hebben, oordeelen.

Ick ſal hier noch een Romeyns Edelman by

by voegen, desen ging, hoewel hy ee
schoone en Rijcke vrouw had getrouwt
heel treurigh naar de Bruyloft, des wier
hem gevraagt waarom hy, naar dien hy ee
Rijcke en schoone vrouw had gekreege
soo mistrooftigh was? hier op heeft hy ge
antwoort: vrunt ghy siet deese nieuwe e
wel gemaakte schoenen wel: maer gh
weet niet waerse my dwingen: soo oo
met mijn vrouw, ghy gaat met haar ni
om; derhalven swijg daar af stil, en beden
het griexsche spreekwoord: *de Vrouwen e*
de Schepen zijn noyt soo wel bewroght, of da
valt altijt noch wel wat aen te verbakstukken.

Wat al slagen heeft den vromen *Pittacu*
die by yder om sijn vromigheyd, wijshey
en regtvaardigheyd in hoge achting wa
van sijn vrouw geleeden! en dat op een se
ve tijdt soo hy sijn, van verr' gekomen vrun
den, meenden te onthalen; derhalven h
hen by de mantels greep, seggende: ai li
ve vrunden blijf; *daar is niemand soo goed,*
hy heeft tweederley moed: dan soo niet, of i
sou my, soo ick dit quaat vrouwen hooft ni
moest waar nemen, gelukkig achten: betoo
de hier door een groote langmoedigheyd.

Marcus Aurelius, een uytmuntende Ka
ser, en een Doorlugtig Wijsgeer, heeft, zij
de an sijn tweede vrouw, *Faustijna*, de doc
ter van *Antonio Pio*, d'onzuiverste onder al

vro

vrouwen, gehuwt, tot een sijner Vrunden geseyt: daar zijn alreets ses jaren, sint dat den goeden *Antonius Pius* my sijn dochter tot een Huysvrouw heeft gegeeven, verlopen: maar wy zijn aen weêrzijden bedrogen; door dien hy my weynigh vleesch en veel been te knagen, heeft gegeeven.

Desen goeden Kaiser wensch te, door dien hy de gailheyd en boosheyd van sijn vrouw self had beproeft, dat hy deser vrouwe straf alleen moght dragen, en heeft, op dat hy sijn genegentheyd aan alle goede jongelingen en bejaarde mocht ontdekken, gezeyt: Ick raa u altesamen alle onbeschaamde vrouwen, als de pest, te vlieden: want noch Viper noch Serpent heeft in 'er lichaam soo veel fenijn als een gail en snapachtig wijf in 'er kleyne tong.

Plutarchus heeft, hier op gezeyt dat 'er niet quader dan een ongebonden vrouwen tong is: want deese meer bijtende dan overlastig, vermetender dan stout, gruwelikker dan boos, gevaarlikker dan heur gramschap, gevainder dan 'er tranen is: hierom worden se seer vaak schreyende Crocodrillen genoemt, dit beest heeft een gewoonte dat met op het hooft des vernielden mensch schreyt, niet uyt meedelijden: maar om met Beckeneel met tranen week te maken om soo te eerder tot het breyn, 't welck sijn

aange-

aangenaamſte ſpijs is, te komen, even eens gaat het met de vrouwen : want deeſe, door gramſchap angedreven, heur tranen alleen om des mans gemoed te verſachten, ſtorten; op datſe dies te eer tot wraak, daar ſy na verlangen, mogen komen.

Het Vrouvolck wort van een oude Wijſgeer, by de Maan vergeleeken : maar ick ſegh dat haar hoofden ſelf de Maan ſoo gelijck zijn, dat in haar niet wort gevonden 't geen ick in deeſe niet bemerck : want ſy, even als de Maan, krimpen en groeyen ; Ja ſy zijn noch veel ongeſtadiger : want de Maan door uuren, half-uuren en minuten verminderd, de vrouwen yder ogenblick. Ick voeg hier by, datſe voor de Man rechte tegen-blaſſters en bet-weetſters, uyt een rib, die altijdt, om datſe beenachtigh is, tot ſnappen en klateren is genegen, gerukt zijn.

E.

Æſtuans æſtas.

Brandende Zomer.

DE Gramſchap is by haar ſelven, om reedelick te ſpreeken, geen faut : maar een werck tuyg van de Deugd, om de onbehoorlikke begeerten te ſtraffen, en de onbehoor-

behoorlikke saken te berispen; daarom hebben veel wijse rechteren gewilt dat den regeerder somtijts een weynig gramschap, om te betoonen dat hem het quaat en d'ongeregtigheyd mishaagd, sou doen blijken: maar de reeden word, soo deese quaal buyten haar bepaling gaat, gebroken, het verstant wordt blint, de sinnen woest, en de haissenen van een dolle damp beswalkt, soo dat men daar door de ongeregtigheyd lief krijgt, en derhalven isse het allerschadelixst dat ymand kan overkomen, den mensch is dan een roerloos schip, en een hollend paard, sonder voerman. Dese redenen zijn klaar: want het aangesicht wort, door d'ontstelteyt, soo rood als een Kallekoensche Haans-lel, d'oogen worden vurig en drijvende, de ooren verdooft, de mond schuymt, het hart klopt, de pols jaagt, d'aaderen swellen, de tong stamerd, de tanden knarssen; ja al de leeden zijn, met een dolle beweging beseeten, seer schrikkelik om te sien.

Dese Gramschap is, soo men segt, tweederley. d'Eerste wordt by het aangesteken stroo vergeleken, vermits dit haast brand en vergaat, de tweede by het harde Hout of Yser, dat van sich selven soo traag uytdooft, als het vuur traag ontfangt: maar der Vrouwen gramschap is heel wat anders; ja onuytblusschelik, en soo de Heylige Geest door

des

des Wijsemans mont seyt; een loutre dolligheyd: *Non est ira supra ira Mulieris*: daar is geen gramschap boven der Vrouwen gramschap, door dien sy brandende ovens zijn, en soo gloeyende, datse door al de wateren niet kunnen uyt-gebluft worden; bysonder soo de gramschap, uyt eenige weygering van vryheydt, diese alree vast in 'er hart heeft geplant, voortkoomt: want dan maaktse heur pijlkoker der boosheyt gants leeg, dan begintse heur rol te speelen, en alle poorten en sluysen open te setten, op dat heur ingebooren snoodheyd onverhindert, hem, die haar 't gebruyk heurer gaile welluft heeft ontseyt, magh omvallen. Ick sal hier toe, om u geen walging aan te brengen, en om voor my selven geen tijdt te quisten, seeven geschiedenissen schoon 'er wel duysenden zijn te vinden, verhalen.

d'Eerste is by *Ovidius* in sijn Zendbrieven beschreven, en betreft *Medeas* gramschap tegens *Iason*. Dese dolle vrouw was niet vernoegt schoonse, door 'er toversangen, om *Iason* in *Colchos* te vernielen, gewapende mannen met sarpents tanden deed voortkomen: maar heeft daar beneeven heur eygen kindt, datse by hem had geteelt, verscheurd.

Antonius Muretus geeft ons, in sijn verscheyden lessen, acht gruwelikke voorschriften.

Fol: 21.

ſchriften. d'Eerſte is *Potiphars* vrouw, die den Vromen *Ioſeph*, toenſe hem tot 'er onkuyſche begeerte niet kon beweegen, voor den Koning, weegens gewelt, beklaagde, en den regtvaardigen, door onregt, honger en gebrek in de gevangenis deê lijen.

De tweede was *Phedra*, die met een innerlijkken haat tegen heur ſchoon zoon, om dat hy haar heur onkuiſe begeerten had ontſeyt, ontſtak; invoegen dat den vromen *Hyppolitus* daar over moeſt vlugten, en in 't rijden aen duyſend ſtukken wierd verſcheurd.

De derde was *Antia*, des Koning *Protus* Huyſvrouw, die de ſchoone *Rophum*, na datſe hem lang te vergeefs had gelief kooſt, ſelver voor den Koning van verkrachting beklaagde, en een haaſtige dood voor hem verſogt.

De vierde was *Philomene* die met *Tenis*, *Cignus* Zoon, lang had doende geweeſt, om door ſijn ongemeene Kuyſcheydt, te vergeefs, waar over ſy met een onbeſchaamt aangeſicht voor ſijn vader ging, ſeggende, dat hy haar tot overſpel had verſogt, *Cignus*, door een te ligt geloof verleyt, liet ſijn ſoon in een Koffer ſluyten en in de Zee werpen.

De vijſde was de godlooſe daad van *Hippolita*, Huyſvrouw van Acaſtus Koning van

van *Magneſen*, an de ſtantvaſte *Peleus* begaan.

De ſeſte was *Hippodamia*, *Pelops* Huyſvrouw. Deſe geliet 'er toenſe met 'er Man over weg ree, als ofſe grooten dorſt had; in voegen dat den goeden *Pelops*, om wat water te halen, van de wagen ſprong: maar ſy ſoekt, ſoo haaſt 'er man de rug heeft gewent, heur brandende dorſt met 'er voerman uyt Venus Fontain, te leſſchen: maar ſy vont 'er, ſchoonſe die met ſmeeken, aan hem verſocht, heel in 'er voornemen bedrogen, terſtont begon de wraak en haat in 'er hart, daar de Min eeven was uyt gevlogen, te neſtelen; Invoegen, dat ſy hem an *Pelops*, als of hy haat had willen verkragten, beklaagde; *Pelops* wiert, na dat hy dit had gehoort, ſoo toornig, dat hy den getrouwen *Micillus* ſonder ſijn onſchult te willen horen, in de Zee wierp.

De ſeevende was *Timadions* ſchoonmoeder, deeſe Feex heeft haar ſchoon ſoon, op wien ſy verſcheyden verloren ſtormen, om hem tot 'er gail voorneemen te brengen, had gedaan, voor ſijn vader met veel gruwelen berigt, invoegen dat hy daar door een langen tijt, hoewel onſchuldigh, in ballingſchap heeft moeten ſwerven.

De achtſte was *Fauſta*, *Maximinus* Dochter, en des *Grooten Conſtantijns* Huyſvrouw, deſe

ese heeft haar in gelijcker voegen, met *risspus, Constantinus* bastaart Zoon, verlooen: invoegen dat sy toen sy de onbeweegkheyd des Jongelings had bevonden, des ..aisers boesem met sulck een haat tot hem ntstak, dat hy, door sijn vaders bevel, uyt eur valscheyt, veroorsaakt, een ellendigen loodt moest sterven.

Ick sou hier by wel duysend diergelijke eschiedenissen kunnen voegen: maar ick sal hier by, om ons door veelte, gelijkt is geeyt, niet te overladen, laten berusten: verrouwende dat dese, om der Vrouwen aard, ooosheyd en ingeboren wraak lust te betoien, genoeg zijn.

't Is geen wonder, door dien alle Wijsgeeren getuygen, dat de swakste dieren alijt grammoediger dan de sterckste worden evonden.

't Is dan niet vreemt dat de Vrouwen, die ier onder d'eerste worden getelt, soo onrouw en vals zijn, 't is licht te begrijpen dat eur zielen, seer licht, door de ongeloviggeydt, alsse van de gramschap vervoert en roncken zijn tot ontrouw, schoonse duyend beloften van trouw hebben gedaan, vorden beroert en op gehitst.

Falsa

F.

Falſa Fides.

Vals Geloof.

DEn Aard der Vrouwen is, tot noch toe, ſoo qualik ondertaſt, dat de gauſte mannen van haar geen vaſte ſlot-reeden hebben kunnen geven: want by haar zijn ſoo veel Kaſſen, winckels, verborgen kamers en uytgangen, dat 'er geen end aen is te vinden; men ſiet 'er ſomtijdts, om een ſelve ſaack, lacchen en ſchreyen, ſomtijts zijn ſy op een tijdt verblijt en bedroeft, ſomtijts willen ſy wel, en hebben het vermogen niet. hier zijnſe als makke lammeren, daar al bitſe Saters, in 't kort, 't is, om een wiſſe bepaling van haer te maken, onmogelik, en ſulcx weegens heur ongeſtadigheydt, lichtvaardigheydt, ongetrouwigheydt en onverſtandigheydt.

De waarheydt van 'er ongetrouwigheyd wordt met verſcheyden voorbeelden aan Vader en Moeder begaan, beweezen: wan Vader en Moeder, ja God, gelijk Eva leert worden van 'er niet ontſien; is dit ſoo in Eva geweeſt? wat ſal 't dan met deſe, die veel onvolmaakter zijn, zijn? met deſe die haar Man minder als 'er ſelven waarderen? deſe val-

valscheyt heeft ons *Delida* inden stercken *Simson* mê betoont. *Cato* heeft deser vrouwen lichtvaardigheyt mee beklaagt: toen hy zeyde dat hy drie dingen die hem berouden, had gedaan; d'eerste dat hy soo lang, sonder meer deugd te hebben gedaan, had geleeft: dat is dat hy een dagh, daar in hy niet had gedaan, had laten voorby slippen.

De 2de, dat hy ter Zee, daar hy wel te land had kunnen rijden, had gevaren.

Ten darden: dat hy sijn geheymen, an sijn vrouw, had geopenbaard; de waarom is, om dat hy sich, hier door, seer bedrogen vont. *Cæser* heeft dese smart, toen hy yets gewigtighs an sijn vrunt *Fulvio* had verhaalt, mee gevoelt, want *Fulvius* het geheyme dat hem van den Kaiser wâs vertrout, aan sijn vrouw ontdekte, dese gaat het, voor wat nieuws an *Livia Cæsers* vrouw, vertellen, *Livia* an 'er man *Cæser*: waar over den Kaiser *Fulvio*, soo haast hy hem ontmoete, met een bits gelaat anspraak; seggende: ghy wensicht dat God my een lang leeven gun. Hy gun u een wijser beleyd, en een trager tong: *Fulvio* wierdt, toen hy dit hoorde, in sijn gemoed soo ontstelt, dat hy sijn vrouw, soo haast hy in sijn huys was, riep, seggende: nu is 't tijdt, om mijn leeven door mijn eygen hand te eyndigen: want *Cæser*

heeft my seer bidts verweeten, dat ick sij geheymen aen u heb geopenbaard, op welke woorden de vrouw antwoorde: vaar, i u voorneemen voort: want ghy sult, mid ick u schuldig bevind, wel doen. Ghy heb voor heen wel geweeten dat ick, als alle an dere vrouwen, een snappige en ongebonde tong heb, die, om't geen haar wordt bevolen, te verswijgen, onbequaam is. Dan hoor Ick sal my selven, wilt ghy sterven, eerst van kant helpen, 't geen sy terstont, in haar mans by-zijn, heeft gedaan.

Plutarchus heeft in't selve boek, een diergelijke geschiedenis van een Raats-heers vrouw tot Romen, verhaalt; dese vrouw lagh haar man als hy uyt den Raadt quam, om te weeten wat daar was besloten, te lellen: seggende dat hy haar, door dien hy haar niet vertroude, niet lief had. Dit seggen heeft sy met sugten en tranen vermengt sweerende dat sy sijn geheymen, soo by d selve haar vertroude, niemand sou openba ren, den Romeyn vind, door dien hy d vrouwen aard wel kon, een aardige vond o sijn vrouw daar aen te toetsen; seggende wy zijn, naar dien de Priesters, en die dienst doen, een Leuwerik, dragende e spies en een verguld rond-as, in de lugt hel ben gesien, seer mistroostig, want wy ku nen niet bevroeden wat dit wil beteeckene

derha

erhalven wilt dit wonder an niemand, voor
at wy den uyt-legh daar over hebben ge-
aan, vertellen: de Man gaat, na dat hy
aar een goeden morgen had gewenscht,
aar't hof. De Vrouw roept, soo haast de
an de hielen over den drumpel had, heur
amer maagd, aan wien al't geen sy van 'er
an had gehoort met beloften het selve te
rswijgen, vertelt: de Kamermaagd heeft
t, gelijckmen seyt, aen de klock gehan-
n, en 't selve aan geen varckens, soo lang
Menschen vond, geopenbaard: maar of
t oude spreeck-woort: *hy salt geen varc-
ns, soo lang hem Menschen ontmoeten, seggen,*
t sulck een gelegentheyd sijn oorsprong
eeft, laat ick den Leeser onderzoecken: dit
untjen is de Raatsheeren, eer sy waren
scheyden, in d'ooren gevlogen: waar over
den voornoemden Raatsheer naar d'oor-
ack van dese verzieringe vraagden: hy
twoorde, dat hy 't selve, om sijn labbige
ouw te beproeven, had moeten doen. doch
o haast hy t'huys was, zeyd hy: o loose
ouw ghy hebt het met u snappen en losse
ng soo verre gebrogt, dat ick mijn Vader-
ndt sal moeten verlaaten: de snapster heeft
er op uyt een sonderlinge boosheyt ge-
yt: zijn 'er geen driehondert Raatsheeren
e het soo wel als ghy, hebben gehoort?
n man antwoorde; wat drie hondert? dit

is van my, om u, die niet anders, dan 't geer
ghy niet weet, kunt swijgen, te beproeven
verziert; hier mee is hy, stellende haar on
der 't getal der looſe labbekakken, weg ge
gaan.

Ick ſal hier de geſchiedenis die *Aulus Gel
lius* van *Papirio* verhaelt, byvoegen: deſe
Jongeling wierd van ſijn Moeder, na dat h
met ſijn Vader uyt den raad was gekomen
ſoo ſtreng ondervraagt, wat 'er was beſlo
ten, dat hy een loogen, om van haar ontſla
gen te zijn, heeft moeten verzieren, ſeggen
de, lieve Moeder, men heeft daar beſig ge
weeſt te onderſoecken welck tot het ge
mene oirbaar 'tbeſte ſou zijn, of het gevoeg
likker was dat een Man twee Vrouwen, da
dat een Vrouw twee Mannen had; de Moe
der ging, ſoo haaſt ſy dit had gehoort, haa
geburen deſen handel vertellen. deſe ge
lijckerhand naar 't Raad-huys, biddend
dat ſy twee Mannen, en de Mannen gee
twee Vrouwen mochten hebben, de Hee
ren waren hier over, niet wetende waa
ſulcx van daan quam, ten hoogſten verwon
derd, *Papirius* heeft ten leſten d'oorſaec
verhaelt; in voegen dat den Raed hem ſee
daer over prees: maer beſloot dat 'er, n
dien tijdt geen Kinderen meer ter Kaeme
ſouden komen.

Ick ſal hier noch een ſtaeltjen 't geen de

H. Va

H. Vader, *Iohan*, van dien Naam den 22 Paus, is wedervaren, aenknopen: desen Vader quam, reysende naer Vranckrijck, by den Abdisse die heel ootmoedigh aen hem versocht de macht om biegt te hooren, van sijn Heyligheyt te genieten: den Paus heeft er, hebbende sich selven wat bedocht, een toegesloten doos gegeven, seggende: datse die, sonder te openen, tot sijn wederkomst sou bewaren, beloovende dat hy, als hy sijn saken by den Koning, en Cardinalen, met wien hy veel had te verrichten, had gedaen, op haer saken sou letten. Sy neemt de doos, naer sijn bevel, in haer bewaring: maer wat is't? sijn Heyligheyt heeft haer de rug naulicx toegekeert, of sy kon haer begeeren, om de doos te openen, niet bedwingen, terstont slaet sy 'er handen aen 't deckscl, in voegen dat het verburgen Heylighdom, soo haest het luchr kreeg, weg vloogh. Den Paus quam, volgens sijn belofte, haer weer besoecken, vragende terstont naer de doos, welck sy hem met een bedroeft gelaet gaf, hy siet soo haest hy deselve had geopent, dat de Vogeltjens daer uyt waren gevlogen, seggende: Eerwaerde Moeder: ghy hebt, naer den aerd der Vrouwen, 't geen ick u bevolen had gesloten te houden, geopent: Hoor hoe soud ghy, naer dien ghy dit kleyn sonder ontdecking, niet hebt konnen bewa-

ren, den bieght verborgen houden? 't is beſt dat geen Vrouwen maer Mannen, die volhardigh, en niet nieuwſgierigh zijn, het geen dat noyt moet ontdeckt worden, bewaren; derhalven ſal u, 't geen ghy niet verholen kont houden, noyt worden vertrouwt. Ick ſal dan hier uyt beſluyten dat de Vrouwen de ongeſtadighſte en onſtandvaſtighſte dieren der aerde zijn.

G.

Gerrulum guttur.

Een Luytruchtige keel.

DE Vrouwen zijn ſoo klapachtigh, dat ghy haer als ghy haer het klappen verbied, de meeſte pijn aen doet, hier van ſal een ſekere Weduw-vrouw het bewijs zijn, deſe Weduw was verboden dat ſy den Rechter niet ſou ſpreken; ten leſten wierd ſy van deſe laſt door den Rechter, die ſy dickwils met een ſtilſwijgend knielen had om genae gebeeden, ontlaſt. Waer over ſy, hebbende deſe vrydom even genooten, luyds-keels riep: mijn Heeren, Ick heb, door Godts zeegen, veel Kinderen ter weereld gebrogt: maer z it verſeeckert, dat ick in 't baren noyt ſoo vol pijn en ongedult, als in dit ſwijgen, ben geweeſt.

Ick

Ick laet den Leeſer bedencken of dit oorſpronckelick voort-komt om dat de vrouw uyt een harde en klapperige rib, gelijck wy voorheen hebben geſeght, is geſchapen, en dat de Man uyt een koude en nulle klomp aerde is gemaeckt: yder magh dit ſoo hy wil verſtaen.

Een verſtandigh en goedmoedigh Man, is, ſoo *Ariſtoteles* ſeght, noch klapper noch ſchreeuwer, door dien hy ſich in geen ſaken ontſet: maer die dit doet, geeft van een vermoeyt hart, en een ingeboren laffigheyt, een proef. Dit is d'oorſaeck, ſoo *Plutarchus* ſeght, dat men der Koningen en Vorſten Kinderen het weynigh ſpreecken, als een ſaeck die hun 't beſt voeght, leert; want ſoo men gemeenlick ſeyt, *Princeps gravitate vocis regnat imperium.* d'Ouden hebben hier om een klappige Man vrouwelick geacht, en derhalven hem, om in vrouwen kleederen te gaen, waerdigh gekent: 't Roepen, tieren en onnodige woorden zijn, ſoo *Plutarchus* ſeght, der vrouwen beſte Cleynnodien. Een ſeecker perſoon heeft, zijnde gevraeght wat der Vrouwen Huyſraet was, geantwoord: het is tweederley: dat is, dat ſy twee pijlen d'een het ſchreeuwen, d'ander de tranen, op 'er koker hebben, wel te recht; vermids ſy ſelden verder dan tot het tieren, ſchreeuwen, wenen, en ſchreyen ko-

men; derhalven den Propheet *Ieremias* aen 't 2de hooftſtuck ſeght: *Neque taceat pupilla oculi*, als of hy wou ſeggen: de oogen, of tranen, maken mee geluyt, al de Creaturen en welſprekende Mannen moeten ſoo *Iuvenalem* ſeght, als deſe ratelen, ſwijgen.

't Is gebeurt dat haer opſtinaetheydt ſoo groot was, dat die voor de doodt niet ſchrickte: want een ſeecker Vrouw, zijnde alree met het gantſche lijf onder water, heeft, ſchoon de mont het ſpreecken was benomen, met uytgereckte armen haer booſaerdigheyt en los-tongigheyt, tot de leſte ſnack, beweſen. Ick ſal u, by aldien ghy 't niet weet den oorſprong van ſulck een gebreck verhalen, 't komt uyt hare ingeboren en klappigen aerd: waer in de ſonden, vermids 'er de loogen dickwils plaets grijpt, niet ontbreecken; Ja Godts genade wordt van haer dickmaels, gelijck de ſpreucken aen het tiende ons leeren, verworpen: want hoe ſal Godt, die niet een ydel woordt ſal over 't hooft ſien, die laſteringen, bedriegh-ligheden, logenen, en onnutte redenen die de onbeſchaemde vrouwen te voorſchijn brengen, ongeſtraft laten, dit weten de Heerooms, die daer ſomtijts een gantſche weeck mee tuylen, beſt. Een Waerdin had op een tijdt vier Wijven in een kamer, deſe hadden ſoo veel geraes gemaeckt dat de

Waer-

Waerdin, naer haer scheyden, tegens al 'er buur-vrouwen sey: Ick wil veel liever 30 soldaten of 50 Kooplieden, dan 4 Wijven herbergen; niet om dat 'er eenige voorvallende swarigheden uyt zijn te verwachten: maer om haer onhebbelick gesnap. Ja sy sullen, 't geen meest verwonderens waerdigh is, in een aem lacchen en weenen, hier kortswijlen, en daer om een haverstroo sich als kranckzinnige en Saracenen aenstellen.

H.

Herinnis armata.

Een gewapende Herinne.

D'Oude Wijsen hebben d'uytmuntende Vrouwen, die hier, Godbeeterd, luttel worden gevonden, *Musen*, of Zang-godinnē genoemt: waer onder dese de voornaemst waren: *Calliope, Clio, Euterpe, Thalia, Polimnia, Terpsicore, Vrania* en meer andere; de quaden wierden, tot een laster, dese namen gegeven: *Clotho, Lachesis, Atropos, Alecto, Megera, Thisiphone, Cidinne*, al t'samen Helsche Furyen: of sy wierden met een naem *Parcæ* genoemt; De *Poëten* hebben by dese voorgaende, noch een zijnde d'alderquaetste en wreetste, te weten, de Nijd, of des

Twists-moeder, gestelt. Ick sal de boose Wijven, om reeden, mee aen desen dans voegen; want geloof my, vryelick dat'er noch Leeuw, noch Tyger, noch Draeck, noch Panther soo wreed, soo bitter, soo onmedogelick en Barbarisch, als dese, worden gevonden.

Leest hier van de Heylige schriften die ons voor eerst voorhouden dat *Daniel* veel veyliger onder een deel hongerige Leeuwen, dan den rechtsinnigen *Naboth* by *Iesabel, Achabs* Vrouw, die hem door twee valsche getuygen van sijn eygen Wijnberg beroofde, sat.

Dus heeft *Ionas* in des Walvischs buyck seeckerder geweest, dan den verdoolden *Simson* in d'armen van sijn by-sit *Delida:* want de valsche Feecx wist hem door haer geveynsde Minne-treckjens op 'er schoot soo vast in slaep te wiegen dat sy hem sijn hay', daer al sijn kracht in bestont, af knipte; in voegen dat hy daer door, in een selfde ogenblick van sijn vyanden wierd overwonnen.

O, H. *Iohannes*! wat zijn u al vervolgingen, door dien onbeschaemde *Herodias*, overgekomen? en hebt haer niet dan met dijn afgehouwen hooft konnen vernoegen. Ghy kont, dit overgeslagen, de Geschiedboecken leesen.

Dion van *Perusien* verhaeld, dat *Marcus Anto-*

Fol. 35.

Antonius het hooft van den Welſpreeckende en Wijſen *Cicero*, om ſijn geeſt en oogen te verſaden, voor hem op de tafel liet ſetten, en gebood, toen hy ſijn luſt had geboet (het ſelve wegh te ſetten, maer ſijn Vrouw heeft den dienaers weer geroepen, en op de tafel doen ſetten, terſtont heeft ſy in 't geſicht geſpogen, en met een vloeck vervloekt, de tong uyt geſcheurd, en met ſpelden doorſteecken: ſie hoe ver ſy de Mannen in wreedheyt overtreffen!

Bandel een *Treur-ſchrijver*, ſchrijft, dat een Spaenſche vrouw, genaemt *Violenta*, een Naem die met de daad ten vollen over een komt, haer landſman, genaemt *Didacus*, van wien ſy, door dien hy met een ander vrouw gehuwt was, bedrogen, door 'er duyvelſche treecken ſoo ver heeft vervoert, dat hy op een nacht, mids ſy haer veynſde om haer ſelven nu geheel onder de beſcherminge van ſijn goetaerdigheydt, by aldien hy, een uur of twee, om haer in haer ellenden te trooſten, wilde ruſten, wou begeven, is gekomen: den goethartigen *Didacus*, is met niet geen ſy verſoeckt, te vreeden, gaet met er te bed, en valt door de vermoeytheydt, terſtont in ſlaep: *Violenta* grijpt terſtont een koord daer mee ſy, door 'er dienſt-maegds hulp, den ſorgeloſen ſlaperd verworght, daer na heeft ſy hem 5 of 6 dodelicke ſteec-

ken gegeven. toen ſijn oogen en tong uyt-geruckt, ſijn boeſem geopent, het hart daer nytgeruckt, en met voeten getreden; daer na heeft ſy hem ſoo gruwelick gehandeld, datmen niet een ongeſchonden plaets kon vinden. voort heeft ſy dit elendigh rif, om haer vermoeydheydt dies te meer te betonen, op de ſtraet geſleept; de Heeren over deſe daed verſlagen, deden de Moorderes in verſeeckering nemen, invoegen dat ſy een wel verdiende ſtraf, wegens haer onmenſchelicke wreetheyt, in 't by-zijn des Hartoghs van *Calabryen*, Soon van *Fredericus Koning van Arragon*, heeft ontfangen. O droeve herdenckinge! O beklagelicke tijden! waer in der Vrouwen Godlooſheyd ſoo verr' uytbarſt, datſe ſlimmer dan de duyvelen zijn, dit's d'oorſaeck daerom de Schilders, als ſy een der Helſche Furyen willen uytbeelden, een booſe Vrouwen trony ſchilderen.

De Duyvel kan ſich ſoo aerdigh, om de menſchen te bedriegen, niet op proncken als ſy 'er ſelven, door blancketten, Hayr krullen en anders, weeten te doen; dits d'oorſaeck dat'er meer mannen hun heyl en welvaert, door de vrouwen, dan door der Duyvel, worden verkort, Ja van Lijf en Zielen bercoft; deſe ſogt al de wereld in een ellendigen ſtant te brengen: maer hoe! ſich in

eer

een Sarpent met een Vrouwen hooft, om dat de Vrouwen in't bedriegen behendigst zijn, herscheppende, of dit d'oorsaeck is dat de Preeck-heeren de knechtjens in den doop maer twintigh, en de meysjes wel 20 mael roepen, laet ick in hun oordeel besluytende, als voorheen, dat 'er ter weereld, geen booser dier aen lichaem en ziel, dan de Vrouw is geschapen.

I.

Invidiosus ignis.

Een Nijdigh vuur.

DIt wordt van den *Poët Ovidius* in sijn Herschepping, met den Godin *Pallas*, die uyt nieusgierigheyt, in menschen schijn, de Nijd ging besoecken, bewesen: want sy vond dit gedroght even eens als een oud Wijf, betonende dat de Nijd van des weereld's begin had geheerschapt: Ja sy was die selfde die *Lucifer*, met al sijn gesellen, uyt den Hemel tot in d'uyterste afgrond had gestoten, sy was't die *Abels* dood, door *Cain* had veroorsaeckt: want sy heeft hem, toen hy sagh dat sijn broeders offer God behaeghlicker dan de sijne was, tot de eerste moord gebroght, sy was't die den suiveren

Ioseph

Ioseph aen d'*Ismaliten* dee verkoopen: derhalven ick, alles overgeslagen, met den Wijseman seg: des Duyvels nydigheyd heeft in ons de Doodt gebroght: want den duyvel heeft sijn vyantschap, mids hy 't geluck onser voorouderen benijde, in't *Paradijs* bewe'en.

De Nijd was, toen sy voor *Minerva* verscheen, soo bleeck en mismaeckt, dat men ter weereld geen soo een mismaeckt wesen kan vinden; betonende datse met een gedurige sieckte door een stercke inbeeldinge, van eens anders geluck, was beladen.

Sy had een doorne stock, met spousel aen 't end bestreecken, in 'er hand: bewijsende dat een Nijdigh mensch de Wijse en vrome gedurigh steeckt en berispt, kan sy haer door 'er dolle bitsigheyd niet wreecken, soo soekt sy 't door quijlen en spuwen te doen.

Sy had een Hart van Viparen doorbeten, in 'er and're hand; tot een teecken dat de nydige hun eygen harten, als sy and're in tijdlicke goederen sien toe neemen, verscheuren en eeten. Derhalven heeft den H. *Chrisostomus* geseyt, dat hy liever Viperen in sijn lichaem dan de Nijd in sijn ziel herbergen wil: want de Vijperen den buyck om uyt te komen door knagen: maer de Nijd Ziel en Lichaem doorsteeckt.

Sy hielt in een diepe spelonck, daer noch Wind

Vind noch Sonne-ſchijn in quam, haer wo-
ning: betonende dat ſy altijt in een vuyle,
uye, valſche en ſwacke Ziel, die haer ſelven
ien de deughd miſtrout, en die noyt, voor
dat ſy de Faem en luyſter heeft verduyſterr,
ruſt, woont.

Minerva by de Nijd, naer dien ſy 'er in
ſulck een afgrijſlicke geſtalte vond, niet wil-
len ingaen: maer heeft 'er te vreeden gehou-
den met de ſtoot die ſy op de deur van deſe
'ermaledyde woning, met 'er yſere lancy
ad gedaan, bewijſende dat geen ding, dan
e deugd en wijſheydt der vromen, het hart
ier Nijdige ſelver doorſnee.

't Is waerachtigh: want de Nijt meende,
oenſe *Pallas* ſchoonte, uytmuntendheydt,
n edelheydt ſagh, van ſpijt te barſten, een
eecken dat ſy de deughd der vrome Hel-
den, daer ſy haer voedſel uyt zuyght, vreeſt;
a ſy is even als de Spaenſche Vliegen, die
ich gelijck *Themiſtocles* ſegt, met de ſchoon-
ſte en wel ruyckenſte bloemen verſaden.

Auguſtinus heeft de ſchadelicke quelling
by de peſt vergeleecken: want ſy ſoeckt,
even als de peſt die mannen en vrouwen uyt
Steden en dorpen verjaegt, de uytmuntenſte
Helden, in Klooſters, Koningrijcken en an-
dere verheven plaetſen, ſoo lang tot ſy hun
in de meeſte ellenden heeft verdreven, te
vervolgen.

Ick

Ick bely gewillig dat 'er ter weerelt niet wordt gevonden dat de Deughd meer, dan de Nijd, beſtrijt: dus word de ſoberheydt, door de gulſigheydt, de kuyſcheyd door de geylheydt, d'ootmoet door de hovaerdy, en voort alle deughden, door d'ondeughden, beſtreden.

Deſe is d'Onrechtvaerdigheydt: want wat is 'er onrechtvaerdiger dan ſich in eens anders ongeluck te verheugen en in voorſpoet te bedroeven?

Laet *Ioſeph*, die door ſijn Broeders nijd ſoo verr' raeckte, dat hy in vreemde landen, daer hy van Godt om ſijn deughd en vromigheydt werd verheven, moeſt ſwerven, ons een voorbeeld zijn: Maer Gods wonderwerck is hier in te wonderlick: want hy doet de benijde gedurig groeyen en vermeerderen, en de Nijdige treet en plaegt hy ſoo lang, tot dat het vergif over al uytbarſt: Hier toe is *Auguſtinus* ons dienſtigh, deſen Godſaligen Man, heeft, door dien hy, door 't ſtichtlick leven van den Eermijt *Antonius*, van ſijn vleeſchelicke luſten was geweecken, geroepen: *Surgunt indocti & rapiunt Cœlos, nos autem in doctrinis noſtris; ecce ubi volutamur in carne, & ſanguine*, dat is: zijn wy, ſchoon wy geleerd ſchijnen, niet verduyveld en elendigh, dat wy, door ons vleeſch en bloed in onſe ſonden ſmoren,

daar

aer wy d'onwetende lieden, brandende in
odts yver, de Hemelen sien breecken?

Wel te recht, en derhalven heeft den *Poët*
vidius de Nijd seer wel door een oude,
reupele, geschrookte en bleecke vrouw
ytgebeeld, te meer om dat oock onder de
eughdelickste, soo sy schijnen, de ondeugh-
en, uyt des Nijds mond uyt gespogen, sit-
en. is dit niet aen *Sara*, die haer dienst-
naeghd *Agar* soo benijde, datse 't Huys,
choon haer't selve van *Abraham* was ver-
unt, moest ruymen, gebleecken? insge-
ijcks aen *Rachel* die *Leas* vruchtbaerheydt
nisgunde, aan *Marta* tegen haer suster *Mag-*
dalena, toen sy in *Magdalenas* af-zijn, voor
nse *Salichmakers* voeten viel. Endelick, om
e besluyten, geloof dat der Vrouwen nij-
ligheyt tot de hooghste trap, bysonder soo
y yets't geen men haer weygert, sien, is ge-
klommen.

K.

Rete Calumniarum.

Een Net der Warring.

DIts dan der Lasterings eerste trap,
't geen sulck een gruwlicke sonde is,
dat Godt de selve boven alle andere haet:
want

want deſe en de voorgaende, t'ſamen geweven, maecken voor den Duyvel, ſulck een webb', dat hy'er daer mee al t'ſamen in de Hel ruckt: want hy is van deſen hoop een Hooft-man, en den eerſten laſteraer; gelijck ſulck aen ſijn naem Duyvel, die niet anders als Laſteraer beteeckent, blijckt. deſe heeft ſijn laſtering aen Godt en d'eerſte menſchen, als hy 't geluck dat hen d'Almogende toegevoeghd, benijde, betoont. ſoo blijckt dan daer uyt de laſtering het aldervuylſte, des Duyvels penceel, *Beelzebubs* priem, en des deughds tegenſtrijdſter is. 't Is de gemeene gewoonte der ontſinnige geeſten, ſich met laſteren; vermids hen de reeden en gerechtigheydt ontbreecken, te beſchermen: dus hebben de Godzalige, vermids ſy boven andere uytmunten, ſich in deſe laſteringen te verheugen, gelijck ons ſulcks met deſe ſpreuck word geleert: *Beati eſtis cum Maledixerint homines, & dixerint omne malum adverſus vos.* dat is: Ghy zijt als u de menſchen quaed wenſchen geluckigh, 't is een teecken van de Deughd waer tegen ſy uytbarſten, en niet tegen haers gelijcken: waer tegen ſy ſoo veel, als de Sarpenten, die elckander niet konnen hinderen, tegen elckander, vermogen.

Den Wijſen *Seneca* heeft derhalven eertijdts ſeer wel geſproocken: ſeggende: toen hy

Tab. 43

ıy van een lasteraer wierd gelasterd, ick sou
ny, soo my sulcks van den Wijsen *Plato*, of
van den beroemden *Scipio* wierd geseyt, seer
ontstellen: maer het gaet my nu als 't dese
ooseerdige doet, niet eens aen mijn klee-
deren. 't Is hun ingeboren aerd de Deughd
e bestrijden: want sy zijn even als de qua-
de oogen die de Son niet konnen verdragen,
of als de venynige beesten die de Lelyen
niet mogen ruycken.

Dus is de suyvere *Susanna*, van d'Oude,
en *Christus* van de *Ioden* gelasterd &c. met
dese lasteringen zijn de meeste vrouwen be-
met: invoegen datse van de voornaemste
Wijsgeeren niet anders dan Scorpioenen,
Swaerden, Woedende beesten, en onverdul-
lige Labbekacken zijn genoemt; 't is oock
waerachtigh dat geen Vul-molen, sulck een
gerucht, als dese, alsse by malkander zijn,
maeckt. De Joden hebben, door dien sy dit
wel wisten, twee vrouwen, om des volcks
haet tegen *Paulus* en *Barnabas* te verwec-
ken, opgehitst, dese twee hebben het, door
'er vergifte adders tongen, soo verr' ge-
brogt, datse, eerst seer deerlick uyt de stadt
gejaeght, en, daer na, omgebroght zijn.

Socrates sal ons hier by, dit overgeslagen,
seer wel dienen; desen Wijsen man soght, om
ich Manlick te tonen, sijn Vrouws gram-
schap en laster te ontwijcken: maer de

Vrouw

Vrouw meende, siende dat hy weg ging van spijt te barsten, invoegen dat sy hem een pot vol vuyl water over 't hooft goot: den vromen *Socrates* heeft, sonder sich te ontstellen geseyt: Ick wist wel dat 'er naer dien vreselicken donder, een reegen sou komen betonende dat alle lasteringen, door 't weynigh achten, zijn te verhoeden.

L.

Lepida lues.

Vermaeckelicke Pest.

DEn *Aspis* kan de menschen, die hy behendigh bijt, niewers na soo dra besmetten als wel een onkuysche Vrouw des Vryers Hart, 't geen sy, door 'er besmetting, soo ver doet vervallen, dat 'er de dood na volght, om haer aerdige betovering.

Venus, siet Hooft van dese Pest, is van *Pausanias* dus afgebeeld: sy staet met 'er rechter-voet op een Leeuw, Haes, Vogel, en Visch, met 'er slincxse op een Schild-pad: maer waerom Venus? om 'er bevalligh en schoon wesen, het geen haer kracht te kennen geeft: want daer mee kon sy *Hercules*, en *Samson*, waerachtige leeuwen en wakende hasen, trecken: hier mee wist sy *Sardanapa-*

lus,

, zijnde lecker en flauwhartigh, te locken :
ierom een vogel? om datſe de vernuftig-
als *Adam*, *David* en *Salomon* weet te bewe-
n : vorder kan ſy alle menſchen, die hier,
viſſchen, in de begeerlikheyd ſwemmen,
leyden, en dit wordt met de viſch bete-
nt, maer waer toe ſal den Schild-pad die-
n, om te betonen dat de ellendige min-
ers, ſchoon hen 't hart, door de gaile en
kuyſche Vrouwen, uyt hun boeſem wort
ruckt, evenwel, door dien ſy ſoo bet o-
rt en met een wolck van duyſent ydelhe-
n verblind zijn, niet ſterven, even als den
hild-pad, die, ſchoon hem het hart, ge-
k de natuur-kenners ſeggen, uyt het lijf
geſneden, noch een langen tijdt kan leven.
Den Minnaer moet, om ſijn lief te beha-
n, ſteets in ongeruſtigheyd, liegen, bedrie-
n en geven leven, en als een ſchilt-wacht,
de komſt der ſnol wachten, haer man
tſien en achten; ja hun ſmaed verkrop-
n, 't geen het adelick gemoedt anders niet
durven dencken.

Hy moet 'er handen, lippen en oogen
ſſen, en 'er kinderen, by verſcheyden ge-
lt, alle çier aen doen. De gaile pollen, die
dickwils beneven hem opſet, niet aenſien:
ier, veynſende, voorby gaen. Ja hy ſtaet,
de malle ſindelickheydt op 'er is geval-
, geheel, ('t geen, van allen, 't Godlooſte
is,)

is, tot haer believen: daer na wordt hy, als haer wulpſche en gayle Venus-janckery over is, op d'allergruwelickſte en ongehoorde manier, van 'er verſtoten; des vind hy ſich, als hy dit ſiet, ten hooghſten bedrogen, en 't gaet hem als het een Koopman, die een ſchoone diamant, ſoo hy waende, had gekocht, daer hy niet anders, naer der kenners oordeel, dan een valſche, bleecke en waterige gladbeck, die met gout was verçiert, had, ging; deſe heeft de Pijlen der moeylickheyd ten deel gevoelt; maer ſoo niet als die dolle Venus-janckers, die, zijnde door eed en trouw verbonden, nu het doodelick vergif der lichte kooyen, welcke beeten venyger dan de Aſpis, gelijck wy hebben geſeyt, zijn, moeten ſmaken.

Ick ſou hier toe verſcheyden voorbeelden, die ick om reden, overſla, konnen by brengen. Ick ſal hier een ſtaeltjen van een meynedigen, aen haer Man en Pollen, daer ſy ſoo lief kooſend mee leefde, darſe, hen al te ſamen naer haer believen kon handelen, en met een byſondere aerdigheyd af-ſetten, begaen, byvoegen; deſe doortrapte Feex wiſt haer Pol met ſulck een ſoet lijntje te trecken, dat hy ſich, ſonder achterdencken, by 'er voeghd; terſtont berooft ſy hem, naer haer wraeckgierigheyt, door fenijn het leven, daer na ruckt ſy de tong uyt ſijn mond,

nd, seggende; dit is 'eynd van mijn be-
:ren! O geveynsthey dt, en pluymstrijc-
y! die soo veel vergif onder een weynigh
ning weet te mengen, en evenwel met
naem, liefste wordt vereert; dan ick sach
een lief veel liever van my dan naer my
pen, want ick weet voor seecker dat sy 'er
yende tong niet dan, tot bedriegen, ge-
k hier blijckt, en altijdt sal blijcken, roert;
halven wensch ick van harten dat ghy
or haer als voor de pest mooght vlieden;
nt dese vermaeckelicke aengenaemheyt,
een te bitter Weenaer dien der Mannen
osheydt beter dan der Vrouwen goed-
ydt is, verandert.

Ick wil u dan, wijl dit soo is, volkomen
ren, dat 'et beter by een roover, dan by
lder gedweeghste vrouw, is te zijn; want
vrouw bekoort; maer den rover niet. Dit
nnen ons de geschiedenissen van *David*,
omon en andere getuygen. Leander is,
or *Heros* aenlockingen, soo de *Poëten* ver-
ren, in *Hellispontus* baren verdroncken, en
er andere in sulcker voegen vergaen, &c.
Derhalven bid ick u, lieve Leeser; dat ghy
ooren, met *Vlisses*, om 't bedriegelick sin-
a der Acheloische vrouwen niet te hoo-
, stopt; hebt voor 't kruyd *Moli*, op dat
y niet in *Circes* gesel schap komt, een tegen
t, om alsoo uw ziel, daer voor Gods lieve

Soon

Soon ſijn dierblaer bloed heeft vergoten, t
bevryden; want ſy ſullen u niet dan geveynſ
heyt, geyle minne driften, en logenen, om
waerde ziel, met de doodbanden, daer ſ
aen ſijn ziel geheght, te beſtricken, voorhoo
den; ten leſten haer mannen, wijl ſy van d
in haer gruwelijcke luſten, ſijn voldaen, ra
geven, om u, wijl ſy u ree wars zijn, te doo
den. Wy hebben hier van onlangs, en voo
heen, blijck genoegh geſien.

M.

Mendatium Monſtroſum.

Een afgrijſſelijcke Logen.

DE Wijſheyt van een degelick menſc
wordt met de ſtantvaſtigheydt in te
genſpoed, byſonder alſſe ongeveynſt is, b
weſen. Hy is dan als den Salmander, di
in 't vuur, een Hooftſtof, dat alle hooftſto
fen, in kracht en werckingen, te boven gae
leeft: want hem wordt, ſchoon de looge
des weereldts çier, de bloedige vervolgi
gen, de blixem der ſarpents tongen, he
over 't hooft vliegen, niet een hayr uytg
ruckt; naer dien ſijn ſinnen met honder
duyſent Hemelſche gedachten, daer ſijn zi
een gewiſſe vree door ontfangt, ſwang
zijn. hier door kan hy alle Godlooſe vlo
de

n ſtil doen ſtaen, en uyt den ſturen winter
n aengename lente, ja een vruchtbre So-
er, die alle konde verwind, doen voortko-
en. ſoo dat hy deſe Bruyd, met godlooſ-
eydt, logen, Pluymſtrijcken en veynſery,
nder yet anders dan der mannen bederf
verdoemenis, gelijck wy in't voorgaen-
hebben beweſen, in't hart te hebben,
gepronckt, veracht en met voeten treet.
er vrouwen liſt is, gelijck dat aen de voor-
iende bleeck die haer Pol aen wien ſy
oor eeden, ſchrift en beloften was verbon-
en, en haer onkuyſche luſten lang met
em had geboet, ſoo gruwelick heeft ge-
andelt, dat 'er de gruwelickheyd ſelf voor
ruwelde, en niet toe laet te beſchrijven:
o dat ick met recht magh ſeggen: alle
enſchen zijn logenaers: maer de Vrou-
en de grootſte, vermids ſy niet anders
en, wijl ſy geen landen beſtieren, dan haer
annen met gruwelicke logenen verley-
en, en haer Pollen door geveynſtheyd ſoo
ng liefkooſen tot haer gayle begeerten
ldaen zijn, dit niet verder van my onder-
cht, verſoecke yder in ſijn gemoed ga.
k hoop dat dit dijn Hart, o waerde Man-
en! ghy die ſoo heerlick zijt geſchapen,
at ghy de Engelen by na gelijck zijt, ja in
ien alles dat de grooten omloop des wee-
elds kan bevatten, groeyt, ſal raken. Ghy

hebt met de Engelen het verſtant, met d
ſteenen 't weeſen, met de planten de groe
ſaemheydt, met de beeſten 't gevoel, en bo
ven al de reedelickheydt die u boven all
verheerlickt, en van alles affonderd. 't Gee
door de ſpraeck wordt beweſen, deſe hee
ſes wercktuygen; als de Tong, 't Verh
melt, de Hals, de Tanden, de Lippen en
Long, welck al te ſamen, door de ziel, zij
de van alles de gebieder, om de ſpraeck
volbrengen, moeten bereyt zijn. Dat me
is, al des lichaems leeden moeten haer,
een ſlaef zijn Heer, ten dienſt ſtaen. De to
is, ſooſe wel word beſtierd, een heerli
ding; ja 't heerlickſte van alle heerlickhey
want de weereld word, door haer in ru
of onruſt gebroght, de waerheyd en de l
gen geboren. d'Oude hebben, door di
ſy dit wel wiſten, geſeyt, dat de logen, v
alle ſonden, de vuylſte was. 't Is oock ſo
gelijck wy dat dagelicks aen Mannen
vrouwen bevinden: maer ſo niet, of deſe la
bekacken, die niet dan van ſnappen en kl
pen weten, zijn hier mee 't meeſte beſm
want dit gaet vaſt, dat de meeſte ſnapp
't meeſte liegen, de Vrouwen zijn 't ſna
pighſt, en derhalven 't logenachtighſt,
behoeft geen bewijs; en wat ſe anders do
dat geſchied onder bedrog en een goeda
digen ſchijn; doch ſoo dat 't al maer wind

s haer natuur d'eerſte voor de Kerck-
ar te zijn, onder de Preeck-ſtoel, en dicht
't Autaer, om een teecken van een God-
igh leven, onder de geveynſtheydt te
ven, ſitten; want haer gedachten zijn,
oonſe daer ſitten, verr' van 't lichaem, en
eeven daer men klapt, lieght, drinckt,
ſt, ſchranſt en by ſlaept, om haer vuyle
geerten alſoo te voeden. Dat dit waer
lijckt aen de dreygingen die Gods Pro-
eet over de ſoodanige heeft uyt geſpro-
, ſeggende: ondanckbaer volck, zijt ver-
ckert, dat ick mijn handt, tegen u, ſal op-
ſen, en u niet alleen in der vreemde volc-
en hande ſtellen: maer u, om dat ghy
art op danſſen en ſpringen hebt geſtelt,
nietigen en ellendigh maken ſal.

Den Outvader heeft, dit leeſende, hier op
chreven: dat men veel liever op den Ruſt-
gh het landt moght ſpitten en ploegen
n deſe Godlooſe daden doen.

Die Godvruchtige Huyſvrouw van den
gen *Tobias* heeft 'er, zijnde door 'er
oon-vaders Meyt gelaſtert, tot vaſten
bidden, om van Godt herſtelling harer
den te verkrijgen, begeven: belijdende
ſe de Godlicke macht noyt met danſſen
i vergramt.

Ick wil deſe lichamelijcke oeffening niet
ſch verwerpen, en by ſich ſelven quaedt

achten: maer ick wil'er, om de andere o
behoorlicke en Godlooſe daden, die da
uyt, gelijck wy, en ghy (ô Leeſer) dageli
bevinden kont, voort komen, een weyni
achter de banck ſetten: want 'et is ſeecke
dat wy, in ſoodanige byeenkomſten, de Pa
den onder de Sali, de Schorpionen ond
den *Diptam*, den *Aſpis* onder de Ro
hebben geſien. Dus zijn wy door een ſchi
van goed, 't geen in der daad vergif is, t
drogen.

Wegh dan met de geveynſde geſang
bedriegelick geſpoock en weerhakige a
ders tongen; Ja de klip en oorſaeck van c
levens ſchipbreuck.

N.

Nauvragium vitæ.

Een Schip-breuck onſes levens.

DE Wijſe *Salomon* ſeyd, in ſijn Spre
ken: Die een onſuyvere Vrouw
ſich onderhoud, ſal al 't ſijn verlieſen; l
ſtaet waer te nemen dat de goederen niet
leen in geld, huys-raed, en andere uyterli
voorſpoeden, maer, beneven dien in geſo
heyd, beſtaen. Dat dit waer is, weet ick, d
hen die ick ſelf geſien, en ten deel, of in 't
h

l, geneſen heb. Waer uyt, na des Wijſe-
ns ſeggen, volght, dat de Mannen, ne-
de herſtelling der geſontheydt, bedor-
en tot aen 't been zijn opgeëten, na dat
nu lang martelaren van de Plat-luyſen
veeſt waren.

De Romeynen hebben, door dien ſy dit
wiſten, alles dat tot een uytvaert dien-
, aen *Venus* opgeofferd. Zijnde verſeec-
't, dat de onreyne welluſten, die 't mach-
hſte zijn om de Mannen onder d'aerde te
pen, van hen behoorde gematight en ge-
night te worden. Daerom heeft den
jſen *Pythagoras*, zijnde, om getuyge over
n Huwelicks voorwaerde van twee Jonge
den te ſtaen, gebeden, geſeyt: Vrunt een
ouw te trouwen is ſich ſelven in 't graf te
pen. Maer wat heeft *Marius* aen *Micillo*,
hy ſijn Dochter ten Huwelick verſocht,
antwoort? mijns bedunckens, ſeer wel,
y ſeght, ſey hy, datſe ſchoon, wijs, wel-
eeckend en deughdelick is, 'k beken 't,
d'ander, weet ghy wel, ſey hy, dat ghy
n aen haer verbonden blijft? O ja, ſey
cillo. Soo wil ick liever, ſey hy, mijn
gen Heer dan haer Slaef zijn: want ſy ſal
p de klippen van haer gayligheyt ſchip-
euck doen lijden; en u aen de lippen van
er begeerte dood kneuſen.

Carandella heeft van de Vrouwen heb-

bende haer eygenſchappen wel onderſocht
dus geſchreven: een Vrouw is, op de ſtraet
een Pauw, in 't venſter een Papegaey, een
Aep in 't bed, en in 't Huys, een Duyvel, 't is
ſoo yder dit in't byſonder hayr-klooft, waer
Deſen grooten Schryver heeft hier toe een
geſchiedenis tuſſchen hem en den Hartog
van *Vrbyns*, wegens de Trouw, voor gevallen, verhaelt. 't Is geſchied dat hem de
voorſchreven Hartogh een Juffer op droeg
hier op heeft hy geſeyt: Ick ſou my mis
ſchien, waert dat ick ſoo een deuchdelick
als mijn Neefs vrouw is, kon bekomen, te
'et Huwen begeven, maer nu ſal ick mij
luſten, naer dien ick ſulck een niet weet
bekomen, ſtaecken, en my, om meer andere
redenen, die ick ſijn Hoogheyt niet al kan
verhalen, in mijn eenſaemheyd behelpen
want ick ſou, ſchoon ick een andere *Pandora*
kreegh, ſoo veel toevallen by 'er vinden, dat
ick mijn Neefs geruſtigheyd evenwel niet
ſou beneycken, den Hartogh heeft dit ſeggen niet alleen gelooft, maer ſulcks aen ſijn
bitſe en klappende rib bevonden.

Voorwaer de vreughd is d'ongeneughte
van dit gore-goet niet waert, gelijck oock
den verliefden *Demoſthenes*, die aen *Lais Co-*
rinthiana van te vooren, volgens 't ouden
ſpreeckwoord, voor bedingen maeckt
geen kyven, vraeghde, hoe veel dat hy haer
vo

Fol: 54

vor een vrolick uurtjen, sou geven, dit geld-
gerigh Smotsjen heeft het hem op duysend
laghma, een gemeen mans rijckdom, ge-
silt, *Demosthenes* heeft sich, achtende de-
se vreughd soo veel niet waerd, seer aerdigh
ontschuldight, seggende: me Juffer, ick heb
van harten te bedancken: want ick meen
dijn leet soo dier niet te koopen. Hy heeft
't met reeden Leet genoemt. Veel Venus-
sickers sullen't selve, als hen het murgh
int de schoncken verteert, de Neus ingeval-
len, het gantsche lijf met pocken beset, de
mydel geldeloos, de Meyd met Kindt, sijn
Vrouw besmet, en hy vol levendigh gediert
als *Polephemus* de gesworе Makelaer van
ser dieren, bekennen.

Valerius Maximus de Groote, in onse tael
genaemt heeft, derhalven geseyt: wat is'er
er weereld vuyler en onsuyverder als de
Wellust, en schadelicker aen de gesondheyd,
en hinderlicker aen de Jeucht, wat kan des
Lichaems en des geests kracht meer verswac-
ken? waer door word de reeden meer ver-
doeft, en eer een lof beneveld, Ja wat kan
er een quade naem verwecken? laet ons
doeste nemen; de Man was soo, dat het
em uyterlick wel geviel, getrouwt: even-
wel sullen 'er, tusschen hem en de vrouw, of
't was dat hy, in Venus kamp, een ongemeen
Wilder was, onverdragelicke quellingen

ontſtaen : want de Vrouw is van natuur, gelijck de Wijſeman ſeyt, onverſadelick, en kan de aengeſtoocken voncken en vuren der dartelheydt niet doven ; derhalven ſy 'er man, tegen der bullen aenſtoot, met Pans hooft-çieraet wapend. Ja ſy doet hem onder den trop van *Ottomans* ſlaven draven, daer hy ſich, in plaetsvan *Chicorii*, met patienti ſaet, dat ſy met 'er water der geveynſtheydt vervarſt, moet geneeren : en dat meer is hy moet haer, die hem leet doet, beminnen, haer met hondert ſoete namen, als Hartje Engeltje, Liefje, Beckje, Troosje, Zieltje en ſoo voort, lief-kooſen. Hy moet, het geen een ander heeft gemaeckt, niet alleen opvoeden, maer lijden dat deſe ſijn goederen, die hy met bloedigen arbeyd heeft bij een geſchraept, erven, en dat ſijn eygen kinderen verſtooten worden.

Hy moet, als een ander ſpreeckt, ſwijgen. Hy moet, als een ander lacht, treuren. Hy moet als een ander ſpeeld, toe kijcken. Oft ſoo hy in 't ſpelen raed, met *Polophem* 't Oogh verlieſen. Hy moet, als hem ongelijck geſchied, verdragen : want ſijn Vrouw daden worden hem, ſoo hy ſich daer tegen ſet, voor Alffem op ſijn broodt te eeten gegeven, of hy wordt in die ſcharp-bytende vuyſt-loogh gewaſſchen, en geſtoten, dat hy van onderen barſt.

Ick

Ick segh dan, om wel te besluyten, dat e Vrouw een harde Klip in Zee, een hel-che poel en een onversadelicke afgrond is: ck durf, wijl dese dingen in haer d'over-and hebben, seggen, datse zijn.

O.

Ody opifex.

Bewerckster van de Haet.

MEn kan onder al de ongeregelde ge-negentheden, geen die des menschen art meer, dan dese, pijnt, quelt, doorsteeckt n rabraeckt, vinden: wy hebben dit voor een, met d'af-beeldinge van de Nijd, een oeder van alle onuytsprekelicke gruwelen laer bewesen.

Dese onse Schoone, wordt met den steen, e sy naer andere warpt, self getreft, in voe-en dat sy, daer door, duysend mael meer jnen, dan die, daer sy had naer gemickt, oet lijden: want hy, die benijd wordt, eft in lijdsaemheyd, daer de wraeckgieri-en, dagh noch nacht, wijl hy door duy-nd tockelingen, even als de baren door de ind, om tot sijn begeeren en bits voorne-en te komen, wordt voortgedreven, kan ysten. Als hy soo verr' komt dat hy slaet,

en de selve niet altijdt, naer sijn sijn begeeren, treffen, sie soo moet hy een schuldenaer van 't H. recht worden, daer door hy, zijnde naer verdienſten gestraft, van alle eerlicke Menschen en Burgerlicke omme-gangen, naer onbewoonde en woeste plaetsen, om veyligh te zijn, vlucht.

Dese haet wordt, zijnde, met' er suster de wraeckgierigheyt verselt, by een worm, die haer eygen hart, sonder sich te dooden, knaeght, vergeleecken. Des Hemels lichamen worden, schoon het donderd, blixemd, hageld en stormt, niet beroert: even eens is 't met den lyer: want des Nijts-pijlen van hem, offe op een Metallen muur wierden geschooten, af-stuyten, en als dan vliegen sie haer meester in de borst; derhalven hebben de stantvastige sich, om der sotten wraeck gierigheydt, niet ontset: maer sich soo ge dragen, dat de wraeck-lust, siende gee kans, de wraeckgierige self heeft aen geval len en geplaeght. Ick sou, hier toe, ver scheyden voor-beelden, der Heyligen e Heydenen, konnen by-brengen, maer c tijdt wil 't selve niet toe-laten. Des is 't m genoegh dat ick dese bitterheydt geproef en niet geacht heb: my selven door reede verwinnende, en dit is gelijck de Heyli Geest Cant. aen 't 17 hooft-stuck seyt.

Hy is, die sich verwind, veel stercker dan die geen
Die vaste Sloten sloopt: dees vind sich noyt te vreen.

De Prins der Wijs-geers heeft dit, schoon y alleen met het licht der natuur was verlicht, seer beschеydelick bemerckt; vermits y seyde de wijsheydt van een kloeckmoegh heldt wordt alleen in 't bedwingen van jn gramschap, wraeckgierigheydt en haat, esien. Hier toe is *Alexander*, *Cæsar*, *Scipio*, n *Epæmmundas* die barmhertigheydt meer an de wreedheydt hebben geacht, ons seer ienstigh.

Iulius Cæsar was, na dat hy den grooten *ompejum* in een Velt-slagh had verwonnen, er bedroeft, overdenckende dat *Cato* sich lven, om niet in sijn handen te vallen, het ven had benomen: want hy heeft aen al- Hooftmannen gesеyt: *Invidit Cato gloria eæ, quam illi parcendo mihi paravisset:* Dat : *Cato* heeft my, met sich selven te doon meer verdriet, dan dat hy sich tegens ijn Keyserrijck stelde, aengedaen: want k sou meer eer, soo ick hem in genade had ngenomen, dan met sijn leven te verkorn, verkregen hebben.

Alexander de Groote heeft, hebbende de rgiffenis en wraeck over de quaetdoenenders scharpelick overwogen, getuyght,

dat de barmhertigheydt roemwaerdiger dan de wraeck was.

Demosthenus heeft, om sijn kloeckmoedigheydt aen een snorcker, die hem al snorckende tot een strijd beriep, te toonen, geseyt: Vrundt ick begeer tegen u geen wreedheydt te gebruycken: want d'overwinner heeft het ten eynde 't gevecht, beter dan den verwinner. Bewijsende dat 'et een grooter lof en eer was sijn selven en sijn dolle tochten, dan sijn vyanden, te overwinnen.

Ons staet dan vry, naer dien wy dit soo hebben verhaelt, te vragen, of dese daden oock in de Vrouwen zijn gesien? noit: want haer ongeregelde genegentheden en dolle gramschap, soo hoogh, door wraeck-lust klimmen, dat sy noch diensten, slavernyen noch deughden, die ghy, zijnde op 'er verlieft, by dagh en nacht, met u levens gevaer aen haer hebt bewesen, aensien; ja sy zijn den Duyvel gelijck. Dese sal, als ghy hem schoon ghy hem lang mackelick hebt gedragen, eens onsagt neer set, al u voorgaende dienst met een gruwelick quaed beloonen, en met een groote stanck ruymen. Verscheyden weren hier van veel te spreken en te schrijven; ja ick selver, die noch wat hoogher waey, mee, en segh dat de weygerinder gayle begeerten haer soo doet woeden rasen en branden, dat al de vermaerde G-

nee-

ees-meesters het voorseyde vuur met al zeewater niet souden konnen uyt-doven: dat meer is, d'aldervolmaecktste en beeftste Man, schoon hy *Catos* statigheydt, *Demosthenus* yver, *Ciceros* sachtmoedigheyt, *Crassus* beleeftheydt, *Pericles* vierigheyt, *Socrates* deughd, *Leanders* getrouwigheyt, *Anacharses* stantvastigheydt, *Narcissus* schoonheydt, *Palantes* bevalligheydt, *Gradasses* tret, *Roelants* lustige ommegang, *Achilles* waerigheyt, *Ulysses* voorsichtigheydt, en *Æneas* geluck had, sal haer, soo hy 'er eens heeft op'er zeer getast, niet van'er hatelick en uyt-innigh voornemen konnen brengen. Ick sal, hier toe een overgeven daed, die ick self heb gesien, verhalen. Een Smots had door der duyvelsche betoveringen, een Jongman soo verr' vervoert, dat hy, gelijck men seght, kap en kovel by 'er, in gayle dartelheydt, had opgeset, en by geschrifte aen haer 't al had overgegeven, ten lesten wierd hy, door dien sy 'er vervloeckte lusten met hem ten vollen had voldaen, opgeschooten, en van der bespot; ja sy wou hem, schoon hy in Staets en Hoffche lessen wel was ervaren, noch sien noch hooren, ja 't was hem onmogelik om haer van dit voornemen, schoon hy in de wetten soo volkomen waer geweest, als *Numa* tot *Romen*, *Charondas* te *Carthago*, *Lycurgus* te *Sparten*, *Solon* te *Athenen*,

nen, Epæmmundus te Theben, Nimos te Creten, Amanthes te Cyrien, Lamolxes in Scythien, Oromaldus in Parſſen, Loroaſter te Babel, en Oſiris in Ægypten, af te brengen.

Petrus Ravennas ſegt, men vind niet ſoo ſtout en kloeckmoedigh om de Mannen te vervolgen als de Vrouwen. Noch niet ſoo verſtockt en onbewegelick om ongelijck te vergeten. Noch niet dat de haet eer, door een onvermyde wraeck doet verſchijnen: want ſy ſal, ſoo haer de menſchelicke krachten en konſten ontbreecken, veel liever haer liefde, ſuyverheyt, eer en eet verlieſen, dan onder 't pack van haer gramſchap blijven. Dit is aen die onreyne Pero Neelees Dochter gebleecken: want ſy heeft 'er ſchoot aen Bras en Melampo, om haer aen Hercules, die haer onverhoets had vertoornt, te wreecken, ten beſten gegeven. O vuyle Vrouwen! o ondanckbre! niet waerdigh om d'aerde te betreeden. Door dien ghy, zijnde met u lijden niet te vreeden, alles ſoeckt te verderven. Dus ſpeelen ſy met 'er getroude die ſy onder ſim hebben, ſteunende op der Pollen toeſeggingen, doch terſtont laten ſy deſe, door andere, weer achter na loopen, om alſoo tot 'er wraeckluſt, verderf en verdoeminge, niet aenſiende, te komen.

Ick heb noch yets anders van een Snol, 't geen ick hier moet byvoegen, geleeſen.

Deſe

eſe heeft 'er ſelven, om 'er aen haer vryer, ie 'er, in een dans, een oor-vijgh had gege- en, te wreecken, aen een Godlooſen boef vergegeven, en hem ſoo lang, tot datſe aer onverzadelicke wraeckluſt had ver- aed, te wil geweeſt. Derhalven heeft een ecker Schrijver niet qualick geſchreven at de Vrouw, even als den Os tot arbey- en, de Gier tot vliegen, de Wind-hond tot agen, den Ezel tot dragen, het Paerd tot 'Oorlogh, den Aep tot tuylen, een gemeſt Hoen tot de keucken, de Man tot denghd, ot des Mans verdriet en verderf, is gebo- en.

Dus durfick ſeggen dat men des Duyvels aet ſoo ſeer niet als der quade Vrouwen eeft te vreeſen: want den Duyvel is, als hy uaedt doet, alleen: maer de Vrouw heeft en Duyvel, alſſe met de wraeck ſwanger is, e hulp.

Hoe quaedt deſe wraeckgierigheydt is, connen wy, by den *Apoſtel* aen 't 10 Hooft- tuck tot de *Hebr.* ſien: want hy ſeyt: onder al die met de daed ſondigen zijn de wraeck- gierige, woeckenaers en overſpeelders: maer de wraeckgierige zijn van des Duyvels ge- ſlaght, en kinderen van ſijn wreedheydt: want is 't dat Godt de goedheyd ſelfs is, ſoo moet den Duyvel onendelijck des goedheyt vyand zijn. Die hem dan 't meeſt navolgen,

die

die moeten dan 't ſelve, dat hy lijt, lijden, er door 'er opgeblaſen groothartigheydt to een ſelve verachtinge vervallen, en dit zijn de Vrouwen: want deſe konnen een duyvelſche vinnigheydt, aen hen, die ſy te vooren ſchenen te lieven, betonen; derhalven worden ſy, met recht, genoemt.

P.

Peccati accumulatrix.

Ophoopſters der ſonden.

DIt is van den *H. Outvader Auguſtinus in ſijn tweede Sermoon*, over ons Heeren Gebedt beveſtight, ſeggende: wy ſullen bevinden dat de Vrouw niet alleen d'eerſte oorſpronck der ſonden en dood, gelijck de Wijſeman ſeyt, is: maer oock de born daer al des weerelds ongevallen, ſoo aen Mans als Kinderen, voort komen. Is dat niet aen *Eva*, die, haer Man wederſpannigh zijnde oock een vyandin van ſijn welvaert wierd gebleecken? ô ja 't: want ſy heeft, ſchoonſe ſijn hayl behoorde te begeeren, ſijn verderf gewilt. Den Wijſen *Origines* heeft, om deſe redenen vry uyt durven ſeggen: de Vrouw is der ſonden hooft, des Duyvels wapen, ſoo dat wy, door haer, uyt den Hemel zijn geſtoten

loten. Dit heeft *Ioseph*, in sijn Joodsche geschiedenissen, met *Simson*, die, siende dat hy door sijn Bysits loosheyd was bedrogen, seyde: daer is in de weereld geen snoder noch listiger bedrieghster dan een Vrouw. Sy is, soo *Euripides* seght, in alle schelmeryen de vernuftighste. De Propheet *Elias* heeft gesijck wy leesen, noyt soo seer den bloed-dorstigen en wreeden Koning *Achab*, doodende vier hondert valsche Propheten, als de woedende *Iesabel* gevreest.

De Heylige *Iohannes* heeft, gelijck hyin sijn Openbaringe aen't twaelfde hooftstuck seyt, Spring-hanen, hebbende lichamen als Oorloghs-paerden, Schorpioens-staerten, Leeuwe-tanden, en Manen als Vrouwen hayr, wiens vermogen was de menschen te verhinderen, gesien.

De Vrouw heeft, soo *Gregorius Nasianzenus* seght, tweederley vergift, het fenijn van een *Aspis*, en de boosheyt van een Draeck.

De Wijseman seyt dat de Vrouw al het quaedt, 't zy groot of kleyn, wort toegeschreven: want sy heeft, soo hy wel seyt, een ongenadigh en onbarmhartigh hart. Dit is klaer aen den grooten Propheet *Ozias*, wien van Godt wierd bevolen dat hy dadelick sou trouwen, en sijn eerste Dochter d'Onbarmhertige noemen gebleecken. Derhalven moet men, soo men het allerquaetste

der

der aerden wil vertoonen, een Vrouw te voorschijn brengen.

Ons sal hier toe den droom, die de Propheet *Zacharias* droomde, seer wel dienen. Desen H. Man sach, soo hem docht, een seltsame Vrouw, sittende recht in 't midden van een trechter, hebbende, in 'er mond, een koudt loot, hy wierdt om 't geheym van dese wonderlicke saeck te weeten seer begeerigh, terstont is 'er een Engel, tot een Taelman, by hem gekomen, seggende, dit is het beeldt der Godlooshеyt, 't geen als een Vrouw wordt vertoont. De trechter bewees datse een open doortoght had, dat is datse niet swijgen kan, even als 't ander geen water houden. Het lot was 'er, mijns bedenck, om 'er lippen te sluyten, en om 'er tong, wegens 'er ongebonden en aengeboren kakeling, te bedwingen, in 'er mond gegeven.

Dit is, uyt de H. Schrift d'eerste, de tweede sal by *Iohannes* aen 't 17 Hooft-stuck volgen: want hy sagh, soo hy seyt, een grouwelicke Vrouw, sittende op een seven hoofdigh, tien hoornig en wel gewapende beest, dragendende namen vol lasteringen: maer, vrunden, wat wil dit seggen? niet anders dan dat de Vrouw, meer dan seven Mannen, sal klappen, vermids, sy seven hoofden, seven tongen, duysend listen, en soo

vee

veel lasteringen als hoorns heeft, waer uyt naer vuyle lusten, die soo onbewegelick als horenen, zijn, spruyten; derhalven heeft een, soo my dunckt, wel geseyt; dat de Vrouw, alsse by andere loopt, haer Man met horens, wisse getuygen van 'er aengeboren gayligheydt, verciert. Dit 's mijn voorslagh: maer ick sal my, by aldien my een ander, door een scharper onderscoeck, beter onderreght, altijdt, om soodanige weldaden te vergelden, danckbaer toonen, en om sijn raedselen te ontknopen, gewilligh zijn. Voort sal ick my, schoon ick van ymand, die ick onwetend op het zeer heb geraekt, voor ondanckbaer wierd gescholden, sonder gramschap houden; want sy souden van de H. Schrift, noch van my soo verr' sy oprechten getrouw waren, dit brandmerck niet dragen. Dit is 't eerste deel; hy sagh 'er met een roodschaer-laecken Tabbert over al met goude koorden geboort, gekleet, wisse en ware getuygen van Hovaerdy en opgeblasentheydt. Het is oock soo: want men kan ter weereld geen hooghmoediger noch opswellender schepsel dan de Vrouw vinden: sy sullen des nachts niet anders, dan watse des daeghs sullen dragen, droomen. Ja sy sal haer aengeboren hovaerdy, schoon 'er de grootste niet ten deel is gevallen, niet laten, al souse van een visbeen een Faly maken.

Met

Met de roode Tabbert word haer woedende wreedheydt, om haer naeſtens, ja 'er eygens Mans en Liefſtens bloedt uyt te ſuygen, daer door ſy 'erſtricken, daer ſy ſelfs mee geboeyt gaet, maeckt, aengeweſen.

Seyt ymand dat *Pharo* de Dochtertjes om 'er goedaerdigheyt heeft geſpaert, en de Sonen om dat hy hun booſheydt vreeſden, heeft om 't leven doen brengen, die hoor, om uyt, deſe dwaling te komen, mijn ſeggen: *Pharo* was een Duyvels kind, derhalven docht hy, om ſijn Meeſter wel te dienen, ick ſal mijn rol, met het dooden der Knechtjens, ſoo aerdigh ſpeelen, dat ick, over hun zielen, in de Hel een volkomen heerſchappy ſal hebben. Men ſou, had het manlick het ſnoodſte geweeſt, de gruwelen noyt in vrouwelicke gedaente hebben vertoont. En Godt ſou, had ſulcks waer geweeſt, de Iſraëlitiſche Vrouwen en Dochteren wel op de rol geſtelt, daer hy haer, ſoo ons de H. Letteren leeren, verbood datſe in uytdeeling der beloofde Landen niet ſouden komen: want hy ſey, ſy zijn onvolmaeckt, derhalven verwarpt 'er.

De vernuftigen *Origenes, Homil.* 11. over *Exod.* belacht *Pharo*, wijl hy de knechtjens als de ſlimſte, doode, qualick bedacht zijnde: ſeggende: ô! verblinde *Pharo*! gaet ghy ſoo voort, moet het ſoo zijn? ſoo is t

Rijck-

Rijcks val na by, en'er moeſten tot deſen ondergang middelen geboren worden: en zijt verſeeckert dat dit vernietigen veel eer door de Vrouwen, zijnde van Natuur liſtigh en bedrieghlick, dan door de Mannen, ſal konnen geſchieden.

Pythagors heeft dit ſelve beveſtight; want hy ſey, toen hem wierd gevraeght waerom dat hy ſijn Dochter aen een van ſijn grootſte vyanden huwde, ick kan my aen hem niet beter wreecken, dan dat ick hem een vrouw, het booſte en ſnoodſte der Schepſelen, geef. Dat dit waer is, konnen die geen, die ſulck een laſt in Huys hebben getuygen. Ick ſegh een laſt Ja ſulck een laſt, dat de ſelve van den *H Geeſt*, in 't 25. Hooft-ſtuck een harte-quael wort genaemt: des harts-qualen gaen, wijl 't hart het levens begin is, alle andere pijnen en quellingen te boven, even eens gaet des Vrouws booſheydt, wijl de Vrouw 't begin van 't quaed is, alle booſheden en godlooſheden te boven. Ick hoop dat de deughdſamen hier door op my niet vergramt: maer eer getrooſt ſullen zijn; vermidsick haer ſoo veel, als ick d'andere, op wien ick niet een hayr pas, verſoey en verneder, verheerlick en verhef. Ja ick ben bedroeft dat de ſwier van mijn ſinnen niet beter ſwiert om deſe booſe ſoo wel, als ſy haer vermogen om de deughdſamen,

ſamen, op wien ſy even ſoo veel als een pijl op Babel, dat rondom met een metallen muur is bemuurt, vermogen, te bekladden, in 't werck ſtellen, te raken. Doch ick ben getrooſt, vermids al het fenijn dat ſy op de Vromen uytſpuwen, krachteloos is, en 't is geen wonder dat ſy evenwel, om de deughd te verdrucken haer beſt doen: want ſy zijn als de beſcheten Koe, die gedurigh, om d'andere Koeyen vuyl te maken, met de ſtaert ſlingert, derhalven magh men deſe booſaerdige, met recht, noemen.

Q.

Quietis quaſſatio.

Viand van de Ruſt.

MEn ſou hier toe, woud de tijd toe laten, ontelbre voorbeelden konnen by brengen: doch ons leven ſou om ſulcks te doen, wijl hier *Neſtors* jaren van noden waren, te kort zijn: wy ſullen evenwel, om haer hier in niet heel voor by te gaen, de Wijſgeer *Simonidis* voor den dagh brengen; deſe wierd, ſoo *Ioſef Baſſi* getuyght, gevraeght wat een Vrouw was. Sy is, ſey hy, des Mans beroerte, een ongeſtadigen wind, een gedurige ſorgh, een ſtrijd ſonder vree, een

en dagelickſche ſcha, een beletſel van ee-
gheydt, een klip van 't leven, een dood-
cke ſtrijdt, en des Mans graf, ten leſten,
aer is niet dan allerley verdriet, en veel ge-
chreeu en weynigh wol, aen. Sy is derhal-
en, met dit zinnebeeld, daer in een oude en
eel ſtickſiende duyvel een varcken, in plaets
an een Schaep, ſchoor, ſoo dat hem het
veet, door den arbeyd, in de kaken neer
roop, een voorbyganger vraeghd hoe hem
ie moeyte bequam, vrund, ſey hy, 't is
eel geſchreeu: maer luttel wol, wel ge-
eckt: want ghy ſult u ſelven, ſchoon ghy
aer al wat ghy kont bedencken, doet, niet
s moeyten en verdriet op het lijf halen, en,
s deſe blinden duyvel, een Varcken, voor
en Schaep, handelen.

d'Oude hebben, door dien ſy dit wel wi-
en, dit Vaersjen, geſongen:

Fœmina vas Dæmonum, vaſa fetida, dulce venenum,
Nam fellis plenum vas eſt, quod credis amenum.

Dat is:

De Vrouw, is, ſchoonſe voor uw oogen wonder ſoet
Schijnt, met den droes verſelt, en als een vat vol roet.

Den ſoetvloeyend Oudt-Vader *Bernar-*
ts durft de Vrouw, aen ſijn 25. vermaning,
een

een lit van den Duyvel noemen. Ja ghy fult ſoo ghy de *Humil* van *Carthagena* leeſt, noch meer dieſgelijck beſchrijvinge vinden.

Dit heeft de H. *Hieronymus* beweeght een goede Vrouw een wereldſche Phœnix te noemen.

De Heer *Ferville* ſeydt dat een ſchoone Vrouw, wiens natuur hy had onderſocht, een *Chamelioen*, een dier dat, ſoo *Plinius* ſeyt, by de wind leeft, en niemand, dan daer 't by is, bemint, is.

Sy is een *Pyrauſte*, een dier, dat, hatende de matigheyd, geen geluckiger dood, dan ſich ſelven in de vlammen der welluſt te vernielen, wenſcht.

Sy is een *Springhaen* die gedurigh, door een aerdſche blindheydt, naer d'aerdſche bloemen ſpringt.

s'Is een *Syrena*, die, met 'er betoverend en aenlockend ſingen, de grootſte diepte van *Sicilia* voorſeyt.

s'Is een *blakend vuur* dat noyt verbrand.

s'Is een ſtinckenden gulſige *Harpie*, geboren om de Man te quellen, ſijn leven te verkorten, ſijn vernoeging te niet te doen, ſijn vromigheyd te verminderen, ſijn volmaeckt heyd te vernederen, ſijn kloeckheyd te verſlenſen, ſijn gemoed te verflauwen, ſijn geluck te vernielen, ſijn lof te verduyſtere, ſijn voornemen te breecken, ſijn pijn te ve-

dubbe

ubbelen, ſijn vryheyd te boeyen, ſijn aen-
gen t'ontdecken, ſijn ruſt te ontruſten, en
n ſijn geeſt met wonderlicke vreemdighe-
en, die hem dagh en nacht voorkomen, te
ſwaren. Sy is hem, op 't kortſte geſeyt,
et'er roepen, tieren en ſchreeuwen een
elſche afgrond, ſoo dat hy gedwongen
ordt met lopen haer t'ontwijcken: 't geen,
n'er booſheyd, lichtvaerdigheyd en on-
ſtadigheyd een ſeecker bewijs is. Maer
oymand, hebbende dit geleeſen, ſulck
n gruwel, in ſijn huys niet vind, die is ſchul-
gh dat hy Godt voor ſulck een ongemene
eldaed op het hooghſt danckt: want een
ede Vrouw is, ſoo de Wijſeman aen 't 27.
ooft-ſtuck in de 9. Spreuck ſeght, een
ods-gave.

't Is waer dat de ſoodanige, in der Ve-
s-jánckers oogen, ſulck een aengenaem-
yd, om 'er ſtilte en zeedbaerheyd, als
andere met'er ydele redenen, mal-gelaet,
rt'le oogen en pluymſtrijckend lief-koo-
n, niet vertoonen. En dernalven ſoo niet
n gelieft: maer 't is des niet te min waer
t alle wijſe en veerſiende Mannen hier na,
s hun hooghſte geluck, daer voor ſy Godt
et ten vollen konnen dancken, hebben ge-
acht. Wat my aengaet, ick ſegh, wijl ick
n alle twiſt een vyand ben, gelijck ſulcks
die my kennen, ja die my haten, ſullen

moeten getuygen, dat 'er op aerden nie
aengenamer dan de vrede, en niet hatelicke
dan der Vrouwen tweedracht is.

Cicero heeft om dese oorsaeck de vra
gers, toen hy sijn Vrouw had verlaten, ge
antwoort. Ick kan geen Wijsgeer en ee
Vrouwen voldoender zijn. Met recht: war
de Wijsheyd en Vrouw elck een geheel Ma
begeeren. Ick voegh 'er by dat d'onde
soecker der Wijsheyd niet aengenamer da
stilte en rust, die by een Vrouw niet woon
heeft; derhalven kan hy dese twee niet g
lijck dienen. De Vrouw is, tegen haer Hu
genoten, Buren, Vader, Moeder, Suster, Br
der, Schoon-Vader, Schoon-Moeder, Sw
ger en Snaer, een gedurige onrust. Ghy ko
dit, soo ghy my niet gelooft, aen hen, die, c
hun Vrouwen, Soons Vrouwen en eyg
Dochters, gedurigh weenen, vragen; do
weetje waerje dit best sult onder vinden?
de katte-dans, daer 't licken voor 't krabb
gemeen is: wiens teeckenen d'oorsae
waerom de Mannen; ja, dat meer is
Schoon-vaders, dickwils, om vree te houd
moeten swijgen, klaer aenwijsen: want
kan'er de mond, als hy'er eens heeft geope
niet weer sluyten, en onderwijl raeckt
onderste boven, en hy moet so sijn droefh
in sijn oude dagen sien; des sal sich niem
ontsien om de vrouwen, met my te noem

Reg

R.

Regnorum Ruina.

Rijcks verderf.

Ick sou my selven, soo ick al het quaed, dat de Mannen door de Vrouwen is overkomen, wou beschrijven, in mijn werck, en als een Syworm, bewinden: want dit d een geheel menſch en veel jaren van den; 't is genoegh bekent hoe *Hercules* n *Omphale*, als een jongen, heeft gedient, hoe hy, uyt quade achterdocht, met een hynigh hemd is verdaen. Ick sal *Apollo*, e op *Admetus* Dochter was verlieft, voorby en, nocht *Hippolitus*, nocht *Absertus*, nocht *his*, nocht *Trooyens* ondergang niet raken: aer ick sal, duysend andere, in een, op wien n Manhaften Hooftman *Marcus Antho-us*, zijnde door sijn onzuyvere welluſt aenehitſt, ſich vermorſſelt en verbriſſelt eft, beſluyten. Deſe is, soo *Plutarchus*, in leven der vroome Helden, verhaelt, door n overheete begeerte op *Cleopatra*, het beerf van soo veel duysend vrome zielen geeeſt. Soo ymand hier van meer begeert leesen, die doorsoeck *Phylojudocus* aen't Boeck van *Valeſcus*, Koning van *Aſia*: deviel de Hebreen, door luſt der Vrouwen,

heel hart; ja hy dwong hen tot der Afgoden
dienſt, ſoo dat 'er, door Gods-wraeck ove
deſe Godlooſheyd, 24000 wierden gedood
Sie wat ſy konnen te weegh brengen; ſ
doen Godt en al ſijn Heyligen verſaken, e
d'Afgoden en Blocken eeren.

S.

Silva Superbiæ.

Hovaerdigheyds-boſch.

DE Hovaerdy is ſulck een gruwelick
ſonde datſe *Lucifer*, van een Engel, t
een Duyvel, en *Nebuchodonoſor*, van e
Menſch, tot een Beeſt, en *Adam* tot e
oorſpronck van al onſe ellenden heeft g
maeckt. Ick ſal haer gedaente, om te to
nen wat ſy is, beſchrijven. 't Is een onbe
melicke luſt uyt 'er eygen weeſen, of ſe
ſtandigheyd geboren, ſoo datſe Gods gra
ſchap, oordeel en ſtraf veroorſaeckt.

Sy wordt, by alle Wijſe voor de groot
van alle ſonden geacht. Sy is, van alle bo
heden, de voornaemſte Veld-overſte, g
neyght om de deughd te beſtrijden, en
de ſelve, waer 't mogelick, te dooden.

Den Heyligen *Auguſtinus* heeft derh
ven geſeyt, datſe de Colonel der ſonden w

datse haer tot alle gruwelen aenvoerde. De reden is, om datse van den Duyvel voort-gebragt. Als dese grooten *Goliath*, or *Davids* steen, wordt getreft, soo moe- al sijn Soldaten terstont vluchten.

Hier mee pronckt de Vrouw het meest: nt sy heeft dese gruwel, van wien sy eerst s verwonnen, vertreden, en heel en al, oon de Duyvel sich daer tegen stelde, or 'er ootmoedigheydt vernielt; gelijck cks aen d'aller eerwaerdighste Moeder ods, tegen wien niemand, schoon alle blaf- s blaffen, vermagh, is gebleecken.

Ick segh dan dat een goede en zeedbre rouw, de quade als onwaerdige over ge- gen, met reeden een Schaep magh wor- n genoemt: want een Schaep is het sacht- oedighste en vreedsaemste van alle ge- erten. Derhalven heeft den Propheet *Na-* , toe hy *David*, wegens de verkrachting n *Barsabea* begaen, bestrafte, gesegt: Heer oning hier is een arm Man die heeft maer n Schaep, &c. Sie hier word een goede rouw by een Schaepjen vergeleke. Waer- n? Om datse sachtmoedigh, ootmoe- gh, stil en 'er Man, als 't Schaep de Harder, derdanigh is.

De Man, die sulck een heeft gevonden, eft des Hemels gonst, genade op genade, een dierbaer gesteent om als sijn hart een

Juſt, te bewaren, ontfangen: ſoo dat hy van Godt, om haer, word gezegent, dae d'andere Mannen, om 'er Vrouwen booſ heyd en ontrou, worden geſtraft.

Salomon heeft hier aen, ſoo 't ſchijnt, ge dacht, toen hy, in ſijn gulde Spreucken, ſey de Vader en Moeders geven hunne Kinde ren wel tijdelicke middelen en vergangelic ke goederen: maer Godt de Mannen wijſ en voorſichtige Vrouwen. Even of hy ha willen ſeggen: het goed is 't geval onder worpen: maer een goede Vrouw word va Godt gegeven.

Den Koninglicken Held *David* heeft hi over geſongen: geluckigh zijn die geen d den Heer vreeſen, en in ſijn geboden wa delen: want hy ſal een Wijf als een vruch bre Wijn-ſtock, in de verholenſte plaetſ van ſijn huys geſloten en gedoken, hebbe Den *Apoſtel Paulus* heeft hier op geſeyt: moeten, van 'er huyſen, bewaerſters zij gelijck den Salmander niet meer dan ſi diepe holen, daer hy niet, dan om ſijn voed te ſoecken, uytkomt, bemint, even eens b hoord een degelicke Vrouw 'er huys te b minnen, en daerom geen andere dingen, d om 'er Ziels-voedſel, als ſy na 't Godli hongert, te halen, uyt komen, en niet o over al, daer de gedachten heen zwiere gelijck wy dagelicks ſien, te verſchijnen,

m

et de Swaluwen by de wegh sweven : aint het is waerachtigh dat de deughd lie- nde noyt lanterfanten noch op de straet ickeren.

d'Oude hebben de suyvre, eerbre en odtvreesende Vrouwen op tweederley rt, soo *Eustachius*, in sijn 2 Boeck, de *Ismē- is*, seght, afgebeeld : sy hebben eerst een rouw, met een Bloemkrans van allerley loemen, behalven een Roos, gevlochten, ekroont, en met een Tabbaart, die 't aen- esicht, borsten en voeten bedeckte, gekleet, estelt : hier mee wierdt een eerbre Vrouw, e, met d'aengenaemheden van allerley loemen, en alle volmaecktheden behoort erçiert te zijn, betekent. Maer yemand ioght vragen : waerom dat de roos hier leen was uytgesloten, 't is om dat se, zijnde *enus* toegewijd, d'oneerbaerheydt af- eeld.

De tweede was een Jonckvrouw met al- erley kostelicke gesteenten, als Rubijnen, Diamanten, Smaraghden en andere dier- re Schatten, gekroont, daer by hadse een Carbonckel, die de Son in glans, gelijck as, in 'er voorhooft, haer leden waren met en Tabbart, van grof-doeck, bekleet, sy as gedurigh, om 'er voeten te besche- nen, besorght. Hier door wierd beteeckent, at de Rijckdommen, daer mee een Vrouw

behoort te proncken, niet in uyterlicke praght: maer in innerlicke, Geestelicke en in deughd moeten bestaen, en dat de Schatten, schoon 't kleet armlick is, evenwel in 't hooft moeten ruften. Sy soeckt 'er voeten gedurigh te bedecken, dat is, datse 't geen d'eerbaerheyd bedeckt houd, niet wil vertonen: en, om 'er voeten het onnut wandelen te benemen, haer gedurigh met de huyshouding bekommert. 't Geen, in 't Huwelick, d'aldergrootste getrouwigheydt is, en een merckteecken van een wijse, deughdelicke, eerbre, oprechte, ootmoedige en onderdanige Vrouw; De boose is het tegendeel: want sy is hovaerdigh, spijtigh, bits in 'er woorden, archwanend, geveynst, krackeligh, lasterigh, onverduldigh, begeerigh, degelick in 't wesen, dat is schoon voor 't hooft, en vuyl achter de rugh. Om te gebieden genegen, om te gehoorsamen traeg, het quaad hartelik beminnende, en 't goed hatigh: tot vergeven onbewegelick, wraeckgierigh, luy, lecker en onverzadelick: *Plinius* heeft hier toe, in sijn eerste Hooftstuck, een bysondere geschiedenis verhaelt: *Cleopatra* Koningin van Egypten, soo hovaerdigh als onkuysch, wierd van 'er Man, *Marcus Antonius*, die alle dagen heel uytmuntende en ongemene maeltijden liet aenrechten, gevraegt: of 'er oock beter en kostelicker

l. 80.

licker Tafel in eenige Koninglicke Hoven kon gehouden worden? Sy heeft hier op, met een schimpend lacchen geseyd, uw maeltijden zijn niets, Ick wil alleen, sonder yemands hulp, op eenmael vijfmael honderd duysend guldens verteeren. *Anthonius* was begeerigh, schoon hy 't selve voor onmogelick achte, om sulck te sien, waer over hy een wedding met 'er heeft gedaen, stellende het oordeel in de wijsheydt van *Lucius Plancius* Dese hovaerdige liet des anderen daeghs, voor haer, voor 'er Man, en voor den oordelaer, een slechte maeltijdt bereyden: *Marcus Anthonius* begon, al spottende, te vragen; of dit die kostelicke maeltijd, daer sy soo veel in sou verdoen, was, dan of er noch yet anders sou opgedischt worden? sy hield 'er woord, en sey: in ditmael sal ick de waerde van 5 100000 guldens vereeren, sie wat de hovaerdy vermagh; sy had twee groote en soo uytmuntende Peerlen in 'er oorspansel hangen, dat de natuur daer in een wonder vertoonde, dese moesten haer daer toe dienen: want sy ruckte d'eene van 't gout en smeet 'er in een glas met edick, door welcks kracht sy terstont smolt, in voegen, datse daer haer onverzadelicke op mee vulde, datelick greep sy naer d'andere, van sins om met die een gang te gaen, maer die wierd van *Plancio* behouden, en

daer na, aen twee ſtucken geklooft, aen Venus-beeld in de kerck van *Pantheon* gehangen.

Ick ſal hier noch een, die d'ander in overdaed niet wijckt, van *Anthonio Sabellico*, in ſijn eerſte *Decade* van ſijn 4de in 't tweede boeck van ſijn *Merckwaerdige geſchiedenisſen S. 4. geleent*, byvoegen.

De Huys-vrouw van *Dominicus Sylvius* was, beneven 'er overgroote grootsheyd, en opgeblaſen hooghmoed, ſoo lecker in 'er dranck, voor 'er lichaem ſoo berſorghlick en ſoo moeylick te bedienen, datſe al 'er kamers en vertiecken met Civet, Ambregrij en andere welrieckende lieflickheden ſo krachtigh liet beroocken, dat die geen, di haer quamen beſoecken, dickwils, door d ſtercke en ongewoone lucht, ſoo wierde bedampt, datſe, om 'er leven te behoude de kamer moeſten verlaten. Sy was, in 'e reynigen, ſoo vies, dats 'er handen in gee gediſteleert water, maer alleen met de dauw, die op d'aller-welruyckenſte plante en bloemen was gevallen, wou waſſche Sy wou de ſpijs, als ſy at, met geen ving ren, maer met gulde vorckjens, aenroeren

Maer Godt heeft 'er, na datſe deſe ove daed een wijl tijdts had gepleeght, met ſul een ſieckte geſlagen, dat 'er niemandt, do d'afgrijſſelicke ſtanck, by kon duren. Ja, c

ma

maer in 'er kamer had geweeſt, die wierdt uytſinnigh, ſoo datſe ten leſten, hulpeloos, is geſtorven. Doch waer ſy is gevaren, dat ſtaet my niet toe te onderſoecken: maer dit voegh ick 'er by, en vraegh: waer de hovaerdige, leckre, rijcke en vrecke gewoonlick zijn gebleven?

T.

Truculenta Tyrannis.

Woeſte Tyrannyen.

DE Deughd heeft, van ſchoonte, volmaecktheyt en uytmuntentheydt, ſoo *Cicero*, dien wel-ſprekende Romeyn ſeght, ſulck een luyſter, datſe ſooſe kon worden geſien, de oogen en harten van alle menſchen ſou betoveren: gelooft dan, ſoo dit ſoo is, dat hier geen menſch ſou zijn, of hy ſou, om haer te ſien, heel yverigh zijn, en vlijtigh dienen; ja ſich een ſlaef van haer gemade maken. Is de deughd ſoo volkomen goed, ſoo is d'ondeughd, als het rechte tegendeel, van alles het ſnoodſte en booſte. De Vrouw heeft, in deſe ondeughd ſulck een luſt, datſe haer ſelven daer in ſoo vaſt, even als een Spin in ſijn rach, bewerckt, datſe hoyt uyt 'er ſtricken kan raken; derhalven

heeft den Out-Vader *Iohan Guldemond*, in *d'uyt-legging van ons Heeren lijden*, geseyt, dat sy een vyandin van de vrundschap, een onwederstuttelicke ramp, een nodigh quaedt, een natuurlicke bekoring, een gelieffde ellende, 't gevaer in huys, en een vermakelicke schade is.

Tertullianus heeft 'er soo veel bynamen, dat 'er 't end of wegh is, gegeven; als: des Duyvels poort, de Ongeluckige boom, de verleytster der Godsaligheyd, de Wet-breeksster, d'oorsaeck der Verdoemenis, &c.

Origines heeft, in sijn Sermoon van *Cananea*, niet minder gedaen: want hy seyt: de Vrouw is des Duyvels hooft- en wapen, de Ballingschap van 't Paradijs, de moeder der misdaed, de bederfster der Wet; hy heeft oock bewesen, dat *Iob* op aerden geen groter vyand, dan sijn eygen Vrouw, heeft gehadt.

Wat heeft de *H. Cypriaan* van de Vrouwen geseyt? sy zijn van alle gebreecken d'oorsaeck, en waerachtige schandvlecken die de klarigheydt en edelheden, der doorluchtige geesten, ja der Eed'lemannen verduysteren, soo datse, door haer, tot de verdoemenis, in Gods toren vervallen.

Maer waer in zijn dese snode Vrouwe het bysonderste te lasteren? ick segh, ind Tyrannyen en wreedheden, die sy over hei

di

Fol. 85

ie sy onder de macht van 'er heerschappy, oen buygen en die sy als lijf eygen slaven ebieden, gebruycken. *Ninus*, *Monarch* der *ijsseriers*, is ons, hier toe, een voorbeeld: eesen grooten Vorst wiert, op een Slavin, soo erslingert dat hy deselve, tot een Huysrouw, troude. De doortrapte *Simiramis* vist de Vorst soo te lief kooſen en streelen datse alles, wat sy begeerde, van hem kon verkrijgen: 't geschiede datse met den Koning eenigh vermaeck dreef, en in dit mallen bey sy datse tot een ding een sonderlinge begeert had, hier op heeft *Ninus* geantwoort: eysch alles wat ghy wilt, 't sal u geworden. Soo bid ick, sey sy, dat ghy my een dagh op den Koninglicken stoel laet sitten, en dat yder mijn geboden en bevelen magh gehoorsamen. *Ninus* begon te lacchen, en bewillighde haer begeren, terstont wierd 'er een dagh bestemt, en geboden: dat al het volck *Simiramus*, op dien dagh, als Koning, op lijf straf sou gehoorsamen. Op den bestelden dagh heeft dit looſe Wijf haer, zijnde Koninglick gekleed, op den Koninglicken Troon geset, en in 't begin geringe dingen geboden, toen sy des volcks gehoorsaemheyt merckte, sey sy, tot de lijfknechten: vat *Ninus*, 't geen terstont geschiede. Voort sey sy: bind hem, dit was nau volbroght, of sy sey: doorstoot hem.

De

De dienaers hebben haer, volgens het Ko
ninglick gebod, gehoorſaemt, en hun Ko
ning vermoort; Invoegen dat deſe ſnod
daer door des Rijcks beſtiering in hae
macht heeft gehouden. Sie met wat ee
booſheyd *Ninus* goedaerdigheyd wierd g
loont.

Ick ſou hier toe verſcheyden voorbeelde
konnen by brengen: maer ick ſal ſulck
om de tijdt te ſparen, voor by gaen, en m
de daed van *Atalante*, *Scheneas* Dochter, ee
eynde maken: deſe ſocht, *Hippomones*, *M*
gares Soon, of *Orcheſts* Soons Soon, *Nept*
nus Kints Kint, die haer in't lopen en ſchoo
te had verwonnen, door ſtinckende hovae
dy te verdelgen: maer *Venus* heeft hem
een Leeuw, en haer in een Leeuwin, uyt ſo
derling meedogen, wijl ſy in de haet van C
bella waren vervallen, verandert.

V.

Vanitas Vanitatum.

Ydelheyd der Ydelheden.

DE Vaders en Moeders hebben wel ee
om drie gewichtige redenen, de g
boorte hunner Dochteren beklaeght: d'ee
ſte was datſe, ſoo ſy ſchoon waren, ha
ſchoo

noonte met te veel moeyten moeſten ga
ien. Dit konnen wy aen *Pallas* ſien: want
is, om 'er, voor d'aenvallen dieſe onder-
orpen is, te beſchermen, als een Oorlogſ-
an gewapend. De tweede was, datſe, ſoo-
miſmaeckt en lelick waren, te veel midde-
n en rijckdommen, om haer uyt te huwen,
oeſten hebben. De derde was, datſe, om
r onbequaemheyd tot de wetenſchappen,
et gemeen geen voordeel konden doen:
aer ick ſal 'er de vierde by doen: te weten
are ongebonden ydelheyd; deſe kan van
der, die maer oogen en ſinnen heeft, open-
aer, wijlſe ſich dagelicks al verder uyt-
reckt, geſien worden. Doch ick wil, aen dit
emeen en vrouwelick gebreck mijn tijdt
iet verwaerloſen: maer mijn pen op 'er
ermetentheyd, Hovaerdy, Ja raſerny en
oren ſpitſen.

X.

Xanxia Xerxes.

Xerxes Sindelickheyd.

MEn heeft, onder alle Vorſten, geen Prins, die de quade Vrouwen in alles ſoo gelijck, als *Xerxes* was, gevonden: want hy was met Hovaerdy, opgeblaſentheyd, eergie-

eergierigheyd en ydelheyd soo onrste
ken, dat hy, in dese eygenschappen,
Mannen te boven ging.

Desen opgeblasen Prins wierd soo v
waent, dat hy 't Aerds Paradijs, met
Heyr van twaelf honderd duysend Mann
soo *Palbard*, in sijn Sermonen, aen 't twe
seght, soght t'overweldigen: maer Godt,
de hovaerdige vernedert, heeft sijn He
door honger, vermelt, en sijn voornemen
broken.

Maer dese hovaerdy is, by die van d'e
ste Vrouw, maer wint; derhalven heeft d
Duyvel, door dien hy dit wel wist, haer,
de lichtvaerdighste, gulsighste en eergierigh
ste, aengetast. De lichtvaerdighste, om Go
geboden te overtreden. De gulsighste, w
sy naet de leckerste, ja dat meer is, naer
verboden Appel janckte, d'eergierighste
want sy was niet alleen tot alle wetenschap
pen en verborgen dingen genegen: maer
wilde haer Schepper gelijck zijn, 't geen ee
heel andere saeck, dan het Paradijs te be
stormen, is. Sommige hebben hier sijn groo
te onkuysheyd en overdaed tot de genuct
ten en wellusten bygevoeghd.

Ick kan hier de rasende dolligheyd, die h
tegens de woeste Zee heeft bewesen, ni
voor by gaen: want hy liet een deel Ove
sten, die hy tot bewaerders van een brugh
ha

ad geſtelt, hun hoofden, om dat de Zee de oorſeyde brugh had wegh geſpoelt, af hou-len. O wonderlicke ſprong van uy tſinnig-eyd! doch ſoo niet, of de Vrouwen beto-en dickwils een veel arger; wiens misbruyc-en ick, om d'eerbaerheyd ſal verſwijgen: iddende dat dit noyt verder, ſchoon den ood *Philo* daer mee beſigh is, magh worden ageſocht.

Ick kom dan, deſe overgeſlagen, tot de outigheyd, hovaerdy en raſende tooren; eſe is ſomtijds ſoo groot geweeſt, dat 'er de lemel af walghde. Soodanigh is *Meroes* ge-eeſt: want ſy wierd, in 'er toren, ſoo ver-olgen, datſe haer, dreygende al 'er Ma-en, beroemde den Hemel te doen wijcken, e Fonteynen en Vloeden te verdrogen, de tarren te rugh te doen ſetten, den Hel te ntſteecken, en des Weerelds Schepper ter eder te ſlaen. Goe Leeſer oordeel, of deſe es Duyvels hovaerdy niet overtreft, jaſe ewis; derhalven heeft den H. Geeſt geſeyt, at der Vrouwen gramſchap alle andere te oven gaet. Dit word van den Oud-vader *Hieronymus*, ſoo hy tegen *Iovianum* ſchrijft, eveſtight. Den geleerden Edelman *Mar-onvillus* doet her ſelven; want ſy niet alleen eſe gebreecken beſchrijven: maer daer y haer natuur en neyging tot de Tover-onſt, verhandelen; doch ick laet dat, ver-

mids

midsick daer van geen sekerheyd weet, varen. Dan of de *Mentsche*, *Munsterschе* en *Koesveldsche* daer wat beter van weten, dat sullen hun zielen, hier na, als sy van soo veel onnosele, die sy, door een ongegronde proef, hebben verbrand, sullen rekenschap geven, gewaer worden.

Creses, die vermaerde Man, seght dat 'er gedurende *M. Caudius*, en *Titus Valerius*, Burgermeesterschap, meer dan 380 Roomsche Juffers, met Tovery, wierden beschuldight.

Pausanias in *Æleacis*, spreeckende van dier selven handel, seght, dat 'er Dochter altijdt met vuur-kolen was verselt: maer ick sal a 't geen *Virgilius* en *Anguillarius*, Italiaen Poëten, daer van, besluyten, voor by gaen en daer van niet, voor dat ick sulcks heb gesien, geloven.

Marconvillus schrijft dat 'er, by *Augusti nus* leven, sulcke Mieren uyt een Haes zij gegroeyt, datse sulcke packen, daer ee Paerd of Olyphant genoegh mee te doe sou hebben, op 'er ruggen konden dragen Wegh met *Circe* en *Hecate*: maer men magl dit met recht haer boosheyd en begeerlick lickheyd, daer sy uytmuntend in zijn, to schrijven.

Ick wil *Bodinum* hier niet aenroeren, noc sijn reden, in sijn tweede Boeck, van de Duy vel

els, aen't 7 Hooftſtuck, vermids ick daer eel tegen heb, verhalen. Wat *Magdalena de a Croix* en haer wonderwercken, die vry wat chijnen, en enckel beuſelen zijn, aengaet, lie wil ick den nieuſgierigen, wijl de gechiedenis veel te wijdlopigh is beſchreven, n mijns oordeels, veel geſchreeuw, en luttel vol heeft, bevolen laten; doch ick ſou wel eloven dat ſy een qua geeſt, die haer verroerde, heeft gehad.

Ick heb voorheen van de ongeregelde, onmatigheden en onkuyſheden geſchreven, lerhalven ſal ick het hier by, om geen verwarmde kool te diſſchen, laten blijven; en U E. tot de ſchoone *Flora* (Italiaenſche Juffer, diens ſchoot alleen voor de Grooten open ſtont) *Paſifile*, *Nico*, *Inathena*, *Semiramis* en *Heliocabalus* Huys-vrouw wijſen.

Y.

Onbeſchaemde Dronckſter.

MEn kan, onder alle ſonden, geen grover noch beeſtelicker dan de dronckenſchap vinden: want d'Oude, als *Plutarchus*, *Ambroſius*, *Tertulianus*, *Aulus*, *Gellius* en *Hieronymus*, ſeggen: datſe de gedachten verſtroyt, de geeſt verduft, het bloed verderft, de harſſenen verſlapt, de tong belemmert,

mert, 't lichaem beroert, de long verbrand en verrot, soo dat de mond, arger dan een kreng, stinckt, het gesicht verduystert, het hooft bedampt, de natuurlicke hitte bluft, ja sy doet de maagh swellen, sy verweckt d'onkuysheyd, sy ontsteeckt de gramschap, ontdeckt de verborgen zeden, verslind de rijckdommen, bevleckt de eer, verkracht de voortbrengende macht, verkort het leven, berooft de tijdt, verkort den dagh, verjaegt de Godvruchtigheyd, verstroyt de genade, veroorsaeckt Gods toren, en verbind 'er oeffenaer aen d'eeuwige ellenden: *Coloss.* 3.

Paulus seyt, aen 't vijfde, in d'eerste tot de Corinthen, dat men met de dronckaert, wijl sy noyt in 't Hemelrijck sullen komen, nocht drincken nocht eten sal. Hier uyt volght dat de dronckenschap een merckelicke sonde is; niet alleen in de soodanige die met een groote overdaed drincken: maer self in hen, die andere tot den dronck dwingen.

Den H. *Augustinus* heeft de dronckenschap een vry willigen Duyvel, wijlse als den Duyvel in des menschen lichaem heerst, genoemt.

Wy souden noch tijdt noch papier, soo wy al de onheylen die uyt dese sonde zijn voort gekomen, moesten verhalen, genoegh hebben: want alle Geestelicke en Wereldsche

geschied

Fol. 93

geſchied-boecken zijn hier van ſwanger, gelijck ſulcks aen *Noe*, *Loth*, *Nabal*, *Balthaſar*, *Holofernus* en andere, die ick verby ga, blijckt. Ick ſal hier *Cyrillus* tot een voorbeeld by voegen: deſe wierd, door den dronck, ſoo vervoert, dat hy ſijn Suſter verkrachte, ſijn Moeder verſocht, en ſijn twee Suſters en ſijn Vader vermoorde; Invoegen dat *Auguſtinus*, zijnde ſijn naeſte gebuur, met een erbarmlicke ſtem, toen hy dit ſagh, riep: o bedrieghlicke dronckenſchap! Moeder van alle quaedt, Suſter der onkuysheyd, Vader der hovaerdy. G hy die den geeſt verblindt, het verſtant verduiſtert, die geen raed geeft: maer een aenlockende Duivel, een ſoet fenijn, en een vleyende ſonde zijt.

Wel te recht: want ſy is ſoo vleyende, en ſoo aenlockende, datſe haer ſlaven de oogen betovert, de ſmaeck beneemt, en hen, ſonder gevoelen, onder haer heerſchappye en gewelt brengt.

Montagnie heeft in ſijn tweede boeck, aen 't 2 Hooftſtuck, een ſeltſame daed verhaelt: een Juffer, zijnde, door dronckenſchap, in ſlaep gevallen, gaf 'er knecht, door 'er oneerlick en ſchaemteloos leggen, gelegentheyd, dat hy haer, ſonder wacker maken, naer ſijn believen gebruyckte; Invoegen dat ſy, door deſe verborgen gift, haer ſelven, ſooſe by een Man had gelegen, liet voorſtaen bevrucht

te

te zijn: maer nu liet sy 't haer, door dien sy noyt een Man, soo sy meende, had bekent ontvallen; doch de Natuur en de tijdt, twee wisse boden, hebben de waerheyd ontdeckt: soo datse, door nood, over al liet uytroepen: dat die geen, die haer, tot sijn lust, had gebruyckt, sich sou bekent maecken, op voorwaerde, dat sy hem de daed vergeven en tot 'er Man trouwen sou. De Knecht heeft sich, op dese beloften bekent gemaekt en haer de gantsche handel vertelt, soo dat hy haer tot een wettige Vrouw heeft bekomen.

Sie wat ongelucken de Wijn veroorsaekt Sie hoe veer den mensch, als 't gevoel door den dronck sonder gevoelen is, in de poe der onkuysheyd vervalt.

De Wijn heeft haer eygen meester, *No* d'eerste Wijn-stock planter, soo *Ambrosius* in sijn boeck van 't vasten en bidden, aen 't vierde, seght, niet gespaert. Den H. *Hieronimus* heeft uyt dese reeden in sijn 22, aen *Eustachium* geschreven: wacht u voor dit fenijn dat alle fenijn over treft. 't Is oock soo te meer, wijl dit een van d'eerste wapenen die den Duyvel om de bloeyende jeughd t bevechten, op neemt, zijn. Het komt hie door dat *Paulus* ons het Wijn drincken ver bied: want hy seyt, dat alle sonden dae uyt oorspronckelick voortkomen. Welck verbo

rbod de Vrouwen en Dochters byſonder treft, vermids ſy, door 'er aengeboren kuisheyd en malle ſindelickeyd, tot gro-r en gruwelicker wercken, dan de Man-n, Ja tot Kerck-ſchanden, ſoo *Chryſoſto-us* en *Hieronymus* getuygen, vervallen. De omeynen hebben, derhalven, de Vrouwen Dochters de Wijn, op lijf-ſtraf, verbo-n.

Deſe hebben d'eerſte Offerhanden, bin-n *Theben*, voor der dronckerts Godt *Bac-us* gedaen, en in 'er dronckenſchap, ſulcke ouwelen bedreven, dat geen Schrijver de-lve kan beſchrijven; doch ghy ſult het be-ijs in de dood van *Panthea* en *Orphea* vin-en. Dit heeft *Pindarus* en *Virgilius* bewo-en om haer Bacchanten en *Menades* te oemen: waer onder de Koningin, die haer ygē Soon, den toekomende Thebaanſchen oning, heeft gedood, de voornaemſte was.

Ick ſal dan, om niet verder te ſwieren, et geen den H. Geeſt aen't 22 ſeyt, verha-en, een droncken Vrouw is de gramſchap elf. Dat is datſe ſelf de raſernye is. De Wijſeman heeft derhalven geſeyt dat hy eel liever in de Wildernis onder de wilde Beeſten, dan by een gramme Vrouw, wiens aſerny door den Wijn wierd verdubbelt, wilde leven.

Maer hier ſal, dit overgeſlagen, noch een arger,

arger, dat is d'argwaen volgen. Dese is, i
de Vrouw soo groot, datse deselve, door ee
vrundlick oogwencken, soo verbittert, dats
alles soeckt te wreecken: derhalven ick 'e
noem.

Z.

Den Piloot der Arghwaen.

DE arghwaen is van de nydigheyd nie
verscheyden; vermids het de twee gru
welickste monsters van de sinnelickhede
des Weerelds zijn. De Nijd kan eens an
ders goederen en Rijckdommen, sonder ee
gedurigh wee en innerlick knagen, niet aen
sien: want sy is daer by bekommert dat ee
ander van het hare oock eenigh nut sou mo
gen trecken, des eet sy 'er eygen hart: D
arghwaen heeft, hier by, een malle waen, e
van 'er self een wantrouw. Soo dat 'et, mijn
bedunckens, een sieckte, die haer woning i
swacke, dwase en wanckelbare zielen hee
genomen, is: gevende van weynigh ver
diensten getuygenis. Die d'oprechte liefd
in haet, de voorsichtigheyd in een mal ge
voelen, d'eer in verachting, de grootheyd i
vernieling, en de Honig des levens in ee
bittere en eeuwige quelling veranderd.

't Is dan een vermoeyende dolligheyd
ee

en oneyndelicke quel, een Tyran, een Beul, n een bytende Serpent, die tot d'uyterſte leynmoedigheydt beweeght, die, onder en vriendelicken ſchijn, een doodlicke vyndtſchap brouwt.

De H. Schrift heeft 'er by de wanhoop ergeleecken; vermids ſy in 'er meeſte geeelten even ſoo onverduldigh is, en haer elven, van Gods genade, door een gruweck miſvertrouwen, affonderd.

De Natuur-kenners ſchrijven dat 'er lck een groote arghwaen by het kleyne ogeltjen *Porphyrion*, is, dat 'et zijn ga, ſoo heeft 'et daer een weynigh ontrou aen beherckt, het leven beneemt, en daer na ſich elven dood.

Men ſeght dat *Crates* van een Bock uyt rghwaen, door dien hy ſich by de Gayten laſpen had geleght, ſeer deerlick gedood n aen ſtucken geſcheurt wierd.

De Leeſer kan, ſoo hy hier in den aerd der eeuwen, Olyphanten, en andere dieren wil eeten, den vermaerden *Plinius* doorſoecken.

De Vrouwis, in dit quaet, gelijck in al 'andere de voornaemſte.

Derhalven ick der Vrouwen arghwaen y de Hel vergelijck: Want ſoo de Hel honerd-duyſend middelen, om de verdoemde Zielen te plagen, heeft, ſy vind hier een on-

telbaer tal, over hen, die haer wuffe en gayle
sindelickheden niet willen voldoen, be-
reyt.

Plutarchus seght, in sijn *Mor. Fol.* 613. da
Lucidia haer Man met sulck een wonderlic
ke arghwaen beminde, datse hem, om hae
begeerte alleen te verzaden, *Aconitum*, ee
doodelick vergif, in gaf, haer selven inbeel
dende dat sy hem een kruyd had gegeve
dat hem geen ander dan haer alleen so
doen beminnen. 't Geen oock in waerhey
soo was: want hy is, in een selfde tijdt, b
haer gestorven.

Die selve Schrijver verhaelt dat *Champ
pus* soo wonder arghwanend op sijn Vrouw
en sy weer op hem, is geweest, datse hae
dickwils, als hy op de jaght was, in 't bosc
onder het lommer, om al sijn doen te sie
verstack. Op een tijdt sagen de honden, d
seer verhit na eenigh Wilt hadden gelope
het jong geboomt verschudden: waer c
sy seer snel en bits zijn in gevlogen, en ha
voor het ontsnapte Wilt, verscheurde: c
Man wierd, toen hy haer in dese ellen
sagh, soo wantroostigh, dat hy sich selven c
dien eygen plaets het leven benam.

In dese twee geschiedenissen word me
onwetenheyd dan wreedheyd gesien: ma
die van *Ariatna* is gruwelicker: want sy hee
'er Man, siende dat hy den Keyser Ze
Isaur

Satricus niet genoegh diende, levendig begraven.

Ovidius seyt, in't 9 boeck van sijn Herschepping, dat *Dianira*, *Oneas* Dochter, soo haloers op *Hercules*, mids sy waende dat hy *Iole* beminde, wierd, dat se hem een Hemd, dat door *Nesses* bloed vergiftight was, sond, soo dat hy daer door, wijl hy dit als een waerde gift terstont aentrock, op den bergh *Oenee* uytsinnigh wierd, en in groote ellende sturf.

Lucanus verhaelt in sijn 3 boeck, sprekende van *Dirca*, Koningin van *Theben*, een dergelijcke geschiedenis: maer wy sullen de selve, vermids se ons te wijtlopigh is, voorby gaen, biddende den leesgierigen Leeser tot de Fonteyn self te gaen.

Ick segh dan, gelijck den H. Outvader *Augustinus*, in sijn eerste boeck, van d'Eerbaerheydt der Vromen, aen 't eerste hooftstuck, seght: dat ymand met minder gevaer, tegen een heel Veld-leger kan aen gaen, of door een vuur lopen, dan met een Vrouw om te gaen: want het is seecker, dat die geen, die haer by-zijn niet ontvliet, sijn onheyl en verderf, eer hy 't weet, sal gevoellen. Des is dit, soo *Hieronymus* leert, de beste overwinning, van dese, soo verr' als men een wit Paert kan sien, te vlieden.

d'Eerste middel, daer door men sich van

deſe ſnode ſal affonderen, is Gods vrees, de tweede de rechte manlicke moedigheyd, ſonder het Vrouwen kleet aen te trecken: want dat is, ſoo *Philo Iudæus* leert, en 't geen alle vroomhartige Mannen by hen ſelf wel konnen bedencken, onbetamelick; derhalven ô menſch! leer haer te ſchuwen, en God te beminnen; op dat den Almogende U L. ſoo een, die met deſe gruwelen, daer wy ſoo klaer en kort van hebben geſproocken, niet is bevleckt, verleen. Soo ſult ghy voor Horenen bewaert zijn, en des Hemels enge poort, daer de Vry-heer van Horen-burgh Heere tot Maldegem, door dien ſijn hooft gewas dat als de grootſte Aker-bomen wa uytgeſpreyt, moeſt voor blijven, ſonde verhinderingin gaen. 't Geen u uyt een ge negen hart wordt gewenſcht van

den geheelen uwen

Franckendael

Mulie

Mulier inconſtanter, & varabilis in Amoris.

MEn heeft, by outs, d'ongeſtadigheyd, by een Weer-haen, die ſich, oe de Windt waeyt, nu dus en dan ſo keert, fgebeeld; maer deſe is, om de lichte beweing en loſſinnigheyd der Vrouwen, vooramelick in 't beminnen, niet machtigh af te eelden: Want ſy zijn lichtvaerdiger dan e Wind, en veranderlicker dan de Maen, ebbende, in een uur, duyſenderley beweingen; invoegen dat men haer, wat belofen van ſtantvaſtige liefde ſy doen, niet mach eloven; wy ſouden dit, met hondert gehiedeniſſen, konnen bewijſen: Maer een al ons, wijl wy geen lange teem willen maen, de waerheyd genoeghſaem beveſtigen.

Seecker Schippers Vrouw, binnen Rotterdam, roemde tegens haer Man. dat ſy em, met een oneyndelicke liefde, bemine, ja ſy wilde het, ſoo ſy ſeyde, wel met eden beloven, datſe, ſoo hy ſturf, noyt ſou erhuwen; de Man, die dit ſeggen voor vaſt en nam, ſtofte, in 't geſelſchap, dickwils op jn Vrouws getrouwigheyd, en dat 'er, na jo dood, geen Man by haer in ſijn plaets ou konnen komen; uyt dit ſnoeven ſproot en wedding: te weeten, dat hy, by ſoo verre

men hem anders kon bewijſen, een Tonne Bier ſou verlieſen. Sijn Knecht, een ſnedigh gaſt, neemt de ſaeck, op voorwaerde, dat de Meeſter naer ſijn bevelen ſich ſou voegen, aen. De Knecht, reyſt, toen ſy hunne vracht, om op 'er beurt te varen, in hadden, in een andere ſchuyt, met een brief, van deſen inhoud, dat de Schipper tot Amſterdam heel ſchielick was geſtorven, en dien avond in een Dood-kiſt ſou t'huys komen, voor uyt. De Vrouw wierd, ſoo haeſt ſy deſe brief had geleſen, ſoo weemoedigh, dat 'er de tranen als peerlen langes de wangen rolden; doch dit was by 't misbaer datſe, toen ſy de kiſt daer de Man in lagh, ſagh, bedreef niet. Het krijten klonck wel ſeven huyſen veer, de handen gingen in 't haer, en geen trooſt kon haer vertrooſten: Maer de Knecht wiſt 'er de ſaeck ſoo voor te dragen, dat ſy ten leſten wat bedaerde. Ja hy broght het, met een kanne Wijn, ſoo veer, dat ſy haer aen hem niet alleen verlooft: maer met 'er voet tegens de kiſt, daer de Man, om naer de ſaeck te luyſteren, in lagh, ſtiet, ſeggende: Men moet de dode door de levende vergeten; ſie hoe ſy haer Eeden en beloften houden, ſie hoe haeſt haer ſinnen veranderen en hoe gau ſy 'er Brood-winner vergeten Sy is lichtvaerdiger dan de Weerhaen; ja de lichtvaerdigheyd ſelf.

Ick

Ick wil dan alle Mannen waerſchouwen ch op d'Eeden en beloften der Vrouwen, oo weynigh als op 't huylen der Crocodil- n te verlaten.

Colera inceſtabile, & inſtabile.

MEn kan een Stier, als ſy aen 't hollen is, door geen middelen bedwingen; a ſy ſal ſoo lang, tot ſy haer ſelven om 't le- en brengt, of ten minſten de hoornen heeft ſgeſtoten, woeden: maer noch veel wey- higer is een vergramde Vrou, binnen de be- alinge der reeden, te houden, ſy moet, al ou 't 'er al om gaen, haer rol uyt ſpelen. Dit s aen een Vrouw, van een van de grootſte aen 't Franſe Hof gebleecken: want deſe wierd, op een van haer Pachters, om dat hy ſommige Koe-beeſten om te weynigh gelt, naer haer ſin, had gegeven, ſoo verſtoort; dat ſy drie dagen en drie nachten, ſonder te ſlapen, keef, doch ſy liet 'er daer na met hem, door een dronck Wijn, verſoenen; deſe ſelve Dame, ſach op een tijdt, ſoo ſy over tafel ſat, een Edelman die van 'er eenigh gelt moeſt hebben, door een venſter, de voor- deur in komen, waer door ſy haer geheym- ſchrijver, om, te vernemen, hoe wel ſy ſijn boodſchap wel wiſt, wat hy begeerde, naer hem ſand. Deſe ſijn laſt volbraght hebben-

de, boodschapte aen me Juffer des Edelmans versoeck, dit geviel haer soo qualijck, datse haer selven, uyt overgeven boosheyd, by de keel greep, seggende: wie Duyvel verhinderd my dat ick my selven niet verworgh? Met een neep sy 'er strot soo stijf toe dat sy paers en blaeu om'er hooft wiert; een saeck daer de gramschap self voor gruwelt; invoegen datmen haer met recht booser dan een hollende Stier moet achten: want der Vrouwen gramschap doet alle andere gramschappen swichten; ja de Duyvel self is, als 'er een oude seght, voor een vergramde Vrouw verveert.

Fraude in Amore.

Ongetrou in Liefde.

DE Duyvel is, om sijn quaed te volbrengen; en d'eenvoudige te bedriegen, listigh: maer een gayle Vrouw gaet, in bedriegeryen en loosheden, hem, soo ick vertrou, te boven; ja hy moet van haer sijn lagen leeren: want sy sou, als sy haer best wilde doen, d'allerdoortrapste bedriegen, en haer onkuysheyd, schoon 'er haer Man bystont, konnen bedrijven; dit heeft men aen soodanigh een Feex, in Denemarcken, gesien: dese doortrapte had, beneven haer

Man

lan, haer sinnen op een jonge Heckspringer eleyt: maer sy wist geen gelegentheyd, m sijn by-zijn, naer haer begeerten te gelieten, te vinden, doch door lang beraden ind sy een verborgen hoeck daer sy hem, onder dat hem ymand kon sien, kon verecken, gelijck sy doet, des nachts gelaet haer als of 'er de nood naer d'ontfanger an de verteerde kost joegh; invoegen dats r Man, wijl sy daer wat meer had te doen, ad of hy, soo lang als sy wegh was, toch op e Bed-pan wilde kloppen: want sy was, oo sy sey, vervaert, en dit sou 'er de vrees onnen benemen; de goede man, geen arch enckende, slaet, soo lang de snoepert de chans bestormt, den alarrem, waer in sy en groot behagen had. Seggende, toen sy eer te bed was, tegen'er man: Ick was, oo lang ick u hoorde kloppen, niet vervaer- er dan of ick hier by u had gelegen. O roote loosheyd! o gruwelicke lichtvaerigheyd, o duyvelschegayligheyd! wie sou, ls men u wel besiet, voor u niet grouwen? 'eerbaerheyd moet 'er aengesicht van bechaemtheydt voor u decken; Ja d'onbechaemheyd heeft, voor sulck een onbechaemde, een schrick. Doch sy sal, heeft y niet, haer verdiende loon ontfangen. 't Is ons genoegh dat wy, om ons te hoeden, hare iften weten, &c.

Fallacitas sive Incertitudo Mulierum.

DE Swaluw wordt, om datse des Somers, als sy vol op heeft, by ons is, en, tegen den Winter, vertreckt, by d'ondanckbaerheydt vergeleecken: maer de Vrouw gaet dit ondanckbaer beesje veer te boven: want ghy hebt van 'er, wat deughden, wat dienste en wat liefde ghy aen haer betoont, niet anders dan bittere ondanckbaerheyd tot vergelding te verwachten; Ja 't is soo gevaerlick een Vrouw te lief-kooſen, als een Kat te streelen. Alle Geschied-boecken zijn hier van vol. De Weereld waeght 'er van en 't is een saeck die voor yder kenbaer is doch wy sullen, tot meerder bewijs, even wel hier van een staeltjen vertonen.

Seecker Dame, Bed-genoot van een van de voornaemste Vorsten in Denemarcker by wien sy alreede eenige Kinderen had geteelt, wierd, door dien haer Man ree hoog bejaert was, van de gayle begeerten so geprickeld, dat sy al haer sinnen op een jonen wel geboren Eedelman, die toen aen Hof van desen Grooten Heer verkeerde leyde; Invoegen dat sy, sonder haer staaen te sien, den voorsz. Eedelman in alle te wil wierd, en soo een gemeenschap m hem hield, dat sy by na met hem, in 'er o

kuysc

uyſche vermenging, wierd beklipt. Ende-
ck beſloot ſy, om haer kleynodien tot gelt
: maecken, en met 'er Pol door te gaen:
aer hier toe geen bequaemheyd vindende,
egint ſy op een gruwelicker middel te ar-
eyden: te weten om haer ouden Heer, die
p dien tijdt niet wel te pas was, met een
ier-en-broodt of ſoo een Suypen, 't geen
gewoonlick ſelf voor hem moeſt kooc-
en, te vergeven. Soo blijft by dit voorne-
en ſoo vaſt, datſe haer geheym, aen een
an 'er Kaminieren, niet alleen ontdeckt,
aer de ſelve, door veel groote beloften, tot
ier hulp, om de ſaeck te beter te verrich-
n, krijght: maer de rechtvaerdigheydt
tſtack, in 't gemoed van deſe ſoo een kna-
ing, dat ſy, ſonder haer Vrouws achtbaer-
eyd te achten, het gruwel, ſonder daer ye-
and yets van te ſeggen, aen den krancken
eer ontdeckte. Deſe, zijnde hier over niet
eynigh verſlagen, hield gedurigh een oog
't zeyl, en geliet ſich, toen de ſnoode Feex,
em ſijn leſte ſpijs, ſoo ſy meende, brogh t, of
y noch niet mogh t eten, en gaf het, na dat
y haer had doen vertrecken, aen een Hont-
n dat by deſe ſnode ſeer gelieſt was, het
eesje, hebbende dit vergif naulicks een
ar in 't lijf gehad, borſt. De Vorſt, zijnde
an haer booſheyd genoegh verſeeckert,
et 'er, wijl hy 'er om de Kinderen die hy

by 'er had geteelt, het leven schonck, tus-
schen vier muren besluyten, daer sy, tot sy 'er
leven end, moet blijven. Sie wat 'er al van
dese snoode wordt bedreven. Sie hoe wey-
nigh sy genoten deughden achten; derhal-
ven sy niet alleen de Swaluwen: maer d'on-
danckbaerheydt self, in ondanckbaerheyd,
te boven gaen.

Lupunosis mulier, & insatiatis.

DAer zijn, gelijck de Wijseman segh
drie dingen die onversadelick zijn: d
Zee, die noyt water genoegh heeft. De He
die altijdt na zielen hapt, en een onkuys
Vrouw, die gedurigh naer de wellust janck
Dit is aen een voorname Vrouw, in d
Noordsche landen, gebleecken; dese wa
schoonse, beneven haer Man, noch vier
vijf groote Meesters tot haer gebruyck
tijdt-korting had, niet vernoeght: ma
wierd op een jonge en Fransche Graef s
verslingert, dat sy nacht en dagh overleyd
om, sonder dat 'et haer andere Pollen soud
weten, haer lust met hem te boetē; eynde
gaet sy met een vast voornemen, om tot ha
begeeren te komen, naer de Herbergh v
den voorsz. Graef, vraeght aen de Waerd
of sy hem eens sou konnen spreecken; d
Graef dit versoeck van de Waerdin hore

e, liet 'er binnen komen. Sy komt met een erbiedigh nygen in des Graven kamer, en elaet 'er, na dat sy met hem een weynig had esproocken, als of sy heel flaeu wierd, val-ende, als in onmaght, op de vloer neer, de Graef, dese mijne merckende, roept sijn Die-aers, die 'er op huns Heeren bed droegen, atende haer met hun Heer, wijl sy merck-en wat 'er gaens was, alleen; invoegen dat y alsoo, door dese loosheyd, tot 'er voor-emen quam, en van 'er sieckte, door desen ervaren Genees-meester, wierd genesen. O welck een gruwelicke onbeschaemtheydt en onkuyscheyd; derhalven heeft den Neer-duytsen Rijmschrijver G. Brederode seer wel geseght: wanneer een Vrouw is groen, soo sou sy 't met de Beul, met een Hond, ja met de Duyvel doen.

Obstinatio Mulierum.

DE Vrouw heeft, gelijck seecker Frans spreeckwoord seght, drie bysondere misnaeckt heden, het eerste bestaet in een boosaerdigheyd, die de menschelicke natuur versaeckt; derhalven word sy, als men dit wil afbeelden, met een Muyl-ezels-hooft geschildert. Ick sal dit eene, de twee andere, om reden, voorby gaende, met een voorbeeld, bewijsen, In 't vermaerde Sticht van Uyt-

Uytrecht, daer de Doeck gemeenlick ove de Broeck heerſchapt, was, binnen weynigh jaren, ſoo een boos Vel met een gat, dat 'er Man haer, als 'er de kop op hol was, door geen reden, Ja, dat meer is, ſlagen kon bedwingen; invoegen dat hy wierd, om andere middelen te ſoecken, gedwongen: eyndelick liet hy, ſiende hoe men de qua Kinderen in ſtilte broght, een groote Wiegh maken, ſoo haeſt als 'er de buyen over quamen, beproefde hy hoe 't met ſijn voorgenomen ſaeck ſou lucken, bindende haer wel vaſt in de voorſz. kinderdwang, en begon daer op, hoe ſy meer baerde, al harder en harder te wiegen, ſoo dat ſy, by haer ſelven komende, de Man om vergiffenis bad, en, om deſen handel, wel hartigh begon te lachen: zijnde, van dien tijdt, ſoo gedwee als een lam; doch ick meen dat de Mande-makers, of Schrijnwerckers, ſoo deſe regel vaſt ging, in Amſterdam, en d'omgelegen plaetſen, veel meer Vrouwe dan Kindere wiegen, ſouden moeten maken.

Crudelitas Mulierum.

WY konnen, al wilden wy al onſe tijdt in dit werck beſteden, de halve gruwelen van deſe gruwelicke Monſters niet beſchrijven: want Hollandt ſtort, om de veel-

elvoudige Kindermoorden die in haer hoot zijn geschiet, gedurige tranen. Wy oren onse naburen, om het onnosel bloed-rgieten, met gestadigh suchten, suchten: ant de Mannen zijn self van de klauwen n dese Tygerinnen niet vry, wy hebben er van in onse tijdt verscheyden voorbeel-en, waer van wy een sullen verhalen, ge-en.

By Bon, een Stadt in de Ceulsche Landen, as een schoone Vrouw aen een voornaem delman, by wien sy alree eenige Kinderen ad geteelt, gehuwt, doch dese snode, zijn-e met haer eygen niet vernoeght, wierd et onkuysche begeerten, op een jonge rijghs-overste, soo ontsteecken, dat sy haer choot niet alleen voor hem ten besten gaf, naer besloot met hem, om haer Man, op dat y te beter haer luft sou konnen volbrengen, an kant te helpen; Ja sy wist dese saeck, met ulck een schijn aen haer Pol voor te stellen, dat hy terstont sijn hulp daer toe beloofde; invoegen dat hy met'er Man op de Jacht sou rijden, en hem, veynsende naer een Wilt te micken, door schieten; men stelt des an-deren daeghs dit voornemen in 't werck, den onnosel en Man, niets van dese boosheyd wetende, was, in 't by-zijn van dese Leeuw en Leeuwin, te wonder wel in sijn schick; maer sijn Geest wierd, in de meeste vreughd,

door

door een verradelicke scheut, uit het lighaem gejaeght. De romp zijnde onder eenige afgevallen bladeren, in een droge graft, begraven, wierd, na weynigh dagen, door de reuck van sommige Jacht-honden, gevonden; invoegen dat men dese Krijgs-overste, door dien men hem met de vermoorde had sien uyt rijden, met de moord beschuldighde: waer over hy, met de Vrouw, wierd in verseckering genomen, soo dat sy alle bey-de, hebbende de daed, door gruwelick pynigen, bekent, door des Ceur-vorsten Richteis wierden gerecht, want men sloegh hem, knielende, en haer, sittende op een stoel, het hooft af. Sie wat vruchten wy van dese onkuysche Beulinnen hebben te verwachten, sie in wat schand sy haer en haer geslacht, door 'er Duyvelsche luysten, brengen; dinger die niet alleen zijn te beklagen; maer die, met een on-ophoudelick weenen moeten worden beweent, en die ons, om ons voor 'er bedriegelick lief kosen te wachten, waerschouwen.

VER-

VERVOLGH,

houdende verſcheyde, ſoo oude als nieuwe Hiſtorien, de Quade Vrouwen betreffende.

Agrippina, Rooms Keyſerin,

S geweeſt de tweede Huys-vrouw van Keyſer *Claudius*, en Moeder van den Ti- *Nero.* Deſe Keyſerin is ſeer wreed en oetdorſtigh van aert geweeſt; vermen- nde haer mede inde Regeering, en met derhande practijcken haer behelpende, lijck ſy daer door een ontelbare ſomme lts vergaderde voor haer Soon *Nero.* Lá- nde verſcheyde luyden om hals brengen, een om dat deſelve rijck waren, om hun ederen alſoo aen haer te trecken, gelijck der andere *Lollia Paulina*, om dat deſelve, neven haer, den Keyſer was voorgedra- en tot Keyſerinne. Deſe *Paulina* liet ſy het oft af ſlaen, en als men het ſelve haer achte, ſoo keerden ſy het met hare han- en lange rontom, doch en konde het ſelve et eygentlick bekennen, wijl de geheele eſtalteniſſe verandert was, tot ſy de mont an het doode hooft, open brack, en aen de anden, waer aen ſy een byſonder ken-teec-

ken

ken gesien had, daer van verseeckert wierd.

Claudius dan, hadde een Soon by sijn eerste Vrouw, genaemt *Britannicus*, welcke hy tot sijn navolger in 't Rijck, optrock, en op dat dit niet geschieden soude, soo heeft sy gedacht hem voor te komen, en den Keyser uyt den wegh te helpen; buyten dit, bevont sich *Claudius* eenighsins qualick te pas, derhalven hy sich na Sinuessa, alwaer een heylsaem water is, begaf, om sijn gesontheyd wederom te verkrijgen. *Agrippina* liet ondertusschen door een seecker Wijf, *Locusta* genaemt, die desen handel meer gedreven had, vergift bereyden, en handelden met *Halotus*, die des Keysers Proever was, dat hy het selve den Keyser ingeven soude. *Halotus* nam den tijdt en gelegentheyd waer, en als voor *Claudius* een seer goede Spijse bereyt was, wierp *Halotus* het vergift daer in. *Claudius* heeft dese vergiftige Kost met groote lust gegeten, en vermids hy veel Wijn daer op dronck, heeft hem de slaep overvallen, soo dat hy de werckinge des vergifts, schaest niet gewaer wierd. Hier over quam *Agrippina* in grooten angst, vresende het vergift sijn werckinge niet doen en soude, kocht derhalven des Keysers Lijf Medicijn *Xenophon* genaemt, met gelt om, op dat hy den Keyser voort om hals helpen soude. Desen stack *Claudius* een vergifte Veder

keel, even of hy hem daer door tot braec-
n helpen wilde, en daer door is hy volko-
mtlijck om hals gehulpen. Doch dit Wijf
eft naermaels haer loon gekregen van
er eygen Soon, die haer liet vermoorden.
eſen *Claudius* is ſeer ongeluckigh met ſijn
ouwen geweeſt, alſoo ſijn eerſte Vrouw
eſſalina een openbare en vuyle Hoer is ge-
eeſt, en ſijn tweede een Moorderes.

Fauſta, Rooms Keyſerinne.

DEſe *Fauſta*, is geweeſt de tweede Huys-
vrouw van *Conſtantinus de Groote*. Deſe
eyſer had een Soon, genaemt *Criſpus*, by
n eerſte Vrouw *Minervina*, een Manhaf-
gh en Deughtſaem Jongeling, en oock ſeer
hoon van gedaente. *Fauſta* kreegh oock
y geſeyden Keyſer eenige Kinderen, waer
op *Criſpus* ſeer Jaloers wierd; nu om hem
an kant te helpen, (op dat haer Soon Key-
r moght worden) practiſeerden deſe *Fau-*
a veel valſe calumnien, waer van tweeder-
y meeningen zijn. Eenige ſchrijven, dat
auſta op haren Stief-Soon ſoodanig in on-
ehoorlicke liefde ontſteecken was, dat ſy
em dickmael tot onreyne liefde verlochr.
Doch als den Jongeling van deſen grouwel
en afgrijſen had, en haer booſe begeerten
f ſloegh, ſoo heeft ſy haer liefde in een heft-

tigen

tigen haet verandert, en den Stief-Soon b
den Vader aengebraght, als of hy sich m
nighmael onderstaen had haer te onteere
Hier over wierd den Keyser soo vergram
dat hy dien Edelen Jongeling, sijnen So
Crispum, ongehoort, en sonder verantwoo
dinge, by de Stadt Pola in Istria, heeft l
ten ombrengen. Andere seggen, dat de
valse getuygenis van *Faustæ* tegen *Crispu*
niet uyt onkuyse begeerte, maer daer u
gekomen is, sy haer Sonen tot het Keyse
rijck socht te verhogen, en dat *Crispus* ni
voor de selve mogt gestelt worden, 't wel
oock waerschijnlick is, vermids dese *Fau*
niet lang hier na, oock te weegh gebrag
heeft, dat den Jongen *Licinius*, de Suste
Soon van *Constantinus Magnus*, omgebra
is geworden. Niettemin kan het alle bey
wel waer zijn: Doch en is oock de wraec
Gods niet achter gebleven; want de Key
rin *Helena*, de Moeder van *Constantinus*,
valsche beschuldinge van *Fausta* te wet
gekomen zijnde, heeft het selve den Key
haren Soon, seer beweeghlick te kennen g
geven, die sich daer over soo seer bekor
merden en vertoornden, dat hy sijn valsch
ontrouw Wijf *Faustam*, in een siedent h
Water-bad liet werpen, en daer in dood
Uyt dit exempel blijckt wat valsche laf
ringen, bysonder in de Wijven, vermogen

Ariad

Ariadne, Roomsch Keyserin,

DE Huys-vrouw van *Zeno*, Roomsch Keyser, desen *Zeno* was vry wat tot dincken genegen, en over sulcks dickwils twisten onderworpen, de Keyserin hem moede zijnde, socht maer occasie om hem van kant te helpen, alsoo sy met eenen *Anastasius*, haer Secretaris boeleerde, en den selven oock namaels tot Keyser verhief. *Zeno* op een seeckere tijdt eens seer droncken was, verviel in een groote flauwte, soo dat hy reynigh onderscheyt was tusschen hem en de doodt; de Keyserin laet hem, alsof hy doodt was, in sijn Koninckrijck Graf brengen, op dat hy niet weer bekomen soude, latende daer een swaren steen op brengen, soo dat hy niet wederom daer uyt mogt komen. Naer dat *Zeno* nu eenige uuren in't Graf gelegen had, bequam hy wederom, en maeckten een yselick gebrul en geschreeuw, maer niemand dorst hem daer uyt helpen, uyt vrees van de Koningin gedoodt te worden. Alsoo heeft desen Keyser moeten in sijn Graf sterven; wordende begraven daer gesturven was. Veertigh dagen hier naer, is de Keyserin met geleyden Secretaris getrouwt, en wierd hy dienvolgens oock Keyser.

Rosi-

Rosimunda, Koninginne van Italien.

ZYnde Huys-vrouw van *Alboinus* K
ninck van Italien. Desen Vorst ee
vrolick zijnde met sijn Princen en Overste
dronck sich seer droncken, soo dat niet w
wat hy dede, roept een Pagie tot hem, d
selven belastende dat hy hem de Harsse
pan van *Koenmont*, brengen soude, welc
de Vader van *Rosimunda* was geweef
schonck de selve vol Wijns, en dronck des
ve uyt, gaf die daer naer sijn Gemalin *Ro*
munda, met dese woorden: Daer Vrou
Drinckt met uwen Vader. Welcke smae
reden, de Koningin soodanigh ter hert
nam, dat sy voornam het selve aen den K
ning te wreecken. Aen het Hof des Konin
was een dapper Edelman, *Peredeus* g
naemt, welcken de Koningin seer moeyeli
viel, op dat hy den Koning ombrengen so
de, om hare smaet te wreecken, beloven
hem als dan tot een Man te nemen, en t
Koning té maken, doch *Peredeus* heeft h
altijdt afgeslagen. Doe bedacht *Rosimun*
een anderen vondt. Desen Hof Joncker h
goede kennisse met een van haer Kame
maeghden, die hy oock wel des nachts ple
te besoecken. Op seeckeren tijdt, leyde
Koningin sich in haer bedde, en bedreef al
m

t *Peredeo* Echt-breuck, doch buyten sijn
rten. 'Dit geschiet zijnde, soo seyde sy tot
lm: Nu moet ghy, ô *Peredee!* een van
yden doen, of *Alboinum* ombrengen, of
rwachten dat hy u selve jammerlick om-
engt, door dien ghy sijn Wijf beslapen
bt. *Peredeus* dit hoorende, is seer ver-
hrickt geworden, doch wilde evenwel lie-
r dat een ander stierf, als hy selve, en heeft
soo door de hulpe van *Rosimunda* en een
amerling, *Elmich* genaemt, den Koning op
n bed leggende, om 't leven gebracht. Als
t nu openbaer wierd, soo wilden de Lon-
obardische Heeren haer beyde daer over
raffen, doch *Rosimunda* dit vernemende, is
et haren Echtbreecker wegh gevloden,
am de Koninglicke Schatten met haer, en
egaf sich na Ravenna, tot den Keyserlic-
en Stadt-houder *Longino*, by welcken sy
erseeckertheyd erlangde. Maer als *Lon-*
inus de groote Rijckdommen van dit Wijf
esien had, en dat hy buyten die oock geen
leynen lust tot haer had, soo rade hy haer,
at sy sien soude van *Peredeus* ontslagen te
worden, soo wilde hy haer trouwen, en
aer tegen de Longobarden beschermen,
Rosimunda achte het seer weynigh, wijl sy
den Koning haren Echten Man gedoodt
ad, oock *Peredeus* aen kant te helpen, stel-
den derhalven een vergiftigen dranck toe, en

gaf

gaf dien *Peredeo*, als hy uyt het badt quam en seer grooten dorst hebbende, met vriendelicke woorden. *Peredeus* dronck den selven ontrent half uyt, doch vernam datelick het vergift, maer en trock sich dit niet aen alleen begeerde dat *Rosimunda* het geen overgebleven was, uytdrincken soude. Doch sy ontschuldighde haer seer, seggende sy geen dorst en had, doch dit mogt haer niet helpen; want *Peredeus* dreyghden haer te dooden indien sy het niet en deed. Alsoo dronck sy het grondsop uyt, viel haest daer na ter aerden, en stierf noch eerder dan *Peredeus*, hoewel hy het oock niet lange en maeckten, stervende alsoo beyde door een Gif-dranck, en ontfangende alsoo beyde haer loon, doch de Schatten en haer goet bleef by *Longino*, die 't selve na Constantinopolen tot den Keyser *Iustino* sondt, neffens de Koninglicke Jongvrouw *Albeschwind* des Konings *Alboins* en *Rosimundæ* Dochter. Aldus is het eynde geweest van de wraeckgierige en bloedtdorstige Koninginne.

Vredegondt, Koninginne van Vranckrijck.

DOch gelijck men segt, dat van de Hoeren niet goets en komt, alsoo is het Koning *Hilperich* van Vranckrijck, met sijn *Vredegondt*, oock vergaen. Desen Koning ha

l aen sijn Hof een Maerschalck, *Landerich* naemt, een jong, sterck Man, en seer hoon van gedaente, met welcke *Vrede-dt* heymelick boeleerden. Op seeckeren lt begaf sich Koning *Hilperich* op de jacht, aer bleef niet lang uyt, als hy wel gewoon is. De Koningin stont voor de Spiegel, t haer hayr hangen, en kemden het selve. ier op quam de Koning soetjes in de ka-r treden, en sloegh haer met een rietjen htelick op de rugge. *Vred-gondt*, die niet ders meende, als dat de Koninck noch op Jacht was, en dat het *Landrich* dede, sey-: *Landrich, Landrich*, zijt ghy een eerlick lder, soo tast my van vooren aen, en als sy e woorden gesproocken had, soo deed sy hayr uyt hare oogen, en omsiende, heeft hare dwaling gemerckt, waer door sy bo-maten verschrickten, doch sweegh stil. n Koning schudden het hooft, en sprack ck niet, ging heen en setten sich te peerdt, reedt uyt. Onderwijl ontboodt *Vrede-dt, Landrich* by haer, verhaelde hem het passeerde, en dat het tegenwoordigh daer stont, dat sy beyde, of dat den Koning ven most. *Landrich* nam de sake op hem, aeckten twee Booswichten op, die den oning in het Bosch, als het duyster gewor-n was, nederstaecken en vermoorden, dit schiede soo heymelick, dat men niet ver-

nemen konde, wie de Aenſtichters en Da
ders daer van waren. Alſoo is deſen Konin
Hilperich van Vranckrijck, niet verre va
Parijs, omgebraght, als hy 22 Jaren gere
geert, en hem *Vreedegondt* eerſt voor vie
Maenden een Jongen Soon, *Lotharius* ge
noemt, gebooren had, het Kindt noch nie
gedoopt zijnde, is Hertogh *Guntram* va
Orliens Vooght van 't ſelve geworden.

In 't Jaer 596. ſtierf *Guntram* Hertog
van Orliens, die ſich oock den Koning de
Francken en Burgundiers noemden, en li
ſijn Landt aen den Jongen *Hildebert* na, zijn
de de nagelaten Soon van *Sigebert* van Lo
tringen en Elſas; en door dien hem wel b
kent was, dat niet alleen ſijn Vader *Sigebe*
maer oock ſijnen Oom Koning *Hilperi*
door het beleyt van *Vreedegondt* omgebra
was geworden, ſoo nam hy voor, deſe ve
radery en moort aen de Hoer te wreecke
Braght derhalven een Krijghs-heyr by ee
en overtrock haer. *Vreedegondt* riep de Sta
den des Rijcks te ſamen, ſeggende, dat *Hi*
debert geen andere oorſaecke des Oorlog
had, dan dat hy haren Soon *Lothario*, d
noch kleyn was, en aen wien ſy den Ee
gedaen hadden, ſijn Vaderlick Koningrij
benemen wilde. Alhoewel nu dit *Hildebe*
noyt in den Sin gekomen was, evenwel b
prate *Vreedegondt* de Rijcks-ſtanden, dat
d

Wapenen aen namen, en haer neffens ha-
n Soon defendeerden, soo dat *Hildebert*
er na verdienste niet straffen konde.

In 't Jaer Christi 600. stierf Koning *Hil-*
bert, als hy sijn Vaderlijck Rijck 23 Jaren,
sijn Oom *Guntrams* Landt, genaemt het
oningrijck van Burgundien, veertien Jaren
seten had. Het gemeen gevoelen was, dat
n doodt door vergif toegekomen is. Hy
t twee Sonen naer, onder welcke sijn Vor-
ndom gedeelt wierd. Den outsten, *Theu-*
bert, verkreeg de Landen Lotthringen, El-
s en Rhijn-stroom. Den Jongsten, *Dide-*
k, bequam Orliens en Burgundien, ge-
k het van Hertogh *Guutram* beseten
s.

Soo haest dese Jonge Heeren in haer Erf
treden waren, overviel haer *Vreedegondt*
t haren Soon *Lotharío*, verwoesten hare
ndtschappen aen de Grensen seer wijt en
eedt, en na dat sy veel jammers aengerecht
d, is sy te Parijs gestorven. Dese *Vreede-*
ndt, is veel eer een Vrouwelick Monster
s een Koningin te noemen, die eerst een
oncubijn, daer na een Overspeelster was,
ier en boven veel moorden begaen heb-
nde, doende onder anderen om 't leven
rengen haren Man Koning *Hilperich*, en
nen Broeder Hertogh *Sigebert* van Lot-
ringen. Derhalven sy ook een fackel ge-

noemt werd, waer door gantsch Vranckrijck aengestoken is geworden.

Brunehilde Koninginne van Vranckrijck.

IN Vranckrijck Regeerden ontrent het Jaer Christi 600. drie Heeren, die alle den Koninclicken Titel gebruyckten. Tot Parijs regeerden *Lotharius* den tweeden, *Hilperichs* Soon. *Theutebert* regeerden in Lotthringen, Elsas en Rhijn-stroom. *Diderick* regeerden in Orlians, Lions en Burgundien. Dese beyde waren de Sonen van Koning *Hildebert*, die Lotthringen en Westerich besseten had, de Neven van *Sigebert* en *Brunehilde*. Als sy haer Vaderlijck Erf vier Jaren ingehad hadden, riedt haer hun Groot-moder *Brunehilde*, dat sy haren Oom *Lotharius* met Krijgh aentasten souden, 't welck sy oock deden, en in Auvergne geschieden een bloedigen slagh, waer in *Lotharius* onder lagh, en om vrede bidden most, beyde de Broeders eenige Steden en Ampten van sijn Landt gevende. In 't sevende Jaer hier na als *Brunehilde* noch niet rusten konde, sy stichten sy tusschen beyde de Broederen hare Neven, oneenigheyt, soodanigh, dat *Diderick* sijnen Broeder afviel, en hem beschuldighden, dat hy sijn Vaderlijcke Schatten alleen behieldt, welcken doch met hem gedey

deylt moeſten worden. Daer was eenen
n het Hof van de Oude Koningin, *Prota-*
dis genaemt, welcke heymelick met haer
eleerde, alhoewel ſy redelick bedaeght
is. Deſe *Protadio* gaf men de ſchult dat hy
r deſen Broeder-krijgh aenſtoockten, der-
lven lieten hem de Rijcks-Vorſten vangen
dooden. Hier na verdroegen ſich beyde
Broeders met den anderen, en door dien
heutebert in een ſlagh ondergelegen had,
o moeſt hy ſijnen Broeder *Diderich* toege-
n. Deſen *Diderich*, leefden buyten den
chten-ſtaet, in hoerery, had oock alreede
nige Baſtaerden geteelt, waer over hem
lumbanus een Monnick uyt Yrlandt, ſijns
oſen levens halven, dapper beſtraften.
Selve deedt oock *Deſiderius*, Biſſchop tot
ienna aen de Rhoſne, doch *Brunehilde*
aeckten, dat *Calumbanus* uyt het Landt
rjaeght, en *Deſiderius* met ſteenen doodt
eworpen geworden is. Deſe Koningin
runehilde, een rechte Helſche Furie, be-
raten niet lange hier na haren Neef Ko-
ing *Diderich*, dat *Theutebart*, die in Lotte-
ingen Regeerden, niet ſijnen rechten Broe-
er, maer in Overſpel geteelt was, waer
ver hem *Diderich* met Oorlogh aentaſten,
n niet verre van Keulen quam het tot een
loedigen ſlagh. *Theutebert* verloor het velt,
loodt in de Stadt Keulen, ruſten ſich op

nieuws tot den Krijgh, wierdt andermae
geslagen, gevangen, en door het bevel sijn
Groot-Moeders *Brunehildt* gedoodt. Ko
ning *Diderich* sont sijns Broeders *Theute*
berts Kinderen aen *Brunehildt*, welcke al de
selve liet ombrengen, behalven een Doch
ter, die *Diderich* voor hem behielt, en ver
mids sy seer schoon was, tot een Gemalin ne
men wilde, want hy en geloofde niet, da
Theutebert, deses Maeghts Vader, sijn rech
ten Broeder geweest was. Dit houwelic
wilde *Brunehildt* niet toelaten, waer doc
tusschen haer en den Koning onruste gere
sen is, tot dat *Brunehildt* haer gelegen they
sagh; Koning *Diderich* uyt het Bad komen
de, een vergiftigen dranck gaf, van welck
hy gestorven is, als hy seventien Jaren gere
geert had; en liet onder anderen eenen Ba
staert-Soon na, *Sigebert* genoemt, welck
sijns Vaders Rijck meende te befitten. Doc
Lotharius tot Parijs overtrock hem, vin
hem, en neffens den selven, oock het ouc
boose Wijf *Brunehild*, die soo veel jamme
in Vranckrijck aengericht had. Daer c
verstamelden hy een Rijcks-dagh, aenge
klaeght wordende, dat sy tien persoone
uyt het Koninglijck Franse Bloedt, om
leven gebracht had, waer op het Oorde
gevelt wierd, dat men haer met de hande
en hayren aen den staert van een wild Pae
binde

nden ſoude, 't welck oock uytgevoert ierd, en op deſe manier is ſy om 't leven ekomen. Eenige van de Françoyſche Ge-hiet-ſchrijvers verhalen, dat ſy eerſt met oede ſeer hard gegeeſſelt is, dat daer na ier de rechter handt en voet afgehouwen, n eyndelick op de verhaelde wijſe aen een aerdts-ſtaert gebonden wierdt. Sy is ge-eeſt de Dochter van *Athenhildt*, Koning er Weſt-Gotthen in Spanjen, gelijck hier oven gemelt is, heeft Vranckrijck over de intigh Jaren bedroeft, en eyndelick de-n Loon voor haer menighvuldige ſchelm-ucken en doodtſlagen daer van gebraght.

Irene, Keyſerinne van Conſtantinopolen.

GEweeſt zijnde Huys-vrouw van *Leo* de IV. Keyſer van Conſtantinopolen. Deſen Keyſer, liet ſtervende, een Soon naer, enaemt *Conſtantinus*, welcke om ſijn jong-eyts halven, de regeeringe noch niet koſt ennemen, maer regeerden *Irene* ſijn Moe-er in ſijn plaets, ſoo dat de gantſche regee-inge aen dit Wijf ſtont. Doen nu deſen ongeling twintigh Jaren was geworden, af ſy hem een Wijf, *Mariam* genaemt, Dochter van een ſlecht Man uyt Armenien, ot wien den Jongeling niet veel luſt en had, doch hy moeſt ſijn Moeder believen, ſy

denckende soo sy hem een Vrouw naer sijn staet gaf, sy dan van de Regeering soude af raken; dit verdroot den Soon seer, doch kon niet uytrechten, door dien sijn Moeder het alles regeerde, schoon hy self al bequaem was, jaeghden oock al de geene die hare Soon trouw waren, in ballingschap weg en het volck van Constantinopolen moe haer op nieuws Sweeren. Als de Regimenten van Armenien en Tracien sulcks ook doen souden, soo stelden sy haer gesamen lick daer tegen, wilden geen Wijf onder worpen zijn, vermids sy een Heer hadde die Manbaer was. Alsoo wierd *Constantin* tot Keyser aengenomen, en sijn Moed moest van het Rijck af staen, het welck tien Jaer beheerscht had. *Constantinus* jaeg den des Moeders geheyme Raden, die he tot noch toe wederstaen hadden, in Ballin schap, en riep die gene, die sijn Moeder ve dreven had, wederom ten Hove. In h tweede Jaer hier naer, liet *Constantinus* si Moeder wederom tot het Rijck komen, nevens hem regeeren, en hy dede een toc tegen de Bulgaren, doch vermits hy e slecht Soldaet was, verlagh hy de kans, wie van de Bulgaren geslagen, verloor sijn me sten Adel, Bagagie en Keyserlicke Kleyn dien, ellendigh wederom na Constantin polen vliedende. Hier over verachten he

e

n ygelijck, en twee Heeren, *Christophoris* *Nicetas* trocken den Keysers *Leonis* Broe- er *Mecephorum* genaemt, die in een Kloster esteecken was, wederom daer uyt, in mee- nge hem Keyser te maken. Daer op liet *onstantinus* hem aengrijpen, en de Oogen ytsteken, en de andere niet alleen het selve oen, maer oock de Tong uyt snyden, door en raedt en gebodt sijns Moeders. Deselve et hem oock, dat hy sijn Gemalin *Maria* in hem doen, en in een Klooster steecken ude, en by haer leven een andere, *Theodota*, yt sijns Moeders Vrouwen-Timmer, nam. ort hier naer, stont tusschen de Moeder en oon wederom een geschil op. De Moeder aeckten haer, in het afwesen des Soons, die n tocht tegen de Saraceenen deedt, eenen nhang, bestelden eenige, die hem, op sijn ederkomste, gevangen nemen, en met een oden soude. Als *Constantinus* dit ver- ondt, soo wilde hy na Armenien vlieden, waer hy sijn Krijghs-heyr hadt, nam de- lve tot hem, meenende dat deselve hem etrouwer als d'anderen waren. Doch het aren verraders, hielden het met de Moe- er, vingen den armen Keyser, die dit niet orsien en had, staken hem de Oogen uyt, n martelden hem soodanigh, dat hy na eynigh dagen stierf. Dit is hem wederva- n door de oprockeninge en bestel sijns

Moeders, even op den ſelven dagh, als hy (mede door raedt ſijns Moeders) voor vijf Jaren ſijns Vaders Broeders de Oogen liet uytſteecken. En vermits deſelve, namelick *Nicephorus* en *Chriſtophorus* daer aen niet geſtorven en waren, ſoo heeft dit Bloetgierigh Beeſt *Irene*, haer na Athenen geſonden, en aldaer laten ombrengen. En alſoo is het gantſche Geſlacht *Leonis Iſaurici* door dit Wijf te gront gegaen.

Na de begane Kinder-moort aen haren Soon, heeft de Wolvin *Irene*, de regeering wederom alleen in handen gekregen, en vermits ſy haer voor *Carolo Magno* (die nu Roomſch Keyſer gekroont en uyt geroepen geworden was) niet weynigh te vreeſen had, ſoo ſondt ſy een Aenſienlick Geſantſchap aen hem, boodt hem den Vreede de Echt aen, 't welck *Carolus* geen van beden affloegh, hoopende hier door het Oſterſche Keyſerrijck aen het Weſterſche te voegen, tot welcken eynde hy ook ſijn Legaten na Conſtantinopolen ſondt. Doch hare tegenwoordigheyt wierdt *Nicephorus* een Edelman, even voor mid-nacht tot Keyſer verkooren, welcke de Keyſerin *Irene* datelick liet vangen, ſtelden haer van het Rijck af, dat ſy 23 Jaren in handen gehadt, ſtack haer in een Klooſter, doch trock haer haeſt daer na weder uyt, verſondt haer

i

n 't Eylandt Lesbum in Ballingschap, liet
naer aldaer sterckelick bewaren, soo dat
geen Mensch haer meer sien en konde, in
welcke Gevangenis sy ellendighlick gestor-
ven is, gelijck sy wel verdient had.

Een Keyserinne van Orienten.

DEse Keyserinne, was de Huys-vrouw van *Nicephorus Phocas*, Keyser in Orienten, deselve Keyserinne leefde heymelick in verspel, met een van des Keysers voornaemste Oversten, genaemt *Iohannes Zimisces*, de Keyser nu, dede de muuren van sijn Keyserlick Paleys vry hoger maken, om ergens vreese voor te hebben, alsoo hy sijn selven niet al te seker hielt in het voorige, en bewaerde oock selver de Sleutels van de poort. Maer dit alles konde niet helpen, want sijn Gemalin, die met de bovengedachte *Iohannes Zimisces* in overspel leefde, haelden op een nacht, desen *Zimisces* met een touw over de Mueren, braght hem in des Keysers slaep-kamer, alwaer hy den Keyser met sijn eygen handt, op het bedt leggende, doode, door raet der Keyserinne. *Zimisces* stroyde uyt, dat de Keyser door een ander vermoort was; alsoo maeckten sy den Keyser-moorder tot Keyser, gelijck hy dan oock gekroont wierdt, maer hy behielt daerom de

Weduwe des Keysers niet, maer liet se in een Klooster, welcke straf veel te kleen was voor haer Mans-moort, alsoo sy wel wat anders verdient hadde.

Een Koninginne van Engelandt.

IN Engelandt Regeerde in 't Jaer 977 *Eduard* de II. van die Naem, Soon van Koning *Edgar*, dewelcke als hy eens ontrent Paesschen in een Bos op de Jacht was, en het Slot, daer sijn Stiefmoeder op residéerde niet verre van daer was, sprack hy haer aen daer aen, en dewijl hy moede en dorstig was, gaf hem sijn Stief-Moeder een vergiftigen dranck, die hy inde hitte heel begerigh in dronck, en stierf als hy wederom in 't Bosch quam.

Maria, Keyserin van Duytslandt.

DOchter van *Sanctius Garsias*, Koning van Arragon en Navarra; Huysvrouw van *Otto* de III. Duytsch Keyser, een oirkuysch en geyl Wijf, doch onvruchtbaer, hadde by haer een jong Keerl in Wijfs kleederen, in plaets van een Kamer-Juffer, met welcke sy boeleerde. Als de Keyser dit vernam, liet hy dese Kamer-Juffer naeckt of kleeden, en als hy hem bevont te zijn een

Man

ans-persoon, dede hy hem levendigh ver-
anden. Maer dewijl sy niet op hielt, en
ch daer en boven een Jongen Graef van
odena, die haer onkuysche lust niet wilde
ldoen, door valsche aenklaght om lijf en
ven gebracht hadde, liet de Keyser het
ordeel over haer gaen, dat sy even soo le-
endigh verbrant, en haer de ontrouw soo
taelt sou worden.

Doch desen Keyser is noch van een Vrou
ergeven geworden, als hier sal volgen. In 't
aer 1000. dede Keyser *Otto* een Ro-
eynsche reyse naer Italien, bemoeyde hem
er met de Reliquien en Heylighdommen,
ichten eenige Kercken en Kloosters. Tot
omen stelde eenen *Gregorius* een grouwe-
cke Rebelly tegens hem aen, soo dat de
eyser in sijn Paleys belegert wierdt, en in
ijf en levens perijckel quam. Als *Hugo* de
arck-Graef van Brandenburgh dit ver-
am, quam hy haestigh na Romen, stilde de
urgerschap, en hielp den Keyser uyt de
oor, die doe sijn Krijghs-volck niet by hem
hadde. Doe hy nu wederom na Duytsch-
andt te reysen voorgenomen hadde, met
voornemen, een Leger op de been te bren-
gen, om dese verachting aen de Romeynen
te wreecken, soo vereerde hem de Weduwe
van *Crescentius*, (die om sijn Rebelly, door
den Keyser gedoodt was) tot een gedachte-

nis

nis (want den Keyser hadde met dese Vro
groote gemeenschap gehouden) een pa
vergiftige Handschoenen, waer van de
Keyser aen sijn gantsche Lichaem boo
Blaeren en Pest-vlacken kreegh, daer aen h
sturf op de wegh na huys. Alsoo is dese
Keyser noch door een boose Hoer omge
komen.

Zoe, Keyserin van Orienten.

DE Huys-vrouw van Keyser *Romanu*
dese Keyserinne, is geweest een onku
sche en overspelige Vrouw. Aen het H
was een seker Joncker, genaemt *Michael*, u
Paphlagonia, met welcke de Keyserinn
lange geboeleert heeft; en doen sy haer b
golt in te beelden, dat de Keyser de reuc
wegh hadde, nam sy voor, hem uyt de
wegh te ruymen, gaf hem derhalven ee
vergiftigen dranck, die wel yets of soo ve
werckte, dat *Romanus* kranck wierdt, en he
Hayr en Baert uytvielen, maer dewijl h
het te lang maeckte naer haer sin, liet Z
hem door haer Pol of Echtbreecker, in ee
Bad verdrincken. In deselve nacht, wier
den Patriach *Alexius* te Hoof ontbooden,
moeste *Michael* den Moordenaer, dewijl h
Zoe alsoo hebben wilde, de Keyserlick
Kroon opsetten. Maer dese Echtbreeckst

e heeft haer over dese misdaet niet lang verheugen gehad. Want of wel *Michael* er wel belooft heeft, haer alle macht in t Regiment te laten, doch hy heeft 't niet ng gehouden, maer soo dra hy vast in de eyserlicke Stoel sat, haer gantschlick van e Regeering af, en na 't Spinrocken gewen, en is alleen meester gebleven, en heeft t Rijck wel voorgestaen. Maer hy begon oe langer hoe swacker te worden (sonder vijffel dat *Zoe* hem senijn gegeven had) soo at hy het regeeren moede wierdt, gaf het eyserrijck over aen sijns Susters Soon *Michael Paphlago* genoemt, en hy wiert een Munnick, liet hem uyt het Keyserlicke Hof n een Klooster, dat in de Voorstadt te Conantinopolen lagh, dragen, 't welck hy had aten bouwen, en is aldaer in gesturven.

Een Palts Gravin.

DAer was een Palts-Graef in Saxen, met name *Frederick*, des Aerts-Bischop van Bremen sijn Broeder, dese woonde met sijn Huys-vrouw op een Kasteel, genaemt Weissenburgh, niet verre van Freyberghin Meissen, desen sijn Vrouw Boeleerde met Landtgraef *Lodewijck* in Dueringen *Lodewijcks des gebaerden* Soon. Dese twee Echtbreeckers, om meer vryheyt met malkande-

kanderen te hebben, ſochten *Frederick* va
kant te helpen, 't welck ſy oock in 't werc
ſtelden. De verradery tegen Palts-Grae
Frederick wierd aldus aengeſtelt, dat Landt
Graef *Lodewijck* in *Frederieks* Landt jage
ſoude, daer hy niet toe gerechtight was. Al
dit nu geſchiede, perſuadeerde *Frederick*
Gemalin haren Heer, hy ſoude dat niet lij
den, maer ſijn recht en Heerlickheyt voor
ſtaen. *Frederick* liet hem geſeggen, reedt i
perſoon ſelfs uyt in het Wout, wilde *Lode*
wijck het Jagen beletten, maer wierdt va
den Dueringer verſlagen.

Na eenigen tijdt nam Landt-Graef *Lo*
dewijck den verſlagenen *Fredericks* Weduw
ſijn oude Boel, tot een Vrouw. Dit klaegh
den den Aerts-Biſſchop van Bremen aen d
Keyſer, die *Lodewijck* citeerde, doch wild
niet verſchijnen. Hy wierd lijckewel gevat
gen, en op het Kaſteel Gebichſtein, op ee
hoogen Toorn wel bewaert. Als hem nu c
tijdt te lang wierd, ſprong hy van boven de
Toorn na beneden, in het voorby vlietend
water de Sael, en quam onverlet daer va
Hier van heeft hy den naem behouden va
Lodewijck Springer, gelijck hy als noch in c
Hiſtorien genoemt wordt. De Cronijcke
ſchrijven, dat deſen *Springer* 83. Jaer gelee
en ſijn Landt 67. Jaer voorgeſtaen heeft, ſc
weynigh heeft hem deſen Sprong geſchae

Alſc

lsoo zijn dese twee, noch de Weereldse raffe omgaen.

Iohanna Koningimme van Napels.

IN Hongaryen regeerde ontrent het Jaer 1330. Koninck *Karel*, de Soon van *Karel Martelhus*, die het wonderlick in sijn regeering gegaen is. Als hy eens alleen met sijn Gemalin in de Koninglicke Zael sat, en geen quaet docht, overviel hem een Hongers Edelman, en hieuw den Koning een wonde met een Zabel in 't hooft, en als hy de twee-de slagh toebraght, wilde 't de Koningin keletten, en hielt haer arm daer voor, doen hieu de Moordenaer haer de handt af, maer hy wierd gekregen, en ontfing sijn loon. De-se Koning *Karel*, liet twee Sonen naer, *Lode-wijck* en *Andries*, onder welcke beyde het Koningrijck gedeelt wierd. *Lodewijck* de oudste, koft van sijn Broder *Andries* sijn ge-deelte in Hongaryen, betaelde hem 't selve ontant met 352000 Ducaten, welck gelt *Andries* in Italien tot verovering van het Ko-ningrijck Napels aenleyde. Hy wierd wel meester van het Rijck, maer sijn Gemalin *Iohanna*, die de Dochter van Koning *Karel* was, alsoo sy weynigh liefde tot desen *An-dries* droegh, liet hem verraderlick met een Zijden koorde verwurgē, en nam een ander,

Lode-

Lodewijck, de Soon van Hertogh *Philip* van Tarento tot een Man. Doch hier mede konde sy het Rijck van Napels niet behouden, want *Karel*, de Soon van den verwurghden *Andries*, die Hertogh van Durazo was quam uyt Hongaryen met een Leger, en na dat hy de Stadt Napels verovert hadde, nam hy de Koningin gevangen, en liet haer doodsteken; alsoo kreegh de verradery haer loon en *Karel* bleef Koning tot Napels.

Een Swangere Vrouw.

IN 't Jaer 1533. heeft sich te Prettenbur een schrickelicke sake toegedragen. Een Swangere Vrouw, wierd belust om hare Man te eeten; derhalven sy hem by nacht den hals af sneed, stracks den lincker arm en de syde tot den middel toe op-eetende hier naer heeft sy het overige gesouten, va meening zijnde 't selve oock op gelijcke wi se te doen, behalven 't hooft en 't ingewan 't welck sy weghgedaen heeft. Als sy nu m dit grouwelick werck besigh was, soo hee haer den arbeyt of de Kinds-noden overva len, drie levendige Sonen ter weereld bre gende. Doe wilden de Vrouwen, die ha bygestaen hadden, den Vader Boden-bro gaen eyschen, doch des Kraem-vrouw gewisse was ondertusschen wacker gewo

de

n, derhalven ſprack ſy met veel ſuchten
t haer, dat de Vader deſe Kinderkens niet
n en ſoude, bekennende daer op haer be-
iene daedt met groot beklagh. Hier op
ierd ſy den gantſchen tijdt haers Kinders-
eds wel bewaert, en daer na in een eeuwi-
e Gevangeniſſe ingemeſſelt.

Roſe, Turcx Keyſerin.

Oliman Turcx Keyſer, hadde gehad by
een van ſijn Concubynen een Sone *Mu-*
apha genoemt, welcke noch jong zijnde,
y 't Gouvernement van Amaſie gaf, waer
at hem *Muſtapha* vertrock met ſijn Moe-
er. Seecker tijdt daer na ſoo werd *Solyman*
yttermaten ontſteken in liefde van een an-
er Concubine *Roſe* genoemt, by welcke hy
ier Sonen hadde, als *Mahumeth*, die jong
ierf, *Bajazet*, *Selym* ende *Glangir* mette Bul-
e, ende een Dochter die gehylickt wierd
en *Ruſtan Baſſa*, die na de dood van *Hybraim*
Opper-Raetſheer was van *Solyman*, maer
m ſijn gierigheyt ende hovaerdye, van alle
et Krijghs-volck gehaet. *Roſe*, ſiende dat
y van *Solyman* ſeer bemint was, dede ſoo
reel, onder deckſel van een Moſque of
Turckſchen Tempel te willen ſtichten, en
daer nevens een Gods-huys voor de Arme,
datſe vry gemaeckt werd. Want al de Con-
cuby-

cubynen zijn Slavinnen van den Turck noch en hebben niet eygen.

Roſe aldus zijnde vry gemaeckt, wierd va *Solyman* verſocht by hem te komen, mae ſy antwoorde, datſe niet meer en mogh met hem te doen hebben, ten ware ſy dae af diſpenſatie hadde van den *Mufti*, welc ſoo veel is als den Paus te Romen. Deſe an woort dede *Solyman* noch meer blaecken liefde tot ſijn Concubine, ſoo dat hy d *Mufti* by hem ontboodt, ende van hem (di gewonnen was door giften en beloften va *Roſe* ende *Ruſtan* haer Schoon-Sone) ve ſtaen dat hy niet meer en mocht met *Ro* die vry gemaeckt was, te doen hebben, te ware hy haer eerſt voor wettige Huyſvrou nam. *Solyman* heeft daer mede te vrede geweeſt, en haer ſtatelick getrouwt, tege de couſtume van de Turckſe Heeren, d geen medegeſelle noch geen medegeſellin ne in hen-lieder Keyſerrijck lijden, mae hebben Concubynen met hoopen in ht Seraglio of Hof, die hen Kinderen baert, boven alle d'andere ge-eert; voorts als ſy d ſoo vele misbruyckt hebben als hen belie worden die gehylickt aen de groote Heer van 't Hof.

Roſe, aldus verheven zijnde, begoſt dencken op middelen om *Muſtapha* va kant te helpen, welcke doodt zijnde, een v ha

r Kinderen na *Solyman* soude regeeren,
ie heeft daer af met *Rustan* gesproken,
vyand was, ende gehaet van *Mustapha*.
begosten dese twee met malkanderen
verleggen wat valsche klack sy hem op
hals souden werpen, om hem te helpen
disgratie van *Solyman*. Maer siende dat
elve niet genoegh en vorderde naer haer-
der sin, soo heeft *Rose* aen *Mustapha* ge-
den in den naem van sijnen Vader, Tah-
erts die met fenijn vergift waren, maer hy
alree achterdencken hadde van eenigh
aedt, heeftse aen een ander doen proeven,
de gesien hebbende het wreet voornemen
n dese Stief-moeder, heeft voor hem
sien meer dan hy te voren gedaen hadde.
se en heeft daerom niet opgehouden, maer
st soo wel haren Man te belesen, dat sy
rkreegh, dat haer Sonen altijts by beurte,
o wel in tijde van Peys als van Oorlogh,
den Vader souden wesen, een sake die te
ren geen coustume en was. Want de So-
n van de Turcksche Keysers en gaen niet
t de Provintien daer sy Gouverneurs ge-
aeckt zijn, ten zy dat de Vader die klaer-
k ontbiet, noch en komen nimmer bin-
n Constantinopel, dan na sijn dood. Noch
heeft sy daer mede niet seer gevordert,
nder een andere sake die haer nut docht,
elcke veel gereder was, en seer sorgelick

voor

voor *Muſtapha*. Dat was, ſijnen Lieutenan
in Amaſie te winnen, ende hem brieven t
doen ſchrijven aen *Ruſtan*, inhoudende ho
dat *Muſtapha* verſocht aen den Koning va
Perſſen, dat hy hem ſijn Dochter ſoude te
huwelick geven, ende dat van dit houwelic
geſproken wert. *Ruſtan* ende *Roſe* drage
terſtont deſe brieven aen *Solyman* die dood
vyandt was van de Perſſen, ende maeckte
ſoo vele, datmen *Muſtapha* van die raſerny
beſchuldighde, die van ſulcke betichting
onſchuldigh was.

Deſe qualick beraden Vader, was hie
over uyttermaten geſtoort op ſijne Son
ende dede vergaderen een ſeer machtig
heyr, inden Jare 1552. openbarelick verkl
rende, dat het was om te gaen Oorlogen t
gen de Perſſen, waer af hy *Ruſtan* Overſ
maeckte, en hem ſecretelick beval, hy *Mu*
ſtapha ſoude vangen indien 't mogelick wae
ende hem handen en voeten gebonden zijn
de, binnen Conſtantinopel brengen. Ma
indien hy ſulcks niet en konde doen, hy her
ſoude doen ſterven, op wat maniere het wa
re. *Ruſtan* heeft hem terſtont met al ſi
volck, op de reyſe begeven. *Muſtapha* g
waerſchout zijnde hy nakende was, ſond
eenighſins te dencken op 't gene hem g
brouwen werdt, maeckte hem gereet o
hem te ontmoeten, met ſeven duyſent uy
gel

leſen Mannen, 't welck *Ruſtan* vernomen
bbende was ſeer verbaeſt, en (gelijck een
oſe conſcientie altijdt bevreeſt is) is ter-
ont weder gekeert, ende te rugge getroc-
n na Conſtantinopel, ſonder *Muſtapha* ge-
n te hebben. Ende om deſe ſijn blooheyt
bedecken, ſoo maeckte hy 't volck wijs,
t de Landen, die men mey nde dat van de
erſianen gerooft waren, in goeden doen
onden. Maer hy verklaerde heymelick aen
lyman de reden van ſijn wederkomſte, daer
voegende, hy gemerckt hadde dat ſijn
gen heyr geen ander en begeerde noch
ſocht dan *Muſtapha*, en dat hy, om de ſa-
n ſoo wanckelbaer ſtonden, niet en had-
derven wagen, vreeſende dat *Muſtapha*
oor ſulcken middel ſtercker en ſtouter ſou-
worden, ende dat hy met ſijn volck weder
komen was, om dat *Muſtapha* daer af
een meeſter en ſoude mogen worden, ge-
ck hy ſoude gedaen hebben, hadden ſy
m nader gekomen. Dit vallch overbren-
n van *Ruſtan*, heeft *Solyman* ſoo gram ge-
aeckt, hy by ſijn ſelven beſloot, ſijn Soon
doen ſterven.

Om dit vervloeckt voornemen te vol-
engen, heeft hy in den Jare 1553. ſijn
leyr-kracht weder by een vergadert, open-
aerlick te kennen gevende, dat hy wilde
lve in perſoon den tocht by woonen, om

de

de Perſſianen te rugge te drijven, die met meer gewelt dan oyt, op Syrien gevallen waren. Ende metter daet, is *Solyman* 't leger kort gevolght. maer ſoo haeſt als hy in Syrien gekomē was, heeft hy ſijn Soon ontboden, dat hy by hem ſoude komen in Alepo, daer hy ſoude legeren. Doch ſijn moordadigh herte en koſt hy ſoo niet bedecken of ſommige Baſſaes en andere groote Heeren, wierden daer yet af gewaer, waerom *Achmet* Baſſa door een getrouw perſoon *Muſtapha* liet waerſchouwen, dat hy op ſijn ſaken ſoude letten. Maer deſe Jonge Prince ſteunende op ſijn onnoſelheyt in deſe ſake heeft voor hem genomen, by ſijn Vader te gaen, wat daer oock moghte af komen, begaf hem op de reys, en quam in korten in een Landouwe, niet verre van het Leger, wae dat ſijn Tenten dede oprechten om hem t ververſchen. Deſe haeſtige komſte, maeckte een nieu achterdencken in *Solyman*, volgende de gemeyne conſtume van ſulcke perſoonen, die alle ſaken ten argſten nemen. *Ruſtan* wiſte hem in dien argwaen wel te onderhouden, en die met nieuwe practijcke te vermeerderen. Want hy dede met geluy der Trompette, de Janitſers en principaelſte Bevel-hebbers van de Troupen vergaderen welcke hy vermaende, ſy *Muſtapha* ſoude te gemoet gaen, 't welck ſy blydelick de

der

n. Sommige seggen, dat *Mustapha* op
en nacht in sijn droom *Mahometh*, of den
uyvel sagh, die hem opentlick voorseyde
n doodt, verklaerde dit aen sijn principael-
n Priester, deselve vermanende ende badt
m, dat hy niet en soude voortgaen. Doch
alles moght niet helpen, *Mustapha* geko-
en zijnde in 't Turcksе Leger, heeft hem
n weynigh gerust, en doen hem in 't wit
kleet, met hem nemende sommige van
n Dienaren, en is alsoo heen gegaen naer
n Vaders Tente. Maer soo hy daer in tre-
n soude, werd hy lettende op de Poingiart
e hy aen sijn riem droegh, welcke hy ter-
ont afleyde, en is alsoo sonder Geweer ge-
eden in d'eerste Zale, daer hem de Camer-
gen soodanige eer bewesen, als sijn quali-
yt weerdigh was. Nochtans 't gene hem
goft te bedroeven, was dat hy daer niet
eer dan eenen Stoel gestelt en sagh om op
sitten ('t welck een sorgelick teecken is
nder de Turcken die in de Tenten komen
n haren Soudaen) soo dat hy daer bleef
ten een weynigh, en daer na 't hooft op-
ffende, vraeghden hy waer de Koning sij-
n Vader was. Daer op wierd hy, op een
nder zyde siende, seven stommen gewaer,
lie *Solyman* gemeenlick by hem hadde, om
n vonnissen te heymelicker ende versee-
erder uyt te voeren tegen die by hem in

den haet waren) recht na hem toe komen waer af geheel verbaeft zijnde, seyde: hier is mijn doodt. En sonder yet meer te seggen, meynde hy 't te ontlopen; maer het was te laet, want de Camerlingen ende andere trocken hem met gewelt op een plaetse die tot sijn doodt geordineert was, waer dat de Stommen terstont de Pese van een Boge om sijnen hals bonden: Ende soo dese armen Prince hem vast weerde, bidden de dat men hem liete twee woorden teget sijnen Vader spreecken, soo heeft die wree de ende vervloeckte Moorder, die van d'ander zyde van de Tente sijn eygen Son sagh, begost te roepen, met een straffe en vresselicke stemme aen de Beuls, En sult ghy niet volbrengen 't gene dat ick u bevele waerom en worght ghy niet dien verrader welcke my niet een geruste nacht binnen tien Jaren heeft laten slapen? Met dese vreemde en vroesselicke stemme, hebben die Stomme en Camerlingen *Mustapha* ter aer den geworpen, ende treckende de Pese van beyde zyden, hebben desen treffelicken Prince verworght, door expres bevel van sijn Vader.

Solyman hier mede noch niet te vreden zijnde, heeft doen vangen ende in sijn tegenwoordigheyt doen onthalsen, de Bassa van Amasie, die Lieutenant was van *Musta-*

pha

. Daer na ontboden hebbende ſijn Sone
ngier, heeft hem belaſt dat hy ſijnen Broe-
r *Muſtapha* ſoude te gemoete gaen. *Gian-*
niet wetende 't gene datter gebeurt was,
mt voort, ende ſiet dat deerlick werck.
aer op quamen by hem ſommige Camer-
gen, die *Solyman* geſonden hadde, welcke
m een Schenck deden van alle het goedt
n *Muſtapha*, ende van de Provincie van
naſie, om daer af Gouverneur te zijn.
aer in plaetſe van alſulcke preſentatie te
nveerden, na dat hy veel grouwelicke ver-
beckingen en maledictien op *Solyman* uyt-
ſproocken hadde, hem verloochenende
or Vader, heeft hem ſelven met een Poin-
art doorſteken, terſtont doot vallende op
plaetſe. Dit onverwacht ongeluck heeft
lyman ſeer beroert, nochtans heeft hem de
erigheyt ſoo verre verwonnen, dat hy de-
halen al 't gene dat *Muſtapha* en ſijn volck
ede gebracht hadden, om tot ſijn ge-
uyck eygen te maken. De Janitſers welc-
deſen laſt gegeven was, meynende dat
ſen roof henlieden gegeven wert, zijn ſeer
neſt geloopen in de Tente van *Muſtapha*.
aer en tuſſchen de Soldaten die *Muſtapha*
ede gebracht hadde, noch niet wetende
at hun Heere geſchiet was; als ſy nu ſagen
lcken hoop Janitſers ſonder eenige gere-
eltheydt rooven, hebben daer op geſlagen,

ende sloegen de meestendeel doodt. Mae
als dit geruchte in *Solymans* Leger quam
liepen de andere Krijghs-knechten der
waerts, om haer medegesellen te assisteren
Doen ontstont daer een bloedigh gevecht
soo datter meer dan twee duysent Manne
doodt bleven op de plaetse, behalven vee
gequetsten, ja daer souden noch een bitter
der ende wreeder strijdt geweest hebben, e
hadde gedaen *Achmet Bassa*, die door sijn
authoriteyt en vertooninge eenighsins de
oproer gestilt heeft. Maer doen de Janit
sers ende ande Soldaten van *Solymans* heyr
kracht verstonden dat *Mustapha* gedood
was, hebben sy de Wapenen met meerde
gramschap dan te vooren weder aengetroc
ken, ende met groote hoopen t'samen ver
gadert, ende geloopen met bloote Zabele
tot de Tente van *Solyman*, welcke meynen
de sijnen laetsten dagh te hebben, ende nie
wetende wat hem te doen stont, meynde d
vlucht te nemen, maer soo hy gehouden we
van die van sijnen huyse, avontuerde uyt sij
Tente te komen, waer dat hy met een bever
de sprake ende gelaet, sijn volck dat soo ver
hit was, heeft stille houden staen, hem vry
moedigh verwijtende, dat hy niet en wa
Keyser gekooren, om alsoo d'onnoselen t
vermoorden, ende dat sy opgestaen ware
om te wreecken de doodt van *Mustapha*, ver
soec

ckende dat de gene die hun voor oproe-
ie scholt, soude buyten komen, om rede-
n te geven van sijn versierde leugenen,
de protesteerden dat sy de Wapenen niet
souden afleggen, voor dat de gene die
rsake was van soo veel quaets, soude ge-
men zijn voor recht, om gerechtveerdight
verweesen te zijn. Ondertusschen weende
n yegelick seer bitterlick om de wreed-
eyt die aen *Mustapha* gebruyckt was, ende
n 't gene dat daer na gevolght was. *Soly-*
an belooſde al wat hem mogelick was te
edencken, om sijn volck te versoeten, maer
die hun op hem niet en betrouwden, vree-
nde dat hy secretelick soude mogen ont-
omen, om hen naderhandt uyt te roeyen,
elden sulcken ordonnantie in haer saken,
at hy gedwongen was daer te blijven.
aer na heeft hy, eensdeels om henlieden
vreden te stellen, en eensdeels door spijt
n verdriet dat hy hem selven soo leelick
ergeeten hadde, *Rustan Bassa* afgeset van al
jn Officien en Staten, ende in sijn plaetse
estelt *Achmet Bassa*. *Rustan* gejaeght zijnde
an sijn quade conscientie, heeft hem ge-
erght in de Tente van *Achmet*, ende heb-
ende door andere persoonen aen *Solyman*
ergiffenisse begeert, en voor geen ander ge-
ade dan dat hy terstont moest verhuysen,
nde niet meer dan met acht persoonen de

vlucht nemen: voorts moeſt hy komen binnen Conſtantinopel met den ſtrop aen den hals, alle uren verwachtende 't gene *Solyman* ſoude ordonneren, wat men hem ſoude doen. *Roſe* bleef oock op dien tijdt beſchaemt, nochtans verkregen hebbende 't gene dat ſy ſocht, te weten haer Kinderen te vorderen door de doodt van *Muſtapha*. *Solyman* gedreven zijnde door de raſerny van ſijn Geeſt, heeft een Bevaert gedaen te Mecha, waer hy veel offerhande dede, en een gifte offerde over ſijn Soon *Muſtapha*, wiens doodt hy dickwils beklaeghde, ſoo dat men hem zedert dien tijdt, tot dat hy ſturf, hem altijt veel treuriger en ſtraffer ſagh, dan hy te vooren was. *Roſe* verloor een van haer eygen Sonen, en een groot deel van haer authoriteyt, doch deſe ſtraf was veel te kleyn voor haer groote verradery, zijnde oorſaeck van de doodt eens Prins, wiens gelijcken van ſtrijtbaerheydt noyt uyt het geſlachte der Ottomans was gebooren: ſoo dat de Turcken zedert ſijn doodt, voor een gemeyn Spreeckwoort hebben gehad ('t welck ſ gebruycken als aen de ſake geen hope mee en is) Soudaen *Muſtapha* en is niet meer willende daer by te kennen geven, datte geen middel meer en is, om haer voorne men te volbrengen.

Eer

Een Koninginne van Lydien.

Candaulus, Koning van Lydien, dese Koning had een schoone Vrouw getrout, die hy oock uytnemende beminde, haer houdende voor de schoonste Vrouw van gants Lydien, ja van gants Asia, 't welck hy oock tegen elck een roemde, en voornamentlick tegen eenen *Gyges*, een sijner Krijgs-Oversten; maer dese scheen dit soo hoogh niet aen te nemen, 't welck de Koning oock wel merckte, en oversulcks soo presenteert de Koning hem (dewijl hy 't soo niet gelooven wilde) haer hem naeckt te doen sien, en dat hy haer soo siende, wel sou gelooven moeten, sy de schoonste was. *Gyges*, excuseert hem hier van, maer de Koning persuadeert hem soo sterck hier toe, dat hy eyndelick gedwongen was 's Konings will te doen. Hier op versteeckt de Koning *Gyges* in sijn Slaep-kamer, in een verborgen hoeck, daer hem niemandt konde sien; En verwacht alsoo des Koninginns komste. De Koninginn komt eyndelick, en kleet haer gants naeckt uyt om naer bedt te gaen, nergens minder op denckende als dat sy besien wierd; en ondertusschen siet *Gyges* met een groote verwonderinge haer schoone naeckte leeden. Naer hy haer wel beschouwt, en sijn

oogen genoegsaem versadigt had, sluypt hy soetjes een deur uyt; doch dit ging soo behendigh niet in sijn werck, of de naeckte Koningin, word hem met een swenck gewaer. Hier op ontsteeckt dese wraeckgierige Vrouw soodanig in toorn, datse bykans uytsinnig meent te worden, doch weet haer soo te veynsen, dat de Koning ter werelt geen ongenoegen aen haer kost bespeuren. 's Anderendaeghs smorgens vroegh, sendt sy om *Gyges*, dat hy voort by haer most komen, hy gekomen zijnde, geeft sy hem (sonder yets anders te seggen) de keur, of hy soo datelick wilde sterven, of de Koning haer Man om hals brengen. Hy verschrickt van dit wreet voornemen, maer alsoo de natuer ons leert sijn selven meest te beminnen, soo kiest hy het laetste, terwijl een van tween most zijn. Hier op versteeckt de Koningin hem in des Konings kamer, en doen den Koning te bedt was gegaen en in sijn slaep was, komt *Gyges*, treet naer des Konings Ledekant en vermoort hem alsoo in sijn slaep. En bequam alsoo sijn korseligh en wraeckgierigh Wijf, en Koningrijck.

Hautefelia, een Edel-Ioffer.

NA by Auxone (een stercke en oude Stadt, op de Grensen van Bourgondien en

n het vrye Graefschap) woonde een out
enſienlick Heer van Adel, genaemt S^r. *de*
irandmont, met ſijn Huyſvrouw Juff^r. *de Car-*
ye, deſe Echte luyden waren gezegent met
ijf Kinderen; als drie Sonen en twee Doch-
ers, genaemt *Grand Pre*, *Villeneuf*, *Maſſeron*,
lautefelia, en *Creſſy*. *Grand Pre*, als de eerſte
n outſte Soon, bidt om verlof van ſijn Va-
er om te mogen gaen in den Oorlogh, om
e dienen onder Prins *Maurits*. De tweede
oon had vermaeck in de Boecken, en de
erde wilde de Vader by hem houden, doch
ierd verſocht tot Pagie door den Mare-
chal *de Biron*. Wat de twee Dochters aen-
aet, *Hautefelia* woonde by haers Ouders,
nde *Creſſy* beſtedenſe by een groote Dame.
Maer in de tijdt van een Jaer, ſullen wy ſien
rie van deſe vijf Kinderen in 't Graf geleyt,
n elck een verſcheyden doodt, want *Ville-*
euf verdronck als hy hem wilde baden;
Maſſeron wierd gedood in een duël, en *Hau-*
efelia ſtorf aen een brandende koors. *Grand-*
ont en ſijn Wijf zijnde dus ongeluckigh
oor het verlies van haer drie Kinderen, re-
olveren d'andere twee t'huys te ontbieden;
vaer op *de Creſſy* eerſt komt van haer Juffer
laerſe by woonde, welcke ſuccederende
aer overleden Suſter, wy nu moeten noe-
nen *Hautefelia*, na haer komt ook haeſt
Grand Pre uyt Hollandt, waer hy hem wel

had gedragen, en van sijn Vader en den Adel daer omtrent, verwelkomt word. *Grand-Pre*, sich selven nu soo lang in den Oorlogh gehouden hebbende, verlieft nu op een Juffer genaemt *Mermanda*, welcke hy oock trouwt met genoegen van beyder Ouders; doch de Vader van *Mermanda*, genaemt *Cressonville*, hebbende noch een eenige Soon, en *Grandmont* een eenige Dochter, maken een dobbel Huwlick. Naer eenigh verloop van tijdt, wordt *Hautefelia* nydigh op haer Schoon-susters voordeel, sy wil de hoger-handt niet geven aen haer die sy weet by afkomst haer minder te zijn, en om de waerheyt te seggen, sy acht een Scharlaken Rock hooger als een Swarte, en een Krijghs-man hooger als een Pen-man, welcke concepten, in haer quaet bloet maken en treurige werckinge voortbrengen. *Mermanda* is van een soete en aengename aert, *Hautefelia* heersigh en wraeckgierigh: noyt leefde eenigh getrout Paer meer vernoeght, als *Grand Pre* met sijn schoone *Mermanda*. Maer *Hautefelia* benyde *Mermandaes* verspoet, om dat se haer in't een noch in't ander konde gelijck zijn, en die aensiende met geen andere oogen als van eersucht en nijt, bedenckt vast by haer selven, hoe sy haer moght te schande brengen, en haer eer verduysteren. Sy word indachtigh dat de Baron van *Betanfor*

som

omtijts haer Broeder *Grand Pre* beſoeckt,
n dat haer onlancks twee ondienſten heeft
edaen: eene dat hy haer een Juweel had
nderkocht; het ander, dat hy by hem hielt
en kleyn wit Hontje, dat ſijn Pagie haer
ntſtolen had: ſy denckt dan twee vliegen
net een klap te ſlaen, en haer teffens te
vreken van den Baron om deſe beuſelingen,
n van haer Schoon-ſuſter. Om dit te doen
chrijft ſy aen haer Broeder, dat hy toch
oort wil by haer komen, alſoo ſy hem een
eheym van gewicht had te openbaren.
Grand Pre komt hier op voort te Dijon, en
vordt van ſijn Schoon-Broeder en Suſter
erwellekomt, naer dat het Avondmael
vas gehouden, geleyt ſijn Schoon-broeder
em naer de Kamer daer hy ſoude ruſten,
n wenſcht hem goeden nacht, maer ſijn
uſter by hem blyvende, ſeyt hem met tra-
en in haer Oogen, dat ſy ſeecker weet dat
e Baron van *Betanford* al te gemeenſaem is
net ſijn Wijf *Mermanda* verre buyten eer-
aerheyt. *Grand Pre* verbaelt over dit nieus,
gelijck dul, en ſtelt hem aen als wilde hy
ch ſelfs vermoorden, doch deſe ſijn booſe
uſter (meer uyt liſt als liefde) brengt hem
weder tot ſijn ſelven met veel bidden, en be-
uyten dit alles ſecreet te houden, maer
Grand Pre belooft het op't ſcherpſte te wre-
en aen ſijn Wijf en den Baron, doch *Haute-*

felia lacht in haer vuyst, daer haer insicht soo wel geluckte, en gaet soo te rust, haer Broeder latende in grooten onrust, s'morgens voor sijn gewoone ure is hy al op, neemt sijn affscheyt, en stijght te Paert, en rijt vol droevige gedachten naer huys. *Mermanda* vind haer Man swaermoedig, vraegt na de oorsaeck, en gelijck sy gewoon was, wil hem kussen, maer hy versmaet haer, en stoot haer wegh, waer op sy seer verbaeft is, als zijnde sulcks niet gewent. Na den avondt-maeltijd ontbiedt hy sijn Vrouw by hem door een Pagie in de Tuyn, en brengt haer in een eensame Bogaert, en beschuldight haer van oneer met den Baron. De onschuldige *Mermanda* dit hoorende, valt in swijm, soo dat haer Man genoegh te doen heeft om haer te herstellen, en weder bekomen zijnde, heeft haer met veel tranen onschuldight, als mede den Baron. *Gran Pre*, overwegende haer woorden en bittere tranen, houd haer en den Baron onschuldig. En om sulcks namaels te verhinderen, schrijft sy aen den Baron, en versoeckt dat hy haer niet meer wil komen besoecken, alsoo hem Jalousy baerde by haer Man. De Baron ontfangt de Brief, lacht om haer Mans Jalousye, doch om geen oorsaeck meer te geven tot sulcks, vertreckt hy naer Parijs, 't welck hy al lang te vooren had voorgenomen

Doch

loch *Grand Pre* verſtaende het ſchielick
rtreck van den Baron na Parijs, gelijck de
louſye vol oogen is, vreeſt dat 'er com-
otery is tuſſchen hem en ſijn Wijf, ver-
erckt ſoo ſijn vermoeden van ontrouw, ver-
ndert ſijn liefde in haet, en weygert haer
aerom ſijn Bedt, 't welck haer ſeer treurigh
n bedroeſt maeckt, inſonderheyt ſoo een
uyſche Vrouw. *Hautefelia* dit vernemen-
e is ſeer verblijd. *Grand Pre* raeſt van Ja-
louſye, en ſweert het te wreken, eerſt aen
en Baron, en dan aen ſijn Wijf, tot welcken
ynde hy ſich veynſt tot Chalons, yet te
oen te hebben, ſtijght te Paert met een Pa-
gie en twee Laqueyen, neemt een contrary
vegh, en komt eerſt tot Troy, daer na tot
Brie-count Robert, een dagh reyſens van
Parijs, al waer hy een uytdaegh Brief aen den
Baron *Betanfort* ſchrijft, en die ſijn Pagie
geeft om hem die te behandigen te Parijs,
't welck de Pagie te poſt verricht, en den Ba-
ron den Brief overlevert, den Baron die op-
brekende en leſende, is ſeer verheught als
bedroeſt, en doet den Pagie met hem eten,
en naer de maeltijd ſeyt hy tot hem, ſegh u
Meeſter, dat ick niet feylen ſal hem te Peerd
t'ontmoeten, ſonder Seconde, op de geſtel-
de ure en plaets. 's Anderen daeghs ver-
ſchijnen deſe Ridders op de geſette plaetſe,
en ſtellē haer beyde in poſtuer om te begin-
nen,

nen, de Paerden de Sporen gevende, renne
tegens malkander met den Degen in c
handt, gevende in verscheyde keeren ma
kander verscheyde wonden, eyndelick loo
den Baron, *Grand Pre* door den buyck tot d
nieren, met welcke ongeluckige wonde vi
hy ter aerden sprakeloos, worstelende alsc
hy ware op 't point om sijn leste afscheyt t
nemen, de Baron laet sijn Karos voort her
waerts brengen, en leggende hem daer in
brengen hem wat van daer in een Boere
Huys, en alsoo elck een Barbier by sich hac
verbinden *Grand Pre* voort, doch sijn laetst
wonde wierd by hun beyde voor doodlic
gehouden, en naer sijn verband liet den Ba
ron oock naer sijn wonde sien, die niet hee
diep waren; naer korten tijdt geneest *Gran*
Pre van sijn wonden, en de Baron uyt cou
tosie daer mede soo lang blyvende, vraegh
de Baron eyndelick de reden waerom h
hem in duel had geeyscht; *Grand Pre* her
antwoordende, dat hy vermoeden had o
hem en sijn Vrouw van oneer, waer van de
Baron sich ontschuldighde, en scheyden al
soo vriendelick van den anderen elck sijn
weeghs. *Grand Pre* t'huys komende, kust e
vleyt sijn Wijf, maeckt haer bekent d'uyt
komst van't gevecht, vervloeckt sijn sothey
en verheft haer kuysheyt, en vernieuwen al
soo hun vriendschap met een onbrekelick
knoop

noop; *Hautefelia* dese nieuwe verbintenis an haer Broeder en sijn *Mermanda* vernemende, is heel t'onvreden; Sy bedenckt by haer self hoe sy 't sal aenleggen om *Mermanda* na d'andere weereld te senden, om geen andere reden als om de inbeeldinge datse haer hier in de wegh is. Sy maeckt verdragh met *la Fresnay*, een Apotheker, voor twee hondert Kroonen dat hy haer Schoonsuster sal vergeven, desen Booswicht neemt het aen, en volbrengt het in min als twee Maenden *Grand Pre* beweent de doodt van sijn Vrouw seer, neffens haer Ouders en Vrinden, terwijl *Hautefelia* in haer vuyst lacht. Ondertusschen kan alleen de doodt van *Mermanda* haer wraeckgierigheydt niet blusschen, want gelijck sy geen behagen had in de Suster, soo beminde sy oock niet de Broeder, haer eygen Man *de Malleray*, dien sy merckte seer bedroeft te zijn over sijn Suster *Mermanda*, besluyt twist te maken tusschen haer Broeder *Grand Pre* en haren Man *de Malleray*, wel wetende, soo haer Broeder quam te sneuvelen, soo bleef sy alleen Erfgenaem van al haer Vaders goedt: en soo haer Man wierd omgebracht, soo wilde sy een Edelman hebben tot haer Man. Om dit uyt te wercken, blaest sy haer Man in 't Oor, dat haer Broeder *Grand Pre* sijn Wijf had om 't leven gebracht met sijn Jalousheyt,

heyt, haer verdacht houdende als of sy wat de Hoer van de Baron *Betanford*, met welcke hy daerom had gevochten te Brie-count Robert, en dat noch meer was seyde sy, daer wierd vermoed dat hyse met fenijn had omgebraght, 't welck sy had gedacht te verheelen, maer konde niet, alsoo haer Man haer naerder was als haer Broeder. De *Malleray* aen 't herte geteken met dit nieuws, wijl hy sijn Suster altijt had bemint, is soo ontstelt sonder t'overwegen of sijn Wijfs woorden waer of onwaer waren, haer geloof geeft, sweert haer doodt te wreken, en sijn Wijf de boose *Hautefelia* blaeft die vlam op, en stoockt soo veel sy kan; hy op dat ogenblick verstaende dat sijn Schoon-broeder *Grand Pre* dien avond te Dijon aengekomen was, sent hem een uyt-daegh Brief. *Grand Pre* neemt de ontsegh Brief aen, maer niet sonder ten uytterstten verwondert te zijn dat hy sijn Schoon-broeder soo gepassioneert en stout siet. Hy kiest alleenlick een Rapier, en soo ontmoetense malkander, belastende hun Chirurgijns wat te vertrecken tot d'een of d'ander doodt soude zijn, naer veel wonden over en weder gegeven, steeckt *Grand Pre de Malleray* onder sijn lincker Tepel, dat hy terstont doodt ter aerde viel. *Grand Pre* verblijd over sijn victorie, vlucht terstont na Dole; *Cressonville* de doodt sijns Soons verstaende,

aende, roept om Justitie over de Moorde-
aer. 't Parlement geeft ordre hem te van-
en, maer hy was niet te vinden; naer hem
ntrent drie Maenden te Dole had onthou-
en, braghten sijn Ouders en Vrinden sijn
ardon by den Koning te weegh. Sijn Su-
er *Hautefelia* verstaende de doodt van haer
lan, packt terstont haer Juweelen, Silver-
erk en voomaemste Bagagie, verlaet Dijon
n na huys te gaen by haer Vader, alwaer
gedurende het afweesen van haer Broeder,
den ouderdom van haer Ouders alles be-
eerscht, maer dese heerschappy en duurt
et lang, want *Grand Pre* Pardon verkregen
ebbende, komt t'huys, op wiens komst vind
dat de saken veranderen, en haer macht
ermindert: Ende dat noch erger was, haer
roeder in sijn afweesen te Dole hebbende
e lucht in de neus gekregen van haer boos-
eyt tegen *Mermanda, Betanford, de Malleray*,
aer Man, als oock tegen hem selven, is soo
erre van haer te erkennen en te eeren als
jn Suster, dat hy haer gesel schap niet kan
erdragen. Sy houd haer als of sy dit niet
ens en merckte, en als een Helsche Furie
erbergende haer boosheyt, volhard in haer
oordadigh humeur, des wegen neemt sy
ederom haer toevlucht tot haren vervloek-
en Apteker *la Fresnay*, om haer Broeder
an kant te helpen, gelijck sy sijn Wijf ge-
daen

daen had, en sy geeft hem de hondert Kroonen om dit uyt te wercken. Dese booſe Apteker, uyt liefde tot het gelt, neemt het aen te volbrengen, gelijck hy dede binnen twee Maenden tijdts. Nu meent *Hautefelia* te minſte een Gravinne te worden, alſoo sy nu alleen Erfgenaem is. Ontrent ſes weecken naer de Begraffenis van *Grand Pre*, (over welcke *Hautefelia* bitterlick weende, om ſoo te beter haer perſonagie te ſpelen) deſen helſchen Apteker *la Freſnay*, hebbende ſijn gelt ſoo licht gewonnen, wilde het oock alſoo licht verteren; en derhalven op een ſekeren tijdt in een Herbergh te Dijon met den dranck bevangen zijnde, loopt ter ſluyp weg van 't ander geſelſchap, en ſchoffiert een jong Dochterken *Margriet Pivot*, twaelf Jaren out, zijnde de Dochter van de Wijntapper daer hy ſat en dronck. Dit Dochterken met een vloet van tranen werpt haer neder voor de voeten van haer Ouders, en beſchuldight *la Freſnay* van deſe daedt, en ſoo doen de Ouders aen den Raedt van 't Hof des Parlements, waer op hy gevangen wort, en zijnde geexamineert, ontkent het ſtijf: men brengt hem op de Pijn-banck, en op de tweede pijninge bekent hy 't, en wordt veroordeelt om gehangen te worden. Twee Capucynen bereyden hem tot ſijn doodt, vermanen hem dat hy ſijn Ziel niet beſware

met

et verſwijgen en verbergen van andere
iſdaden. Deſe vermaningen wercken ſoo
ſijn gemoet, dat hoewel hy geleeft had
seen Duyvel, hy wil ſterven als een Chri-
en: en openbaert alſoo met veel tranen,
at hy, op 't verſoeck van *Hautefelia*, om de
inſt van vijf hondert Kroonen, met ſenijn
ngebracht had *Mermanda* en haer Man
rand Pre. Het Parlement dit verſtaende,
eranderen haer eerſte Vonnis, en om ſijn
riederley miſdaed, veroordeelen hem, dat
jn Lichaem ſal gebroken worden op een
adt, en daer leggen ſterven ſonder geworgt
worden, 't welck alſoo binnen Dijon wiert
ytgevoert. Terſtont wort een Provooſt ge-
onden van Dijon na het Huys van *Grand-
ont* om te vangen ſijn Dochter *Hautefelia*,
n gelijck het Godt wilde hebben, ſy was on-
vetende van de gevangenis en doodt van
Freſnay. De Provooſt vindt haer danſſen
n haer Vaders Tuyn, in 't geſelſchap van
eel Jonckers en Joffers: hy ſeyt de handen
en haer, en ſoo verandert haer vreught in
ou. Sy wordt gebracht te Dijon, en geexa-
neert door een Preſident en twee Raeds-
Heeren van 't Parlement. Sy loochent bey-
le de moorden ſtout. Sy ſeyt dat *la Freſnay*
aer doodelicke vyandt is, en daerom niet te
gelooven: Sy wordt tot de Pijn-banck ver-
oordeelt, en bekent het op de eerſte pyniging.

ge. De Rechters in verfoeyinge van deſe gruwelicke miſdaden, ſpreken haer vonnis: en naer dat ſy haer ſonde had beſchreyt, en haer tot ſterven bereyt, worden hare Borſten geſchroeyt, en met gloeyende Nijptangen afgeſcheurt, en voort gebangen, haer Lichaem verbrandt, en d'Aſſche in de Lucht geworpen.

Chriſteneta Edel-Iuffer.

IN Pavye, de tweede Stadt van't Hertogdom van Milanen, woonde een Edelman, genaemt *Thomaſo Vituri*, hebbende maer een eenige Dochter van vijftien Jaren out, genaemt Donna *Chriſteneta*, welcke uyttermaten ſchoon en bevalligh was. Sy wierdt ten houwelick verſocht van verſcheyde Jonckers van de Stadt. *Emanuel Gaſparino*, een jong Edelman van Cremona, hoorende van den rijckdom van *Vituri*, en van ſijn Dochters ſchoonheyt en deughden, reſolveert by hem ſelven haer tot ſijn Wijf te verſoecken. Dit maeckt hy aen niemandt bekent, als aen een ſijn innerlicke en weerde Vriendt, een Jongeling van de ſelve Stadt, genaemt *Ludovicus Piſani*, van afkomſt een Venetiaen, welcken hy bidt om te willen by-ſtaen en vergeſelſchappen na Pavye, in't verſoecken van de ſchoone *Chriſteneta* ſijn

Vryſter.

ryster. *Pisane* acht hem selven grootelicks
reert, en ten hooghsten verobligeert aen
sparino, en staet hem sijn versoeck geerne
e: en soo bereyden sy haer tot de reyse.
komen te Pavia: *Vituri* heet *Gasparino*
elkom, onthaelt hem eerlick en beleefde-
k, met *Pisani*. Hy danckt *Gasparino* voor
eere die hy hem doet, versoeckende sijn
ochter ten Houwelick, en als een sorgh-
ldigh Vader, neemt tijdt om sich hier over
beraden. Maer aengaende *Christeneta*, sy
siet hem soo vriendelick niet aen als hy
rwachte. Hy is seer op haer verlieft, maer
nd haer koel in haer discours, en seer
vaermoedigh: hy besoecktse dickwils, en
a de Italiaensche manier met verscheyden-
eydt van Musijck en Gesang, maer vindse
keerig; hy weet niet hoe hy haer affectie
l winnen; hy beraet hem met sijn Vriendt
sani, en bidt hem te willen spreecken met
hristeneta, en haer genegentheyt toetsen:
n beveelt alsoo de Kat de Kaes. *Pisani* be-
ooft hem te doen de plicht van een Vrient,
n met *Christeneta* ernstelick te spreken. Hy
oeckt gelegentheyt en plaets, en vind bey-
e. Hy stelt op 't breedste de verdiensten
an *Gasparino* voor, en schildert haer af al sijn
ualiteyten. Maer hy vindt het gemoet van
hristeneta beroert, en merckt ook dat haer
Ogen gedurigh op hem zijn, hy bidt haer

sy

sy hem een goede antwoort wil geven, on
die *Gasparino* te brengen; maer eyndelicl
seyt sy hem dat sy hem niet kost beminnen
alsoo haer sinnen op een ander geleyt had
die sy niet wilde noemen, maer soo hy s'mor
gens ten acht uuren by haer wilde kome
in den Hof van S. Clara, sy hem wilde seg
gen wie het was, 't welck hy belooft t
doen, en gaet soo wegh. *Gasparino* vraegh
Pisani hoe hy sijn Meesteresse gevonde
had; hy antwoort getrouwelick 't gene s
hem geseyt had, behalven dat sy hem geap
poincteert had. *Gasparino* siende dat he
verlooren moeyten was langer te volhar
den, resolveert afscheyt van haer te nemer
en verlaet alsoo Pavye. De klock slaet achi
en daer mede neemt *Christeneta* haer Boec
en Kamenier, en gaet naer 't Klooster, s
heeft nauwelicks twee of drie keeren ge
daen in den Hof, of *Pisani* verschijnt dae
mede, op welcks gesicht sy blooft, hy vin
haer in een Prieel, en wenscht haer goede
morgen, 't welck sy mede seer beleeft doet
De persoon seytse aen wien ick mijn gene
gentheyt gehecht heb, gelijckt u seer wel
Pisani dringt aen om de naem te mogen we
ten: naer verscheyde alteratien des gemoet
seyt sy dat het *Pisani* is, en hy den Man. *Pisa*
ni staet verwondert: eyndelick antwoor
sy hem geliefde te excuseren, alsoo hy gee
verra

rrader koſte weſen van ſijn Vriendt, en
et veel heuſche woorden neemt hy af-
heyt van haer. *Chriſteneta* die haer liefde
o niet koſt vergeten, ſent *Piſani* een Brief,
er verloop van tien dagen, vol van liefde en
ſectie, ja dat ſy geen ander koſt beminnen
s hem. *Piſani* den Brief ontfangende, is
erwondert over haer ſtercke genegentheyt,
n ſtaet nu beſet tuſſchen liefde en eere, doch
chtende het voor een onbeleeftheyt haer
et te antwoorden, ſchrijft haer wederom;
t haer ſchoonheyt hem behaeghde, maer
t hy oock een vyandt was van ontrouw,
incipael aen een ſoo goeden Vriendt als
aſparino, maer dat hem anders geluckigh
ude achten haer gunſt te mogen heb-
en, en meer andere verplichtende woorden.
ier uyt koſt *Chriſteneta* noch niet veel hoo-
en, doch liet het daer niet by, maer ſchreef
wederom, ja ſoo, dat ſy eyndelick ſeyt, ſoo
y haer Sainct niet wil zijn, ſy dan ſijn Mar-
elares moſte ſterven. Deſe teergevoelige
oorden troffen onſen *Piſani* ſoo ſeer, dat hy
egon te waggelen, en krijgt een harde ſtrijt,
en d'eene zy conſidererende de ontrou die
y ſijn Vriendt ſoude doen, en aen d'ander
yde de ſchoonheyt van *Chriſteneta* en haer
efde, dat het een groote onbeleeftheydt
ude zijn ſoo ſchoonen Perſoon te ver-
maden daer hy genegentheyt genoegh toe

had;

had; neemt voor, de min voor de trouw te doen gelden, 't geen hy haer laet weten, en kort daer aen volght self; ghy kont dencken wat vreught dit was voor *Christeneta*. Hy komt dan te Pavye, verselt met drie of vier van sijn naeste Vrienden besoeckt *Christeneta*, en onderhoed haer minnelick, sy is opgetogen in vreugde hem te sien, en soo tot haer genegen, dat sy haer aen malkander verlooven; nu resteert noch het consent van haer Vader *Vituri*, die sich hier vry tegen stelt, als hem meer Edel als Rijck considererende, en dat sijn voornaemste Landeryen waren verbonden, en hy meer het Hof als het Landt beminde, en vry wat quistig was; geeft *Pisani* te verstaen dat hy niet gesint was sijn Dochter uyt te hylicken, alsoo die noch vry jong was. Dese weygering viel *Pisani* wonder kout op 't hert, en bedroefde *Christeneta* seer. *Pisani* mistrouwende sijn eygen kracht, stelt sijn Ouders en Vrienden te werck, maer die kosten al mede den ouden *Vituri* niet bewegen, maer maeckten hem meer af keerigh, alsoo hy vry na gelt sagh: en vervolgens verbied *Pisani* sijn Huys en sijn Dochter hem te spreken, 't welck haer beyde seer bedroefde, doch hadden noch middel malkander te schrijven, daer sy hun mede mosten troosten. Een Maent of twee aldus verloopen zijnde

bedenck

denckt *Pisani* een vont, waer door hy
cht dat het niet onmogelick sal zijn, sijn
eestereſſe van haer Vader te verkrijgen.
y ſchrijft aen haer, ſoo ſy haer Moeders
nſent konde krijgen, dat die dan veel licht
t van haren Man ſoude verwerven: Sy
orende en volgende deſen raed, won haer
oeder in korte dagen; en die won haer
an in minder dan een Maent, dat hy het
welick toeſtont, nu zijn ſy klaer, en ma-
n vaſt groote bereytſels tot de Bruyloft
ceremonien des ſelfs, maer dit ſal ſoo glat
t gaen als ſy haer inbeelden. *Gaſparino*
dertuſſchen hier de wete van krijgende,
als dul van ſpijt, dat ſijn Vriendt hem dus
rraden had, en neemt voor die ontrouw te
eken aen ſijnen ontrouwen *Piſani*, te meer
o elck een hem uytlachte dat hy hem ſoo
d laten bedriegen. Hy neemt dan een
ttrouwt Edelman, en een Lackey met
h, en vertreckt ſoo naer Pavya om *Piſani*
te ſoecken. Te Pavya gekomen zijnde,
rneemt naer *Piſanis* Logement, en ſent
m een ontſegh-brief met ſijn Neef *Seba-*
no, die hem vind ſoo hy uyt ſijn Kamer
eet, den welcken hy groet en den brief
n *Gaſparino* overgeeft, *Piſani* neemt ſe aen,
breeckt ſe op, vind daer in dat hy uytge-
eght wort van *Gaſparino*, neemt het aen,
nder ontſteltenis te toonen, en houd het

heel secreet voor sijn Bruydt. Hy vind sijn Vriend *Sfondrato*, een vaillant Jongman, dien hy de geheele saeck verhaelt, hem den brief toonende, en hem met een verfoeckende tot Seconde in dit krackeel; 't welck *Sfondrato* geerne aenneemt. De ure genakende springense alle te Peert, en rijden naer het parck als naer een feest. *Gasparino* en *Sebastiano* zijn eerst in 't veld, doch *Pisani* en *Sfondrato* vertoeven niet lang. Sy binden hare Peerden vast, en komen alsoo in 't parck *Gasparino* en *Pisani* trecken eerst haer geweer, en met de eerste ontmoetinge wordt *Pisani* gequest buyten aen sijn slincker arm, en *Gasparino* in de rechter liesse, waer van het bloed sich niet vertoonde, maer liep in sijn kousse. Sy scheyden van een, en beginnen weer op nieuws, en in dien aenval ontfangt *Pisani* twee wonden en *Gasparino* een, en naer malkander noch eenige wonden gegeven hebbende, loopt *Pisani Gasparino* door de neck en hy *Pisani* door het lijf, dat hy doodt ter aerden viel. De Seconden die siende trecken beyde haer geweer. En naer sy drie gangen gegaen hadden, brengt *Sebastiano* een steeck aen sijn vyand op de borst, die alleen door 't hemd ging, en kreegh tot vergeldinge een steeck door 't dun van den buyck dat sijn leven verloor, en *Sfondrato* alsoo de victorie behoudende, vluchte na Florence, en

Gaspa-

ſparino na Parma. *Chriſteneta* de doodt
n haren Minnaer verſtaende, is ſoo be-
oeft, datſe haer hayr uyttreckt, en meer
dere tekenen van ongedult en droef heyt
et, wil niet getrooſt weſen, maer denckt
ders niet als op wraeck. *Gaſparino* onder-
ſchen krijght Pardon, en naer eenige
aenden, reſolveert ſijn oude Meeſtreſſe
eder te vryen, hopende ſy haer al getrooſt
ude hebben over de doodt van *Piſani*, tot
elcken eynde hy haer eerſt beſoeckt door
ienden, daer naer door brieven, en eynde-
k in eygen perſoon. *Chriſteneta* zijnde door
aeckgierigheydt in der daed een Helſche
rie, weet ſulcken ſchoone huyve op te ſet-
n, als of haer liefde tot *Piſani* met hem be-
aven was, en of ſy, die hem in 't graf ge-
nden had, gantſch niet en haete, en lacht in
er ſelven datſe hem ſiet weerkomen, doch
et geen andere gedachten als haer wel
rpelick te wreecken aen *Gaſparino*. Hy
blinthoockt door liefde, voorſiet niet hoe
aerlick dat 'et is te vertrouwen op de
ijn-gunſt van een vertoornt vyandt, en
ſonder van een Vrouw: hy dan verſoeckt
rck dat hy met haer in heymelick ge-
reck magh komen, 't welck inder daed
aren kooten die ſy ſocht, ſpeckende maer
legentheydt hem in t verderf te brengen.
t booſe Schepſel, houd haer offe door ſijn

lang aenhouden verwonnen was, en om hae
derhalven beleeft te toonen, ſtelt hem tijd
en plaets, om heymelick by haer te kome
in den Hof van de Nonnen, 's morgens te
ſes uren. Maer och arm! 't is een ſlech
courtoſie, dat men honig op den tong en ſe
nijn in 't hert draegt. Want ſy accordeer
datelick met twee booſe Schelmen, *Bian*
en *Brindoli* voor tweemael vijftigh Ducate
datſe aldaer op hem ſullē paſſen en hem ver
moorden. *Chriſteneta* die niet ſlapen kond
van wraeckgierigheyt, is 's morgens vroe
op, en ſoo is oock *Bianco* en *Brindoli*. Sy ko
men alle by een in den Hof van de Nonne
ſy wandelde in de Galderyen, en de ande
verbergden haer uyt het geſicht. Eynde
lick ſlaet de klock ſes, en terſtont komt *Ga*
parino in, met ſijn hoedt in ſijn handt, en ſij
Rapier op ſijn zijd. Hy groet *Chriſtene*
met veel minnelicke redenen. Maer in plae
van beleeft onthael, geeft ſy hem een bloe
digh welkom; haer woorden (of veel e
haer leuſe en wacht-woort) waren deſe, *Ga*
parino (ſeyde ſy) deſen Hof was de plae
daer ick mijn eerſte t'ſamenſpraeck had me
Piſani, en daer ick voorgenomen heb mij
laetſte te hebben met u: op welck woor
Bianco en *Brindoli* komen ſpringen uyt e
Prieel, en dooden hem met veele wonde
dat hy doodt voor haer voeten neervalt

ma

er hy had eerſt noch ſoo veel tijdt dat hy
Sweert trock, en voor een wijle hem
beckelick verweerde, gevende yder van
er verſcheyden wonden. *Chriſteneta* ſien-
Gaſparino ter aerden gevelt, en vreſende
t by niet volkomelick doodt was, loopt na
m toe, ſteeckt haer neuſdoeck in ſijn mont,
n hem het ſchreeuwen te beletten, en om
toonen datſe meer een Tyger als een
enſch, meer een Duyvel als een Chriſten
leeck, doorſteeckt hem dickwils met een
eyne Ponjart door 't Lijf, en ſchoppende
em met hare voeten, ſpreeckt deſe bloedige
oorden; Dit offere ick aen de gedachtenis
n mijn weerde Lief *Piſani*. De Moorde-
iers nemen 't lichaem, en binden een groo-
ſteen daer aen, en werpen 't in de Put van
en Hof, en vlieden alſoo wegh. *Chriſtene-*
, van niemandt geſien zijnde, begeeft haer
de Nonnen Kerck. De Nonnekens, die in
ier gebeden waren, hooren Degens klinc-
n, roepen haer Abdiſſe. Sy gaen beneden
den Hof, om te ſien wat 'er is, ſy vinden
e achter Poort open, en de Galeryen met
loedt beſprengt, maer vinden niemandt:
y ſenden aen de Stadts Vooght, en geven't
em te kennen, die vind oock niemandt,
aer wel bloedt, men ſoeckt overal, behal-
en in de Put daer niemandt om docht;
och om deſe Vechters uyt te vinden, geven

heymelick laſt aen alle Wont-heelders, datſe ſouden bekent maken ſooſe eenige hadden verbonden die morgen. Waer op *Ranutio*, bekent maeckt, dat hy omtrent een ure geleden, *Bianco* en *Brindoli*, twee Soldaten, had verbonden, hebbende negen verſcheyde verſche wonden. De Provooſt doetſe voor hem brengen. Men ondervraeght haer wie hun gequetſt had: Sy antwoorden datſe t'ſamen krakeel hadden, en hadden't nu uytgevochten. Gevraeght zijnde waer, en wanneer gevochten hadden, antwoorden in den Hof van de Clariſſen, ten ſeſſen 's morgens, 't welck over een quam met het ſeggen van de Nonnen, was de ſake voor die tijdt ten eynde. Als nu *Gaſparino* twee geheele nachten vermiſt wierd, en ſijn Laquey geen tyding van hem vernam, maeckt de Lakey dit bekent aen de Waert van't huys, die maeckt het voort bekent aen de Provooſt, die de Lakey ondervraeght, wanneer hy ſijn Meeſter leſt geſien had, en op wat plaets: hy antwoord, hy ging giſter morgen tuſſchen vijven en ſeſſen van ſijn Kamer met ſijn Gebeed-boeck, als of na de Kerck ging, maer belaſte men hem niet ſoude volgen, en zedert had hem niet geſien; dit gevende vry ſuſpitie, nemen daer op *Bianco* en *Brindoli* gevangen, die 's anderdaegs meenden te vertrecken. Sy worden ondervraegt,

en

ſweeren, den Edelman noyt geſien te bben; men leydſe op de Pijn-banck, maer ijven by haer eerſte woordt, en ſtaen de jn deur. *Chriſteneta* zijnde verwittight, it de twee Moorders doodt of verweſen aren, wordt voornemens te vluchten, maer rſtaende ſy de Pijninge hadden deurge- aen, ſoo reſolveert te blijven. De Over- en gaen voort in haer beſluyt, doen een veede onderſoeck in den Hof, latende geen aets onverſocht; eyndelick valt den Pro- ooſt in den ſin den Put oock te beſien, welck ſy met Haken doen, en halen alſoo et doode Lichaem op, en bevinden dertien vonden in 't Lichaem. Sy, te weten de Sol- aten, worden daer op veroordeelt tot dub- el tormenten. Na men het naeckte Lig- aem nu wel had beſien, ſoo heeft een kley- e Jongen, die daer by ſtont, ſijn oogh geſla- en op een Linnen doeck die in de Mondt tack, die hy aen 't geſelſchap toonde, en nen bevond te zijn een Camericks doecks Neuſdoeck, en daer in een naem met roode ijde Letters, welcke was de Naem van *Chri- eneta*. Datelick ſendenſe om haer in ver- ekeringe te nemen. Sy wort gevangen. De Overſte en Provooſt gaen ſelve na de Ge- angenis, daer *Bianco* en *Brindoli* ſitten, be- chuldigen hun van de Moort van *Gaſparino*, eggen haer datſe het doode Lichaem uyt

de Put gehaelt hebben, maer dese ontkennen't als vooren. Men laet haer dobbel Pijnigen, sy staen't uyt, en bekennen niets. De Rechters, hoewel sy wel sagen aen alle omstandigheden, dat *Christeneta* ongetwijffelt een handt had in dese Moort, evenwel gaen sachtelick in't onderzoecken, beloven haer veel faveur soo sy het wil openbaren. Maer loochent alles. Sy veroordelense tot de Pijn-banck, aen welcke sy haer geduldelick liet binden, maer de teederheyt van dat schoon Lichaem, kan de Pijn niet verdragen, bekent alles. *Bianco* en *Brindoli* worden veroordeelt haer de rechter handt sal worden afgehouwen, en dan opgehangen, en haer Lichamen in de Riviere de Po geworpen; en dat *Christeneta*, niet tegenstaende alle de sollicitatien van haer Vader, en Vrienden voor haer gedaen, sal eerst gehangen, en dan verbrandt, en haer asche in de Lucht geworpen; alle het welcke is uytgevoert tot exempel van andere.

Beatrice Ioana, Edel-Iuffer.

BInnen Valentia, een vermaerde Stadt in Spaengien, woonde eenen Don *Pedro de Alsemero*, een jong Cavallier, seer genegen den Oorlogh te volgen, doch of hy die schoon socht, soo belette den Treves die gemaeckt

naeckt wierd, soo als hy op sijn vertreck
ront, dit sijn voornemen. Soo dat hy de
edachten van in den Oorlog te gaen moe-
te verlaten, om die van vreemde Landen te
esien, te volgen; Doch komende op een
orgen ter Misse in de Lieve Vrouwe Kerk,
ordt hy naest hem geknielt gewaer, een
choone Juffer, van wien hy sijn Oogh niet
oste afwenden, door haer schoonheydt soo
erruckt zijnde, alle gedachten van Oorlogh
n reysen verwisselde, om dese Schoone al-
en te beminnen; Dese Edele Juffer, wiens
aem hy niet kende, is jong en schoon, en
an haer niet weerhouden van bloosen en
haemroot te worden, verwonderende
aer, dat hy haer met sulcken verwondering
ensagh. *Aljemero* schijnt te sterven van on-
edult, dat hy het geluck en middel niet kan
ebben van met haer te spreecken, hy siet
et is vergeefs daer na te trachten, want sy
in 't gesel schap van vele Juffers: Maer de
Misse ge-eyndight zijnde, vraeght hy een
oedt Priester, die daer omtrent wandelde,
ie sy was, en of sy gemeenlick in die Kerck
uam, en op wat ure. De Priester onder-
echt hem, dat sy is de Dochter van Don
iego de Vermandero, Capiteyn van 't Ka-
teel van die Stadt, en dat haer naem is *Dona*
eatrice Ioana, dat sy alle morgen in die Kerk
omt, en op die plaets, en by kans op de selve

ure. Daer mede gaet deſen Joncker heen, met het hooft vol muyſeneſten, hy heeft haer ſchoonheyt ſoo diep gegraveert in ſijn gedachten, dat hy zweert *Beatrice Ioana* is ſijn Meeſtereſſe, en hy haer Dienaer, en daer mede liggen al ſijn andere gedachten in de aſſche. Hy verſaeckt Mars en Bellona, en volght nu Venus en Cupido: en hier is nu ſijn hert ſoo heet, dat hy niet ruſten kan, of hy moet dat aenſicht wederom ſien.

De naeſte morgen, is *Alſemero* al vroegh op, en alſoo hy ſijn Meeſterſſe daer hoopt te vinden, ſoo behaegt hem geen andere Kerck als die van onſe Lieve Vrouw: maer ſy is al yveriger als hy ſelf: want ſy is eerſt in de Kerck, en op haer knyen in haer devotie: *Alſemero* haer ſiende, knielt neffens haer, hebbende nauwlijcks ſoo veel gedult, dat hy een quartier uurs konde laten voorby gaen, na dat hy had beſlotē ſijn naem te verſwijgē ſtellende na de gewoonte der Minnaers, ſijn grootſte eer in complimenten, valt hy haer dus aenboort: Schoone Juffer, het ſchijnt dat deſe twee morgens mijn devotien krachtiger en aengenamer zijn geweeſt als te voo ren, aengeſien ick het geluck heb gehad va geplaeſt te zijn neffens ſoo ſoeten Juffer al ghy zijt, wiens uytmuntende ſchoonheyt ſ ſchielick mijn oogen heeft gevangen, en ſo heymelick mijn hert verruckt, dat ick, die t

voe

voren alle liefde verwierp, die nu niet kan
wederstaen: en daerom hebbende nu mijn
devotie geeyndight, versoecke ghy my ex-
cuseert, soo ick begin u te bidden, dat ghy
medelyden met my gelieft te hebben, wijl
mijn vlam soo heet, en mijn genegentheydt
soo sterck is, dat ick den uwen moet leven,
of den mijnen sterven.

Beatrice Ioana, konde haer niet weerhou-
den van root worden onder haer Sluyer,
ende dat een onbekent Joncker haer op de-
se manier bejegende in de Kerck: en gelijck
sy wel aendachtigh hoorde wat hy sprack,
soghse oock met een greetigh ooge op de
welgemaecktheydt van sijn persoon, en ko-
stelickheyt van sijn kleedt: maer ten lesten
selve hare stilswijgentheyt beschuldigende,
op dat hyse niet soude veroordeelen, geeftse
met een zedige aengenaemheydt, dese ant-
woort. Mijn Heer, gelijck uwe devotie noch
sodt behagen, noch u Ziel voordeel doen
an, soo ghy het in dese plaets voor een ge-
ick rekent te genieten het gesicht van soo
en geringe Juffer als ick ben: soo en kan
k het oock voor geen liefde, maer voor
eyery houden, dat dese mijne arme
hoonheyt, die ghyt'onrecht met soo groo-
n lof afschildert, soude de kracht hebben
m de oogen te vangen, of het hert te ver-
icken van soo een Cavallier. Sulcke vicr-

rien worden bewaert voor de Juffers, die soo seer uws gelijck zijn, als ick u minder ben. En daerom sult weldoen, en wenden uwen yver tot haer, soo sy dan uwe liefde soodanigh vinden als ghy voorgeeft, is 'er geen twijffel aen, of sullen, siende uwe menighvuldige deughden en verdiensten, in eeren dat faveur gunnen, 't welck ick in zedigheydt ben gedwongen u te weygeren.

Alsemero, hoewel een nieuweling in desen konst, was soo onwetende niet, of soo bloode, dat hy hem soo op de eerste weygering soude laten affetten, maer veel eer, siende dat de schoonheydt van haer gemoet over een quam met die van haer aensicht, wert daer door aengemoedight om nu een proef te geven van sijn verstant en Tong, gelijck te voren had gedaen van sijn couragie. Het is, seyde hy, een soete eergierigheyt in u, dat ghy u schoonheyt verkleynt, op dat se daer door te meer vergroot werde, gelijck het licht van de Son te klaerder schijnt als het by de donckerheyt des nacht vergeleken wert en alle saken worden best en klaerst onderkent by hare contrarieteyten. Maer ick kan niet prijsen, en daerom ook niet verschoonen dese uwe listigheyt, of veel eer oneer dat ghy my afwijst, en wilt my overseiten van u selven, dien ick lief heb, tot dese Juffers die ick noyt gekent heb, en niet begeere

't welck

welck inder daed is, my te geven een olck in plaets van *Iuno*. Neen, neen, het alleenlick aen u, en aen geen ander, dat ick ijnen dienst aenbiede en opoffere: en daerm soude het een ondanckbaerheyt zijn, die y soo weynigh soude betamen te ontfanen, dat ick soude het voorwerp zijn van we onbeleeftheyt, dewijl ghy het zijt van ijn genegentheyt. Hier op gaf sy dese relijck: Het en betaemt de geringe Juffers an mijn soort en complexie niet, eergierigh f listigh te zijn, dan alleenlick om haer sel- en te bewaren voor de stricken van sulcko onckers als ghy zijt, die meestendeel, onder schijn van liefde, soeckt uwe zege-teecckens op te richten op de graven van onse uysheyt en eere, en de ondanckbaerheydt aet ick soo seer, dat de gemeene liefde en beleeftheydt my gebieden, aengesien ghy een vreemdeling zijt, u te dancken voor de aenbiedinge van uwen dienst, die ck geensins kan verdienen of vergelden, als n mijn devotien en gebeden tot Godt voor u eere en voorspoet op aerden. Als sy hare reden eyndighde, soo had oock de Priester sijn Misse geeyndight, en *Alsemero* opstaende, ging haer opheffen van 't knielen, en met sijn hoedt in de handt, haer afscheydende van 't gedrang des volcks, dat nu begost uyt de Kerck te gaen, sprack tot haer aldus: Gelijck

lijck ick weet dat ghy de Dochter zijt van dien Edelen Ridder Don *Diego de Vermandois*, Capiteyn van 't Kasteel van dese Stadt, soo ben ick, zijnde een vreemdeling en u onbekent, verwondert dat ghy al willens sulcken ongelijck doet aen u eygen oordeel, en mijn ooghmerck, dat ghy mijn liefde en mijn aensprake verdraeyt in een verkeerden sin: maer mijn onschult geeft my dese troost, dat mijn hert is borge voor mijn tong, en dat mijn daden sullen mijn woorden bekrachtigen, ondertusschen, dewijl ghy my geen plaets wilt geven in u hert, ick bid u leent 'er my een in u Karos, en zijt ten minsten soo beleeft, dat ghy my de eere doet, dat ick u magh geleyden tot u Vaders Kasteel. *Beatrice Ioana*, gedenckende aen haer vrypostig spreken, en aen de scherpheydt van sijn antwoort, en zijnde nu niet schaemroot van blyschap, maer bleeck van droefheyt, had berouw van haer dooling, die sy verbetert, ten besten dat sy kan, met dese antwoordt. Edele Heer, als ick sulcken sekerheydt sal hebben van u hert als van u woorden, dan sal ick niet alleen berouw hebben van mijn seggen, maer sal ook mijn dooling herroepen, en bekennen dat ick gefeylt hebbe, als ick van u oordeelde na het doen van andere: ondertusschen soo ick u eenighsins verongelijckt heb in de deughden en verdiensten,

om

n u eenige voldoening en vernoeging te
even, soo het u gelieft my te vereeren met
geselschap tot aen het Kasteel, al is't niet
e gewoonte van Alicante, neem ick het
venwel seer danckelick aen. *Alsemero* haer
ooghlick bedanckende, ende de handt
ussende, neemt haer by den arm, en geleyd
aer soo van de Kerck tot aen haer Karos-
, en klimt naer haer oock in de Karosse, en
eleyd haer alsoo in 't Kasteel, daer geko-
en zijnde, bedanckt sy hem voor de eere
n courtoisye aen haer bewesen, gelijck oock
ede haer Vader, die tot vergeldinge hem
oonde al de rariteyten en sterckte van 't
Kasteel, en naer eenige woorden en compli-
nenten, had hy het geluck van haer te kus-
en, maer niet van haer te onderhouden, en
oo scheyde hy van daer, en vond sijn Lac-
key die op hem paste met sijn Peert ontrent
het Conterscharp: hy rijdt na sijn Loge-
ment, daer wy hem een weynigh sullen la-
en, dewijl hem de wind tegen loopt, op
dat hy op sijn gemack hem magh bedenc-
ken, hoe hy sijn verlocck sal in 't werck stel-
len om sijn nieuwe Meesterisse te verkrijgen;
wy sullen haer desgelijcks wat in stilte laten
om te peynsen op de woorden en beleest-
heyt van desen onbekenden Vryer, en sullen
beginnen te spreken van Don *Alonso Pimac-*
quo, een rijck Cavallier van de Stadt, de-

welcke

welcke onbekent aen *Alsemero* sijn tegen-Vryer was, trachtende insgelijcks dese *Beatrice Ioana* te verkrygen tot sijn Vrouw.

Dese *Piracquo* zijnde seer rijck, beyde in Landt en Gelt, en af komstigh uyt een van de voornaemste en Edelste Huysen van Alicanten, van Professie een Hoveling, en waerlick begaeft met veele rare qualiteyten, was soo hooghlick bemint, geacht en ge-eert in die Stadt, dat hem de schoonste en Edelste Juffers met groote eere en toegenegentheydt wierden ten houwelick aengeboden door hare Ouders: maer daer was niemand soo weerd en aengenaem in sijn oogh, als dese *Beatrice Ioana*, die hem dacht dat in schoonheydt alle andere overtrefte, en in Majesteyt en aengenaemheyt haer selven te boven ging. Soo dat hy hem niet onthouden konde van haer te beminnen, daerom hy vast stelde; of haer te hebben tot sijn Wijf, of noyt te worden de Man van een andere, ja hy is soo ernstigh en yverigh in sijn versoeck, dat'er naulicks een dagh verby ging, of hy was op 't Kasteel. *Vermandero* houd hem selven seer vereert dat dese *Piracquo* sijn Dochter komt pretenderen. Hy ontfangt hem minnelick, en onthaelt hem beleefdelick, als wetende dat dit grootelicks diende tot sijn Dochters voordeel, geeft hem groote hope hy sijn Mee-

Meestresse sal verkrygen. Maer sy is soo
ier genegen tot hem, sy ontfangt hem heel
oel, en als hy haer sijn versoeck voorstelt,
y keert hem haer doove oor, en antwoort
em noyt, als in generale termen: alleen-
ck om niet t'eenemael ongehoorsaem te
jn aen haer Ouders, soo schijntse behagen
e hebben in sijn geselschap, en nochtans in
aer hert wenscht sy dat hy hondert mijlen
an haer was. *Piracquo* vleyende hem selven
n sijn hope, en sich verlatende op haer Va-
ers volstandige genegentheyt tot hem, is
oo verre van het op te geven, dat hy, ver-
ockt door haer schoonheyt, aenhoudt met
eer ernst en yver als oyt, en wil veel eer sijn
even als sijn Meestresse verlaten, doch
rijght altijdt het selfde bescheyt, sy mint
Alsemero met ernst, schoon sy noch niet veel
ennis met hem hadde. *Vermandero* kreegh
el haest kennis van de gelegentheydt van
Alsemero tot sijn Dochter, en dat sy beter sin
ad in hem als in *Piracquo*, welcke tyding
em gantsch niet en smaeckte, om dat hy
el seker wist dat de middelen van *Piracquo*
erre te boven gingen die van *Alsemero*.
Waer by overwegende dat hy sijn consent
egeven, en sich met belofte eenighsins had
erbonden aen *Piracquo*, soo wil hy een Man
an sijn woordt zijn; om dan te voorkomen
le hope en het aensoeck van *Alsemero*, laet hy

het

het Kasteel, ten gebiede van Don *Hugo de Valmarino* sijn Soon, en nemende sijn Dochter met hem in sijn Koets, gaet seer haestelick en heymelick na *Briamata*, een fray Huys dat hy hadde, tien mylen van Alicanten, daer hy meent te blijven tot dat hy sijn Dochters houwelick met *Piracquo* soude hebben gesloten.

Op de tyding van dit vertreck is *Alsimiro* seer perplex, niet wetende of het van haer self, of van haer Vader of van beyde voortquam. De kleyne kennis en gemeenschap die hy tot noch toe met haer gehad hadde, maeckt dat hy haer niet kan beschuldigen van onbeleeftheyt: Doch aengesien men hem niet weerdigh geacht had kennis te geven van haer vertreck, soo heeft hy oock geen reden om te hopen, veel min om hem selven te versekeren van haer genegentheyt tot hem. Hy weet niet wat te doen, of hoe uyt dese twijffel te raken, want hy denckt, soo hy na Briamata rijdt, soo magh hy de Vader misschien vertoornen, en soo hy te Alicante blijft, soo magh hy de Dochter mishagen, en hoe wel hy liever wil perijckel loopen van des Vaders als des Dochters ongunst, houd hy het nochtans veyliger, hy sijn loop bestiere na het Compas van haer gebodt, en niet en doe als dat haer behaegt, en daer sy hem last toe geeft. Hy bedenckt

dan

an een middel, 't welck is haer te beſoec-
en met een Brief, en ſich voorſien hebben-
e van een trouwe Bode, geeft ſijn hert de-
en laſt aen ſijn pen, en maeckt haer bekent,
at ſoo lang ſy binnen Alicanten was, hy die
tadt achte als een Hemel op aerden, en
lanckte de contrarie windt die hem daer
ad doen vertoeven, en verhindert na Malta
e varen, en dat hy ſoo was ingenomen met
aer ſchoonheyt, en haer ſoo beminde, dat
y by hem ſelven beſloot ſijn reyſe te eyn-
ligen eer hy die begon, en een ander te be-
ginnen die hy vreeſde dat hem ſoude eyn-
ligen. Dat deſe tweede voyagie was te
oecken hare gunſt, en haer te verkrijgen
ot ſijn Vrouw, daer aen niet alleen ſijn wel-
aert, maer oock ſijn leven hing. Maer dat
y hier toe weynigh hope had, dewijl ſy hem
erlaten had, en om ſijnent wil oock de
tadt. Soo hare wreedheyt hem ſoo ellen-
ligh wilde maken, dat hy dan geen ander
rooſt had om deſe bitterheyt te verſoeten,
als dat hem de doodt ſoude berooven van
ijn dagen, gelijck ſy hem had berooft van
ijn vermaeck.

Soo ſeer als het *Beatrice Ioana* bedroefde
Alicanten te verlaten, ſoo ſeer verblyde het
aer deſen Brief te ontfangen. Wart gelijck
dat hare gedachten dede verdrencken in een
Hel van miſnoegen, ſoo verhieſſe deſe in

den

een Hemel van vreught: en gelijck doe oorsaeck had om te twijffelen aen sijn genegentheydt, soo heeftse nu redenen om haer selven te versekeren van sijn oprechtigheydt, derhalven, al wil sy niet schijnen hem sijn versoeck toe te staen, en sijn begeerte te vergunnen, soo wilse hem evenwel antwoorden, en geven hope aen hem, en lof aen haer zedigheyt. Sy schreef dan, dat gelijck sy veel redenen had om niet te gelooven dat soo armen schoonheyt als de hare, soude de macht hebben om soo treffelicken Heer op te houden van soo eerlicken reyse als sijn eerste, of te bewegen tot soo slechten voyagie als de tweede, daer hy van schreef; alsoo en konde sy haer niet genoegh verwonderen dat hy in sijn brief haer ten houwelick versocht, daer sy vermoede, dat hy in sijn hert sulcks minst begeerde. En dat hy schreef dat sijn leven en welvaert hing aen hare gunst, dat meende sy, schreef hy om een proef te geven van sijn verstant, en van hare onbescheydenheyt, om te sien of sy gelooofde 't gene alle geloof te boven ging. Dat sy de Stadt niet had verlaten om hem eenig sins verdriet aen te doen, maer om haer Vader gehoorsaem te zijn: en badt hem te willen gelooven, dat al konde sy niet beleeft zijn: sy nochtans noyt soude wreet zijn tegen hem, en 't slot was, leef dan u ey

ger

gen vriendt, en ick sal noyt u vyandin ster-
ven.

Dese brief gaf hem veel wanhope, en wey-
nigh hope, en al heeft hy reden om haer te
beschuldigen van ongenegentheyt, evenwel
prijst haer zedigheydt; die hem alsoo veel
roost als verdriet aenbracht. Sijn gedach-
ten waren soo veranderlick, dat hy niet wist
of hy wederom schryven sou of niet. Maer
denckende aen hare weerdigheydt, en ho-
pende een beter uytkomst van den tweeden
brief als van den eersten, soo schrijft hy an-
dermael, dat sy alsoo veel reden had om
haer selven te versekeren van sijn genegent-
heyt als hy had om te twijffelen aen de ha-
re. En indien woorden, brieven, tranen en
beloften niet genoegh waren om haer te
doen gelooven dat hy het van herten meen-
de, dat 'er dan niet anders restteerde, als te
wensschen dat sy soo diep in sijn hert konde
sien, dat sy beyde getuyge en richter mocht
zijn, of hy op aerde eenigh ding soo seer be-
geerde als het geluck te mogen hebben van
haren Man te zijn. Maer dat'et vergeefs was
dit te seggen, dewijl sy het voorgenomen
had niet te gelooven; dat hy daerom voort-
aen wilde ophouden van schrijven; maer
noyt van lief hebben, en alsoo hy sonder
haer niet konde leven, dat hy hem dan wil-
de bereyden om te sterven, op dat de werelt
mocht

moght weten, dat hy in haer had verlooren de schoonste Meestresse, en sy in hem de getrouwste dienaer. Sy siende dese volstandige affectie, acht het nu redelick te zijn, die te gelooven, en sijnen dienst aen te nemen; en daer in heeftse sulcken genoegen, datse wenscht, dat sy by hem te Alicanten, of hy by haer te Briamata was. Maer als sy overdenckt dat sy *Alsemero* lief heeft, den welcken haer Vader haet, en dat sy *Piracquo* haet, dien haer Vader lief heeft, soo acht sy dat het meer dan tijdt is *Alsemero* te berichten met wat ernst, en ongedult die beyde arbeyden om haer gunst en consent tot het Houwelick met *Piracquo* te verkrijgen, hopende hy eenigh middel sal konnen vinden om den voortgang daer van te beletten, en haer Vaders genegentheyt van *Piracquo* tot hem te trecken. Ondertusschen dencktse dat haer stilswijgen is *Alsemero* verongelijcken, derhalven om niet langer onbeleeft te zijn tegen hem, die soo vriendelick is tegen haer, schrijftse hem leer heymelick. Dat gelijck de Aerde den Hemel niet kan wederstaen, noch onse wil niet verhinderen de voorsienigheyt Godts, Sy oock niet kan ontkennen, maer belijt, dat soo sy oyt een Man begeerde, hy het was, en niemandt anders. Dat sijn Brieven, Protestatien, en beloften, maer voornemelick sijn verdiensten ende verseke-

ekering van sijn getrouwigheyt haer hert
adden gewonnen, om het hem te geven:
aer dat 'er gewichtige redenen waren,
aerom hy dit moest verborgen houden, en
eymelick by haer komen, en datse noyt ge-
ist noch vernoeght soude zijn, voor datse
em sagh.

Yder kan dencken hoe welkom desen
rief was aen *Alsemero*; hy is soo ingenomen
iet hare liefde, en verlangt soo by haer te
ijn, dat, alsoo nu de wint goet wierdt, en
Schip zeyl maeckte om na Malta te va-
en, hy, om sijn verblijf aldaer een goeden
chijn te geven, hem selven veynsende sieck
e zijn, haelt sijn bagagie te rugh, en blijft
Alicanten, sendende 's morgens sijn ge-
ouwe Bode af na Briamata, om sijn Mee-
resse te verwittigen dat hy niet missen sal
y haer te komen dien nacht ten elf uren.
eatrice Ioana is opgetogen van vreugt door
ese tijding, en op alles goede toesicht heb-
ende, verwacht sijn komste. Hy neemt
et voordeel van de nacht, en sy geeft hem
e gelegentheydt van een achter-deur, die
p den Tuyn uyt quam, daer *Diaphanta* haer
amenier, sijn aenkomst verbeyde. Hy
omt, en sy geleyt hem heymelick door een
aldery in de Kamer van *Beatrice Ioana*, al-
aer sy kostelick gekleedt zijnde, hem seer
eleefdelick ontfing. Na veel minnelicke

be-

bejegeningen, verhaelt sy hem het versoeck van sijn Mede-vryer *Piracquo*, en haer Vaders wil, en eenighsins sijn dwang, om 't Houwelick te volbrengen, en dat hy tot dien eynde daer oock was in haer Vaders huys, en haer niet ongequelt liet. Na datse dan aen *Alsemero* had verhaelt en vertoont haer oprechte genegentheyt tot hem, om met hem te leven en te sterven, soo lietse eenige duystere twijffelachtige woorden vallen, die daer op uyt quamen, dat 'er geen hope was voor *Alsemero* om haer tot sijn Vrouw te hebben in dese werelt, voor dat *Piracquo* na de andere soude verhuyst zijn. Een scherp en vlugh verstant behoeft maer een half woort. *Alsemero* was niet soo dick achter sijn ooren, of hy verstont dat wel; en dewijl hy weet dat de geweldige kracht van hare liefde tot hem is de oorsaeck van desen haet tegen *Piracquo*, en dewijl haer genoegen het sijne is, en dat 'et is om sijnent wille dat sy *Piracquo* wil verlaten, om met hem te leven en sterven; na dat de liefde sijn oordeel hadt verblint, en haer schoonheydt de wet stelde aen sijn conscientie, soo presenteert hy vryelick sijnen dienst, en belooft dat hy met den eersten *Piracquo* sal uyteyschen om met hem te vechten, ja al had hy duysent levens, gelijck hy 'er maer een heeft, hy was gereet, soo het haer behaeghde, die alle te wa-

gen

n, en op te offeren op haer gebod en
enst. Sy bedanckt hem vriendelick voor
n genegentheyt en grooten yver, die sy
yt, datse eens soo hoogh acht, om dat hy
t van self aenbiedt: maer sy wil geensins
t hy sijn eygen leven sal wagen, om eens
ders te nemen, en daerom beswéert hem
al de liefde die hy haer toedraegt, dat hy
m, noch directelick noch indirectelick,
et *Piracquo* in gevecht begeven sal, maer
m verlaten op haer genegentheyt en vol-
andigheyt, niet twijffelende, of sy sal soo
el vermogen by haer Vader, dat hy in
rten sijn opinie sal veranderen, en haer
et meer raden aen *Piracquo*, welcke sy seyt,
at noch leven noch doodt haer sal dwin-
en te trouwen. En om te besluyten, alhoe-
el sy betuyght dat sijn tegenwoordigheyt
er liever is als haer leven, evenwel om des
beter en te eerder haer begeerte te ver-
ygen, soo bidt sy hem dat hy Alicante ver-
te, en voor een wijle tijdts wederkeere na
alentia, niet twijffelende, of de tijdt sal
ytwercken 't gene misschien de haestigheyt
n importuniteyt noyt soude konnen doen.
m dan haer kussen en verdere amoureuse
samenspreckingen over te slaen, by zijnde
erseckert van hare, en sy van sijn liefde,
cheydense van malkanderen, hy gaet na
licanten, packt sijn bagagie, die hy voor-

heen sendt, en in min dan vier dagen tijdts reyst na Valentia, daer wy hem voor eer wijl sullen laten, om andere voorvallen te vertellen.

Dese byeenkomst van *Alsemero* en *Beatrice Ioana*, ten huyse van haer Vader te Briamata, was soo heymelick niet beleyt, of eenigh nieuwsgierigh en verraderlick persoon de lucht daer van krygende, heeft het uytgebraght, het welck haer Vader soo verstoorde, dat hy als rasende was, maer hy verberght het voor *Piracquo*, en houd me hem gemeenschap als te vooren, ja *Vermandero* seyt hem ront uyt, dat een weynigh tijdts hem sijn begeerte sal doen hebben, e aengesien sijn versoeck niet kan sijn Dochte verwinnen, dat het dan sijn gebodt sal doer Maer het sal hem missen. Alicanten is soo verre niet van Briamata, of eenige van d Edelste van de Stadt worden verwittight wat in dese sake omgaet: En onder ande ren een die groote genegentheyt droegh to *Piracquo* gaet heymelick Don *Thomaso*, *Piracquo* sijn jonger Broeder dit aendienen, di doen binnen Alicante was: die dese ty sijn hoorende, die hy dachte dat sijn Broede onbekent was, en niet willende dat sijn Broeder noch langer in sijn dooling soud voortgaen, en om in 't toekomende sijn on gunst voor te komen, gaet hy als een ge

trouw

rouw en eerlick Broeder hem een Brief chrijven; en laet hem weten hoe de saken taen. Zijnde meer bekommert, seyt hy, oor u welvaren als voor mijn eygen, en we- ende dat de Minnaers veeltijdts de klaer- heyt van haer gesicht, en de vastigheyt van aer oordeel verliesen, als sy op de Kooſen n Lelyen van de schoonheyt harer Mee- treſſen sien, heb ick om te voorkomen uwe ngunst en oneer, gedacht dat het mijn chuldige plicht was u te verwittigen, dat ick ier van geloofweerdige lieden verstaen heb, lat u versoeck aen *Beatrice Ioana* vergeefs, n sy uwe genegentheyt onweerdigh is, al- oo sy haer alrede verbonden heeft aen *Al- emero* uwen tegen-vryer. Ick ben alsoo be- roeft dat ick de Bode moet zijn van dit ieus, als blijdt en versekert, dat gelijck sy u minder begeert, ghy alsoo voor haer be- ere bewaert wordt. Daerom roept u ge- dachten te rugge, bestaet geen onmogelic- e dingen, maer bedenckt dat de kortste dwaling is de beste, en al hebt ghy haer lief, ghy sult naers gelijck altijdt wel krygen, en keur van schoonheden vinden, daer de hare niet tegen op magh. Dit moſt ick u bekent maken, en hope dat de naem van Broeder, en uwe edelmoedigheyt lichtelick sal ver- giffenis verwerven voor mijne vrypostig- heyt.

Piracquo, niet tegenstaende desen goeden raedt van sijn Broeder, is soo verre van sijn versoeck te staken, hy veel eer met meerder yver daer op aenhoudt. En gelijck veeler menschen verstant en oordeel bedwelmt en verduystert wordt als sy na by haer ongeluck zijn, en aldermeest een klaer en gesont verstant van nooden hebben, soo is hy onbequaem om hem te laten afraden van dit Houwelick langer te versoecken, maer is gelijck die Schippers die wel getrooft zijn een storm uyt te staen, op hope van daer na moy weder te hebben. *Beatrice Ioana*, siende sy hare begeerte niet konde verkrygen van *Alsemero* te trouwen, ten zy *Piracquo* uyt de wegh was, stelt nu vast hem van kant te helpen. Na datse dan overdacht had allerley bloedige aenslagen, soo heeft de Duyvel die noyt wegh loopt van de gene die hem volgen, haer ingegeven desen vervloeckten vondt. Daer is een braef Jong Edelman in 't Garnisoen van het Kasteel, die haer Vader volghde, en die sy wist dat haer hooghlick eerde en seer lief hadde; Ja sy is verseckert, dat hy op haer versoeck niet sal schroomen *Piracquo* te vermoorden. Sijn naem is *Antonio de Flores*. Sy is stout in haer boosheyt en acht hem een bequaem instrument om haer wil uyt te voeren. Nu soo haest als *Vermandero* verstaet dat *Alsemero* na Valentia ver-

ertrocken is, soo keert hy met sijn Dochter n *Piracquo* wederom van Briamata na Alianten. Binnen drie dagen datse daer gekomen waren, begint sy 't werck. Want iedende van boosheyt tegen *Piracquo*, sendt y om de *Flores*, en met vele vleyende lachjes n gesuyckerde woordekens, maecktse hem aer voornemen bekent, en seyt watse begeert dat hy doen sal, belovende hem veel vriendschap en beleefitheyt, soo hy het doen wil.

De Flores hebbende haer al langen tijdt bemint, is uyttermaten verblijdt over dese tydinge, en voedende sijn hope met de lucht van haer belofte, word soo genoopt en vertist in de stricken van haer schoonheyt, dat hy 't geerne aenneemt, en belooft *Piracquo* van kant te helpen. Soo gaense dan eerst beraetslagen, en komen eyndelick over een, hoe en op wat manier datse het sullen aenleggen. Om dan dit godloos voornemen te volvoeren, maeckt sich *de Flores* seer gemeen met *Piracquo*, en weet hem seer sijntjes te insinueren in sijn gunst en gesel schap, als hy op 't Kasteel komt: aldus verwachtende een bequame gelegentheydt om dit helsch en duyvelsch seyt in 't werck te stellen, soo is 't gebeurt op sekeren dagh, dat hy hoorde dat *Piracquo* seer prees de dickte en sterckte van de Mueren, waer op *de Flores* tot hem seyde;

dat de sterckte van dat Kasteel niet bestont in de Mueren, maer in de Casematten en Schietgaten, die wel versien waren van Geschut om de Grachten te bewaren. *Piracquo* versoeckt dat *de Flores* hem geliefde de vriendschap te doen, dat hy met hem eens na beneden gae om die te sien; *de Flores* die niet schoonder socht, seyt dat 'et nu middagh was, en dat de klock haest luyden soude, en tijdt was om te eten, maer dat hy hem na de middagh graegh alles wilde laten sien. *Piracquo* neemt het aen: en daer op gaet naer binnen om het middaghmael te houden.

Terwijl *Piracquo* het middaghmael houd met *Vermandero*, is *de Flores* besigh hem een bloedigh bancquet te bereyden in het Oosster Casemat of Schietgat, daer hy met voordacht gaet verbergen een bloot Sweert en Ponjart achter de deur. Het middaghmael geeyndight zijnde, komt *Piracquo*, *de Flores* vinden, en vermaent hem van sijn beloste, hy antwoort bereyt te zijn. Soo gaen sy van de Mueren na de Ravelijns, Schansen en Bolwercken, en van daer door een achterdeur na de Grachten, en wederom na binnen tot de Schietgaten, van welcke zy 'er alreede drie hebben oesien, en gaen nu na het leste. In den afgang hier van leyt *de Flores* sijn Rapier af en laet het achter, seggende verra-

erradelick tegen *Piracquo*, dat den nedergang nauw en moeyelick was, om hem alle achterdocht, en met eenen oock sijn Geweer te benemen: *Piracquo* niet denckende of dromende van eenigh verraet, volght sijn exempel, en leyt oock sijn Degen af. *De Flores* gaet hem voor en hy volght. Sy treden in 't Gewelfsel van 't Schietgat; *de Flores* opent de deure, en stootse te rugh om daer door sijn Sweert en Ponjart te verbergen: Hy buckt en kijckt door een uytsicht, en seyt dat dit stuck Geschut geheelick de Gracht konde bevryden: *Piracquo* buckt desgelijcks neder om het te sien, en terstont stapt *de Flores* na sijn Geweer, dat daer verholen lagh, grijt de Ponjart, en steeckt hem van achteren door den hals, en geswindelick verdubbelende slagh op slagh, steeckt hem doodt, dat hy aen sijn voeten neer valt, en sonder verder te gaen, begraeft hem daer onder de Puyn van een oude Muer, waer van de Casemat gebouwt was.

De Flores, als een godloos booswicht, hebbende dit scheim-stuck soo beschickt, gaet sulcks bekent maken aen *Beatrice Ioanna*, die hier over seer verblijdt was, en danckt hem met meenigen kus: en om desen moort te beter te verbergen, als mede om het volck d'oogen te verblinden, soo versoecktse aen hem, dat hy door eenigh heymelick

middel, een gerucht sou doen verspreyden, dat *Piracquo* was gesien gaende buyten de poort van 't Kasteel, en dan dat hy in de Stadt was gesien, gaende in een Schuyt (soo men dacht) om hem te verluchten op 't water. *Piracquo* wordt met 'er tijdt gemist, beyde in de Stadt en in 't Kasteel. Soo loopen dan de voorseyde geruchten, en worden voor courant aengenomen, elck praet hier van, *Vermandero* weet niet wat dencken sal, noch sijn Broeder en Vrienden; verwachten alle oogenblicken tyding, maer te vergeefs, en onder andere schijnt dese duyvelsche *Beatrice Ioana* uyttermaten bedroeft te zijn. Men laet overal soecken, en Boden uyt senden, maer al vergeefs, hy wordt van yder seer beklaeght, en meenen hy verdroncken moet zijn. In 't midden van dese droef heyt, laet *Beatrice Ioana* heymelick haren Minnaer *Alsemero* weten, dat *Piracquo* wegh was, maer met sulcken bemanteling van de sake, dat hy hem geensins konde inbeelden dat sy de minste schaduw van schult hier in hadde, en bad hem niet langer te vertoeven te Valentia, maer op 't spoedighste by haer te komen tot Alicante. Hy is over dese tyding seer verwondert, en om sijn Meesteresse te behagen, gelooft een gedeelte daer van, maer wil geensins alles gelooven. Hy maeckt hem dan gereet om te gaen na Alicanten.

canten. Doch ſendt eerſt de voornaemſte van ſijn Vrienden voor af aen *Vermandero*, om ſijn Dochter ten houwelick te verſoecken, en daer na komt ſelf, en op een ſeer beſcheydene wyſe, heymelick de Ouders ondergaende, toont opentlick hy haer verboeckt. Eyndelick na vele onderhandelingen, verkrijght mede het conſent van de Vader; En ſoo worden deſe twee Liefkens tot haer groot genoegen, t'ſamen vereenight in den Echt. De Bruyloft wordt gehouden met groote ſtaetſie en pracht.

Dit getrouwde Paer had nauwlicks drie Maenden doorgebraght in de vermaecken des Houwelicks, of *Alſemero* wordt Jalours over ſijn Wijf: ſoo dat hy haer vryheyt begint te beſnoeyen, en wil haer nauwlicks toelaten met yemand te ſpreecken, alſoo hy haer verdacht hielt. *Beatrice Ioana* hangt de Lip over haer Mans onbeſchoftheyt: ſy betuyght dat ſy alſoo veel bedrogen is in ſijn liefde, als hy in ſijn Jalouſie, en dat ſijn achterdocht ſoo weynigh heeft verdient, als hy haer genegentheyt. Hy houd over al wacht, en ſet verſpieders over haer in alle hoecken, ja ſijn Jalourſheyt word ſoo hevigh, hy haer veroordeelt onkuyſheydt bedreven te hebben met vele, en nochtans weet hy niet met wie. Sy klaeght hier over aen haer Vader, en bid hem, dat hy het middel wil zijn, om dit

wilde beest van Jalourſheyt te temmen, alſoo 't haer ſeer verdrietigh viel ſoo te leven. *Vermandero* draeght hem hier in ſeer beſcheydelick: maer hy ſal alſoo licht een andere Son aen den Hemel ſetten, als deſe freneſie uyt ſijn Swagers hooft uytroeyen: want deſe ſijne Vaderlicke vermaning is ſoo verre van hem tot reden te brengen, datſe heel het tegendeel uytwerckt: want *Alſemero* om ſijn ſchande te voorkomen, en ſijn vreeſachtigh gemoet geruſt te ſtellen, gaet ſchielick een Koetſe verſorgen, en voert ſijn Wijf met hem na Valentia. Dit haeſtigh vertreck bedroeft *Vermandero*, en verbittert ſijn Dochter tot aen 't hert, ſoo datſe haren Man nu niet langer aenſiet met liefde, maer met verachting en ſpijt. Daer zijn niet veel dagen verloopen, of haer Vader ſendt na Valentia, om te weten hoe de ſaken ſtaen, tuſſchen ſijn Dochter en haer Man. Hier toe kieſt hy juyſt *de Flores* om derwaerts te rijden, en ſendt brieven aen haer beyde.

De Flores is ſeer blijdt met deſe boodſchap om dat hy daer door gelegentheydt had ſijn oude Meeſtreſſe te ſien; hy komt te Valentia, en vindende haer t'huys, maer haer Man niet, geeft haer hares Vaders Brief, groet en kuſt haer, met vele amoureuſe omhelſingen, en ſulcke gebaerden, die de eerbaerheyt onweerdigh acht te verhalen; Sy klaegh hem

nem d'ondanckbaerheyt en hardigheyt van naer Man, daer over hy meer verblijdt als bedroeft is, hopende daer door des te beter tot sijn voornemen te komen; hy vernieuwt sijn out versoeck, en verkrijght het, want sy bedenckende wat hy om harent wil gedaen had, en daer by de Jalourshеydt van haer Man, geeft haer selven aen hem over, niet alleen voor die reys, maer oock voor het toekomende, en bidt hem dat hy haer dickwils kome besoecken. *Alsemero* komt t'huys, ontfangt sijn Schoon-vaders brief, verbergt sijn ongenoeght hert onder een vrolick aensicht, en heet hem welkom. 's Anderen daeghs beantwoort hy sijn Vaders Brief, en sendt *de Flores* daer mede wederom, dewelcke voor die tijdt sijn afscheyt neemt, en weerkeert na Alicante.

Hy is soo haest niet vertrocken, of *Alsemero* wort bericht (door eene van sijn Spions en Camenier van sijn Vrouw, die hy met veel gelt had omgekocht en op sijn handt gekregen,) dat 'er al vry wat meer was omgegaen als de meulen, en als goeden dagh en goeden avont, en dat 'er soo danige handt-maer was geweest tusschen sijn Vrouw en *Flores* met kussen en lecken, dat 'et niet duys en was, ja sy openbaert hem al wat sy gesien of gehoort had. Dese Dienstmaeght was die selve *Diaphanta*, van welcke wy te

vooren hebben gewagh gemaeckt, die *Alfe-mero* des nachts in haer Joffers Kamer bragt te Briamata. Dese tyding doet hem heel en al branden van spijt, en beraet hem niet met de reden, maer met sijn drift, en soo rasende als hy was, meer gelijck een duyvel als een mensch, vlieght hy na sijn Vrouws Kamer daer hy als uytsinnigh inberstende met sijn uytgetogen Swaert in sijn handt, tot haer groote schrick en verbaestheyt, haer dese woorden toedouwt: seght my, op u leven wat gemeenschap dat'er omgegaen is tus schen *de Flores* en u. Wat meent de geck dat een Hoer niet veynsen kan? Durft sy haer Echt breken, en maeckt hy rekening datse niet soude durven liegen en zweeren haer mont afvegen en statelick vragen wa heb ick quaedts gedaen? Sy hier op d'een sucht op d'ander, en een vloet van trane uytstortende, antwoort hem, dat by hare zielen zaligheydt, en haer deel in't Heme rijck (dat kleyn genoegh was) haer gedach ten, woorden en daden, geensins de palen va eere een kuysheyt hadden te buyten gegaen en dat *de Flores* noyt had getracht eenig andere vriendschap aen haer te doen, a een Broeder aen sijn Suster toestont. W dan, seyt hy, van waer komt dese uwe kenn en gemeensaemheyt? Waer op sy heel bleec wierd en stil sweegh. 't Welck haer Ma

siend

iende, flucks voort, seyt hy, segh my de vaerheyt, of anders dit mijn Swcert sal op staende voet een passagie vinden na hert; hier op was sy bekayt, goeden raedt was dier, en om haer boerery te bedecken, gaet sy de moort bekennen: seggende *Alsemero*, dewijl ghy my perst u te openbaren de ware oorsaek van mijn kuyse en eerlicke gemeenschaemheyt met *de Flores*, dat ick seer aen hem gehouden ben, en ghy noch meer: want hy was het die op mijn versoeck, *Piracquo* ombracht, sonder het welcke, gelijck ghy wel weet, ick u nooyt kon hebben tot mijn Man, noch ghy my tot een Vrouw, en soo gaetse hem al de omstandigheden openbaren van die wreede moort, even soo wy die verhaelt hebben, welcke sy hem beswcert en bidt te verswijgen, alsoo haer en *de Flores* leven daer aen hing, en sy betuygt hoogh en dier, dat sy veel eer duysent dooden sterven wil, als toe te staen dat sijn bedde soude bevleckt worden. Hier staet hy verwondert over dese tyding, doch door haer eeden vergeet hy het gepasseerde, alleenlick belast haer strictelick, *de Flores* niet meer te sien of te spreken, of in haer gesel schap te laten komen, of anders belooft het scherpelick te wreken. Niet tegenstaende dit dreygement, gaet sy voort in haer gemeenschap met *de Flores*. Haer Man is niet soo haest buyten gereden, of

de

de Flores is te Valentia by haer, en sy wo
den soo onbeschaemt, dat het gene sy te v
ren heymelick deden, nu bykans opentlic
doen, of ten minsten met de kamer deu
open. *Diaphanta* wetende wat een schan
dael dit was voor haer Meesters eer, en huys
gaet hem wederom daer van berichten. H
belooft een seer scherpe wrake te neme
over dese schande, gelijck hy oock doet
Hy belast *Diaphanta* wacht te houden en t
letten op de ure als *de Flores* van Alicant
daer aen komt, 't welck sy doet; hy veyn
dat hy een reys moet doen te Landtwaert
hebbende seer heymelick en stilswygende
sijn Rapier en Ponjart, en een paer Pistolen
in sijn sack, klimt te Paert soo 't schijnt,
maer verberght hem heymelick in sijn Stu-
doir, dat naest aen sijn Slaep-kamer was.
Beatrice Ioana, denckende dat haer Man
twee of drie mylen van daer is, sendt om *de*
Flores, die terstont komt: sy vallen aen 't
omhelsen, en sy is seer verblijdt over sijn
komst, en hy over haer Mans afwesen. Sy
verhaelt hem de wreedheydt die haer Man
aen haer gepleeght had, 't welck *de Flores*
met veel verachting en gramschap, als oock
met veele dreygementen aenhoort. *Alsemero*
hoort dit werck al aen, maer houd hem stil.
Van woorden komen sy tot haer vuyle lu-
sten. *Alsemero* niet machtigh hem selven lan-

ger

er in te houden, ſtoot de deur op, en vlieght er in; Daer hy haer beyde vindt op ſijn bedde, in 't midden van de Echtbreuck: hy chiet ten eerſten ſijn Piſtolen op haer af, en loe met Sweert en Ponjart, doorſteeckt ſe beyde, met ſoo veel diepe en wyde wonden, datſe ſoo veel macht noch tijdt niet hebben, datſe eenigh woordt konnen ſpreken, maer liggen daer gewentelt in haer bloedt, terwijl hare zielen na een andere werelt vliegen, om daer te verhalen wat ſchrickelicke en beeſtige ſcelmſtucken ſy in haer lichaem gedaen hebben in deſe werelt.

Alſemero dit bloedigh ſtuck geeyndight hebbende, laet ſijn Piſtolen, als ook ſijn Rapier en Ponjart ſoo bebloet alſſe waren, op de tafel liggen, en ſluyt ſijn kamer-deur, zijnde ſoo verre van te vluchten om dat ſeyt dat hy terſtont in ſijn Koetſe gaet, en rijdt regelrecht na den Criminelen Richter, en openbaert hem wat hy gedaen had, maer verſwijgt de moort van *Piracquo*. De Richter is verbaeſt over 't verhael van dit treurigh en jammerlick ongeval, hy neemt *Alſemero* met hem, gaet na ſijn huys, en vindt die twee doode lichamen, roockende in haer bloet. De tyding hier van wordt door de gantſche Stadt verſpreyt. Al het Volck van Valence loopt t'ſamen omſe te ſien, en wierden by vele beklaeght; de tyding hier van

van komt oock te Alicanten, aen de Vader van de vermoorde Vrouw, die seer bedroefd hier over was, en noch meer over de Echtbreuck. De Richter laet terstont *Alsemero* gevangen setten in een ander kamer, en ondervraeght *Diaphanta* op haren eedt, nopende de gemeensaemheyt tusschen *de Flores* en *Beatrice Ioana*, sy verklaert volstandelick, dat nu en meenighmael te voren sy gesien had datse t'samen overspel bedreven, en dat sy het was die aldereerst haer Meester hier van had verwittight, waer op, na een tweede examinatie van *Alsemero*, hy op rijpe deliberatie wierd vry gekent van dit feyt, en zijnde vry gestelt, worden de doode lichamen wegh gebraght en begraven.

Don *Tomaso Piracquo*, de Broeder van den vermisten, doch vermoorden *Piracquo*, ondertusschen peynsende altijdt op het vermissen van sijn Broeder, twijffelt niet langer of *Beatrice Ioana*, (die van haer Man was vermoort) en *Alsemero*, wisten wel waer sijn Broeder gebleven was, alsoo hy geloofde sy hem hadden laten vermoorden, of selfs vermoort. Op dit geloof neemt hy een resolutie, dat hy niet weerdigh is een Edelman te zijn, noch den naem van Broeder te dragen soo hy geen voldoening eyscht voor dit verlies. En te eerder wordt hy daer toe getrocken, om dat hy gelooft, dat gelijck *Alse-*

mero

ero was geordineert om *Beatrice Ioana* te raffen, hy alsoo door deselve macht was eschickt om hem te wreken aen *Alsemero*. Vaer op hy dan een uydaegh brief sendt. *Alsemero* ontfangt den brief, en belooft dat y en sijn Rapier niet sullen missen hem by komen. Sy ontmoeten malkander ter gelder tijdt en plaets. *Piracquo* is'er eerst, en *Alsemero* vertoeft niet lang, maer heeft twee leyne geladen Pistolen in sijn sack; Sy trecen haer Degens, en soo haest sy malkander enaken, werpt *Alsemero* de sijne wegh, en net sijn hoedt in sijn handt, bidt hy *Piracuo* hem te willen hooren in sijn gerechtige erdediging, en dat hy bereyt is sich met em te voegen om wrake te nemen over de Moordenaers van sijn Broeder. *Piracquo* ijnde alsoo beleeft als kloeckmoedigh, en lsoo eerlick als manhaftigh, werpt desgejcks sijn Rapier wegh, en komt oock met jn hoedt in de handt na hem toe: *Piracquo* reesende geen ding minder als verraet, komt onder achterdencken om *Alsemero* te hooen sperken, dewelcke sijn Pistolen uyttreckt, n afschiet; het eerste door sijn hooft, het weede door sijn borst, van welcke twee vonden hy terstont voor sijn voeten doodt eervalt, sprekende alleenlick dese woorlen, O! Schelm, ô! Verrader.

De tyding van dit bloedige schelmstuck rom-

rommelt dadelick door de ſtraten van Alicanten; De Chirurgijn van *Piracquo* zijnde hier van een oogh-getuyge, vertelt de doodt van ſijn Meeſter, en de verradery van *Alſemero* aen yder een die hem voorkomt. Geheel Alicante is hier over ontroert; ſy verheffen de manhaftigheydt van *Piracquo*, maer verfoeyen de verradery van *Alſemero*. De Criminele Rechters worden hier van verwittight, welcke op het ſpoedighſte haer Dienaers hem achter na ſenden: maer hy ſit op een ſnel Paert, en vlucht. Hy was noch niet half wegen gekomen van Alicante na Valentia, of ſijn Paert ſtruyckelt en breeckt ſijn voorſte been, en *Alſemero* ſijn rechter arm. Hy is verbaeſt en verlegen, en weet niet wat hy doen ſal, of waer hy vluchten ſal om veyligh te zijn: want hy ſiet noch boſch noch hegge om hem te verſchuylen. Nu heeft hy wel berouw van ſijn ſchelmſtuck, maer het is te laet. Sijn Paert hem begevende, moet hem vertrouwen op ſijn beenen, werpt ſijn mantel wegh, en loopt ſoo ſnel als hy magh, en kijckt ſteeds om, of hem ymandt volghde; in deſe benautheydt zijnde, ſweet uyttermaten, ſoo door't loopen als van angſt, doch ten leſten wordt hy gewaer vier perſoonen, die galloperende, na hem toe komen. Deſe vindende eerſt ſijn arme Peert, dat daer verlamt lagh, en daer

hem selve gewaer wordende om hem te
ijpen; Hy nochtans bedenckende dat hy
n Edelman en een Soldaet was, resolveert
ver sijn leven dier te verkoopen, als een
houwspel te worden op een oneerlick
havot: hy dan treckt sijn Rapier uyt, het
elcke de Sergianten willen dat hy sal o-
rgeven. Maer hy is stout, en wil hem
lf verdedigen. Sy dreygen hem met haer
stolen, maer is daer voor niet vervaert. Sy
ringen van haer Paerden, en bespringen
em met haer Sweerden, na dat hy 'er nu al
vee van haer gequest had, en alles gedaen
at een desperaet Vechter konde doen, en
at hem nu de derde aen boort quam, soo
reeckt sijn Rapier, ontrent een voet van 't
echt, en soo geeft hy hem op. Deselve
acht wordt hy gevangen gebragt tot Ali-
ante: de poorten en straten zijn vol volck
m hem te sien.

Den Raedt wort vergadert, en *Alsemero*
voorschijn gebragt, welcke overdencken-
e de grouwelickheyt van sijn verraderlick
yt, daer hem de Duyvel toegebragt had,
lijst niet staen op getuygen, maer beschul-
igt hem selven van dese moort, die hy van
uck tot stuck belijdt. Sy veroordeelen
em sijn Hooft te verlieesen. Soo als hy nu
p 't Schavot is, bereydende sich om te ster-
en, wetende dat het nu geen tijdt was om

voor

voor Godt te veynſen, heeft hy tot verwondering van al de wereld verhaelt, dat, hoewel hy Don *Tomaſo Piracquo* had gedoodt, hy nochtans geen ſchult had aen de moort van ſijn Broeder Don *Alonſo*; maer dat *de Flores* op 't verſoeck van ſijn godloos Wijf *Beatrice Ioana*, hem had vermoort, en begraven in de Ooſter Caſemat van 't Kaſteel, en dat hy geenſins daer aen ſchuldig was, als alleen dat hy het had verſwegen tot nu toe, daer van hy hem nu ontlaſte, als niet willende langer ſijn ziel daer mede beſwaren. Wyders verſocht de omſtaenders Godt voor hem te willen bidden, en een exempel aen hem te nemen.

De Rechters hier van verwittigt zijnde, doen hem 't Hooft afſlaen om de moort begaen aen Don *Tomaſo Piracquo*, en het Lighaem werpen in de Zee, om 't verſwygen van de moort, bedreven aen Don *Alonſo*. Dit gedaen zijnde, gingenſe terſtont na het Kaſteel, en ſoo voort na de Ooſter Caſemat, alwaer ſy, na dat de ſteenen waren op-geruymt, het vermoort lichaem van Don *Alonſo Piracquo* vonden, het welcke gaven aen ſijn Vrienden om eerlick te begraven na ſijn ſtaet: En van daer keerende na de Kerck, daer de lichamen van *de Flores* en *Beatrice Ioana* begraven waren, na datſe van Valentia waren te rugh gebraght, welcke ſy om haren

n afgrijſſelicken moort, laten voeren na
Gerechts-plaets, om verbrandt te wor-
n, 't welck gedaen zijnde, wierdt de Af-
ne in de Lucht geworpen, als onweerdigh
nige ruſt plaets te hebben op aerden, die
ſoo wreedelick hadden bevleckt met on-
huldigh bloedt.

Victorina, Edel-Iuffer.

N Italien, het cieraet van Europa, en in
de Stadt van Venetien, woonde een Edel-
an, zijnde een Jonger Broeder, doch by
vijftigh Jaren out, van de Edele Familie
raldi, genaemt *Iacomo Beraldi*, die in de
ente van ſijn Jeught ten houwelick nam
ona *Lucia*, Dochter van *Lorenſo Burſſo*, een
delman van Padua, by welcke hy ſeven
inderen had, vier Sonen en drie Dochters,
och in de tijdt van ſeven Jaren verloor ſes
n deſelve, ſoo dat haer outſte Dochter al-
en in 't leven bleef, zijnde een Juffer van
ntrent 18 Jaren, genaemt Dona *Victorina*.
Deſe Juffer zijnde Edel, rijck en ſchoon,
rie krachtige qualiteyten om naer haer te
ecken de genegentheydt van verſcheyde
delliedien; had, volgens haer weerde veel
ryers, die haer ten houwelick verſochten.
Maer ſy was van natuur hooverdigh, chole-
ijck, oploopende, ſpijtigh en booſaerdigh.

On-

Onder al haer Vryers, was'er geen die sy soo wel besint had als eenen *Sypontus*, een Edelman van die Stadt, die meer Edel als rijck was: en meer gedebaucheert als Edel: maer anders een fray Jongman. Gelijck nu *Victorina* hem beminde, soo dede hy haer niet min, niet vrolick konnende zijn, als in haer by-zijn, waer in sy groot behagen nam.

Sypontus dus gevangen zijnde in de stricken van haer schoonheyt, en sy insgelijcks in de sijne, soo resolveert hy haer te vryen en ten houwelick te versoecken, 't welck hy oock doet met grooten yver en volstandigheyt, haer vereerende met allerley curieuse presenten, als oock Musijck en Bancketten. Naer het verloop van een Jaer, consenteert *Victorina* om *Sypontus* te trouwen, by soo verre hy kan verkrygen het consent van haer Vader en Moeder; hy hier over seer verheugt zijnde, gelooft de Ouders daer oock wel toe te disponeren, maer ten is soo breet niet. Hy verschijnt met groot respect en eere voor *Bireldi* en *Lucia*, en met schoone woorden en discrete aenspraeck, maeckt haer bekent sijn langdurige genegentheydt tot haer Dochter *Victorina*, welcke hy met groote ernst en ootmoedigheyt bidt, datse haer aen hem willen ten houwelick geven. Maer dit klonck het oude Paer soo wel niet in d'ooren, die alsoo groot mishagen hadden

in

n dit verſoeck, als 'er haer Dochter in ver-
lijdt was; ſy excuſeeren het beleefdelick,
n in generale termen, bedancken hem
oor de eere die hy haer doet, en verſekeren
iem datſe haer Dochter aen een ander had-
len toegeſchickt. *Sypontus* bijt op ſijn lip,
n *Victorina* hangt het hooft op deſe onver-
vachte antwoort. Maer hy is te gene-
eus en te amoureus, om ſoo afgeſet te wor-
len met den eerſten ſlagh. Hy gebruyckt
ijn Ouders en Vrienden, onder welcke eeni-
e waren van de voornaemſte rang van
Raets-heeren en Magnificus, om door hun
Biraldi en *Lucia* te bewegen om dit houwe-
ick te conſenteeren. Maer is te vergeefs, en
lyven by hare weygering, fonderende haer
p de armoede van *Sypontus*, wil ſijn Doch-
er met een rijcker verſien.

Sypontus ſtormt en raeſt hier over, alſoo
eer als *Victorina* treurt: maer om ſijn ſtor-
ninge te vernietigen, en in hare droefheyt
e voorſien, ſoo gaet *Biraldi* handelen met
ouan Baptiſta Souranza, dat die ſijn Dochter
al trouwen, welcke is een Edelman van
goeden huyſe, veel rijcker als *Sypontus*, maer
ock ſeer verſcheyden van ouderdom, want
Sypontus is maer acht en twintigh Jaren out,
n *Souranza* by na tſeſtigh. Doch om ſijn
ijckdom, was *Souranza* al verſekert dat
Victorina ſijn Wijf ſoude weſen, eer hy haer
kende,

kende. *Beraldi* gebiedt sijn Dochter *Souranza* wel t'onthalen, alsoo niemant ander haer Man soude zijn. *Victorina* is hier over heel ontstelt, bidt haer Ouders sy haer doch niet willen dwingen soo een out Man te nemen, alsoo sy hem niet soude konnen beminnen, en met tranende oogen versoeckt *Sypontus* tot een Man, maer alles moght niet helpen sy moet *Souranza* trouwen, 't zy met haer wil of tegen. Getrouwt zijnde met *Souranza*, legt wel by hem, maer kan hem niet lief hebben, alsoo hy meer bequaem is tot slapen als waken, en sy weynigh onderscheyt vindende tusschen een Maeght en Wijf, wierdt van haer lusten soo overheert, datse alle deugt en eer met voeten tredende, gedurigh om *Sypontus* denckt, daer sy meer vermaeck af verwacht als van desen ouden. *Sypontus* was insgelijcks over dit houwelick seer t'onvreden; maer kost niet doen, most patientie hebben, doch echter komt hy *Victorina* dickwils besoecken, en hare gemeensaemheydt is soodanigh, dat de eerbaerheyt die niet wil verhalen. *Souranza* is soo haest niet van der handt, of van huys, of terstont is 'er *Sypontus* t'huys; soo dat in der daet *Souranza* is maer de schaduw, en *Sypontus* de substantie van *Victorina's* Man. Sy gaen soo een geruymen tijdt voort in haer dertele lusten, 't welck haer noch niet

kan

in vernoegen, maer wenscht haer Man
ckwils in de andere werelt; ja seyt 't self
gen *Sypontus*, om hem een Moordenaer
maken van haer Man. Maer *Sypontus*, is
och te vroom om dat te doen, hoe wel hy
et ontsiet eens anders Wijf te misbruyc-
en. Maer siet hier een voorval dat hem
oet resolveren de moort te begaen. Want
alijck het Volck en den Adel van Venetien
eeftendeel Kooplieden zijn, soo was oock
pontus, welcke schielick een droevige ty-
ng krijght van twee groote schaden hem
ergekomen in de Levant in twee verschey-
e Schepen die genomen wierden. In welc-
e twee Schepen hy ten minsten verloor t'se-
entigh duysent Zequins, zijnde de twee
erden deelen van sijn gantsch Capitael. De
aeste reyse als hy haer besocht, en sy haer
achten en misnoegen tegen haer Man ver-
euwde, consenteert hy in de moort van
aer Man, en terstont gaense met haer bey-
e overleggen op wat manier men het sal
't werck stellen. *Victorina* stelt voor dat
ien 't doen sal met vergif, en hem begraven
haer kleyne Tuyn: maer *Sypontus* stemt
at af, en presenteert hem te vermoorden in
jn Gondel, als hy sou komen van Lucifizi-
a, dat sy beyde toestaen. Tien dagen hier
a, laet hem *Victorina* weten, dat haer Man
l gaen na sijn Speel-huys op 't Landt na by

Padua, op de banck van de Riviere Brent daer hy maer drie dagen sal vertoeven; *Sypontus* omhelst dese gelegentheyt, en belooft dat hy haer Man op sijn wederkomst sal ontmoeten en voorthelpen, waer naer de ellendige Courtezane seer na verlangt. *Sypontus* voorsiet hem selven, voor tweemaal tien Zequins, van twee godloose Gondoliers of Schuyte-voerders, die belooven en sweeren desen moort te verheelen. De precijsen dagh gekomen zijnde, dat *Souranza* van sijn Landt-huys soude vertrecken heeft *Sypontus* om sijn godloose belofte te volbrengen, een Gondol genomen, en de rechte passagie gehouden tusschen Lucifizina en Venetien, daer *Souranza* voor by moest komen. Dese onnosele Edelman beminde sijn jonge Wijf soo hertelick, dat hy dacht dat dese korte tijdt al heel lang was dat hy van haer geweest en haer niet gesien had. Omtrent vijf urē in dē avont, zijnde Sonmerdagh, en sijn gewoonlicke ure van t'huys te komen, neemt hy een Gondol te Lucifizina, en gaet daer in om na Venetien over te varen; als hy nu half wegen tusschen beyden was, wort hem *Sypontus* gewaer. *Sypontus* met alle mogelicke spoet, houd op sijn Gondol aen, daer hy vermomt in stapt, en met sijn Ponjart in de handt op hem aenvallende doorsteeckt hem het hert tot drie reysen

Als

Als hy nu voor sijn voeten neer viel, is hy soo barbarisch en duyvelsch, dat hy hem sijn baert en Neus afsnijt, op dat hy niet en soude bekent worden, en werpt hem soo in de see, en sijn Schuytevoerder by hem, op dat die niet souden klappen van malkanderen. Dit soo beschickt zijnde, vaert hy met sijn Gondol op 't alderspoedighste eerst na Murano, en komt aen landt by de Patriarchy, van daer gaet hy na het Arsinael, en soo na sijn eygen huys, achter S. Servius Kerck, om soo sijn schelmstuck te beter te bedecken, alsoo hy een heel andere wegh aen quam in de Stadt, als daer dit geschiet was. t'Huys gekomen zijnde, sendt hy noch een brief aen *Victorina*, (dat hem daer na niet wel te pas quam) dat hy het al volbracht had, maer onder bedeckte woorden, doch sy kost het heel wel verstaen, en daer na andere ook wel.

Victorina is over dit nieuws uyttermaten verheught, en om haer boosheyt te bemanteln, soo klaeght en kermtse by haer Vader, over haer Mans lang uytblyven. De Ouders van *Souranza* worden door *Beraldi* hier van verwittight, en vinden de tijdt van sijn uytblijven seer lang, besluyten sijn Neef *Andrea Souranza* te senden op de Rivier Brenta, om de oorsaeck daer van te verstaen. Hy vaert heen en weer door de Sluys van Lucifi-

cina, en brengt tyding dat hy van daer vertrocken is na Venetien in een Gondol, vier dagen geleden. Sijn geveynſt Wijf *Victorina* treurt en weent, ſoo doen oock ſijn Ouders en Vrienden, welcke overal ſoecken, maer geen tyding vinden. Eenige Viſſchers acht dagen daer na, hare Netten uytwerpende tuſſchen de Eylanden van la Lazareto en S. George Majore, halen dit doode lichaem van den vermoorden *Souranza* op, zijnde wel gekleet, en tot hare ontlaſtinge brengen ſy het te Venetien, en leggen 't aen de trappen van S. Marcus; om alſoo bekent te worden: en onder het getal der aenſchouwers vond ſich mede *Andrea Souranza*, die mede ſijn oogh wierpop dit doode lichaem, op 't welcke hy ſiet met ſeer groote nieuſgierigheyt. Ten leſten wordt hy gewaer een roode vleck aen ſijn hals, onder ſijn rechter oore, een teken dat hy met hem in de werelt had gebraght, oock merckte hy een wratte over ſijn ſlincker oogh-lidt, daer mede hy geboren was. Hier op roept hy uyt met groote beweginge, dat dit is het lichaem van ſijn Oom *Souranza*. De Ouders en Vrienden komen het beſien, en bekennen dat het waer is. Sy brengent in een van de naeſte huyſen, ontkledent naeckt, vinden hy drie verſcheyden wonden heeft, 't zy van Sweert of Ponjart, 't welck veel pratens en ver-

verwonderings veroorſaeckte in de Stadt. Sy begraven hem eerlick na ſijn ſtaet, en wordt ſeer beſchreyt, maer inſonderheydt van ſijn Wijf *Victorina*, welcke gelijck ſy eerſt de hoer geſpeelt hadde, en daer na de Moordereſſe, nu oock ſeer aerdigh den hypocrijt vertoonde, ſchynende uytterlick van rouwe te ſterven, daer ſy innerlick ſeer blyde was.

De overleden *Souranza* hadde een Jonger Broeder, genaemt *Hieronymo Souranza*, deſe hebbende ſeer ſorghvuldigh waergenomen, dat ſijn Schoon-Suſter *Victorina* haren Man noyt recht lief gehad hadde, en dat ſy noyt ſoo minſaem tegen hem was geweeſt als ſy wel behoorde, gedurende al den tijdt van haer houwelick; conſidererende de friſheydt van haer Jeught, en de koelheyt van ſijn ouderdom, begon achterdocht te krygen dat ſy ſchuldigh was aen deſe moort. Tot dien eynde ſpreeckt hy met een Staet Dochter van *Victorina* die ſijn Nicht was, genaemt *Felicia*, om uyt haer te verſtaen wat Jongmans meeſt met haer verkeerden. *Felicia* geeft haer Oom te kennen dat *Sypontus* meenigen nacht by haer is, dat 'er groote affectie en gemeenſaemheydt tuſſchen haer beyden is, en dat hy haer veel brieven ſendt; belaſt haer eenige van ſijn brieven t'onderſcheppen, tot krachtiger

ontdecking van de moort. *Felicia* belooft haer best te doen, 't welck sy oock doet. Want weynigh dagen daer na, zijnde van haer Vrouw gesonden, om uyt een Koffer-ken een nieuw paer Roomsche Handtschoenen te halen, en openende een Yvoren Doosjen, vind een Brief daer in, dewelcke sy leest en siende, datse was ondertekent by *Sypontus*, dencktse dat het geen sonde is haer Vrouw te bedriegen om haer Oom getrouw te zijn, en daerom sontse hem die soo heymelick alsse kan. En dit was juyst die selve Brief die *Sypontus* haer had gesonden op 't vermoorden van haer Man. Hy gewapent zijnde met desen Brief, gaet terstont na drie der voornaemste Rechters Criminel, en beschuldigt seer beweeglick *Sypontus* en *Victorina* van de moort van sijn Broeder *Soutanza*. Hier op worden sy beyde gevangen geleyt, doch in verscheyde Kamers. *Sypontus* wordt eerst ondervraegt, daer na *Victorina*. Sy ontkennent beyde. 's Anderen daeghs brengen de Rechters den Brief van *Sypontus* te voorschijn, en leggen hem die voor. Het gesicht daer van maeckt hem verbaest: nochtans blijft hy stantvastigh in 't ontkennen, zweerende dat het sijn handt niet is, maer van sijn vyandē nagebootst om hem in 't verderf te brengen. Dus wort wederom naer sijn gevangenis gesonden, en ondertus-

schen

schen beraden sich de Richters. *Sypontus*, weder in de gevangenis gekeert zijnde, smijt sijn hoedt tegen de vloer van spijt, vloeckende *Victorina* dat sy hem alsoo verraden had, alsoo hy meende dat sy de Brief had overgelevert; hier op schrijft hy haer, verwijtende haer haer ontrouw, daer hy soo trouw aen haer geweest was; sy den Brief ontfangende, is uyttermaten bedroeft, en wil met hem sterven soo 't daer toe komt, nu niet meer twijffelende of *Felicia* had hun verraden, 't welck sy hem schrijft, en met een haer genegentheydt tot hem, ja dat sy haer selven wil aengeven te zijn oorsaeck van de moort, en andere dingen meer. *Sypontus* dit verstaende, verfoeyt hem selven dat hy haer beschuldigt had, siende dat het *Felicia*, en niet *Victorina* was geweest die hem verraden had, verontschuldigt sich selven door sijn Brief, haer afradende sy haer niet wil aengeven als schuldig, maer dat sy sich op hem vertrout, hy soude haer in 't pynigen, noch in de doodt selfs niet beschuldigen, alsoo hy voor haer had geleeft, wil hy oock voor haer sterven. Hy had desen sijnen leesten Brief soo haest niet wegh gesonden, of daer wierd terstont om hem gesonden, dat hy soude verschijnen voor sijn Rechters, welcke hem veroordeelen tot de Pyn-banck, die hy uytstaet met wonderlicke stantvastigheydt. Soo dat men

hem niet konde dwingen yets te bely-den.

Hieronymus Souranza, dies niet tegenstaen de vervolght de saeck met alle mogelick ernst, gedurigh aenhoudende by de Rich-ters, datse souden recht doen. Weshalven sy hem de volgende dagh dubbelt laten py-nigen, dat hem soo knelde, en 't hert soo weeck maeckte, dat hy bekende dat het sij-ne Brief was, en dat by het was die *Sou-ranza* had vermoort, maer verklaert *Victori-na* onschuldigh. En hoewel sy genegen wa-ren hem te doen hangen, nochtans om dat by een Venetiaens Edelman was, en diet volgens een groote stem had in den grooten Raedt van de Signorie, veroordelen hem s'anderen daeghs onthooft te worden, tus-schen de twee Pilaren op S. Marcus plaets. *Sypontus* is soo haest niet vertrocken uyt de Vyerschaer, of men begint te spreecken van *Victorina*, en te overleggen of sy schuldigh of onschuldigh is. De stemmen vielen ver-scheyden, eenige waren van gevoelen, men haer behoorde ter scherper examen en op de Pyn-banck te brengen; Andere zijnde barmhertiger, en meer bezadight, stemden dat af, en seyden dat den Brief alleen ver-toonde de genegentheydt van *Sypontus* tot haer, maer geensins haer booshеydt tegen haer vermoorden Man, noch dat sy schuldig

was

was aen de moort. Na dat de ſake was overleyt, wierdt beſlooten haer niet te pynigen, ten ware haer *Sypontus* beſchuldighde als hy geexecuteert wierd. Deſe leſte nacht nu, als hy 's morgens ſoude ſterven, verſocht hy ſonder ophouden aen den Cipier, dat hy wilde toelaten hy met *Victorina* moght ſpreecken, en ſijn leſte afſcheydt van haer nemen, 't welck hem wierd geweygert, als hebbende van hooger handt contrarie laſt ontfangen, daer hy ſeer bedroeft over was; doch wierdt terſtont geroepen by eenige Geeſtelicke Perſoonen die den Raedt hem ſondt, om hem tot ſterven te helpen bereyden. Als nu s'morgens de klock negen had geſlagen, wierd hy na het Schavot gebraght, daer een ontelbare meenighte van volck by een liep, om deſen ongeluckigen Edelman ſijn leven te ſien eyndigen. Komende op het Schavot, heeft hy terſtont ſijn miſdaet bekent, maer was in de leſte ure noch ſoo ydel, dat hy durfde ſeggen, dat hy daer op ſterven ſoude, dat *Victorina* onſchuldigh was aen deſe moort. Voorts ſcheen hy ſeer bedroeft te zijn over al ſijn ſonden in 't gemeen, en over deſe moort in 't byſonder, tot ſtraf van dewelcken ſijn hooft van ſijn lichaem wierdt geſcheyden. *Victorina* ſcheen wel heel bedroeft te zijn over ſijn doodt, maer haer liefde tot hem eyndighde oock met ſijn doodt.

Drie dagen, na dat *Sypontus* onhooft was, saten de Rechters wederom, en beraetslaeghden over de sake van *Victorina*; maer vindende geen klaer bewijs om haer te beschuldigen, soo waren sy eerst van meeninge haer te ontslaen, en vry te laten. Alleenlick oordeelen noodigh haer een schrick aen te jagen, maer niet te pynigen, doch slechts te dreygen met de Pyn-banck eer haer los lieten. Sy senden dan om haer, leggen haer den Brief voor, en dreygen haer met de Pyn-banck: maer sy verklaert stantvastelick, dat al de tormenten van de werelt haer noyt sullen dwingen te bekennen dat onwaerheydt is, en dat sy noyt de minste na-bedencken had, dat *Sypontus* schuldigh was aen dese vervloeckte moort van haren Man. De Rechters willen haer noch niet geloven, en laten haer daerom aen de Pyn-banck brengen, aen welcke sy haer blydelick en geduldelick laet vast binden, bevelende den Scherp-rechter sijn best vry te doen: welcke stantvastigheyt de Rechters sagen, en medogen met haer hebbende ontsloegen haer.

Ses Maenden zijn nauwlicks gepasseert, naer de onthoofding van haer Minnaer *Sypontus*, of sy heeft vergeten dese beyde toevallen: en dat meer is, sy is soo vrolick en jeughdigh, sy haer rouw klederen heeft afgeleyt. *Beraldi* haer Vader berispt haer over

dese

deſe onbeſchaemtheyt, doch wil het echter doen. Wil nu trouwen naer haer eygen ſin, en niet naer haer Ouders ſin, als ſy gedaen had. En alſoo het haer niet mancqueerde aen gelt en goet, ſoo mancqueert het haer oock aen geen Vryers. Onder alle is 'er een daer ſy meeſt het ooge op heeft, genaemt *Ludovicus Faſſino*, een net en fray jong Edelman, rijck en van goeden afkomſt. Hy beminde *Victorina* meer om haer rijckdom als om haer ſchoonheyt, want hy had alſoo veel ſchoonheden beſocht, dat ſijn krachten al verquiſt waren, en haer ſchoonheyt by hem geen kracht hadde: doch ſiende haer genegentheyt tot hem, en voelende ſijn genegentheydt tot haer rijckdom, vrijt haer en krijgt het Ja-woort. Haer Ouders ſoecken dit houwelick wel te beletten, maer te vergeefs. Sy trouwt *Faſſino*, daerſe niet boven tien dagen met hem had omgegaen.

De eerſte Maent van dit houwelick hielt *Faſſino* goede correſpondentie en vriendſchap met *Victorina*; maer van die tijdt af, brack hy alle banden, en liep buyten alle palen. In plaets van ſijn Wijf te careſſeeren, careſſeert hy andere Courtiſanen, en byſonder *Paleriana*, een van de vermaerſte ſchoonheden van Venetien. *Victorina* dit gewaer wordende, beſtraft hem daer over met veel ſchelt-woorden, maer dit maeckt hem

noch slimmer, is nu bykans noyt t'huys, soo dat sy meer Weduwals Wijf schijnt.

Dit soo zijnde, begint dese vilayne Vrouw, wederom bloedige raedslagen te nemen tegen haer tweede Man, sweerende dat hy sal sterven, liever als dat sy dus versmaet met hem sal leven; onder andere middelen om hem van kant te helpen, kiest sy 't fenijn, en om dit te volvoeren sent sy om een Apteecker, genaemt *Augustino*, en na dat se hem had doen sweeren de saeck secreet te houden, soo verhaelt se hem, hoe haer nieuwe Man by hoeren en snoeren loopt, en haer veel verdriet en smaet aen doet, en om hem dit te vergelden is gesolveert hem te vergeven, en bid hem hy dit wil volbrengen, en dat sy hem sal loonen met drie hondert Zequins voor sijn moeyte.

Augustino verschrickt over dese resolutie, soeckt haer dit met alle macht af te raden, maer te vergeefs, sy wil het nu selfsuyt-voeren, dewijl den Apreecker niet en wil. Sy maeckt dan door een tweede handt vergift te krygen van een vreemt Quacksalver, en wacht alsoo op een bequame gelegentheydt.

Het is onmogelick dat het ongebonden leven van *Fassino* hem lang kan bewaren van sieckte. Hy begint dan sieck te worden, en klaegt daer over aen sijn Wijf *Victorina*. Hy nu

nu het bedt houdende, bidt haer dat se hem een heete Souppe wil toe maken, om sijn maegh te verstercken. Sy hoort dit versoeck met innerlicke vreught, hoe wel haer uyterlick anders geliet; de tijdt gekomen zijnde dat sy haer wil wreecken, laet sy de Souppe gereet maken door *Felicia*; willende alsoo twee vliegen met een klap slaen, haer beyde willende om hals helpen, d'een door 't fenijn, en d'ander door de Justitie, om haer alsoo het voorige te vergelden, dat sy den Brief had voor den dagh gebragt.

Terwijl dan *Felicia* besigh is om de Souppe te koocken, loopt *Victorina* na haer Kamer en haelt het vergif, gesloten in een papier: sy neemt daer van twee derde parten, die sy met haer beneden brengt, en terwijl sy met voordacht *Felicia* wegh sent van het vyer, soo loopt sy met 'er haest, en werpt het in de Souppe: Als nu *Fassino* riep dat men 't hem brengen soude, soo gaet *Felicia* (niet eens droomende daer vergif in was) brengt het hem, hy daer oock niet van wetende, suypt het uyt; Dit was omtrent s'morgens ten negen of tien uren. Terwijl nu *Felicia* onwetende dese droevige Tragedie speelt in de Kamer van *Fassino*, is haer Vrouw besigh om een ander te speelen in haer Kamer, want sy neemt de andere derdepart van 't vergif, en hebbende heymelick *Felicia's* Koffer open

gekre-

gekregen, leyt dat in een geschildert Doos jen, en sluyt het weder toe, hopende als he uytquam dat men niemant anders daer me de kost beschuldigen als *Felicia*.

Dit vergif begost wel haest te wercken i het lichaem van *Fasino*, allenskens sijn krachten weghnemende, sijn sterckte begin hem te begeven, sijn roode wangen worden bleeck, en sijn lichaem swelt op. Hy roept om sijn Wijf, dien hy met alle haest en spoet verhaelt, dat hy vreest, dat hem *Felicia* vergeven heeft met de Souppe die sy hem ingegeven had; en versoeckt aen haer, datse wil senden om sijn Ouders en Vrienden, op dat die mogten tegenwoordigh zijn als hy sterf, want leven konde hy niet. *Victorina*, als een geveynsde duyvelin, treckt haer hayr, en schijnt van droef heyt te sullen verdrincken in tranen, sy valt hem om den hals, sy kust hem en maeckt een groot misbaer. Sendt voort om sijn Ouders en al sijn Vrienden, die op 't spoedighste daer komen, en vinden *Fasino* bykans doodt: sy vragen met tranen naer sijn sieckte, waer op *Victorina* luyds keels uyt roept, dat haer boose Dienstmeyt *Felicia* hem dien morgen met een Souppe had vergeven, 't welck *Fasino*, hoe kranck dat hy was, oock bekende, en bevestigde het seggen van sijn Wijf. Waer over al de Vrienden seer bedroeft zijn en weenen, en doen

ter-

terſtont *Felicia* gevangen nemen in een Kamer; deſe Dochter is hier over ſeer verbaeſt, en ſchijnt te ſmelten in tranen, wetende ſy onſchuldig is. Terwijl *Felicia* dus bewaert wort, ſterft *Faſsino*. s'Anderen daeghs worden de Criminele Richters hier van verwittight, die terſtont ten huyſe van *Faſsino* verſchijnen; en geven laſt het lichaem te openen. 't Vergif word gevonden in ſijn Mage, in ſijn natuerlicke en oude couleur. Sy ondervragen eerſt de Ouders van *Faſsino*, daer na de Ouders van *Victorina*, die al uyt eenen mondt verklaren, dat *Faſsino* een weyrigh voor ſijn doodt had beleden, dat hem *Felicia* dien morgen had vergeven met een Souppe, 't welck beveſtigt wierdt van *Victorina*, ſeggende datſe geſien had dat hem *Felicia* dat gaf. Hier op wordt *Felicia* terſtont na de gevangenis gevoert. De Rechters dan gaen van daer, en begeven haer na de Rechtbanck, alwaer ſy ſenden om *Felicia*, die terſtont voor haer lieden wordt gebraght, ſonder van ymand vergeſelſchapt te zijn: want haer ongeluck wilde juyſt, dat haer Oom *Hieronimo*, en haer Neve *Andrea Souranza*, beyde te Corfu waren. De Rechters ondervragen *Felicia* aengaende dat kopje Souppe, dat ſy haer Meeſter had gegeven, en 't vergif dat 'er in was. Sy bitterlick weenende, bekent het eerſte, en ontkent het tweede, betuy-

tuygende by haer deel en hope van 't He
melrijck, dat sy noyt vergif had aengeraekt
noch wist wat het was, en begeerde gee
gunst van haer lieden, soo het bewesen e
bevonden wierd, dat sy daer aen schuldig
was. En met eenen geeft sy te kennen, dats
vreest, dat het een treck en loose vond is va
de boose en wraeckgierige *Victorina*, om da
sy voor desen den Brief van *Sypontus* in hae
Kamer had gevonden, en aen haer Oom
behandight, waer door de moort van hae
eerste Man ontdeckt was. En om de waer-
heyt te seggen, de Richters waren self soo
heel vreemt niet van dit gevoelen. Sy vra-
gen haer of *Victorina* de Souppe niet hac
aengeraeckt, 't zy by het vyer of het bed;
Sy antwoort na waerheyt, datse niet wist o
gesien had, dat het *Victorina* had aenge-
raeckt, of ymand anders als sy self, die het
gekoockt en hem gebracht had: maer sy
vergat te seggen, datse van haer Juffrouw
was wegh gesonden van den haert, terwijl
het stont en koockte.

De Rechters senden haer wederom na de
gevangenis, en keeren op 't spoedighste we-
derom na het huys van *Fastino*, alwaer sy
Victorino in bewaringe stellen, en klimmen
terstont na boven na haer Kamer, en Cabi-
net, doorsoecken al haer Koffers, Kisten,
Kassen, Doosen, maer vinden geen vergif.

Des-

Desgelijcks doense oock aen 't Koffer van *Felicia*, sy brekent open, alsoo sy self de Sleutel had; en siet hier in een Doosken vindense een gedeelte van het selve vergif, waer door het baerblijckelick scheen sy haer Meester vergeven had. De Rechters hebbende dus (soo sy meenden) de rechte Auteur van de moort uytgevonden, gaen na beneden, en ondervragen *Victorina* wederom, en spreeckense vry. De arme *Felicia* hier van verwittight zijnde, is seer verbaest, en denckt dat d'een of d'ander Duyvel of Toveres het daer geleyt heeft, om haer in lijden te brengen. Sy wordt wederom ontboden voor de Rechters, die haer het vergift toonen, dat in haer Koffer was gevonden. Sy onkent beyde het vergift en de moort, met veele tranen. Sy wordt veroordeelt tot de Pyn-banck, welck sy uytstaet met groot gedult. Dies niet te min de Rechters overwegende sy de Souppe had gekoockt, en met haer eygen handen aen *Fasino* gegeven, dat het niemant anders had aengeraeckt, dat hy daer van was gestorven, en dat het overschot van 't vergif was gevonden in haer Koffer, houdense voor schuldigh van de moort, en geven vonnis, sy s'anderdaeghs s'morgens sal gehangen worden op Sint Marcus plaets. Daer op wierd dese arme ziel wederom na haer gevangenis gebracht, beweenende haer onge-

ongeluck, datse dus onnoselt sterven moet: beschuldigt haer Richters van onrechtveerdigheyt, soo als het haer ziel nu bereyt was voor Godt te verantwoorden.

s'Anderen daeghs s'morgens, volgens de gewoonte van Venetien, hebben de Kouwklagers van de Signorie de bedroefde en ongeluckige *Felicia* vergeselschapt tot de plaets van de executie, alwaer sy seer zedigh de ladder op klam met groote stilswijgentheyt, vol gepeyns en droefheyt. *Felicia* hare handen, oogen en hert ten Hemel opheffende, sprack kortelick aldus: Ick neem Hemel en Aerde tot getuygen, dat ick onschuldigh ben aen de doodt van mijn Meester *Fasino*, en onwetende hoe het vergif in mijn Koffer is gekomen: en gelijck haer conscientie haer niet beschuldigde, soo konse haer Joffrouw *Victorina* niet vry spreecken van dat feyt, maer d'ontdeckinge daer van seyt sy, lietse Godt bevolen blyven. Ick ben nu, seytse, gereet de werelt te verlaten, aengesien de weerelt my verlaet, maer ick ben al meer verblijdt over mijn onnooselheyt, als bedroeft over mijn ongeluck, en op dat ick niet alleen op aerden schijne, maer oock in den Hemel een goet Christen magh bevonden worden, soo vergeve ick Madame *Victorina* het gene sy my heeft gedaen, en mijn Richters het onrechtveerdigh vonnis datse

over

over my hebben uytgeſproocken, en bidde Godt, dat hy my al mijn ſonden vergeve. En daer op verſochtſe ootmoedelick en hertelick aen alle d'omſtanders, datſe geliefden met haer te bidden. 't Welck gedaen zijnde, maecktſe haer gereet om te ſterven; maer ſiet hier een wonderlicke verloſſinge voor haer.

Want als de Monicken en Nonnen nu beſigh waren om *Felicia* te bereyden tot de doodt, en ſy nu haer leſte afſcheyt ſou nemen van deſe weerelt, ja alrede haer leſte woorden ſpraeck. Siet, ſoo komt daer door Gods wonderlicke beſtiering, die Apoteker *Auguſtino*, van welcke hier vooren geſproken hebben, deſe arriveert ſoo terſtont van Cape Iſtria, en hebbende ſijn Schip gelaten te Malmocco, quam te lande in een Gondel aen de trappen van Sint Marcus, en ſiende dat 'er recht ſoude gedaen worden, begeeft hem onder 't gedrang van 't volck, en als hy nu met verwondering daer ſoo een Jonge Dochter ſagh ſtaen op de ladder, gereet om te ſterven, vraeght hy de gene die naeſt by hem ſtonden, wie ſy was, en wat ſy gedaen had. Hem wierdt geantwoort, dat haer naem was *Felicia*, een Dienſtmaeght of Camenier van Joffrouw *Victorina*, en haer miſdaed was, datſe haer Meeſter *Faſsino* had vergeven. Op de naem van *Victorina* en haer

Man-

Man *Faſsino*, wierdt deſe *Auguſtino* terſtont root en ſeer ontſteecken in ſijn aenſicht, ſijn hert ſloegh hem, en hy vraeght datelick of niemandt anders aen deſe moort ſchuldigh was, en kreegh tot antwoort, dat de Joffrouw ſelfſeer ſuſpect gehouden wierd, maer was by de Kechters vry geſtelt, en alleen deſe Jonge Dochter was ſchuldigh gevonden: welcke woorden niet ſoo haeſt tot hem geſproocken waren, of Godt gaf hem in ſijn hert, en maeckte hem indachtigh, hoe *Victorina* hem voor deſen had willen bewegen met drie hondert Zequins, om haer Man *Faſsino* te vergeven, waerom hy, vaſtelick geloovende, dat deſe Jonge Dochter onſchuldigh was, met alle mogelicke ſpoet, wat hy loopen konde, klom op aen 't Zuydooſten van de hoeck van de Galdery van des Hertoghs Palleys, daer de Officiers ſitten om de Executie te ſien, dewelcke hy ernſtelick verſoeckt voor die tijdt op te houden, alſoo hy yets te ſeggen had aengaende de moort van Signioor *Faſsino*. Waer op ſy terſtont den Scherp-rechter toeroepen, dat hy ſoude ophouden, 't welck een groote verwondering baerde in al de aenſchouwers. *Auguſtino* met alle beſcheydenheyt, gaet de Richters onderrichten, dat hy denckt dat *Felicia* onſchuldigh, en haer Joffrouw *Victorina* ſchuldigh is aen deſe moort, en verhaelt haer

haer de manier, tijdt en plaets, wanneer en hoe sy hem had soecken te verleyden om haer Man *Fassino* te vergeven, hoe sy hem drie hondert Zequins had aengeboden om dat te volbrengen, 't welck hy had geweygert, en na sijn uytterste vermogen haer gesocht dat af te raden. De Rechters zijn verbaest over dit toeval, dat sy vastelick beginnen te gelooven, en achten de ure gezegent, dat *Augustino* daer aen quam, die haer had weerhouden en verhindert van onschuldigh bloedt te vergieten. Sy bevelen *Felicia* van daer te brengen na haer gevangenis, en geven datelick ordre om *Victorina* te vangen, die alreede triumph-teeckenen van vreughde in haer herte had gebouwt; siende dat al haer bloedige schelm-stucken soo wel waren geluckt. Sy huylt en kijt over hare aprehensie, en wordt soo schielick van haer playsieren en vermaken naer het gevangenhuys geleyt. Haer Richters confronteeren haer met *Augustino*, welcke sijn voorgaende getuygenis in haer aensicht bevestight, alsoo stantvastig als sy het onbeschaemdelick loochent. De Rechters, sonder eenige acht te geven op haer bidden, schreyen en klagen, veroordelen haer tot de Pyn-banck, alwaer de tederheyt van haer leden de scherpheydt van de pijnen, en besonderlick de wroegingen en neepen van haer conscientie, maken

sy

sy *Felicia* ontschuldight, het bewijs van *Augustino* bekent, en haer selven veroordeelt, als oorsaeck beyde van haer eerste Mans moort, en haer tweede Mans vergiftinge. Terstont wort d'ontschuldige *Felicia* vrygestelt van haer onrechtveerdige gevangenis; en *Victorina*, om haer grouwelicke misdaden veroordeelt, s'anderdaeghs s'morgens gehangen en verbrant te worden op Sint Marcus plaets. In de selve nacht handelen de Priesters en Monicken met haer, aengaende de staet van haer ziel. Sy bevinden dat haer jeught, wellust, en wraeckgierigheyt haer hadden overheerscht. Sy schijnt weynigh berouw te hebben, maer de Geestelicke brengent soo verre, sy de godloosheydt van dese hare passien begint te versaecken, en haer toevlucht te nemen tot Gods barmhertigheyt. De naesten morgen, wordt sy, volgens 't vonnis, ter Executie gebracht. En daer yder verwachte veel dingen van haer te hooren, was sy seer stil en bedwelmt, vol diep gepeyns, en seyde weynigh: alleenlick versocht, dat *Felicia* het haer wilde vergeven, als mede de Ouders van haer eerste en tweede Man, *Souranza* en *Fassino*, en desgelijcks die van *Sypontus*. Wyders heeftse God, haren Salighmaker en Verlosser aengeroepen om vergiffenis van haer grouwelicke sonden van overspel en moort, en versoeckt

de

de omstanders voor haer Ziel te willen bidde; en wort soo volgens de Sententie, eerst gehangen, en doe verbrandt.

Cathalina en Berinthia, Edel-Iuffers, met haer Dienst-maeght Anstlva.

IN de Stadt Avero in Portugal, woonde een oudt Edelman, genaemt Don *Gaspar de Vlarezo*, Rijck en Edel, dese was seer nauw geallieert aen den Marquis *Denia* in Spaengien, als hebbende getrout sijn Nicht, genaemt Donna *Alphanta*, zijnde schoon en deughdigh. Sy hadden het geluck, dat haer houwelick werdt gezegent met drie Kinderen van groote hope, een Soon, en twee Dochters. De Soon was genaemt Don *Sebastiano*, de Dochters Donna *Catalina* en *Berinthia*. *Sebastiano* zijnde gekomen tot den ouderdom van vijftien Jaren, wert Pagie van den Grave *Mauriques de Lopez*; en de Dochters, van haer tiende tot haer dertiende Jaer, woonden somtijdts te Coimbra, en somtijts te Lissebon, maer gemeenlick te Avero by haer Ouders.

Catalina was wat kort van persoon, maer lijvigh en wat dick; *Berinthia* lang, maer schrael en mager. *Catalina* was meer bruyn als schoon, *Berinthia* niet bruyn maer aengenaem en schoon. *Catalina* had een stuer en

spijtigh

spijtigh weſen. *Berinthia*, een vriendelick geſicht. *Catalina* hooveerdigh, maer *Berinthia* neederigh, in een woordt, *Catalina* was van een heerſigh humeur en wraeckgierigh, *Berinthia* modeſt, beleeft, vriendelick en Gods-dienſtigh. Als deſe Juffers houwbaer wierden, worden aengeſocht van verſcheyde Jonckers.

Haer Broeder Don *Sebaſtiano*, zijnde dickwils te Madrid, Valedolid en Liſſebon, kreeg groote kennis en vriendſchap met Don *Antonio de Rivere*, een Jong en Rijck Edelman, mede uyt Portugal, en geboren in de Stadt Elvas, en voornaemſte Edelman van den Hertogh van *Braganza*; en om deſe hare goede kennis en vriendſchap te vaſter te maken, preſenteert hy hem ſijn oudſte Suſter ten houwelick, en verſoeckt dat hy eens na Avero wil rijden om haer te ſien, en dat hy hem wil geſelſchap houden in ſijn reyſe, en ingang doen hebben in ſijn Vaders huys. Don *Antonio* luyſtert na deſe preſentatie, en bedanckt hem voor de eere en preſentatie, en begeven hun alſoo op reys. Sy komen te Avero, alwaer Don *Gaſpar* deſen Don *Antonio* beleefdelick onthaelt. Hy beſoeckt en groet eerſt de Moeder, daer na de twee Juffers, en hoewel hy geen miſhagen had in *Catalina*, maer *Berinthia* is ſoo vriendelick in ſijn oogen, dat hy haer terſtont bemint. En etteliche

licke malen met haer geſproocken hebbende, vind haer oock niet ongenegen, maer alles op 't behagen van haer Ouders. Hy geen uytſtel konnende verdragen, ſpreeckt haer Vader en Moeder daer over aen, en verſoeckt *Berinthia* ten houwelick ; maer de Vader antwoort dat hy van ſins was ſijn outſte Dochter eerſt uyt te hylicken, en ſcheyden alſoo van malkander. *Antonio* bidt *Sebaſtino* dat hy ſijn Vader wil bewegen om hem *Berinthia* ten Wijve te geven, maer al te vergeefs, de Vader blijft by ſijn voornemen. *Antonio*, niet konnende *Berinthia* ſoo licht verlaten, moet de myne maken of hy *Catalina* beminde, om ſoo te langer daer te blijven, beſoeckt haer dickwils, doch onderhoud haer koel, en meeſt in generale termen, maer ſy bemint hem ſeer. En gelijck *Catalina* maer de deckmantel is, ſoo is *Berinthia* de ware oorſaeck van *Antonio's* vertoef; eyndelick gebiedt hem de beleeftheydt te vertrecken. Na de avondt-maeltijdt neemt hy *Berinthia* by der handt, en gaet met haer aen een venſter, alwaer hy haer heymelick bidt, datſe hem de eere wil doen en van hem ontfangen een geringe Sluyer, en een paer Handſchoenen, die ſeer koſtelick en cierlick waren, tot een teecken van ſijn oprechte genegentheyt, en ſy s'morgens als hy vertrock, ſendt hem door ſijn Pagie *Diego* een Neuſ-

doeck heel curieus gewrocht, met vlamme
en herten van zijde en gout, tot een teecke
van danckbaerheydt. Hy belooft haer t
ſchrijven, en ſy deſgelijcks. Neemt ſoo fij
affcheyt van de Ouders, haer bedanckend
voor haer onthael en vriendtſchap, noch
maels verſoeckende *Berinthia* ten houwe
lick, maer ten moght niet zijn, en vertreck
alſoo met *Antonio* na Liſſabon. Te Liſſebo
gekomen zijnde, is heel droevigh over d
weygering, en echter ſoo verlieft op hae
hy niemandt anders kan beminnen, en reſo
veert aen haer te ſchrijven, en op dat de bri
in geen andere handen moght vervallen, ſer
ſijn Pagie met een brief, en daer by een ko
ſtelicke Diamant, en belaſt ſijn Pagie de m
ne te maken of hy *Anſilva*, de Camenier va
Catalina vryde, om door dat middel *Berinthi*
te ſpreken, en haer den brief te geven me
de Diamant. Na veertien dagen komt h
daer, en geeft ſijn Meeſters Diamant en brie
ſeer heymelick over aen *Berinthia*, ſy word
root van blijdſchap, neemt de Ring en brie
en kuſt die beyde, gaet in haer Kamer e
leeſt de ſelve, die vol minnelicke reden was
en ſijn groote affectie tot haer betuygend
met veele omſtandigheden, gelijck de Min
naers gewoon zijn te doen. Ondertuſſche
maeckt *Diego* den Vryer by *Anſilva*, e
wacht op antwoort van ſijn Meeſters brief

Berin

Berinthia, schrijft ondertusschen een antwoort; waer in betuyght haer genegentheyt tot hem, maer is seer bekommert voor haer Susters Jalourstheydt, en haer Vaders onwil, doch hem belastende hy de saeck heel geheym wil houden. Den brief gesloten hebbende, gaet sy na *Diego*, en wenckt hem, dat hy haer volgen soude in den Hof, daerse hem den brief geeft, met een seer kostelicke Roos van *Opalus*, een gesteente van groote waerde, 't welck sy in teecken van haer liefde, hem beveelt aen sijn Meester te geven. *Diego* hebbende sijn afscheyt van *Berinthia* genomen, geeft oock *Anfilva* haest haer afscheyt, belovende na drie weecken weder te komen, en reyst soo te post na Lissebon. *Antonio* den brief met het gesteente ontfangende, is opgetogen van vreughde, en om te nader aen Avero te zijn, verlaet sijn Meester den Hertogh en sijn Vriend *Sebastiano*, en vertreckt naer sijn eygen huys te Elvas. Den tweeden dagh van sijn aenkomste tot Elvas, sent hy sijn Pagie *Diego* wederom met een tweede brief aen *Berinthia*, en daer neffens een kostelicke snoer Paerlen, en een paer Goude Braseletten. De aenkomst van *Diego* was groot vermaeck voor *Anfilva*, en noch meer voor *Berinthia*. *Diego* had soo haest *Anfilva* niet gegroet, of soeckt gelegentheyt om *Berinthia* te spre-

ken: hy behandight haer sijn Meesters briet met het geschenck dat 'er by was, 't welc sy seer blydelick ontfing; de brief was we der vol teecken van affectie en liefde, en a soo hy noch niet volkomen van haer gen gentheyt was versekert, bid hy haer sy her haer hert wil geven, gelijck hy sijn hert ae haer gegeven had.

Ondertusschen is *Catalina* seer t'onvrede dat sy geen brieven van *Antonio* kreeg, wa sy hem immers soo wel beminde als ha Suster, ja haer genegentheyt was soo groo sy haer Vader bidt om een brief van harer wegen aen hem te willen schrijven, om t verstaen sijn meeninge, of hy gesint wa haer ten houwelick te versoecken of niet ofte ten minsten hem te noodigen eens ove te komen. Sy vermoet sterck dat hy hae Suster beminde, maer 't wordt soo geheyn gehouden sy daer niet achter kan komen maer siet hier een toeval, waer door het ge heym uytbrack. Op een morgen, als *Berin thia* in den Hof was om bloemen te plucken komt *Catalina* in haer Kamer om de Histo ry van *Cervantes* te soecken, en die niet vin dende, soecktse in de sack van haer rock, di sy daeghs te vooren aengehad had, en dae vindse onverwacht den lesten brief die *An tonio* aen haer gesonden hadde, waer uyt s sagh dat'et te vergeefs was voor haer te hoo

pen

ben, sy barst van spijt, en toont de brief haer Vader, om haer Suster daer mee te affronteeren, de Vader raest en tiert op *Berinthia*, besnoeyt haer vryheyt, en verbiedt *Antonio* sijn huys, soo hy bleef volharden in *Berinthia* voor *Catalina* te kiesen; *Catalina* is hier niet mee vernoegt, maer tracht haer Suster daer en boven noch te vermoorden. Tot welcken eynde sy *Ansilva* met hondert Ducaten beweeght, om *Berinthia* haer Suster te vergeven, en belooft noch veel meer wanneer sy het volbraght sal hebben. Waer toe dese vervloeckte Dienstmaeght consenteert, en belooft het in korten te volbrengen. Sy zendt tot dien eynde, door een onbekende om eenigh sterck vergif, 't welck haer terstont gebraght wort in een kleyn potjen. In deselve nacht, als *Ansilva* had besloten haer Juffrouw *Berinthia* het senijn in te geven, soo soeckt *Diego* na haer, en vind haer eensaem in een van de Prieeltjes van den Hof, hy groet haer, en onderhoudt haer met veel amoureuse praetjes, in't midden van dewelcke, sijn Neuse schielick begint te bloeden, waer over hy verwondert en sy bedroeft is, tot dat ten laetsten, als hy sijn Neusdoeck vol gebloet had, *Ansilva* met 'er haest haer handt in haer sack steeckt, om de hare te krygen en hem te geven, en dewijl sy, om haer genegentheydt tot *Diego* te betoonen,

seer stijf en haestigh trock, en om het vergi
niet dacht, soo trock sy met haer Neusdoek
oock het Salfpotjen uyt, 't welck vallende
op de vloer, brack, soo dat de vergiftige
vochtigheyt daer uyt liep, dewelcke *Diego's*
Hondt opleckende, terstont opswol, en dooc
voor haer neer viel: daer over hy seer ver-
baest was, maer *Anfilva* noch meer, die roo
wierdt van schaemte, en bleeck van angst
niet konnende yets bedencken wat sy op de
vremdigheydt van dit toeval soude seggen.
Diego perst haer om te weten, voor wien dit
vergif was gehaelt, en van wie sy het hadt.
Sy is soo verwart in het antwoorden, dat
het een tegen het ander strijdt. Hy dit merc-
kende, besweert haer by de banden van hare
onderlinge liefde, dat sy het hem wil ont-
decken, zweerende het geheym te sullen
houden, hier op ontdeckt sy hem de saeck
dat *Catalina* haer had beweeght om haer Su-
ster dit in te geven, om dat *Berinthia* meer
bemint wierdt van sijn Meester als sy. *Diego*
is verbaest over dit wreet voornemen, en on-
der pretext van remedie te soecken om het
bloeden te stelpen, neemt afscheyt van
haer, met beloften van voort wederom te
komen. Hy loopt sijn best na *Berinthia*, en
verhaelt haer al den handel, haer biddende
sy geen ding wil ontfangen van die twee
Moordersen, en voor al een brief te schrij-
ven

ren aen sijn Meester, alsoo hy 's morgens vroegh meent te vertrecken na Elvas, om dit aen sijn Meester te openbaren; *Berinthia* beeft van dit gruwel, en verfoeyt haer Susters wreetheyt, belooft hem een brief mede te geven, en bedanckt hem hertelick voor sijn getrouwigheyt t'haerwaerts, die sy belooft te vergelden, treckende een Diamant van haer Vinger, geeftse hem die. 's Morgens met den dagh, maeckt *Diego* sijn Paert gereet, en seyt tegen *Ansilva* dat sijn Vader om hem gesonden had, dat hy by hem most komen te la Secco, en hy niet seylen sal binnen drie dagen weer by haer te zijn, verlaet haer soo en gaet ter sluyp in de Kamer van *Berinthia*, die van vreese en ontsteltenis dien gantschen nacht niet had konnen slapen, en daerom haer tijdt doorgebracht in 't schrijven aen haren lieven *Antonio*, en siende datse by haer Vader en Suster niet seecker is, soo resolveert sy haer eere en leven te bevelen onder sijn bescherminge. Soo haest had sy desen brief niet gezegelt, of *Diego* komt en klopt sachjes aen haer Kamer-deur. *Berinthia* laet hem in, en geeft hem den brief, hem biddende op 't spoedighste wederom te komen. Hy dit bevel ontfangen hebbende, gaet heymelick de trappen af, neemt afscheyt van *Vilarezo*, en rijt soo wegh.

Catalina, ondertusschen niet als haers Su-

ſters verderf ſoeckende, vraegt *Anſilva* of ſy bereyt was haer belofte te volbrengen ? Sy antwoort, dat in min als drie dagen ſy haer werck ſal ten eynde brengen, en *Berinthia* van kant helpen; waer over *Catalina* ſeer blijdt is, maer wiſt niet wat *Diego* geſien en *Berinthia* gehoort had. *Anſilva* vertrouwende op *Diego's* belofte van te ſwijgen, neemt voor haer ten tweede mael te vergeven, En als een Duyvels inſtrument, heeft ſy haer verſien van een tweede vergiftige dranck, die ſy niet twijffelt, of ſal *Berinthia* brengen in haer laetſte ſlaep. Ondertuſſchen komt *Diego* te Elvas en vind ſijn Meeſter die hy den brief van *Berinthia* behandight, waer uyt hy verſtaet het perijckel waer ſy ingeweeſt was, met al de omſtandigheden. Hy acht het leven van *Berinthia* duyſentmael meer als ſijn eygen, en gaet daerom *Diego* afvaerdigen in die ſelve nacht na Avero, met een brief aen *Berinthia*; daer in hy haer (na veel complimenten en bedanckingen) laet weten wat de uur ſal zijn van haer te komen af halen uyt haer Vaders, in ſijn huys, om alſoo ſeecker van alle ongeval te zijn; De ure ſoude zijn s'Maendaghs s'nachts ten twaelven, wanneer hy op haer bevel ſoude wachten, en haer verbeyden aen de achter deur van haer Vaders Bogaert daer het licht van haer keerſſe ſoude zijn een teecken voor

hem,

hem, en het geluyt van sijn Pistool een teecken voor haer. Terwijl *Diego* te post rijdt met desen brief, soo maeckt sijn Meester *Antonio* alles gereet om hem te volgen, nemende s'anderen daeghs s'morgens sijn Koetse met ses Peerden en drie resolute Edellieden sijn Vrienden, om hem by te staen, elck met hun Rapier en een paer Pistolen. *Diego* komt te Avero een dagh en twee nachten voor sijn Meester. *Ansilva* berispt hem over sijn lang uytblijven, en *Berinthia* danckt hem duysentmael over sijn spoedigh wederkeeren. Hy geeft haer sijn Meesters brief, en bid haer datse tegen de gestelde ure gereet wil zijn. Sy leest de brief, en daer op packt sy al haer Juweelen in een kofferken, verwachtende de gestelde ure. Aengaende *Catalina*, die volharde in haren doodlicken haet en boosheyt tegen haer Suster; want die selve nacht als *Antonio* had belooft *Berinthia* te komen halen, en sy haer tydelick had begeven in haer Kamer, onder schijn van te bedde te gaen, en nu gereet was om haer nacht gewaet aen te trecken, soo komt *Ansilva* in, zijnde gesonden van *Catalina*, met een soeten dranck (of eer doodlick vergift in haer handt, in een Silveren overdeckte Beker) seggende dat haer Juffrouw *Catalina* de eene helft daer van hadde gedroncken, en sond haer de ander, zijnde

gelijck sy betuyghde, seer koel en verver-schende, seer goet voor de Lever, en aenge-naem tegen de hitte van het weder. Maer *Berinthia* zijnde geleert door het voorgaen-de perijckel, was op haer hoede: doch schijnt evenwel daer over seer verblijdt, en neemt het aen, bedanckende haer Suster, seggende dat sy het soude drincken eer sy te bed ging. Sy badt alleenlick, dat *Ansilva* eerst wilde gaen halen haer Gebeed-boeck en haer Handschoenen, die sy in haer Susters Kamer had gelaten. Terwijl sy heen gaer, soo giet *Berinthia* het heymelick in een Sil-veren Becken in haer Schrijf-kamerken; en hebbende den Beecker verscheyde malen uytgewasschen, doetse daer in eenige A-mandel-melck: en *Ansilva* weder geko-men zijnde, neemt *Berinthia* de gesey de Be-ker in de handt, en bidt haer datse haer Su-ster wil aenseggen, dat sy het op haer ge-sontheyt heeft uytgedroncken. *Ansilva* niet beter werende of *Berinthia* had het vergif ingedroncken in hare tegenwoordigheydt, wenscht haer goede nacht; Sy dan loopt daer mede wegh na haer Juffrouw, die haer terstont vraeghde of de sake gedaen, en haer Suster te bed was? Sy antwoort, sy heeft haren lesten dranck gedroncken, en is na haer eeuwige rust gegaen, 't welck haer seer verblijde. Na dat *Ansilva* een uur was ver-

vertrocken, soo komt *Diego* op order van *Berinthia* seer heymelick in haer Kamer, om de ure van sijn Meesters aenkomst te verwachten, en haer in de vlucht by te staen. *Berinthia* geeft hem te kennen, dat haer Suster ontrent een ure geleden haer een dranck gesonden had door *Anfilva*, hy is hier over verwondert, als zijnde verseeckert dat het vergif was, en bidt haer de proef daer van te nemen aen *Catalina's* Papegay, die sy dien namiddagh had gebragt in *Berinthia's* Kamer; en hebbende van haer verlof gekregen, neemt een lepel en giet yets daer van in des Papegaeys keel, waer van den armen Vogel datelick opswelt en sterft daer sy by staen. *Berinthia* is bedroeft over haer Susters boosheydt, sy gieten het overschot van't vergift uyt de venster, en leggen de doode Papegay op de Tafel. *Berinthia* nu wacht vast na de ure van haer geluck, 't welck is die van haer Minnaers aenkomst, en haer vertreck met hem; en *Diego* siet dickwils na het uurglas, en eyndelick komt het uur van twaelven, op welcken *Antonio* preciselick aen komt. Hy siet terstont het licht van haer kaersse, en sy hoort sijn Pistool los gaen. Alles nu in stilte en al't huys-gesin in een diepen slaep zijnde, neemt *Diego* het kleyne koffer stillekens op, en *Berinthia* volgt hem heymelick, en soo komense in den

eerſten Hof, en van daer aen de achterpoort van den Tuyn, daer *Antonio* haer met groot verlangen verwachte, en aenkomende, haer in den arm neemt en kuſt. *Antonio* nemende deſen ſijnen roof in ſijn armen, gaet met ſijn drie Vrienden haer geleyden tot aen 't eynde van de ſtraet, en *Diego* haer volgende met het kiſtje, ſoo gaenſe ſtillekens in de Koets, en hebbende de Stadtspoorte geopent met een Silveren of Gouden Sleutel, haeſten ſy haer na Elvas.

Wy ſullen haer laten rijden na Elvas, en ſullen wederkeeren na Avero, tot de bloeddorſtige en wreede *Catalina*, en de booſe *Anſilva*, dewelcke leggende verre van *Berinthia's* Kamer, in't minſten niet wiſten van haer vertreck. Haer booſheyt was ſoo groot, dat ſy al die nacht niet konde ſlapen van blijdſchap, dat *Berinthia*, ſoo ſy meenden, doodt was, en daerom bereyden ſy haer tegen den morgen, om hier over eenigh jammerlick gekrijt en geklagh in huys te hooren, maer ſiende dat het nu by tien uuren was, en dat men geen gerucht hoorde over *Berinthia's* doodt, ſoo gaenſe beyde, gelijck ſy gewoon waren in haer Kamer, denckende haer oogen te verluſtigen op haer doode lichaem. Maer recht tegen haer hope, vinden het neſt ledigh, namelick het leedige bedt, en *Berinthia* niet doodt, maer gevlucht

er

en soo was haer die vogel ontsnapt, zijnde geluckiger als de onnosele Papegay, welcke *Catalina* in plaets van haer Suster, vint doodt op de Tafel. Sy zijn verbaest, en sien malkand'ren aen met vreese en wanhope. *Ansilva* voor haer deel, betuygt en sweert dat sy gesien heeft dat *Berinthia* het vergif dronck. Eyndelick missende het kofferken van *Berinthia*, en hoorende dat *Diego* wegh was, soo merckte *Catalina* seeckerlick dat haer Suster haer ontsnapt, en haer vergiftigh voornemen ontdeckt en voorkomen was. Daer op makense alarm in huys, en sy gaet na haer Vader, Moeder en Broeder toe, en geeft hun de vlucht van haer Suster te kennen. *Vilarezo* is bedroeft, en *Sebastiano* van gelijcken. Doch als sy verstonden dat *Diego* met haer was wegh gegaen, soo zijnse verseeckert dat haer *Antonio* geschaeckt heeft. Sy vinden goet ymandt na Elvas te senden om te vernemen of sy daer is of niet. De bode afgesonden zijnde, komt wederom, en verseeckert haer daer van, als oock dat *Antonio* is vertrocken van Elvas na een Kasteel dat hem toebehoort, buyten de Mueren van de Stadt, daer men seyde dat hy Juffrouw *Berinthia* bewaert met groote eere en respect. Hadde de oude *Vilarezo* sijn gesontheydt en sterckte gehad, hy had self de reyse aengenomen, om sijn Dochter weer te halen, maer

zijnde

zijnde sieck aen de Gicht, sendt sijn Soon verselt met ses resolute Edellieden, sijn Vrienden, om reden te eysschen van *Antonio* aengaende dese ontschakinge, en soo door 't gerecht, of gewelt, of door list, of door overredinge *Berinthia* wederom t' huys te brengen. Hy komt te Elvas, en vind alles soo geseyt was: hy komt met sijn geselschap aen het Kasteel. *Antonio* laetse alle in komen in den Voor-hof, alwaer twee van haer, neffens *Sebastiano* laet hy naderen in den tweeden Hof, alwaer hy haer al t'samen groet en welkom heet in sijn Kasteel. *Sebastiano* leyt hem voor de leelickheyt van sijn daedt, dat hy sijn Suster heeft gestolen en wegh-gevoert op soo een heymelicke en versoeyelicke wyse, wat een schande hy haer heeft aengedaen, en dienvolgens haer Geslacht, en seyt hem ront uyt, dat sijn Vader en hy, geresolveert zijn haer wederom te hebben, het gae soo het magh: en daerom beswеert hy hem by sijn eygen eere, en by de gedachtenis van hare voorige vriendtschap, dat hy haer aen hem wil ter handt stellen. *Antonio* gaf tot antwoort, dat het was een eerlicke toegenegentheydt, en niet een boose lust, of verkeert inficht dat hem beweegt had sijn Suster *Berinthia* behulpigh te zijn in haer vluchten: dat hy noyt was, noch wilde zijn een rechtveerdigh schan-

dael,

dael, 't zy aen haer, 't zy aen haer Geslacht. Dat sijn boose Suster *Catalina* was de oorsaeck daer van, die door haer Dienstmaegt *Ansilva*, tot tweemalen toe had getracht haer te dooden met vergift; en derhalven, alsoo hy haer niet konde overleveren met hare veyligheyt, noch met sijn eere, soo was hy geresolveert haer te beschermen in sijn Kasteel, tegen wie het mogt wesen, die haer soude soecken gewelt aen te doen.

Sebastiano is heel verset, en verwondert hem over de resolutie van *Antonio*. Hy versoeckt dat hy sijn Suster magh spreecken, 't welck hy hem vergunt: en nemende hem by de handt, gaense t'samen in de Zael, alwaer *Berinthia* terstont verschijnt, zijnde verselt met twee van *Antonio's* Susters, daer komende, gaetse met een vrolick gelaet na haer Broeder toe, en groeten malkander. *Sebastiano* bidt *Antonio*, dat hy met sijn Suster alleen magh spreecken, *Antonio* antwoort, dat haer believen het sijne sal wesen. Sy staet het toe, en soo neemt haer Broeder haer by de handt, en leytse aen de vensters, en bestraft haer over de lossigheydt van haer doen, en anders. Sy openbaert hem de reden waerom sy 't gedaen had, en hoe haer Suster tot tweemalen haer hadde willen vergeven, en om dit te getuygen, wordt *Diego* voorgebragt, die het selve met eede bevestigt.

ſtigt. Doch hy wilde ſulcks niet gelooven maer wil dat ſy met hem ſal gaen, daer ſy niet wil toe verſtaen. *Antonio* verſoeckt vriendelick dat hy hem gelieve te vergaſten, maer hy ſlaet dat af, en ſeyt dat *Antonio* eerſt haer vriendtſchap en ſijn eygen eere heeft verbroocken, dat hem berouwen ſal, en oock ſal moeten verbeteren, en gaet met een geſtoort gemoet heen; en ſendt ſijn Neef *Villandras* na ſijn Vader om hem dit aen te dienen. De oude *Vilarezo* is ontſtelt en bedroeft over deſe boodſchap. Hy ondervraegt verſcheyde malen eerſt *Catalina*, daer na *Anſilva*, maer die ontkennen dit met veele eeden; 't welck *Vilarezo* ſijn Soon laet weten, en hem belaſtende dat hy, het zy door recht of door ſijn Sweert maken ſoude, hy ſijn Suſter mede bragt.

Catalina, ſiende dat haer vonden ontdeckt waren, en vreſende dat *Anſilva* mochte klappen, reſolveert haer van kant te helpen; en om dit te doen, toont ſy miſhagen te hebben in twee of drie roode puyſten die *Anſilva* in haer aenſicht heeft, welcke ſy wil hebben wegh genomen: Sy ſendt om een Meeſter, eenen *Pedro Sarmiata*, en preſenteert hem hondert Ducaten ſoo hy *Anſilva* wil vergeven, 't welck hy aenneemt te doen, en maeckt een vergiftigen dranck, die hy haer geeft; ſy ſterft s' anderen-

daeghs

daeghs, en krijght soo haer loon.

Terwijl dit Treurspel te Avero wert gespeelt, begint *Sebastiano* een ander te Elvas, doch niet soo boosaerdigh. Want hebbende sijns Vaders brief ontfangen, en sijn meening verstaen, soo sendt hy sijn Neef in 't Kasteel, om te vernemen de laetste resolutie van *Antonio* en *Berinthia*; sy blijft by haer voornemen daer te blijven, en *Antonio* by, dat hy haer niet wil overgeven. *Sebastiano* dit gebootschap zijnde, weet niet wat hy wil beginnen, eyndelick resolveert met hem te vechten, niet tegenstaende haer groote gewesene vriendtschap, tot welcken eynde hy sijn Cosijn *Villandras* kiest tot sijn Seconde, en sendt hem met een uytdaegh-brief naer 't Kasteel. *Antonio* ontfangt dese brief, en houdse secreet voor *Berinthia*, neemt het vechten aen, en kiest Don *Bellasco* tot sijn Seconde. De morgenstont gekomen zijnde, loopen dese Vechters van haer bed na het veldt, daer alle de partyen een weynigh voor ses uren verschijnen. De Seconden doen haer plicht in het visiteren van hare Principalen, dewelcke terstont hare Wambussen uytschudden, hare Degens trecken, en met kloeckmoedigheyt aen 't werck vallen. In den eersten aenval wort *Antonio* gequetst in sijn rechter arm, en *Sebastiano* in sijn slincker zijde, afstuytende op een ribbe.

In

In de tweede wordt *Antonio* van *Sebastiano* gequetst, tusschen de borst en de schouder, een weynig boven sijn rechter tepel, en tot vergeldinge steeckt hem *Antonio* glat door 't lichaem, en dat met een wijde en dangereuse wonde, uyt welcke overvloet van bloet voort komt: daer op gaen van malkander om aessem te halen. Daer na vallense wederom aen, en in desen derden aenval, heeft *Sebastiano* *Antonio* betaelt, met een droevige en doodelicke interest, want hy doorsteeckt hem door het lijf, aen sijn slincker zijde, een weynig beneden het hert: waer van hy terstont begon te struyckelen, en eyndelick neer viel, en soo hielp hem *Sebastiano* dadelik voort, en nagelde hem aen de aerde mors doodt. *Villandras* wenscht hem geluck over dese victorie. *Bellasco* is geensins verslagen over het ongeluck van sijn Principael, maer hoopt sijn doodt te wreecken aen *Villandras*. Sy dralen niet lang om haer geweer te trecken, want soo rasch als *Bellasco* *Antonio* had toegedeckt met sijn Mantel, vallense malkander aen; op den eersten slagh gaf *Bellasco* een kleyne quetsure aen *Villandras* in de rechter schouder, en *Villandras* stack hem door het lijf en door de nieren met een doodelicke wonde, waer mede hem sijn Sweert ontviel, en hy ter aerde neder sonck, vreesende nu en voorsiende sijn doodt, soo bid hy

met

met een flauwe ſtem, dat hem *Villandras* het leven wil ſchencken, dewelcke ſoo ras hy dat ſagh en hoorde, wierp ſijn Rapier wegh, en quam om hem op te helpen, maer te vergeefs, want hy kond hem het leven niet geven, alſoo hy doodt was. Dit droevigh gerucht wierd haeſt bekent en verſpreyt binnen Elvas, waer van de Criminele Rechters kennis krijgende, hebben *Sebaſtiano* door gunſt van gelt en Vrienden ſeer lichtelick, maer *Villandras* beſwaerlick ontſlagen, en pardon vergunt. Deſe tyding komt inſgelijcks in 't Kaſteel van *Antonio*, daer ſijn doodt lichaem, en dat van *Bellaſco*, wiert gebragt; de droef heyt was groot in 't Kaſteel van ſijn twee Suſters, maer die is niet te vergelijcken by die van *Berinthia*, die ſcheen te ſterven van rouw, kuſte duyſentmael ſijn doode lippen, en ſou haer ſelf ſchier vermoort hebben van wanhoop; haer Broeder komt als verwinnaer ondertuſſchen in de poort van 't Kaſteel, en eyſcht haer op, doch ſiet hem afgeſlagen, de Valbrug en Toegangen opgehaelt, en toe-geboiwerckt: hy verſoeckt hulp van de Criminele Rechters, die de Provooſt met een gewapende Compagnie Soldaten ſenden, dewelcke de Poort van 't Kaſteel openen met een Petard, en ſoo wordt de droevige *Berinthia* overgelevert in handen van haer Broeder, die met

ſoete

ſoete en ſachte redenen haer tranen ſoeckt op te droogen, maer kan geen trooſt plaets geven. Sy wenſcht dat ſy van Maeght een Man was om haer aen haer Broeder te wreken over de doodt van haer Minnaer. Hy neemt haer met hem in de Koets, en rijt ſoo na Avero, alwaer ſijn Vader en Moeder hem verwelkomen met vreugde, en haer Dochter met ſtuerſheyt en ſmaetredenen, doch ſy ten beſten darſe kan, ſoeckt haer ongeneugt te ſmoren, maer belooft by haer ſelven, dat ſy 't ſal wreecken aen haer Broeder.

Laet ons nu komen tot *Catalina*, en ſien hoe ſy't maeckt in al deſe beroerten. Sy ſiende dat *Antonio*, die ſy lief had, dood was, en dat haer Suſter die ſy hate, weergekomen was, belijdt heymelick haer miſdaet voor haer Suſter, van dat ſy voormaels tot twee verſcheyde reyſen door *Anſilva* had geſocht haer te vergeven, en verſoeckt vergiffenis van haer, beloovende ſy voortaen haer booſheydt ſal veranderen in oprechte genegentheyt, en verſoent alſoo met haer, 't welck *Berinthia* gewillig aenneemt. Doch ſiet hier een vreemt toeval.

Een Suſter van *Anſilva*, genaemt *Iſabella*, ſal trouwen binnen Avero, en noodigt de Juffrouwen *Catalina* en *Berinthia* te bruyloft. *Berinthia* is al te bedroeft en te vol van rouwe om vrolick te zijn, wenſchende liever in haer

haer graf als op yemands Bruylofts te gaen. Sy dan blijft t'huys, maer haer Suster *Catalina* neemt de Karosse, met voornemen om de Bruydt na de Kerck te geleyden: maer siet hier Gods rechtveerdigheyt, hoe die dese Juffer onverwacht overvalt: want als sy nu op wegh was, komt'er terstont als een Eclips over de Son, en de Lucht wordt overtrocken, en een vreesselicke en schrickelicke Donder-kloot, schiet haer door de borst, en legt haer by na doodt neer in de Karos, haer Dienstmaegden en de Koetsier, zijn niet beschadigt, maer staen verbaest en verschrickt over dit toeval, en achten't best wederom te keeren. *Catalina* leyt voor een tijdt sonder spreken, haer Ouders zijn by na doodt van schrick, sy wordt te bedt gebracht, en haer lichaem besien, het welcke aen het boven lijf heel swart was; men sendt om de Doctoren en Chirurgijns, dewelcke haer siende soo geslagen van den Hemel, oordelen al haer kontt vergeefs. Haer krachten en sinnen begeven haer, en sy hebbende het geluck datse dit begon te mercken en voelen, wil haer niet langer laten verleyden door de verlockingen van den Duyvel. Eenige Geestelicke Persoonen komen by haer, om haer ziel te bereyden tegen haer afscheyt, en nu wil sy niet langer veynsen. Soo belijdt sy dan, dat sy tweemael heeft getracht

tracht haer Suster te vermoorden met vergift door haer Dienstmaegt *Anfilva*, en datse daer na aen *Sarmiata* heeft gegeven hondert Ducaten om *Anfilva* om te brengen, 't welck hy gedaen heeft, waer van sy vergiffenis bidt van al de werelt, en besonderlick van Godt. Haer Ouders zijn seer bedroeft over haer doodt, maer noch meer over de manier des selfs; de Oude luyden zijn beschroomt haer Dochters misdaden t'openbaren, doch werden gedwongen sulcks te doen, op dat daer door desen *Sarmiata* na verdienst gestraft mogt worden. Sy verwittigen de Rechters hier van, die datelick ordre geven om hem te vangen. Doctor *Sarmiata*, hoorende van de doodt van *Catalina*, vreest sy hem mocht verklickt hebben, meent te ontvluchten, maer wordt gevat en gevangen geset; wordt verhoort, en ontkent, maer wordt tot de Pijn-banck veroordeelt, alwaer hy't op de eerste pijninge bekent, en wordt gecondemneert gehangen te worden.

Berinthia, Ondertusschen niet konnende vergeten de doodt van haer Minnaer *Antonio*, kan niet rusten voor sy haer gewroocken siet aen haer Broeder *Sebastiano*, haer wraecklust klimt soo hoogh, dat sy resolveert hem te vermoorden. En tot dien eynde, voorsietse haer van een lang en scherp

Mes,

Mes, 't welck sy tien dagen na de doodt van haer Suster *Catalina*, s'morgens tusschen vier en vijf uren verberght in een van haer mouwen, en om haer vilonie te beter te bedecken, soo neemtse haer Luyt in deselve handt, en treet soo in de Kamer van haer Broeder, die wat verre van de hare was, sy vind hem slapende, en sijn Pagie *Philippo* in een lager Kamer onder hem: sy was van voornemen, soo sy hem waeckende vondt, datse dan op haer Luyt soude spelen, en seggen datse quam om hem goeden morgen te wenschen. Maer sijn ongeluck was, dat hy doe juyst sliep. Sy gaet stillekens na hem toe, en leggende haer Luyte sachtjes aen de venster, treckt haer Mes uyt haer mouw, en als een ingevleeschte Duyvel, snijt hem de keel af, op dat hy spreecken noch schreeuwen soude. En met eenen geeft hem seven verscheyde wonden door het lichaem, en soo na aen 't hert als sy konde: waer van hy hem tweemael keerende in sijn bed, noyt meer spartelde of eenighsins beweeghde. Sy neemt haer Luyte en gaet stillekens (na datse dit helsche feyt verricht had) haer verbergen in haer Kamer.

Dese moort wierd soo bedecktelick niet volbragt, of *Philippo* de Pagie hoorde eenige extraordinaire roering en worsteling in sijn Meesters Kamer, loopt daerom uyt sijn bed,

bed, en nemende sijn Mantel om sijn schouders, en Rapier in sijn handt, klimt de trappen op, en als hy boven quam, had *Berinthia* haer soo niet konnen haesten, of hy saghse in haer Kamer gaen, en de deur achter haer toe doen. Hy loopt sijn best na sijn Meesters Kamer, vind de deur open, en sijn Meester soo wreedelick vermoort in sijn bedt, met acht verscheyde wonden. Op dit bloedigh en deerlick gesicht, maeckt hy een bitter en klagelick geschreeuw, waer op het Huysgesin in alarm raeckt, en al't volck van 't huys, komen van alle kanten daer na toe loopen. Ondertusschen heeft *Berinthia* haer boven-rock, die geheel met bloedt besprengt was, uyt gedaen, en haer bebloede Mes daer in gewonden, en tot meerder versekering, onder in haer Tonne-stoel geworpen, en verwacht alsoo de komste van haer Vader en Moeder, die dit siende, is haer droefheyt niet te beschrijven, en *Berinthia* treet oock al huylende in de Kamer, Vader Moeder, Dochter en Knechts, sien vast d'een op d'ander. Sy doorsoecken yder Kamer, yder hoeck en deur van't huys, en vinden niemandt, noch sien nergens een druppe bloedt. Hier op beginnt de Pagie *Philippe* uyt te roepen, dat hy vreest, dat het Juffrouw *Berinthia* is, die haer Broeder sijn Meester vermoort heeft, want hy sagh haer in hae

Ka

Kamer loopen, doe hy de trappen op quam. *Vilarezo* en sijn wijf staen seer ontstelt over dit verhael, maer *Berinthia* is daer over niet eens verslagen noch verschrickt, want sy seyt dat sy oock eenig gerucht gehoort had in haer Broeders Kamer, 't welck maeckte dat sy op stont, en komende aen de trappen, sagse *Philippo* op komen, en zijnde in haer onder kleere wasse van schaemte genootsaeckt in haer Kamer te loopen. Sy gelooven alle dese gesuyckerde woorden, doch willen haer niet onschuldig houden, voor datse haer Kamer, Koffers, en Kisten doorsocht hebben, daerse geen Mes, Dagge, of eenig scherp vinden. So dat haer Vader en Moeder haer vry spreken. Dit so zijnde, moest men het Gerecht kennis geven van dese moort, 't welck sy doen. De Rechters komen daer, besien het doode lighaem, en doen al het huys doorsoeken: maer soo haest als sy de woorden van *Philippo* horen, en het achterdencken op *Berinthia*, so beginnen sy te bedenken hare liefde tot *Antonio*, en hoe hem *Sebastiano* had omgebragt, en derhalvē houden sy 't voor seker dat sy dit stuck heeft uytgevoert, om haer te wreken over de doot van haer Minnaer. De omstandigheden in haer selvē so waerschijnlik zijnde, nemense haer gevangen, niet achtende op 't bidden van haer Ouders en haer. s'Anderen daeghs s'morgens sitten de Rechters, en senden om

Berinthia, dewelcke komt, vergeſelſchap
met haer Ouders, en veele van haer geſlacht
Sy ondervragen haer wederom, en hooren
haer tegen *Philippo*: ſy blijft vaſt by hae
ontkenning, en haer Rechters vinden we
omſtandigheden, maer geen bewijs of ge
tuygenis dat genoeghſaem is, om haer t
overtuygen van deſe miſdaedt. Sy verwij
ſen haer tot de Pijn-banck. Doch een van d
Rechters, dien het ſeer jammerde om hae
afkomſt, jongheyt en ſchoonheyt, verſoch
derhalven, dat haer Kamer eerſt naukeurigh
moght doorſocht worden, eer ſy op de Pijn
banck wierdt geleght. Deſen voorſlagh e
verſoeck, wierdt met toeſtemminge van al
le gehoort en gevolgt. Hy en twee ander
Officiers, vergeſelſchapt met eenige va
haer Vrienden, gaen na het huys van de
ouden *Villarezo*, en in de Kamer van *Beri
thia*: ſy laten geen plaets, Koffers, Kiſt o
Dooſe onbeſocht, ja haer yver en getrou
wigheyt tot de Juſtitie daelt ſoo laegh, dat
ſelf haer Tonne-ſtoel of Kamer-ſtoel be
ſien, den welcken ſy by gebreck van de Sleu
tel, opbreecken, en hier vinden ſe *Berinthia*'
bebloede Rock, en dat helſche Mes daer i
gewonden. Dit toonen ſy haer, op welcker
geſicht, ſonder eenige pyninge, bekent ſ
de moort, en toont met veele tranen be
rouw daer van, en dat de liefde van *Antoni*
hae

haer hier toegebracht had, maer dit alles koſt de Rechters niet bewegen de Juſtitie te verkorten, wordt gecondemneert s'anderendaegs s'morgens op de Mart gehangen te worden. Haer Ouders en Vrienden dit vernemende, gebruycken al haer macht dat deſe Sententie wederroepen moght werden, en verandert in een min ſchandelicke doodt als die van een Strop, alſoo dat ſou ſtrecken tot een eeuwige blame van haer doorluchtigh Huys. En ſy kregen het eyndelick met veel moeyten ſoo verre, (dat alhoewel de Galgh nu al was opgerecht, *Berinthia* tot ſterven bereydt, en het volck al vergadert,) dat het eerſte Vonnis wierdt verandert, en ſy gecondemneert tuſſchen twee Muuren gemetſelt te worden, en daer met weynigh mager Voedſel haer dagen te eyndigen; 't welck wordt uytgevoert. Eyndelick alſoo ſy ongewoon was in ſoo nauwen donckeren plaets opgeſloten te zijn, ſoo overviel haer de Geelſucht en een brandende koortſe, en ſoo eyndighde ſy haer ellendigh en ſondigh leven met groot berouw.

Fidelia en Cæleſtina, Edel-Iuffers.

EEnige Jaren na dat *Duc d'Oſſuna*, van wegen den Koning van Spaengien, was gemaeckt Vice-Roy van het Rijck Napels:

soo woonde, in de Stadt van Otranto in 't Landtschap van Apulia, een out, rijck en kloeck Edelman, van grooten afkomst, genaemt Capiteyn *Benevente*, die by sijn overleden Huysvrouw *Sophia Elionora*, Nichte van den Hertogh van *Piombino*, twee Dochters en een Soon had, hy genaemt *Richard Alcasero*, en sy *Fidelia* en *Cæleſtina*.

Alcasero woonde niet t'huys, maer meestentijdt tot Napels, als een voornaem Edelman in den dienst van den Vice-Roy: maer wat belangt sijn Susters *Fidelia* en *Cœleſtina*, alsoo d'een twintigh en d'ander achtien Jaren hadden, vont de Vader niet geraden haer buytens huys te senden, maer sijn Vaderlicke sorgh over haer te hebben.

Dese Capiteyn *Benevente* was van wegen sijn afkomst, rijckdom en Edelmoedigheyt bemint en ge-eert van alle den Adel van Apulia, en om sijn meenighvuldige dienste beyde te Water en te Lande, gehouden in soo grooten en hoogen achting binnen Otranta, dat sijn Huys was als een Academy en hooge School, daer alle Edele Jongmans soo van de Stadt als van 't Landt daer na toquamen om Paerden te bereyden, na de Ring te loopen, en andere Krijgs-oeffeningen te leeren en te practiseren, waer toe de se oude Capiteyn, soo wel in sijn ouderdom als in sijn Jeugt, seer genegen was: waer doc

niet dan geſchiede, dat de ſchoonheydt van
ijn twee Dochters niet lang ongeſien en
onbegeert konde blijven, want ſy wierden
net 'er tijdt ſoo uyttermaten ſchoon en aen-
genaem van by-weſen, datſe met recht wer-
den gehouden voor een Meeſterſtuck van de
Natuur in ſchoonheyt, en voor het puyckje
niet alleen van Apulien, maer van geheel
Italien. Sy beyde worden ten houwlick ver-
ſocht van vele Baronnen en Cavalliers, ſoo
wel binnen als buytens huys: maer de Ca-
piteyn haer Vader wil geen gehoor geven
noch luyſteren na ymand van allen, noch
niet eens toelaten dat daer van gerept wordt
by hem, als zijnde vry gierigh, en ſiende na
veel goedt; daer en tegen hadden de Doch-
ters liever willen trouwen, als zijnde bejaert
genoegh, als haer jeugdigheyt ſoo te paſſee-
ren ſonder Man. Sy ſien haer Vader is hal-
ſtarrigh en ſtreng in het afſnyden van haer
hope, en tegengaen van haer begeerte om
te trouwen: echter ſy hopen, al is't dat ſy
hem niet konnen verwinnen, en ſoo veel by
hem niet vermogen, dat nochtans haer Broe-
der *Alcaſero* by hem een woordt in't vat ſal
hebben, en hem verſetten. Tot dien eynde,
om des te eerder tot haer ooghmerck te ge-
raken, beraden ſy haer te ſamen, en door
een vertrouwt Vriendt van haer, ſchrijven ſy
hem een Brief: daer in hem laten weten, dat

sy nu geheelick wanhoopten dat haer Vader haer oyt soude willen ten houwelick besteden, hem versoeckende hy voor haer wilde intercederen, met veel meer omstandigheden, om hem tot haer ooghwit te bewegen.

Haer Broeder desen Brief overwegende, vindt dat sijn Susters gelijck hadden; en komt expres daerom tot Otranto, handelt hier over seer ernstelick met sijn Vader, die hem dese antwoordt geeft: Dat hy de Baron van *Carpi* heeft geschickt voor *Fidelia*, en den Ridder *Bartholomeo Monteleon* voor *Cæleſtina*, en dat die binnen vijftien dagen souden komē te Otranto om haer te sien: welcke tyding hem en sijn Susters seer verblyden. Dese twee Edellieden komen binnen den voorgestelden tijdt, maer sy zijn hatelick, en behagen de Dochters gantsch niet. Want de Baron van *Carpi* heeft een kromme rugh, en siet scheel: en *Monteleon* gaet manck met sijn eene been. Nu wilden dese Juffers (die te vooren soo begeerigh waren te trouwen) wel ontslagen zijn van haer Vryers, resolveren datse liever willen Maeghden sterven, dan te sien datse souden Wijven worden van sulcke mismaeckte Mannen. Haer Vader ontfangt *Carpi* en *Monteleon* seer beleeft; en hy seyt tot sijn Dochters rond uyt, dat sy dese sullen trouwen en geen andere. Sy worden

den geperst van haer Vader, en seer moeyelick gevallen van de twee Edellieden hare Vryers, om de sake ten eynde te brengen, en dit contract te bevestigen. Doch *Fidelia* en *Cælestina* toonden duydelick en sonder veynsen, dat sy daer geen smaeck in hadden, en met een valsche schijn van courtosie en beleefdheyt, weygeren sy het aen haer Vader rondt uyt, en aen de Vryers in generale termen. En versoecken haer Broeder, dat hy doch wil seggen aen haer Vader, dat hy haer niet geliefde te forceeren om dese Edellieden te trouwen, alsoo sy hun niet lief souden konnen hebben, veel min gehoorsamen. De Broeder doet sijn best om de Vader te bewegen tot moderatie, maer het kan niet helpen, sy moeten die trouwen en geen andere.

Als sy dan sagen, dat haer Vader gerefolveert was gewelt te doen op hare genegentheden, soo beginnen sy hem te haten, om dat hy haer niet meerder bemint: En nemen een grouwelicke en onnatuurlicke resolutie, dat is, haer Vader te doen vermoorden, alwaer sy beyde in over een komen, en haer soo met een te ontslaen van haer Vryers. De Sententie is gestreecken over den ouden Man, hy moet voort, of sy hebben geen rust: Soo gaen dan dese helsche furien raedt houden, hoe en in wat manier

datſe moghten van haer Vader ontſlagen en hy aen ſijn doodt geraecken. *Fidelia* ſtelde voor verſcheyde ſoorten van moorderyen, maer *Cæleſtina* had geen behagen in eene van die: in eenige vind ſy al te veel gevaer, in andere al te weynigh verſeeckertheydt, en daerom ſoo jong alsſe is, ſy bedenckt een aenſlagh alſoo vreemt als liſtig: ſy onderrecht haer Suſter dat daer niet beter noch veyliger is, om van haer Vader ontſlagen te worden, als den Baron van *Carpi*, en den Ridder *Monteleon* op te rockenen, datſe hem vermoorden. *Fidelia* verwondert haer hier over, en ſeyt dat het onmogelick ſal zijn om hun daer toe te bewegen, alſoo die beyde wel weten en ſien, dat de Capiteyn haer Vader hun beyde ſoo wel vermagh, en ſoo wel beſint heeft, dat, of ſy willen of niet, ſy moeten hun trouwen; dewijl het de Vader dan ſoo begeert, en hun ſijn woordt gegeven heeft, hoe ſullen ſy konnen tegen hem opgeroyt worden? Nochtans ſy verſeeckert haer Suſter dat ſy 't uytvoeren ſal op die manier. *Fidelia* vraeght hoe? *Cæleſtina* antwoort, dat ſy beyde moſten maken een geveynſde en vleyende ſchijn, datſe haer miſnoegen nu hadden verandert, en datſe *Carpi* en *Monteleon* nu beminden, 't gene ſy te vooren niet en konden doen; als ſy hun aldus ſouden verlockt en in de ſtrick gekregen

kregen hebben, en dat de Vryers dan op het Houwelick souden beginnen aen te dringen, dan most haer Suster en sy daer in over een komen, dat elck de sijne soude aensseggen, dat het onmogelick is hun ooghmerck te bereycken, soo lang de Capiteyn haer Vader leeft, want al is't dat hy na alle uytterlicke apparentie eenen schoonen schijn maeckt van hun sijne Dochters te willen geven, dat hy het evenwel niet en meent, ja geen ding minder als dat: want hy haer lieden uytdruckelick last gegeven heeft, hoe het oock soude gaen, dat sy dese Vryers niet souden beminnen, het welcke dan de eenige oorsaeck is, die haer soo lang weerhouden heeft van hare genegentheden t'hunwaerts te betoonen, na dien sy tegen sijn gebodt tot noch toe niet hadden dorven doen. Dit seyde sy sal hun wel genoegh tergen en ophitsen om het stuck te volbrengen: daer by doende: datse door die middel twee vliegen met eenen klap souden slaen, als van haer Vader en van haer twee Vryers, welcke misschien om dat feyt, souden mogen gegrepen en geexecuteert worden, of ten minsten vluchten: en tot onse verseckering en gerustigheydt, seydtse, sullen wy hun beyde hoogh en dier doen sweeren, de sake secreet te houden. Haer Suster *Fidelia* vindt desen aenslagh goet, als zijnde seer subtijl en listigh. By de

eerſte voorvallende gelegentheyt, makenſe dit bekent aen *Carpi* en *Monteleon*, dat 'er geen kans is haer lieden ten houwelick te krijgen, ſoo lang haer lieder Vader leeft, om reden als boven gemelt. Deſe Edellieden laten ſich overwinnen en verleyden door de ſchoonheydt en ſoete woorden van deſe twee miſnoeghde en verraderſche Juffers, beloovende haer binnen korten tijdt te bevryden van den Capiteyn haer Vader. Siet eens wat de ſchoonheyt niet al en vermagh op de herten der Minnaers.

Capiteyn *Benevente*, was dickwils gewoon na het middaghmael te rijden na ſijn Wijngaert, en nu en dan oock na Alpiata, een naburigh Dorp, daer hy ſeer gemeenſame kennis had, met het Wijf van een van ſijn huerlieden, die hy in haer jongheydt had bemint, en niet kan verlaten in haer middelbare ouderdom. *Carpi* en *Monteleon* nemen haer twee Lackeyen, *Lorenſo* en *Anſelmo* met haer, ſoo haeſt als ſy weten dat de Capiteyn na buyten is gereden, zijnde alleenlick vergeſelſchapt met ſijn Dienaer *Fiamento*: Na dat ſy dan haer ſelven hadden vermomt, ſoo verwachtenſe hem op den hoeck van het Boſch, daer hy nootſakelick moſt voorby komen: eyndelick ſy ſien *Benevento* en *Fiamento* aen komen, rijdende met een ſachten tredt, ſy komen als ſooveele Vyanden en

Duy-

Duyvels, alle vier uyt het dichtſte van 't Boſch voortſpringen, en met haer Sweerden en Piſtolen op haer aenvallende, na eenige wederſtant, ſlaenſe beyde doodt ter aerden, en nemen doen die twee doode lichamen, en dragenſe tot aen den naeſten heuvel, en werpenſe neder in een diepe kuyl, vol van dichte heggen, doornen en ſtruwellen, alwaer, ſoo ſy dachten, geen ſterflick ooge deſelve oyt meer ſoude ſien, en daer mede gaenſe haer beraden over haer vlucht. *Carpi* is van ſints te poſt na Napels te rijden, en voor een tijdt hem daer te verſchuylen onder de meenigte van den Edeldom. *Monteleon* is geſint hem te haeſten na Brunduſium, met dat ooghmerck, dat, indien deſe moorden wierden geopenbaert, en hy ſelf ontdeckt en aengeklaeght, hy dan hem ſelven aldaer ſoude t'Scheep begeven, of na Venetien of na Malta. Wy ſullen *Carpi* met ſijn Lackey te poſt laten rijden na Napels, om eerſt te ſien hoe het met *Monteleon* afloopt. Hy is voorſien met twee ſchoone Spaenſche Paerden, een voor hem ſelven, en het ander voor ſijn Lackey, en hebbende oorlof genomen van *Carpi*, neemt hy dadelick de reys aen na Brunduſium: maer hy had noch geen twaelf mijlen gereden of ſijn Paert valt onder hem doodt, dat hem al wat verbaeſt maeckt: hy is dan genootſaeckt op ſijn Lackeys Peert te

rijden, en laten hem te voet volgen. Hy rijdt door naeuwe paadjes en bywegen, maer ten leſten na by Blanquetelle, ontmoet hy een ſnelloopende Water-beeck, daer men te peerdt wel over konde, maer niet te voet: Soo dat *Monteleon* hier genoorſaeckt was ſijn Lackey achter hem op het Peert te nemen, gelijck hy doet: maer zijnde midden in het waterken, ſtruyckelt het Peert, en valt met hun beyde onder, 't welck ſoo ſchielick toeging, dat *Monteleon* geen tijt had ſijn Lackey af te ſtooten, ſoo datſe beyde verdrencken, en hebben noch tijdt noch kracht om haer adem te halen, of een woordt te ſpreecken.

Ondertuſſchen Capiteyn *Benevente* en ſijn Dienaer *Fiamento* niet te voorſchijn komende, noch eenige tijding van haer; ſoo was ſijn huys quanſuys vol rouw, en inder daet ſijn Dienſtboden en ſijn Vrienden waren alle ſeer bedroeft: Sijn twee vervloeckte Dochters, ſchijnen hier over geheel in tranen te verſmeltē. Sy ſenden over al door't gantſche Landt daer ontrent, om tijding te krijgen van haer Vader, en ſchrijven op het ſpoedigſte met de poſt na Napels aen haer Broeder *Alcaſero*, welcke hier over verſchrickt zijnde, met alle haeſt overkomt: Hy en ſijn twee Suſters klagen over het afzijn van hun Vader, en als ſy nu ſien dat vijf dagen verloopen zijn, en geen tijding van hem komt,

ſoo

soo beginnense te vreesen, dat hy van kant geholpen en vermoort is, en om dat *Fiamento* alleen met hem was gegaen, soo houdense hem verdacht van het feyt, 't welck sy te eerder gelooven, dewijl hy schijnt gevlucht te zijn, alsoo hy niet weder komt.

Alhoewel nu *Alcasero* sijn Soon, alle mogelicke vlijt aenwende om sijn Vader te vinden, soo was alles te vergeefs, doch dewijl hem de aerde geen tijding daer van geven kan, soo sal 't den Hemel doen, en hem niet alleen tijding, maer het gesicht self daer van vergunnen. Want als eenige Edellieden van sijn geslacht en Vrienden op de Jacht waren gegaen, na een Hert na by Alpiata, het selve vervolgende te Peerde, vijf of ses uren lang, soo dat het ten lesten vermoeyt zijnde sijn toevlucht nam door de heggen en doornen, in deselve laeghte daer de doode lichamen van *Benevente* en sijn Dienaer *Fiamento* in geworpen lagen, soo klommen de geseyde Jagers van haer Peerden, en met haer uytgetogen Sweerden, treden in de kuyl of laeghte, vonden het Hert datse sochten, en dooden het, maer vonden oock dat sy niet sochten, want werpende hare oogen ter zijden hier en daer, soo siense daer twee doode Menschen, d'een dicht by d'ander, welckers beenen, handen en aengesichten de Krayen jammerlick geschendt en verscheurt had-

hadden; Sy sien aen de Kleederen, dat het is *Benevento* en sijn Dienaer; Hier over zijnse seer ontstelt en verschrickt: een van haer lieden rijdt te rugge na Otranto, om de Soon *Alcasero* hier van kennis te geven: die smeltende in tranen, gaet met hem na de plaets toe, na by Alpiata, daer hy tot sijn onuytsprekelicke droefheyt, de doode lichamen van sijn Vader en *Fiamento* siet liggen, die hy in tegenwoordigheyt van alle de Jagers doet besoecken, en bevint dat sijn Vader met een Pistool-kogel is geschooten door sijn hooft op twee plaetsen, en door het lijf gesteecken met een Rapier op drie plaetsen; en dat *Fiamento* vijf diepe wonden heeft van een Rapier, en een schoot door sijn hooft. Nu siense wel dat *Fiamento* op sijn Meester niet heeft toegeleght, en dat sy geen van beyde eenigh Pistool by haer hebben: en soo sy moghten dencken dat het door Dieven en Roovers was geschiet om den Buyt, soo wierdt haer dat bedencken dadelick benomen, om datse vinden de kostelicke Ringen aen des Capiteyns vingers, en een goede somme gelts in sijn sack. *Alcasero* ondertusschen doet de doode lichamen beyde in een Koets leggen, en keert soo weder na Otranto, alwaer hyse dien nacht noch liet begraven. En al sijn toelegh is nu, de Moorders van sijn Vader t'ontdecken:

s'Mor-

'Morgens na de begravenis, worden sy alle drie bericht, dat *Monteleon* en sijn Lackey zijn verdroncken, alsse de Rivier Blanquetelle passeerden: waer over *Alcasero* sich seer verwondert, en sijn twee Susters haer verblijden, besonder *Cæleſtina*. *Alcasero* en doet niet anders als murmureren en malen op sijn Vaders moort en Moordenaers: want hy vind dat heel vreemt, dat de Baron van *Carpi* niet eens komt om den Rouw te beklagen over sijn Vaders doodt, en sijn vryagie en versoeck by sijn Suster *Fidelia* te achtervolgen; neemt dit niet alleen qua lick, maer begint daer over quaedt vermoeden te krijgen.

Een Maent of twee verstreken zijnde, en *Carpi* hoorende geen achterdocht of praet van hem, meent nu dat hy klaer is, en hy *Fidelia* haest sal trouwen: op die ydele inbeelding, neemt hy een nieuwe Lackey, steeckt hem braef in den dosch, en geeft hem een heel ander Levry, en sent hem heymelick na Otranto, met een brief aen *Fidelia*, daer in hy schrijft, dat 'er eenige redenen waren, die hem daer ophielden en verhinderden te Otranto te komen, om de rouw te beklagen over haer Vader; wat dit voor redenen waren, schreef hy, konde sich niemandt beter inbeelden als sy selve: doch als haer rouw wat overgegaen soude zijn, dan

dan wilde hy by haer komen. En voorts volghde eenige Complimenten en Minneryen, &c.

De Lackey komt binnen Otranto, en vint *Fidelia*, aen welcke hy seer heymelick en sorghvuldelick sijn Meesters brief overlevert, en ootmoedelick antwoort versoeckt: Sy ontfangt de brief, en belooftse te beantwoorden. Als nu de Lackey van de Baron van *Carpi* twee dagen had vertoeft om antwoort te hebben, soo acht hy het sijn schuldige plicht te zijn, *Fidelia* te versoecken, dat sy hem geliefde voort te helpen, 't welck sy hem belooft in die nacht te sullen doen. Sy gaet dan in een melancolijck en droevigh humeur den brief van *Carpi* opbreken, en doorleestse: dewelcke de gedachtenis van haer Vaders doodt by haer vernieuwde dat haer nu hertelick leet was; waer op sy in soo een vreemde beweginge viel, dat se dacht den brief in 't vyer te werpen en haer selven daer by, maer die wanhoop overgaende, roept sy om pen en inckt, en schrijft hem tot antwoort; Dat haer Vaders doodt haer heel en al verandert heeft, want sy nu t'eenemael genegen is tot treuren en niet tot trouwen, soo dat hy de moeyte wel kost sparen om tot Otranto te komen, want den besten troost die sy kan ontfangen, is dat het voor haer onmogelick is

eenige

enige troost te ontfangen, &c. En sy beuyt den brief met dese woorden, *Leest ghy by soo geluckigh, als ick vreese, dat ick eltendigh derven sal.*

Fidelia desen brief wegh gesonden hebbende, vervalt t'eenemael in een gevaerlicken wanhoop, sy kan niet alleen zijn of peelt haer voort in dat haer Vaders Geest voor haer verschijnt, en haer over al volght. Haer Broeder en Vrienden doen hun uytterste best om haer te troosten, maer te vergeefs, haer slaep is maer een gebroken sluymeringe, vol schrickelicke droomen, die haer terstont doen ontwaken en opvliegen met groote schrick, en altijdt schijnt het dat haer Vader tot haer spreeckt, en haer volgt: in een woordt, sy is moede beyde van de werelt en van haer selven: ja haer wanhoope, of liever de Duyvel, heeft haer gebragt tot dese uytterste ellende, dat sy bereydt is de handt te kussen die haer soude willen dooden. Haer Suster *Cæleſtina* komt by haer, om te bewegen tot beter gedachten, en met haer te handelen over de staet daerse nu in was. *Fidelia* siet haer aen met haet en verfoeyinge, en wanneer *Cæleſtina* begint te spreecken, valt sy terstont in haer woorden, en snijt dadelick hare redenen af met dese droevige klachten: *Ach Suſter, och of wy geſlapen hadden, wanneer wy complotteerden over onſe*

onse Vaders doodt, want soeckende sijn verderf, sullen voor seecker het onse vinden: voorsiet u selven en besorght uwe verseeckeringe, want iek ben buyten hope van de mijne: en daer mede wegh, packt u wegh uyt mijn gesicht.

Dese arme, of liever deerlicke Juffer, alsoo sy overal waerse ging, haer vermoorde Vader voor haer oogen had, die haer sonder ophouden vervolghde als een Geest, soo wierd sy krachtelick aengelockt en getemteert door ingeven van den Duyvel, datse het zy op wat manier het soude mogen wesen, haer selven soude ombrengen, om alsoo een eynde van haer quellinge te maecken. Hier op versiet sy haer van vergif, neemt dat in, maer het en werckt soo niet gelijck sy verwacht hadde, soo denckt sy dat een kleyn Penne-mes, dat sy had, soude konnen het werck doen, dat het vergif niet doen konde: Sy soeckt dat, en wordt indachtigh dat het by het paer Messen in de sack van haer beste Rock steeckt, sy vlieght na haer Kleer-kist, tast in haer sack, maer vindt haer Messen niet, doch in plaets van die, vindse haer Napelse Sijde Gordel, en acht het alsoo goet haer keel toe te binden als af te snyden. Sy loopt haestelick na haer Kamer, grendelt de deure, en maeckt de Gordel vast aen de stijl van haer bed, en verhangt daer haer selven: en het is geloofweerdelick verhaelt van eer-

licke

cke lieden, die het wel wiſten, dat het op ien ſelven oogenblick, ontrent een uure ng, ſoo vreeſſelick donderde en blixemde, ls of de werelt ſoude vergaen, ſoo dat niet lleen de Kamer, maer het geheele Huys aer van ſchudde en beefde. Als nu de Don- er over, en de Lucht opgeklaert was, wiert ie Tafel gedeckt om het middaghmael te eten; *Alcaſero* en *Cæleſtina* zijnde gereet om en te ſitten, roepen om haer Suſter *Fidelia*, naer ſy is niet te vinden. Daer gaet 'er een a haer Kamer toe, en komt wederom ſeg- gen, dat 'er de ſleutel uyt is, en de deure ge- grendelt van binnen, en hoe men roept, dat y geen antwoort geeft. Sy beyde vliegen a de Kamer, roepen en kloppen, maer daer uam geen antwoort. *Alcaſero* beveelt ſijn Dienaers de deur open te breken, 'twelck ſy erſtont doen, en daer ſiet hy ſijn Suſter *Fi- delia* aen haer bedſtede hangen zijnde doot. Sy ſchreeuwen van verbaeſtheyt, treckenſe nder haeſt af, vindenſe aedemloos maer noch niet kout. Sy ſien met groote verwon- dering en ſchrick haer aenſicht en haer ge- neele lichaem, dat te vooren ſoo wit was als neeuw, nu ſoo ſwart als een houts-kool, en net ſtinckt als een vuyle verrotte kreng, dat nen daer by niet dueren kan.

Alcaſero gaet met groote droefheydt en nertſeer ſijn Suſter te raerden helpen; en ſoo haeſt

haeft en is dit niet beſchickt, ſijn andere Suſter *Cœleſtina*, hoewel hy weent over haer Suſters doodt, is evenwel ſeer verblijt, dat ſy niet geklapt heeft voor haer doot, van de moort van haer Vader.

Den Baron van *Carpi*, ondertuſſchen den brief van *Fidelia* ontfangende, is ſeer verwondert en bedroeft over den inhoud van dien; Doch reſolveert noch eens te ſchrijven aen haer, om haer te bewegen tot ſijn liefde, en haer te trooſten in haer wanhoop, &c. Deſen brief ſend hy na Otranto door ſijn Lackey *Fieſco*; hy komt dan te Otranto, en verſchijnt ten huyſe van Capiteyn *Benevente*: hy gaet vaſt trantelen heen en weer, om te ſien of hy Juffrouw *Fidelia* nergens konde vernemen, maer al ſijn neerſtigheyt was vergeefs, hy had haer in d'andere werelt moeten ſoecken. Als hy nu ging wandelen in den tweeden Hof, ſoo gebeurd 't, dat *Alcaſero*, zijnde ſeer eenſaem en peynſigh, lagh aen een venſter, leenende met ſijn hooft op ſijn handt, ſeer diepelick en ernſtelick overdenckende, wat twee droevige ongelucken ſijn Huys waren overgekomen; ſoo wordt hy by geval deſen Lackey *Fieſco* gewaer: op welckers geſicht ſijn hert hem begint te ſlaen, en ſijn bloedt vlieght ſeer ſchielick op in ſijn aenſicht, waer op hy terſtont een van ſijn Dienaers genaemt *Plantinus*, naer beneden

den sent, om te onderſoecken wiens Lackey het was, en wat ſijn boodſchap was. *Plantinus* gaet, en ondervraeght hem, maer hy houd hem ſoo binnen, dat hy 'er gantſch niet kan uythalen. *Plantinus* noodight hem in te komen ende den Wijn eens te proeven, 't welck hy doet: *Plantinus* die ſneedigh op paſte, en hem geern aen 't klappen had gekregen, ſiende dat hy niet konde opdoen, maeckt een ſchielicke boodſchap, laet hem met beleeftheyt in de Kelder ſtaen, biddende dat hy een oogenblick wilde vertoeven, en loopt na boven by ſijn Meeſter, en geeft hem kennis van de antwoorden die hy op ſijn vragen had bekomen, daer by doende, dat hy hem ontrent vijftien dagen geleden, hier oock geſien had. *Alcaſero* beveelt dat men deſe Lackey by hem ſal brengen, hy ondervraeght hem ſelf, maer hy wil ſich niet bloot geven, men kan 'er niet een woort uyt krijgen. Hy dreyght hem te doen geeſſelen, en gevangen te ſetten, maer kan niet winnen. *Alcaſero* is gram over ſijn ſtilſwijgentheyt en getrouwigheyt, evenwel prijſt hy hem, en bekent dat 'et vroom gedaen is. Maer na dat hy hem een tijdt lang wel bedacht had, verſint hy een andere vondt, en wendt het over een anderen boegh: hy weet dat ſchoone woorden meer kracht hebben als ſcherpe dreygingen: hy bid den

Jong-

Jongman vriendelick, dat hy gelieve 's middaghs te blijven eeten by sijn Knechts, en beveelt *Plantino* dat hy hem na den eeten by hem sal brengen in den Thuyn, 't welck hy doet. *Alcasero* neemt hem ter zijden alleen, en seyt hem, dat ontrent vijftien dagen geleden hy hem daer oock had gesien: *Fiesco* beantwoort dit met stilswijgen: Doch *Alcasero* merckte groote onsteltenis in sijn hert, en verbysterıng in sijn gesicht, en spraeck: hy denckt by hem selven, dese Jongman soude lichtelijck yet konnen openbaren, dat hy wel diende te weten, en daerom meent hy hem te vangen met een gouden houck: hy haelt twintig ducaten voor den dag, en leytse voor hem neer, en seyt dat hy die mag opnemen, soo hy hem selven en sijn boodtschap wil ontdecken.

Het gesicht van dit gout maeckte *Fiesco* soo verblint, dat hy aenneemt alles te ontdecken. Hy neemt dan het gelt op, en seydt dat hy is de Lackey van den Baron van *Carpi*, die hem van Napels derwaerts had gesonden met een brief aen *Fidelia*. *Alcasero* wort bleeck hier op, en is seer nieusgierigh om den brief te sien. *Fiesco* levertse hem in handen, hy treet ter zijden af en leestse. Hy treckt sijn hoedt stijf in sijn voorhooft, en gaende soo drie of vier stappen voort, leestse wederom over. Hy is verslagen soo veel te ver-

erſtaen als hy daer nu ſiet, en het ſpijt hem evenwel dat hy niet ſoo veel vindt, als hy wel begeerde te weten. Hy wordt nu verſterckt in ſijn voorgaende vermoeden, dat hy van *Carpi* hadde, en gelooft nu dat hy een voornaem autheur is van ſijn Vaders doodt: Maer hy houd het voor wijſheydt, met ſtilſwijgentheydt gebruyckt in't ontdecken van een miſdaedt van dien aert. En roept daerom *Fieſco* by hem, belaſt hem dien nacht te vertoeven, en 's morgens eer hy vertreckt, hem eerſt te komen aenſpreken, 't welck hy belooft te ſullen doen.

Alcaſero heeft het hooft vol muyſeneſten, hy gaet uyt den Tuyn na ſijn Cabinet, en heeft daer al wederom deſen brief van *Carpi*: hy vindſe vol ſuſpitie en twijffelachtigheden, en merckt datſe ſlaet op een voorgaende brief, ja daer is een verborgentheyt in, die hy openen en uytvinden moet, eer hy kan voldaen zijn: want al ſagh *Carpi* ſcheel, *Alcaſero* vreeſt dat hy maer al te recht op ſijn Vader geſien en getroffen heeft. Hy loopt na *Fidelia's* Cabinet, Koffer, en Kiſtjen, en vindt daer den voorgaenden brief van *Carpi* aen haer, en de copye van haren brief aen hem: en het doorleeſen van deſe twee brieven, is ſoo verre van ſijn achterdencken te verminderen, dat het deſelve doet vermeerderen. Want nu gelooft hy waerlick, dat

Carpi

Carpi en *Fidelia* een groote handt hebben in de moort van sijn Vader. 's Morgens met den dagh roept hy *Fiesco*, aen wien hy dit afscheyt gaf: *Segh den Baron uwen Meester, dat mijn Suster* Fidelia *is in een andere wereld, en niet in dese: en dat ick gereetvoeert ben hem in korte te komen sien tot* Napels, *en dat ick ondertusschen sijn brief sal bewaren.*

Fiesco vertreckt daer mede, maer alsoo hy sijn Meester verraden had, dorst hy niet weder by hem komen, maer toonden hem sijn hielen. *Carpi* is verwondert dat sijn Lackey so lang uyt blijft: onderwijlen komt *Alcasero* tot Napels, maer weet noch niet, of hy *Carpi* wil aenklagen voor het Gerecht, of met hem treden in gevecht: eyndelick resolveert hy beyde te doen: en soo de Wet geen recht wil doen, dat het dan sijn Sweert sal doen. Hy gaet na de Criminele Rechters, en met een seer beweeght en bedroeft hert, beschuldight hy den Baron van *Carpi* over de moort van den Capiteyn *Benevente* sijn Vader: en tot bewijs daer van brengt hy te voorschijn sijn twee brieven, geschreven aen sijn Suster *Fidelia*, en de copye van haren brief aen hem. Waer op de Rechters last geven *Carpi* te vatten, en gevangen te setten, het welck terstont gedaen wordt.

Alcasero houd aen tijdigh en ontijdigh by de Rechters, dat se haer doch souden haesten

om

om *Carpi* voor het Gerecht te ſtellen: maer ſy, gelijck hun betaemde, gaen zedighlijck en ſtatelick te werck: Sy overwegen de drie brieven, beraden hun daer over, en vinden waerſchijnlicke woorden genoegh, daer uyt men yet konde giſſen om hem te beſchuldigen, maer geen vaſte proeven om hem te veroordeelen, doch reſolveeren hem echter te pijnigen, om te ſien of ſy meer licht konnen trecken van ſijn tong als van ſijn pen. Maer hy verdraeght deſe pijningen en tormenten met een wonderlicke ſtantvaſtigheyt, en blijft ſteeds by het ontkennen. Het Hof by Sententie uytgeſproken in opene vyerſchaer, ſpreeckt *Carpi* vry van deſe moort: waer over *Alcaſero* ſeer qualick te vreden is en grootelicks murmureert; En blijft volſtandigh in ſijn concept, dat hy de moordenaer van ſijn Vader is, reſolveert derhalven met hem daer over te vechten. Hy laet ontrent den tijdt van ſes weecken voorby gaen, tot dat *Carpi's* gereckte leden wat verſterckt waren, en doe reſolveerde hy hem de uytdaging te ſenden, gelijck hy doet door *Plantinus*, die hy tot ſijn Seconde had gekoren. *Carpi* neemt het gevecht aen, doch excuſeert hem van met een Seconde te vechten, alſoo hy die tijdt onvoorſien was van een ſulcken vriendt, en oock hem ſelven maer wagen wilde, en niet ſijn

vriendt, alsoo die dit niet aenging.

De tijdt gekomen zijnde van haer besprecк, ontmoeten dese twee Edellieden malkander op de gestelde plaets *Carpi* vech met ontroering en hevigheyt. *Alcasero* me oordeel en voorsichtigheyt. *Carpi* siet hee root en vierigh van toorn, en *Alcasero* bleeck en droevigh, niet uyt vreese voor sijn saecke maer om de gedachtenis van sijn rouw e droefheydt over sijn ongeluckige Vader e Suster. Eyndelick *Carpi* had dien dagh ver re de beste kans, want hy wordt alleenlicl gequetst in sijn rechter-handt, en geschratt over beyde sijn lippen. Belangende *Alcaser* die had vijf verscheyde wonden, waer van d eene, alsoose door het lichaem ging, ded *Carpi* gelooven datse doodtlick was, en da te meer, dewijl hy daer mede sprakeloo ter aerden viel: Soo dat hy hem liet legge wentelen in sijn bloedt, en vertrock met da vast vertrouwen, dat hy na by sijn doot was en haest den lesten snack soude geven. Mae de Wondt-heeler van *Carpi*, loopt over d naeste hegge, en komt hem te hulpe. H doet hem leunen tegen een heuvel, verbind sijn wonden, en windt hem in sijn Mantel, e loopt na een Letier of Draegh-stoel, die h daer dichte by sagh aen komen, en badt d Juffrouw die daer in sat, datse geliefde Do *Alcasero* daer in te nemen, die seer gevaerlic

ge

gewont was: en dit dede deſe Chirurgijn van *Carpi*, om dat *Alcaſero's* Chirurgijn daer niet en was, dewelcke door eenigh ongeluck, of uyt vergetelheyt, niet was gekomen op de geſtelde ure en plaets volgens ſijn belofte. Het was Juffrouw *Margarita Eſperia*, dewelcke uyt haren Edelen aert, yver en barmhertigheydt tot *Alcaſero*, terſtont uyt haer Draegh-zetel ſtapte, en belaſte haer Dienaers hem ſachtelick daer in te leggen, en tot aen ſijn Logement te geleyden, en ſy ſelf wilde daer ſoo lang in 't velt vertoeven, tot dat de Knechten haer de Draegh-zetel wederom braghten.

Soo haeſt als *Alcaſero's* wonden geneſen zijn, en hy nu wederom geſont geworden s, verlaet hy Napels, en keert na Otranto, alwaer ſijn Suſter *Cæleſtina* alſoo ſeer zitterde en beefde over de gevangenis van de Baron van *Carpi*, als ſy nu verblijdt is over ſijn vryheyt, beſonder dewijl ſy verſekert is, dat hy haer geenſins heeft beſchuldight.

Cæleſtina dan alle droefheydt ter zijden ſtellende, wierdt binnen ſes Maenden getrouwt met Signioor *Alonſo Ludovico*, dien ſy altijdt van haer kindtſheyt aen, had lief gehadt, met welcken ſy leeft in groot vermaeck, pracht, en ſtaet; en niet min doet bock haer Broeder *Alcaſero*, dewelcke, om de courtoſye en beleefde gedienſtigheyt, die

hem Donna *Marguerita Esperia* toonde, doe hy soo gevaerlick gequetst was, tot vergeldinge daer van, trouwde de schoone *Beatina* haer eenige Dochter. Nu schijnt het dat de moort van den Capiteyn *Benevente* noyt sal ontdeckt worden, alsoo de moorders over al triumpheren; maer siet hier een toeval die haer sal ontdecken, en tot schande brengen.

Lorenso den Lackey van den Baron van *Carpi*, die Godloose en bloedtdorstige, dewelcke als boven geseyt is, sijn Meester heeft geholpen den Capiteyn *Benevento* en *Fiamento* vermoorden; wierdt soo ongebonden van leven, dat hy verquiste en doorbraght al wat hy konde krijgen, en daer en boven noch groote schulden maeckte, niet alleen by al sijn Vrienden, maer oock by al de gene die hy wist dat hem yets wilde vertrouwen soo dat hy eyndelick vervalt in de uytterste armoede. En gelijck armoede list soeckt zijnde op seeckeren dagh gesonden van den Baron sijn Meester na het Raedthuys, met een brief aen sijn Raedts-man, sneedt dae in 't gedrang van het volck een Beurse van de zijde van een Juffrouw, waer in was de somme van ontrent vijf en twintigh Ducatons in Gout, waer op hy terstont op de daet wiert gegrepen, vast gehouden, en gevangen geset: 's anderendaeghs 's morgens wiert terstont sijn proces gemaeckt, hy

schul-

schuldigh bevonden, en verweſen om gehangen te worden. Twee Monicken worden by hem in de gevangenis geſonden, om met hem te handelen, en ſijn ziel te bereyden tot haer affcheyt uyt de werelt, en vertreck na den Hemel. Hy ſiet de leelickheyt van ſijn voorgaende leven, en heeft 'er berouw van. De Baron van *Carpi* ſijn Meeſter, verſtont niet ſoo haeſt deſe tijdinge, of hy ziddert en beeft, vreeſende dat deſe ſijn Lackey de moort van de Capiteyn en ſijn Dienaer ſoude uytbrengen. Waer op hy terſtont reſolveert te vluchten; maer wederom bedenckende, dat, indien ſijn Lackey hem niet beſchuldighde, ſijn vluchten ſelfs ſoude een bewijs zijn, dat hy ſchuldigh was, ſoo bleef hy in de Stadt, en ſoo hy meende, was dit verre het beſte. Hy gaet na de gevangenis, en ſpreeckt met ſijn Lackey, hem vermanende getrouw te blijven in de ſaecke daer hy van bewuſt was, beloovende dat hy tot vergelinge van dien, ſijn Moeder en Broeders ſal verrijcken. *Lorenſo* ſeyt hem, dat hy niet beneeft te vreeſen, want gelijck hy geweeſt had in ſijn leven, ſoo ſal hy oock blijven in ſijn ſterven ſijn getrouwe Dienaer. *Carpi* flateert hem ſelven met de getrouwigheyt van ſijn Lackey, reſolveert in de Stadt te blyven. Als het nu met *Lorenſo* op de knypert aenquam, en hy de Galg-ladder opklom, begint

hy hem heel anders te bedencken, hy wil nu sijn ziel niet langer belasten met dese leelicke en vervloeckte sonde van moort, ontdeckt al den handel, met de particulariteyten daer by, 't welck hy op sijn doot neemt, en verklaert dat het waerachtigh is; en daer op eenige woorden van berouw gebruykende, wierd hy opgeknoopt.

Soo ras is *Lorenso* niet afgestooten, of de Rechters Crimineel, verwittight zijnde van de woorden die hy even voor sijn doodt gesproocken hadde, gebieden het Logement van den Baron van *Carpi* te omcingelen, alwaer hy gevonden wordt in sijn Kamer, gegrepen en gevangen geset. Hy wordt wederom op de Pynbanck geset, en dese tweede mael is sijn couragie soo groot niet als de eerste, hy bekent nu rondelick dat hy die leelicke moort begaen heeft: en dat *Lorenso* de waerheydt heeft gesproocken, en hem te recht beschuldight. Soo wierdt hy dan veroordeelt, eerst dat hem sijn rechter handt soude worden afgehackt, en dan sijn hooft, niet tegenstaende dat vele van sijne groote Vrienden versochten aen den Vice-Roy om sijn Pardon.

's Nachts te vooren eer hy 's morgens soude sterven, wierdt eene van sijn Rechters aen hem in de gevangenis gesonden, om hem te bewegen, dat hy al sijn complicen en mede-

mede-plichtige soude openbaren, namelick, alle die behalven *Monteleon* en sijn Lackey *Anselmo*, hier toe geholpen hadden. Insgelijcks waren daer eenige Godts-geleerde tegenwoordigh, die met veele religieuse vermaningen hem daer toe sochten te brengen, 't welck sy oock eyndelick deden, want hy verklaert dat *Cæleſtina* en haer overleden Suster *Fidelia*, hem en *Monteleon* daer toe beweeght hadden, om haer Vader en sijn Dienaer *Fiamento* te vermoorden, en indien het niet had geweest om hare aenlockingen en versoeck, dat sy het noyt souden gedacht hebben te beginnen. En hem voorts gereet makende tot sterven, verloor hy sijn hooft, in 't gesicht van veel duysent menschen.

Soo haest als dit Treurspel is ge-eyndight binnen Napels, senden de Rechters een Post na Otranto, om *Cæleſtina* te vangen, die in 't afwesen van haren Man, meesten tijdt daer woonde. Sy was op die tijdt in een Edelmans Huys, op de Bruyloft van sijn Dochter, alwaer sy wordt gegrepen, gevangen, en beschuldight, dat sy was den Autheur en oorsaeck van haer Vaders doodt. Al haer tranen, bidden en smeecken kan haer niet helpen. Sy was eerst van voornemen alles te ontkennen, maer verstaende dat de Baron van *Carpi* om het selve feyt binnen Napels was geexecuteert, en sijn Lackey de

moort had uytgebracht; soo bekent sy het rondelick, met veele en overvloedige tranen, en beveftight al wat *Carpi* getuygt had. Waer over dan tot straffe van dese hare onmenschelicke Vader-moort, sy verwesen wierdt, onthoost te worden, en verbrandt, en de assche in de lucht geworpen. 's Morgens daer aen, als sy wierdt ter executie gebragt, en het Schavot opklom, was sy seer oormoedigh, droevigh, en rouwigh, en versocht met een vloet van tranen, dat haer Broeder en al haer Maeghschap haer wilde vergeven, datse oorsaeck, raet, en consent gegeven had tot haer Vaders doodt, en in 't gemeen versochtse, dat al de werelt voor haer wilde bidden, en maeckt haer soo gereet om te sterven, groot berouw toonende. Sy wordt onthoost, verbrandt, en de assche in de lucht geworpen, volgens de Sententie.

Iaquinta, Baptistina, en Amarantha, Edel-luffers, met haer Dienstmaegt Pieria.

IN Florencen, woonde een oudt, deughdelick, en Edelmoedigh Cavallier, genaemt Signoor *Leonardo Streni*, afkomstigh van een Edel Geslacht, na by de Stadt van Pistoya, daer hem sijn Voor-ouders veel schoone Heerlickheden, en een seer rijck Erf-goet hadden nagelaten; 't welck hy, door

door sijn spaersaemheydt, deught en wijsheydt, soo wel regeerde, dat hy in de tijdt van twintigh Jaren seer rijck wierdt; doch omtrent die tijdt quam sijn Huysvrouw *Alcidina* te sterven, 't welck hem groote droefheydt aenbracht, hebbende tot sijn troost drie Dochters van haer overgehouden, genaemt *Iaquinta*, *Baptistina*, en *Amarantha*.

De twee jongste, zijn wonderlick schoon, van redelicke lengte, tenger, en aengenaem: *Iaquinta*, de oudtste, is bruyn van couleur, kort, en krom van rugge, maer sy heeft die gauwigheydt, dat haer Kleermakers konst, haer dient om de gebreken van haer natuur te bedecken, en sy self, heeft de konst dat sy een frissche verwe op haer aensicht kan setten; Sy is hovaerdigh en groots, *Baptistina* oploopende, stuers, en wraeckgierigh, doch *Amarantha* voor de oogen van de wereldt aengenaem en beleeft.

Streni siende hem Weduwnaer, en van Godt niet begunstight met een Soon, maer alle drie zijn Dochters houwbaer, soo acht hy het, als een voorsichtigh Vader, gantsch oorbaer sijn Hofstede van Cardura by Pistoya, te verlaten, en hem te begeven met 'er woon binnen Florencen, 't welck sijn Dochters oock seer wel behaeghde. *Streni* dan komt met sijn drie Dochters te Floren-

cen, en woont dicht by het Klooster van de Dominicaner Monicken, alwaer hy om sijn rijckdom, afkomst en ommegang, van de edelste van de Stadt besocht wort. *Baptistina* en *Amarantha* worden seer bemint, en by vele ten houwelick versocht, doch haer Vader is gesint haer oudtste Suster *Iaquinta* eerst uyt te hylicken, derhalven wanneer eenige Edellieden en Vryers t'sijnen huyse komen, magh sy alleen gesien en gesproken worden, maer *Baptistina* en *Amarantha* worden heymelick bewaert, en in een Kamer opgesloten. Sy zijn daer over seer moeyelick, maer konnen haer Vaders resolutie niet veranderen, want sijn wil is haer wet.

Iaquinta dan, gewapent met haer Vaders gunst en gesagh, wordt uyttermaten heersich en groots. De schoonheyt van haer twee Susters is voor haer een groot hertseer. Sy siet wel dat veele Edelingen om haer Susters komen, maer merckt met droefheydt dat 'er niemant om haer komt. Haer graegheyt tot trouwen is soo onmanierlick en ongebonden, dat sy gereet is, wie het oock zy tot haer Man aen te nemen, die haer tot sijn Wijf slechts begeerde. En om te eerder daer aen te komen, weet sy haer Vader looslick te bewegen, dat gelijck haer Jaren meerder zijn, als haer Susters, dat oock alsoo haer cieraet magh uytsteken boven dat van

haer

haer Susters, 't welck hy haer onbedachtelick vergunt, en nu beeldtse haer in datse al veel gevordert is. Dit spijt haer Susters ongemeen, en worden schier rasende, dat haer oudtste Suster soo opsteeckt in pronckerye, niet alleen boven haer, maer oock verre boven haer eygen staet.

Vele van de beste en Edelste Jongmans van Florencen, beminnen *Baptistma* en *Amarantha*, maer niet *Iaquinta*, of soo haer aenspreken, het is op hope datse het gesicht en gesel schap van haer Susters daer door mochten bekomen. *Iaquinta* merckt dat het al om haer Susters te doen is, en niet om haer, weet haer vader listelick te bepraten en bewegen, dat hy haer twee Susters soude na sijn Landthuys van Cardura senden, 't welck hy doet, niet tegenstaende al haer bidden en smeecken, en worden daer opgesloten, dat 'er geen Jongmans mogen by komen, onder de opsicht en bewaring van een boos, leelick, out Wijf, die eertijts haer School-meestresse was geweest, genaemt Dona *Malevola*.

Dese twee soete jonge Diertjes, dus gedwongen in ballingschap te leven, konden lichtelick bevroeden, dat het voort quam van de grootsh yt en boosheyt van haer Suster *Iaquinta*, als mede van de gestrengigheydt van haer Vader. Eyndelick met een

patiencie per force, kroppen sy het op, ten besten datse konnen, niet twijffelende of een kleynen tijdt soude groote verandering maken in haer staet. Siende nu dat 'er een Maent verstreken was, en haer bewaerster langs soo booser in 't besnoeyen van haer vryheyt, soo datse haer niet toeliet met eenigh vremt Mensch te spreken, wierden sy eyndelick van sints aen haer Vader te schrijven op het beleefste, en aen haer Suster wat harder, om verlof te mogen krijgen van wederom tot Florencen te komen; 't welck sy doen, en senden de brieven met eenen *Bernardo* haer Knecht. *Bernardo* brengt de brieven aen *Streni* en *Iaquinta*, sy die gelesen hebbende, achten het voor een groote stoutheydt soo te schrijven; En geven *Bernardo* wederom brieven mede aen haer. Dat hy verstont dat sy noch eenigen tijdt daer souden blijven, en sy geen reden hadden te klagen alsoo hy haer wel liet tracteren naer haer staet, &c. en *Iaquinta's* brief was vol geveynsde excusen, dat 'et haer schult niet en was, en sy haer best soude doen by haer Vader hy haer wederom wilde roepen, &c. Sy lieden dese brieven ontfangende, sagen wel dat 'er geen kans was voor haer weerom te keeren eer haer Suster soude getrout zijn. Dewijl sy dan sien, dat het onmogelick is voor haer elck een Man te krijgen, eer dat 'er haer

haer Suster een heeft; beginnen op die selve tijdt te dencken op haer Susters doodt, en hoe sy haer sullen uyt dese werelt helpen. *Baptistina* is de voorbarigste van haer tween, want sy seyt dickwils by haer selven, dat sy geen genoegen sal hebben in dese werelt, voor dat *Iaquinta* in de andere is gegaen, tot dien eynde laet sy met voordacht haer eenige woorden ontvallen by haer Suster *Amarantha*, die daer op sloegen: maer dese is noch al te beleeft om soo wreet te zijn, Doch eyndelick laet haer bepraten, om haer quade Suster van kant te helpen, en alsoo een goet Man te krijgen.

Dese twee onnatuurlicke Susters zijnde dus eens geworden onder malkanderen, om de derde den hals te breken, beraden sich op de manier, hoe sy het sullen aen leggen, met stael of met senijn. 't Left behaeght haer best, maer wie van beyde sal 't doen: soo daer noch een eenigh vonckje van deught in haer overigh was, soo was het in *Amarintha*, want sy kan niet beweeght worden om het selfs te doen, hoewel sy soo Godtloos is, datse toestaet, dat het een ander doe. In 't endt sy gaen daer om looten, en het lot valt op *Baptistina*. Maer eer sy nu dit leelick stuck aenvangen, overvalt haer een swarigheydt van geen kleyn gewichte, want gelijck sy dese moort mosten doen binnen Florencen,

soo

soo wetense geen raet om daer te komen, en haer bewaerster *Malevola* te ontsnappen: doch sy zijn Vrouw-lieden, en daerom vernuftigh in haer boose aenslagen. Want hoewel sy haer vryheydt niet hadden tot haer wil, echter sy hadden gelt, en konden 't eerste om 't leste koopen. Sy senden haren Knecht *Bernardo*, om heymelick een Koetse te hueren voor vier Ducaten, die haer de volgende nacht soude voeren na Florencen, en dat hy met diergelijcke somme den Hovenier soude omkoopen, dat hy hem de Sleutel van de achter-poort van den Hof soude geven, 't welck *Bernardo* alle beyde met groote sorghvuldigheyt verrichte: en sy belasten hem op haer te passen, en haer in dese reyse te vergeselschappen.

Dese twee Susters hadden dit soo haest niet beschickt, of sy packen by een al wat noodigh was om mede te nemen; en dat soo dra als de oude *Malevola* te bedde en vast in slaep was, zijnde geheel onwetende van dit heymelick vertreck, soo komt *Bernardo* ontrent middernacht, en klopt stillekens aen haer kamer-deur, sy gaen terstont de trappen af met hem na den Hof, en van daer na de Koetse, daer se sich in setten, en met groote haest na Florencen rijden, daer se ten huyse van haer Vader aen komen tusschen negen en tien uren's morgens. Hy was seer ver-

verwondert, en *Iaquinta* ten uytterſten ontroert over deſe haer ſchielicke en onverwachte komſt, ſy werpen ſich neder aen de voeten van haer Vader, en bidden om vergiffenis, maer hy ontfangtſe met meer gramſchap als blijdſchap, en begint te kijven in plaets van haer te kuſſen: hy hoort hare redenen van haer onverſien vertreck, die hy met verachtinge verwerpt, hy beſtraft ſcherpelick hare ongehoorſaemheyt, en belooft dat hy haer haeſt ſal doen wederkeeren van daer ſy gekomen zijn, ſy antwoorden, dat ſijn by-weſen is het eenighſte geluck van haer leven, en dat ſy liever by hem te Florencen willen ſterven, dan ſonder hem te Cardura leven. Haer Suſter *Iaquinta* houdt ſich ſtille, en veynſt ſoo veel ſy kan, en ſoo doen ſy oock. Want gelijck ſy haer lieden heymelick wenſchte buyten Florencen, ſoo wenſchen ſy haer buyten deſe werelt: doch binnen een dagh of twee, betoonden ſy alle, datſe geſlepen Italianen waren, en afgericht in 't veynſen: ſoo dat het ſcheen, ſy konden geen beter vrienden, en liever Suſters zijn, noch vriendelicker tegen malkander als ſy nu waren; ſoo aerdigh en konſtigh wiſten ſy haer te houden. Maer als *Iaquinta* wederom ſiet, dat de Vryers van Florencen beginnen om haer Vaders huys te hengelen, en datſe met voordacht haer verby gaen, en

haer

haer Susters als twee Santinnen aenbidden; soo begint haer oude Jalousie wederom te leven, en sy op nieus boos te worden: soo datse al haer konst en kracht te werck leyt by haer Vader, dat hy haer lieden na Cardura weder soude senden, of in een Klooster steken. Op dat sy het hachjen alleen moght houden, en zijnde erfgenaem van al sijn goedt, des te rijcker Man moght krijgen: en sy had geen tranengebreck om hem hier toe te bewegen.

Dit ging soo heymelick in sijn werck niet, of *Baptistina* en *Amarintha* quamen het wel haest te weten, om dan desen slagh af te keeren, soo haesten sy haer om haren boosen aenslagh uyt te voeren, en *Iaquinta* uyt dit leven te helpen, die haer wilde in een Kloosster hebben, daer sy gantsch geen sin toe hadden, als hebbende soo weynigh Nonnen vleesch aen 't lijf, als haer Suster. *Amarantha* dan koopt het vergift, en *Baptistina* geeft het haer Suster *Iaquinta* in een Limoen Sopje, 't welck sy gemerckt hadden datse in de Somer dickwils gewoon was te drincken, daer van sy binnen tien dagen storf. Sy waren hier over alsoo verblijdt, als haer Vader bedroeft was.

In min als ses weken tijdts, na de deerlicke doodt van *Iaquinta*, wordt haer moorddadige Suster *Baptistina*, overvallen met een

een schielicke quynende sieckte, soo dat haer witte wangen seer geel wierden, en al haer schoonheydt verdorde en verwelckte van de geel-sucht. Doch in tegendeel, soo seer als de schoonheydt van *Baptistina* af nam, heeft die van *Amarantha* dagelicks toegenomen, soo dat al de Edellingen en Vryers van Florencen en Toscanen, die om de Dochters van *Streni* quamen, stelden *Amarantha* verre boven *Baptistina*, en begeeren die, maer geensins dese. Hier heeft men nu wederom het selve spel, dat men te vooren met *Iaquinta* had. Want *Baptistina* siet wel dat sy veracht wordt, dat het al om haer Suster is dat men loopt: sy kropt het op, en verberght het voor haer Vader, en by haer Suster: Sy is seer misnoeght van binnen, maer laet het niet blijcken van buyten. Sy is nu in haer doode Susters plaets, en van de selve sin. Sy is nu de outste, en daerom kanse niet verdragen, dat de jongste neffens, ja verre boven haer geacht wordt: en al heeft haer sieckte haer berooft een groot deel van haer schoonheyt, soo heeft se haer echter niet benomen noch vermindert, maer veel eer vermeerdert de begeerte om te trouwen: sy smaelt daer op dat 'er niemant om haer komt, en dat haer Suster al den toeloop heeft. Nu gelijck hooghmoet en boosheydt gemeenlick t'samen gaen, soo

wiert

wiert sy door dit misnoegen soo boos, datse heymelick by haer selven swoer, datse schier geen swarigheydt soude maken om *Amarantha* haer Susters gang te doen gaen, maer dit voornemen verwerpt sy, en vindt best te treden in de voetstappen van haer doode Suster om de levende van de handt te senden, door haer Vader heymelick om te praten, dat hy haer op het spoedighste wegh sende na Cardura, onder de bewaring van *Malevola*, 't welck sy soo wel beleyde, datse het verkreegh.

Amarantha dan, hoe seer het oock tegen haer wil was, wordt gedwongen Florencen te verlaten, en schielick, als sy daer minst op dacht, gebannen binnen Cardura, niet tegenstaende al haer bidden en schreyen by haer Vader. Sy daer gekomen zijnde, is seer misnoeght tegen haer Vader, en verstoort tegen haer Suster, wel wetende dat dese scherpe pijlen uyt de koker van haer nijdt en spijt quam, 't welck sy niet verborgen hielt voor het oude Wijf *Malevola*, maer dede het alsins blijcken in woorden en wercken. Sy is verwondert dat haer Suster soo onbedacht is by haer selven, en soo heerschigh tegen haer, daerse wel wist wat sy beyde hadden uytgericht om deselve oorsaecke tegen haer Suster *Iaquinta*. Dit valt haer soo hart te verteeren, datse belooft sy sal 't soo lang

lang niet verdragen. Doch eer sy yets wil voornemen, resolveert sy eerst te schrijven aen haer Vader en Suster, dat sy moght verlof krijgen om weer t'huys te komen, en sent die aen hun door haer getrouwe knecht *Bernardo*. Aen haer Vader schreef sy: dat sy sulck een tractement niet van hem verwachte, alsoo sy haer selven altijdt gehoorsaemlijck had betoont, en vorders wat tot bevordering van haer verlossing mogt strecken, en de schult daer van op haer Suster leggende, &c.

Aen haer Suster schreef sy wat scherp, haer verwytende haer wreetheydt tegen haer, en of sy wel wist dat haer leven aen haer tong hing: haer versoeckende sy voor haer by haer Vader wilde te wege brengen, sy weer t'huys moght komen, op dat sy reden sou hebben haer te beminnen, of anders dat de saecken wel tegen haer vermoeden mochten uytvallen, &c.

Bernardo den last ontfangen hebbende om dese Brieven op het spoedighste en veyligh-ste te bestellen, en haer Vaders en Susters antwoort daer op mede te brengen, rijt al sijn best na Florencen, alwaer hy soo haest niet ten huyse van *Streni* komt of hy ontmoet de jonge Juffrouw *Baptistina*, en menende haer te behandigen haren Brief, soo geviel het, of uyt haest, of uyt misverstant, of

of uyt beyde, dat hy haer juyſt gaf den Brief die aen haer Vader hielt, in plaets van die aen haer hoorde, 't welck ſy wel merckende, die met 'er haeſt opbrack, en by haer ſelven las, waer opſy eerſt root wordende van gramſchap, en dan wederom bleeck van booſheyt, voutſe op en ſteeckſe in haer ſack, keert haer tot *Bernardo*, en vraeght hem na haer Suſters brief, die aen haer geſchreven was, want deſe, ſeyt ſy, die ick geſien heb houd aen mijn Vader: *Bernardo* verbaeft zijnde over ſijn mis-ſlagh, leeſt het opſchrift van den anderen brief, en bevindende ſijn dooling waerachtigh, geeft haer haren eygen brief, en verſoeckt den anderen wederom te mogen hebben, om die aen haer Vader te behandigen, mitſgaders haer beyder antwoort daer op; maer ſy haren eygenen brief geleſen hebbende, die klare dingtael ſprack, ſoo dat haer Neus wel verſtopt en beſnot moeſt zijn, ſoo ſy niet ruycken konde dat haer Suſter met klappen, haer beyde aen de Galgh konde helpen, was echter ſoo boos, datſe met groote verſmading haer Vaders brief voor d'oogen van *Bernardo* in ſtucken ſcheurde, en hem deſe bittere antwoort gaf; *ſeght die ſtoute kleuter van mijnent wegen, dat 'et mijn Vader en my ſoo belieft, dat ſy te Cardura ſal blijven, en Florencen niet ſien, voor dat ſy andere ordre van ons ont-*

ontfangt, en dat 't ydelheydt en ſotheydt is voor haer, eenigh ander antwoort van Vader of van my te verwachten. En ſoo looptſe met een quaet hooft van hem wegh, en ſluyt hem de deure voort 't hooft. *Bernardo* die ſulcken ſcherpen antwoort en onthael niet verwachte, en wel ſagh dat het nu onmogelick voor hem was eenigen aengang te hebben in 't huys van *Streni*, of antwoort van *Baptiſtina* te krijgen, vertreckt weer na Cardura, daer hy ſijn Juffrouw *Amarantha* van ſtuckje tot beedje verhaelt hoe hy by haer Suſter, en wat ſcherper antwoort ſy hem gegeven had, en verſweegh niet een woort dat ſy geſproken had, behalven ſijn mis-ſlagh in 't verkeert overleveren van den brief.

Amarantha is daer over ſoo verſtoort, en laet haer ſoo vervoeren van haer booſe gedachten, en wraeckluſt, dat ſy het belooft en zweert te vergelden. Sy neemt dan voor haer tweede Suſter te laten vermoorden, gelijck ſy beyde hadden haer eerſte Suſter vermoort.

Om nu te verſtaen hoe *Amarantha* eyndelick tot haer boos voornemen is gekomen, en dit ſchelmſtuck heeft volbraght, ſoo moet men weten, dat *Baptiſtina* hadde een Kamer-maeght genaemt *Pieria*, ontrent vier en twintigh Jaren out, die veel ſchoonder als rijck was, zijnde erfgenaem van van

ſchoon

ſchoon aenſicht, maer niet van landt en gelt: Deſe had te vooren om eenige beuſelingen ſomtijdts haer Juffrouws toornigheyt op haren hals gehaelt, en meenigen ſcherpen woordt en bitteren ſlagh van haer ontfangen, als zijnde een Juffrouw die vry wat milder was over haer handen en ſlagen, als over haer beurs en penningen. 't Gebeurde nu dat *Pieria* by geval een ſeer ſchoone koſtelicke Spiegel brack, daerom haer Juffrouw haer niet alleen ſeer ſloegh, maer oock ſonder eenige erbarming by het hayr trock, en ſleepteſe buyten haer kamer, en traptſe met voeten. *Pieria's* hert lagh niet ſoo laegh, oock was haer af komſt en opvoeding ſoo gering niet, of ſy was ſoo gevoeligh van deſe ſmaet, als houdende haer fout verre minder als haer ſtraf: ſy wil derhalven ſoo een wreede Beulin niet langer dienen, maer packt heymelick haer goetjen by een, en vlucht na Cardura, om te leven en te ſterven met haer Juffrouws Suſter *Amarantha*. Maer gelijck als 'er veele lieden van beyde die plaetſen zijn, die verhalen, dat ſy alleenlick uyt haet tegen *Baptiſtina*, en uyt liefde tot *Amarantha* derwaerts de vlucht nam; Soo zijnder echter verſcheyde andere, ſoo van Florencen, en Cardura, als van Piſtoya, die beter bekent zijnde met *Pieria* en haer ſecreten, grondigh hebben verklaert en verſe-

kert,

kert, dat het t'eenemael was haer liefde tot *Bernardo*, die haer daer toe beweeghde, 't welck de uytkomst van dese Historie oock sal beveſtigen. Want voor den tijdt van ten minſten drie of vier Jaren was het bekent, dat *Pieria* ſeer verlieft was op *Bernardo*, ſoo datſe de hulp van verſcheyde Vrienden hadde gebruyckt, om hem daer toe te brengen, dat hy haer ſoude trouwen: maer hy was alſoo af keerigh, als ſy genegen: want alhoewel hy haer lief had om haer ſchoonheyt, ſoo hate hy echter hare armoede, en om dat hy eenige kleyne middelen had, ſoo meende hy dat hy te goet was voor haer, en ſy ten aenſien van haer ſchoonheyt, jeugt en kuyſheyt, wilde ſijn Hoer niet zijn: en deſe ſaeck was *Amarantha* niet onbekent.

Pieria dan komende by haer, was ſeer welkom: *Baptiſtina* is nu toornig op haer ſelven, ſoo haeſt ſy verneemt datſe vertrocken is; maer als ſy hoort, datſe na Cardura is gevlucht, en woont by haer miſnoegde Suſter *Amarantha*, ſoo gebruyckt ſy onder de hand alle middelen om haer te doen wederkeeren in haren dienſt, latende haer weten, dat ſy bereyt is haer voorgaende onbeleeftheyt te verbeteren, en daer voor een goede erkentenis te doen. *Pieria* wil niet luyſteren na al de beloften, maer is doof aen dat oor, en ſoeckt haer liever meer en meer te verbinden

met

met een nieuwe affectie aen *Amarantha*, als aen *Baptistina* om haer oude onbeleeftheyt: als achtende de vriendelickheydt van die, verre boven de toornigheyt van dese. Aen d'ander zijde is *Amarantha* blijdt over dese resolutie van haer nieuwe Dienst-meyt, wiens hulp sy van doen had.

Sy wist wel, dewijl sy soo nauw bewaert wierd in haer ballingschap te Cardura, datse haer Suster binnen Florencen niet konde ombrengen, of sy most andere hulp hebben: en daerom denckt sy dat daer niemant soo bequaem toe is, als haer trouwe knecht *Bernardo*, en haer nieuwe Meyt *Pieria*, aen welcke sy haer allengskens met giften en beloften meer en meer verbindt. Sy gelooft dan dat *Pieria* veel sal doen om *Bernardo* tot haer Man te krijgen, en hy, om gelt, en verhooging; derhalven sonder haer selven meer te beraden, openbaert se haren aenslag eerst aen *Pieria*, daer by voegende, dat haer begeerte was, dat men haer Suster *Baptistina* soude worgen of smoren in haer bedde, want Pistool, Ponjaert, of Vergif was nu haer sin niet: Soo sy dit wil aennemen, soo belooft sy haer *Bernardo* tot haer Man, en dat se haer, als sy getrouwt zijn, sal geven, daer se van leven konnen, soo sy met hem wil aenspannen, om haer versoeck in desen te volbrengen: dit klinckt de arme *Pieria* soe

soe

ſoet in de ooren, en maeckt ſulcken diepen indruck in haer hert, beſonder datſe daer door *Bernardo* tot haer Man ſal krijgen, datſe dit haer verſoeck toe ſtaet. *Amarantha* ſiende haren aenſlagh ſoo verre geluckt, doet haer ſweeren datſe het ſal ſecreet houden; en een dagh of twee daer na, valtſe deſgelijcks haer knecht *Bernardo* aen boort, hem beloovende, ſoo hy dit om harent wil aenneemt te doen, en ſoo hy *Pieria* wil trouwen, datſe hem ſal geven hondert en vijftig Ducatons Jaerlicks, ſoo lang hy leeft, en dat ſy altijdt haer beyder Vriendinne ſal blijven.

In 't eerſte ſtont *Bernardo* vry wat verwondert en verſtelt daer over, als of hy ſoo goeden Chriſten ware, dat dit niet over ſijn hert moght; maer ten leſten alſoo hy ſeer verſlingert was op de jeughdige ſchoonheydt van *Pieria*, die hem wel behaeghde, en op deſe jaerlickſe ſomme gelt voor haer lieder onderhoud in 't Houwelick; ſoo heeft hy, ſonder eenigh verder beraedt, ſijn Juffrouw belooft dit haer tweevoudigh verſoeck, ſoo van de moort als van 't houwelick te ſullen volbrengen. Daer op neemtſe hem in haer Cabinet, roept *Pieria* by haer, en geeft haer te kennen wat ſy met *Bernardo* had beſloten: en ſoo hebben ſy, met handtaſting, in hare tegenwoordigheydt, ſich wederzijds aen malkanderen verlooft, en ſweeren geſa-

mentlijck datſe het ſullen ſecreet houden, en doen gelijck ſy beſlooten hadden. Dit gedaen zijnde, opent *Amarintha* een Kofferken, en om hun te vaſter te verbinden, geeft ſy yder van hun vijftigh Ducatons in Gout, en belooft hun elck noch ſoo veel ſoo dra ſy haer Suſter in d'andere werelt geſonden ſullen hebben.

Dit deerlick verdragh ſoo heymelick tuſſchen hun geſlooten zijnde, verſochten *Bernardo* en *Pieria* op haer Juffrouw, dat ſy geliefde toe te laten, dat ſy haer houwelick moghten voltrecken, eer ſy de moort volbraghten, maer daer ſtelt ſich *Amarantha* tegen, denckende als ſy getrouwt ſouden zijn, dat dan de yver tot de moort by haer moght verkoelen; derhalven wil dat niet toelaten: 't welck *Bernardo* wel overwegende, dacht dat het voor hem oock geen dwaeſheyt was van haer te leeren, en van haer voorſichtigheydt de ſijne te maken: en derhalven dat ſy als deſe moort eens gedaen was, na haer believen hare Jaerlickſe gift moght achterhouden, en haer belofte lochenen. Om 't welcke te voorkomen, en alſoo wijs te weſen in ſijn gierigheyt, als ſy was wreet en bloedigh in haer miltheyt, ſoo ſeyt hy haer, dat hy volgens haer begeerte ſijn houwelick geern wil uytſtellen tot die tijdt toe, maer verſoeckt ootmoedelick aen haer

datſe

datse hem een schrift van haer handt wil geven, daer in sy hem bekent Jaerlicks soo veel schuldigh te zijn: 't welck alsoo sy niet wel konde weygeren, soo schreefse dese Obligatie, die sy hem in handen gaf. Welcke haer namaels alle om hals hulp.

Alsoo mijn knecht Bernardo *sich verlooft heeft aen mijn Dienstmaeght* Pieria *om haer te trouwen, soo beloove ick, dat ick na het voltrecken van het Houwelick, op mijn eere en trouwe, aen den geseyden* Bernardo *of toonder dese, soo lang hy leeft, jaerlicks sal geven en betalen de somme van hondert en vijfigh Ducatons, in Florentijns gelt, in oirkonde der waerheyt heb ick dese onderteeckent.*

Amarantha Streni.

Om nu tot haer ooghmerck te komen, denckt *Amarantha* dat het noodigh is, *Pieria* wederom na Florencen te doen wederkeeren, en door een loose treck op nieuws in de gunst en dienst van haer Suster in te kruyen, op datse te beter gelegentheyt soude hebben om haer van kant te helpen. En soo sy vast besigh is om te overleggen, hoe sy dit sou aenleggen, soo waeyt haer de wint in haer zijl, want *Baptistina* schrijft aen *Mevola*, dat sy heymelick en ernstelick sal handelen met *Pieria*, om haer wederom in haren dienst te brengen te Florencen, en dat sy al veel welkommer sal zijn als sy wel

denckt; *Pieria* was willigh genoeg van self, behoefde geen krachtige aenradinge om die reyse aen te nemen. Sy met haren *Bernardo* en haer Juffrouw *Amarantha*, waren over dese tijding heel blijdt: en houden nu voor de leftemael bloedt-raedt met malkand'ren. *Pieria* wordt dan met ten eerften na Florencen gefonden, en den vijftienden dagh daer na, fal haren *Bernardo* heymelick en precifelick 'snachts by haer komen om dit Treurfpel uyt te fpelen.

Soo haeft komt *Pieria* niet by haer Juffrouw *Baptiftina*, of fy wort van haer met groote blijdfcap en beleeftheydt ontfangen en tot bevefting van haer verfoeninge, geeft haer *Baptiftina* een nieuwe fwarte Sijde Tabbaert, en een Purperen Damaften Onderrock, die fy van haer met groote danckbaerheydt fchijnt aen te nemen, daerfe di haeft met een onmenfchelicke wreetheyd en grouwelicke ondanckbaerheyt fal betalen. Haer begeerte tot het houwelick maeckt dat haer den tijdt lang valt eer di gefette vijftienden dagh komt; en *Amarantha* verlangt niet min om te hooren van hae Sufters doodt.

Den vijftienden dagh gekomen zijnd volgens het befpreck, quam *Bernardo* b nacht ten huyfe van *Strent*, ten een ure na d middernacht, vind hy de kleyne Tuyn-det

opet

ôpen, en sijn *Pieria* daer by der handt om hem te verwelkomen, gelijck sy doet, en leydt hem by der handt tot de buyten-deur van haer Juffrouws Kamer, en na datse met hun beyden hadden besloten op wat manier sy haer souden smooren in haer bedde, soo had sy daer twee Oor-kussens gereet, sy geeft 'er hem een, en houd self het ander: sy trecken haer Schoenen uyt, blasen de keers uyt, treden stillekens in de Kamer, en gaen d'eene aen d'een zijd, en d'ander aen d'ander zijd van de Ledekant, daer d'ongeluckige *Baptistina* lagh en sliep datse snorckte; sy leggen de Oor-kussens op haer aensicht, en versmoorense daer onder, een wijl daer na stekense haer een Neusdoeck in de mont, soo datse noch spreken noch schreeuwen konde.

Dus werdt dese ellendige *Baptistina* die voor desen haer oudtste Suster *Iaquinta* had vergeven, nu door haer jongste Susters verradery vermoort.

Dese moort alsoo volbracht zijnde, laten sy het lichaem in het bedde, gaen uyt de Kamer, halen de deur sachjes toe, dewelcke een Spring-slot had, en sy wierp de Sleutel na binnen door een heymelicke reete. Sy gaen de trappen af, en voetje voor voetje na den Hof, tot buyten de achter-deur, daer sijn Paerdt aen een yseren ring in de muer

zijnde vaſt gemaeckt, hem verwachte. Daer nemenſe vriendelick afſcheyt van malkander, en hy belooft, dat hy ten langſten binnen een Maent daer na, ſal wederkeeren, en haer trouwen. Terwijl nu *Pieria* te bedt gaet, ſoo rijdt *Bernardo* in de donckere nacht door de ſtraten van Florencen, na de poort daer men na Piſtoya gaet, maer eer hy aen de poort kon komen, ſtruyckelt ſijn Paert en valt met hem onder de voet, waer door hy ſijn hals brack, en dadelick ſtorf: het Paert opryſende loopt van hem herwaerts en derwaerts door de ſtraten; het doode lichaem blijft op de ſtraet leggen, in ſijn bloedt, dat met groote meenighte uyt ſijn mondt ſtroomde: maer ſoo haeſt het dagh begon te worden, en 't volck op ſtraet quam, wierdt het gevonden, en men ſagh dat het geſchiet was door de val van een Paert, waer door d'aenſchouwers ſagen, dat ſijn neck gebroken was, 't welck ſy te eerder geloofden om dat ſe een Paert by hem vonden, dat heen en weer op de ſtraet liep ſonder Rijder. Dit doode lichaem wordt terſtont vertoont aen de Rechters van de Stadt, die terſtont ſijn ſacken laten onderſoecken, daer ſy vinden het voorgemelde Handtſchrift van de Jaerlickſe gift, ondertekent met de eygen hand van *Amarantha*; ſy dan wetende, dat het was de Dochter van Signoor *Leonardo Streni*, en

ge-

geloovende dat deſe doode Man was de ſelve *Bernardo*, de Knecht van *Amarantha* die in 't geſchrift gemelt ſtondt, maecken dit ongeluck aen *Streni* bekent. Maer de tijding van't gevonden doodt lichaem door de ſtraten loopende, voorquam de boodtſchap van de Rechters, en was eerder aen 't huys van *Streni* als ſy-lieden. Waer over *Pieria*, die geen ding minder verwachte als dit, ſoo heeten alarm van ſchrick en droef heyt in haer hert gevoelde, datſe ſiende, dat dit een ſlagh van den Hemel, en een byſonder werck Godts was, haer knagende conſcientie daer uyt voorſeggende wat ſy te verwachten had, terſtont ter deuren uytloopt, en met groote ſchrick begeeft haer in de ſtraten daer de minſte gang van volck was, om in ſekerheyt te zijn. Onderwijlen komen de Officiers ten huyſe van *Streni*, die ſy dit ongeluck verhalen, toonen hem het handtſchrift, en vragen oft niet ſijn Dochters handt is: en het doode lichaem van haer Knecht: *Streni* vol verbaeſtheyt bekent ja: waer op ſy achterdencken krijgen, en hy begint te vreeſen, dat onder deſe doodt, en handtſchrift, eenigh groot ongeluck ſchuylt: Sy vragen hem beleefdelick na ſijn Dochter *Amarantha*, en haer Dienſtmaeght *Pieria*, hy antwoort dat ſy is op ſijn Hof-ſtede van Cardura, en de Meyt hier in ſijn huys, die-

nende nu sijn Dochter *Baptistina*, sy versoecken met *Pieria* te mogen; hy laetse over al soecken, maer men kanse nergens vinden, hy sendt om na haer te sien in sijn Dochters Kamer, maer de Knechts komen seggen, dat de deur van haer Kamer vast gesloten is, en hoe sy roepen, datse geen antwoort krijgen, noch van haer, noch van haer Juffrouw, door dese antwoort wordt het vermoeden van de Officiers, en de vreese van de Vader seer vermeerdert: soo datse alle resolveeren na boven te gaen na de Kamer, daerse wederom luyt roepen aen de Juffrouw en haer Meyt, doch krijgen geen antwoort, waerom sy terstont de deur met gewelt doen openen: daer vindense Juffrouw *Baptistina* doodt in haer bedt, en by na kout, en na datse het lichaem hebben doen ondersoecken door Chirurgijns, en Buer-vrouwen, soo geloovense alle, datse met gewelt gesmoort is in haer bedt, alsoo haer aensicht seer swart en geswollen was door het worstelen tegen de doodt, sy zijn alle seer verbaest en bedroeft over dit toeval, insonderheyt de Vader, die niet en weet wat hy hier van seggen sal.

Maer de Rechters op de verdere kennisse van de vlucht van *Pieria*, en de doodt van *Bernardo*, en de beloofde Jaerlickse gifte van *Amarantha* op haer lieder houwelick, ver-

vermoeden en gelooven sterck, datse alle drie schuldigh zijn aen *Baptistina's* doodt, niet tegenstaende dat de Sleutel van haer Kamer wierdt gevonden binnen in de selve. Sy laten dan dese bedroefde Vader in sijn tranen, en begevende haer na de Rechtbanck, doen terstont al de Poorten van de Stadt sluyten, en laten naeukeurigh over al onderssoeck doen na *Pieria*, met sulcken yver, datse binnen drie uren daer na, wierdt gevonden, en gegrepen in't huys van haer Moeye, die een arme Vrouw was, en een Wasser of Stijfster zijnde, genaemt *Eleonora Fracosa.*

De Rechters doen haer terstont voor hun brengen, en uyt kracht van dese Jaerlickse gift, leggen haer, *Bernardo*, en *Amarantha* te last, datse schuldigh zijn aen dese moort. Sy konde van tranen nauwlicks spreken, op dese hare examinatie, eyndelick ontkent stoutelick alles, seggende alle drie onschuldigh te zijn, en soo sy doodt was, datse dan most gestorven zijn van eenigh natuurlick toeval, en bevestight dat met veele eeden. Doch de Rechters achten dat niet, maer sendense na de gevangenis, en voort na de Pijn-banck. Op d'uytspraake van dit vonnis, wierdt *Pieria* soo verslagen, dat sy op t'eerste gesicht van de Pijn-banck, bekende, dat sy en *Bernardo* haer Juffrouw *Baptistina* in

haer bedt geſmoort hadden; maer verklaerde noch ſtantvaſtelick, dat *Amarantha* daer van geheel onſchuldigh was, vleyende haer ſelven met die ydele hope, dat *Amarantha* tot vergelding hier van, niet minder kan doen, als haer Pardon verſorgen. Hier op wordt ſy verweſen gehangen te worden: Doch de Rechters ſenden haer eerſt wederom na de gevangenis, en s anderendaegs 's morgens heel vroegh voor den dagh ſenden ſy drie van hare Sergeanten heymelick na Cardura, om Juffrouw *Amarantha* van daer te brengen tot Florencen, vertrouwende vaſtelick, niet tegenſtaende de loochening van *Pieria*, ſy inſgelijcks ſchuldigh is aen haer Suſters doodt.

Amarantha niet wetende van 't gene *Bernardo* en *Pieria* was wedervaren, maer flatterende haer met groote hope en vreught, dat ſy nu om dees tijdt haer Suſter al hadden van kant geholpen, en ſy dienvolgens nu haeſt t'huys ontboden ſoude worden, om daer alleen te heerſchen na haer ſin, en alſoo ſy alle oogenblicken de wederkomſt van haren Knecht *Bernardo* verwachte, met die aengename tydinge, dat alles wel beſchickt was, ſoo had ſy dien dagh haer ſelven heel moy opgeſchickt, met haer beſte Kleederen en koſtelickſte Cieraet; en ſoo begaf ſy haer na haer Kamer, en ſtont aen de venſte

di

die na Florencen sagh, verlangende elck oogenblick dat hy soude aenkomen. Ontrent tien uren voor de middagh siet sy, tegen haer verwachting, drie Mannen in huys komen, gekleet als Florentiners, daer over sy heel beducht is, als niet wetende wat dit te seggen was. Dese drie Sergeanten binnen 's huys gekomen zijnde, werden by de Gouvernante *Malevola* gebracht, die hun terstont brengt by de jonge Juffrouw *Amarantha* in haer Kamer; Sy toonen haer seer bedroeft, en seggen met een diepe eerbiedigheyt, dat Signoor *Streni* haer Vader hun had gesonden om haer te geleyden op 't spoedighste na Florencen. *Amarantha* vraegt dadelick na haers Vaders brief, waer op eene die de gaeuwite, en op sulcke streecken afgevaerdight was, seer loosslick antwoorde, dat haer Vaders haest, en haer bevordering, niet hadde toegelaten aen haer te schrijven, want hy wist seeckerlick, seyd hy, dat haer Vader nu doende was om haer uyt te hylicken aen een Rijcken Edelman. Haer Bewaerster vraeght insgelijcks of hy aen haer ook niet had geschreven, hy antwoorde neen, maer dat hy hun bevolen had haer aen te seggen, dat hy op haer versocht, dat sy sonder uytstel sijn Dochter *Amarantha* soude met haer brengen met hunlieden in de Karosse, en alleenlick eene Voet-Jongen. De

jonge Dochter en haer Gouvernante beraden sich hier op, en de naem alleenlick van een Man te sullen krijgen, maeckte de eerste alsoo willigh als de tweede misnoeght was om sonder brief na Florencen te gaen: maer de loosheydt van de Sergeanten vermoght soo veel by de slechtigheydt van dit jonge Jofferken, en oude Vrouken, dat sy met 'er haest haer Koffer packen, het middaghmael eeten, en in de Koetse stijgen om na Florencen te rijden.

Soo sy nu te Florencen aenquamen, dese Sergeanten, die haer les wel geleert hadden, in plaets van *Amarantha* te brengen ten huyse van haer Vader, sluyten syse op in de gemeene gevangenis van die Stadt, niet tegenstaende al haer krijten en bidden; en dat gedaen zijnde, senden sy haer Bewaersster na 't huys van *Strenì*, om hem de tijding te brengen: die op die quade tijding sijn hayr uyt sijn hooft en baert trock: en vreesende seer voor een deerlicke uytkomst, soo gaet hy terstont met tranen in de oogen na de Rechters, en hem op het ootmoedigste voor hare voeten nederwerpende bidt hy hun, datse wilden acht nemen op sijn ouderdom, en op sijn gevangen Dochters jeught, en dat hy ongeluckelijck sijn oudste Dochter verlooren hebbende, sy hem doch niet wilden berooven van de jongste, noch haer leven

wegh

wegh werpen op 't bloot vermoeden, om-
landigheyt, of quaet gerucht en boosheydt
van sijne en hare vyanden: Maer dese gauw-
iende Magistraten, die alsoo seer sagen op
de gerechtigheydt, als sy op de vaderlicke
barmhertigheydt, wijsen hem af met dese
scherpe antwoort, dat sy sijn ouderdom eer-
den, en sijn Dochters jongheyt in achting
namen, dat haer soude recht geschieden:
met welcke koele antwoort hy wederom na
huys gaet, alsoo ongetroost als bedroefr,
zijnde verbooden sijne gevangene Dochter
te sien of te hooren spreken.

's Morgens daer aen, wordt *Amarantha*
voor de Rechters ontboden om onder-
vraeght te worden; Dese aensienlicke Hee-
ren, na datse een destige aensprake aen haer
hadden gedaen, vragen haer eerst, of sy haer
Knecht *Bernardo* en *Pieria* niet had te werck
gestelt, om haer Suster *Baptistina* te ver-
moorden? 't welck sy stantvastelick loo-
chent: ten anderen vragense, of sy niet een
Jaerlijckse gift van hondert vijstigh Du-
catons had gegeven aen *Bernardo* soo lang
hy leefde, midts dat hy *Pieria* soude trou-
wen? 't welck sy oock ontkent, niet wetende
dat *Bernardo* doodt, en de Obligatie ont-
deckt, en in handen van de Rechters was;
daer op brengense voort haer eygen handt-
schrift, en vertoonen 't haer, waer over sy

soo

ſoo ontroert wordt, datſe minder woorden en meerder tranen voortbracht: De Richters uyt het aenſicht afmetende hoe het hert geſtelt was, kregen hope, ſy wel achter de ſaecke ſouden komen: en daer toe gebruyckenſe deſe liſt. Sy ſeggen haer, datſe ten opſicht van haer jonghеyt en ſchoonheyt, en van haer Vaders ouderdom en Edeldom, genegen zijn haer het leven te behouden, ſoo ſy haer ſelven niet moetwillens wil weghwerpen: Dat haer leven en behoudenis nu ſtont in haer ronde belydenis, dat ſy lieden daer van ſoo klaren bewijs hadden als de Son, en datſe deſen morgen *Pieria* hadden doen ter doodt brengen, die het had beleden, en was daer op geſtorven. Op welcke woorden van de Rechters, belydenis en de doodt van *Pieria*, deſe ongeluckige Juffrou *Amarantha*, ſiende haer ſelven ſoo taſtelick overtuyght van haer miſdaedt, en zijnde t'eenemael overwonnen met vreeſe voor de doodt, of met toorn tegen *Pieria*, op haer knyen neer viel voor de voeten van haer Richters, en bekende met een ſtort-regen van tranen, dat ſy de voornaemſte oorſaecke was van haer Suſters moort, met al de omſtandigheden. En tegen de verwachtinge van haer Richters, vervloeckte ſy de naem en gedachtenis, als oock d'ondanckbaerheyt van *Pieria*, ſcholtſe voor een ſnoo-

de-

le Vodde, om dat sy niet konde vernoeght zijn self te sterven, maer had oock, soo veel n haer macht was, gesocht haer Juffrouws even in gevaer te brengen.

Amarantha nu soo toornigh als bedroeft, tusschen hope en vreese, houd sich vast aen le belofte die haer de Richters nu gedaen hadden van haer leven te sparen, derhalven bid hun seer ootmoedelick, met groote eerbiedigheyt, wringende haer handen, en bitterlick weenende, datse nu om Gods wil, en om haer eere, soo goet wilden zijn, en geven haer het leven, hoewel sy bekende, datse de doodt weerdigh was. Maer sy lieden, bebbende door sulcken behendigen treck de waerheydt uyt haer mondt getrocken, zijn seer bedroeft, en verfoeyden dit haer boose feyt soo seer, alsse medelijden hadden met haer afkomst, jeught, en schoonheydt. Doch wel wetende dat Godt verheerlickt wordt door het oeffenen van Justitie aen de quaetdoenders, besonderlick aen Moordenaers, die Monsters in de natuur, en dat de grootheyt van haer afkomst dese hare misdaedt te grooter maeckte, soo waren sy doof op dat Request, en blindt voor al die tranen. Derhalven, na datse eerst haer hadden doen ondertekenen dese hare belydenisse, en daer na haer met *Pieria* geconfronteert, daer *Amarantha* wel vreemt toe-

sagh,

ſagh, als ſy voor haer quam, en alles beveſtighde wat ſy beleden had, ſoo hebbenſe tot ſtraffe van ſoo wreeden moort, haer inſgelijcks veroordeelt, om 's anderendaeghs op de ordinaire plaets van executie gehangen te worden, in 't geſelſchap van *Pieria*: hoewel haer oude bedroefde Vader, die door droefheydt over deſe menighvuldige ongelucken by na in 't graf ſonck, de Rechters en den Grooten Hartogh aenboodt het grootſte gedeelte van al ſijn Goet, Gelt, en Landt, en wat hy in de werelt hadde, om ſijn jongſte, en nu eenighſte Dochter te mogen behouden. Maer het was al verloren arbeyt, alſoo deſe vroome Rechters, en deſe voorſichtige en Edele Hertogh hare reſolutien fondeerden, op de heylſame en waerachtige gront-regel, dat de Juſtitie is de ſterckſte ſtut van de Staet, en dien volgens dat moetwillige en voorbedachte Moordenaers, niet te haeſtigh konnen uytgeroeyt en te ſtreng geſtraft werden, en afgeſneden uyt het geſelſchap der Menſchen: Soo wort dan *Amarantha* met meer toornigheydt als droefheydt, en *Pieria* met meer vreeſe als toorn, nu weder na haer gevangeniſſen te rugh geſonden: en dien nacht ſondt *Streni* aen ſijn Dochter, en de Rechters aen *Pieria* eenige Monicken, en Nonnen, om haer tot ſterven te bereyden, maer deſe twee Monſters

sters waren soo verstockt, dat geen van haer beyde tot een waerachtigh berouw konde beweeght worden.

Des anderen daeghs 's morgens, ontrent tien uren, wierden sy gebragt tot haer sterfplaets. *Pieria* klom eerst op de Ladder, doende een korte aenspraeck tot het volck: dat haer begeerte om *Bernardo* tot haer Man te krijgen, haer voornemelick had aengedreven om haer Juffrouw *Baptistina* te vermoorden, en dat de boosheyt van *Amarantha* tegen haer Suster, daer van de oorsaeck was, veel meer als haer eygen ongenoegen, want hoewel sy van haer voor desen had mishandelt geweest, soo en was echter hare toornigheyt daer over soo hoogh niet geloopen, datse oyt gedachten had om sulcken feyt te begaen, had *Amarantha* haer daer toe niet aengeport, en dat hare schandelicke doodt niet half soo swaer viel als het ongeluckigh eynde van haer Minnaer *Bernardo*, die sy duysentmael liever had, als haer eygen leven, en dat betuyghde sy voor al de werelt, en nam het op haer doodt, met veel diergelicke ydele, en belacchelicke woorden, die meer smaeckten na een sotte liefde tot hem, als na eenige yver of devotie tot God, en storf alsoo.

Hier op volghde *Amarantha* met veel meer lichamelicke schoonheydt als Goddelicke boet-

boetveerdigheyt, en met veel meer pronckery als berouw. Sy klom de Ladder op, verciert met een ſwarte Satijne Rock met een Silvere boort, en een hoogh geſerte Camerdoeckſe Krage, haer hayr ongedeckt, verciert met veel Rooſen van Silvere hayrſnoer: haer afkomſt, ſchoonheyt, en jongheyt, ſoo ras ſy te voorſchijn quam en de Ladder opklom, baerde ſoo groote medogentheydt, als haer miſdaet verfoeyinge in de oogen en herten van de aenſchouwers. Na datſe een weynigh geruſt of ſtil geſtaen had, ſtelde ſy haer aenſicht in ſulcken poſtuur, datſe de doodt meer ſcheen te verachten als te vreeſen: en bekende met een wonderlicke vrymoedigheyt, dat ſy, niet alleen haer Suſter *Baptiſtina* had doen verſmooren in haer bed door *Bernardo* en *Pieria*, maer dat haer voornoemde Suſter, en ſy, t'ſamen hadden voor deſen haer oudſte Suſter *Iaquinta* vergeven, om haer hovaerdye en heerſigheydt tegen haer lieden, 't welck oock d'oorſaeck was dat ſy deſe leſte moort begaen had, om dat de tweede Suſter d eerſte daer in navolghde: waer over ſy nu verklaerde alſoo weynigh berouw te konnen hebben, alſy het hier te vooren had konnen helpen, doe 't gedaen was: maer dat ſy ſeer gevoeligh beklaeghde de droefheydt van haer Vaders leven, veel meer als de

ſchan-

schande van haer eygen doodt. Waer op sy, sonder eenige schijn van berouw, sonder eens na den Hemel op te sien, of een woordt tot Godt te spreecken, ja sonder eens aen de omstanders te versoecken datse Godt voor haer wilden bidden, met een lichtveerdige stoutigheydt, den Scherp-rechter belaste spoedighlick sijn plicht te doen, 't welck hy terstont dede.

Soo wierdt de godlooſe *Amarantha* gehangen om haer tweede moort, en daer na op een tweede vonnis van de Rechters, wiert haer lichaem na de middagh, om de eerste moort, die sy nu bekent had, tot asschе verbrant, oock lietense het doode lichaem van *Bernardo* twee geheele dagen lang aen de voeten ophangen in sijn hemt aen deselve Galgh, en dedent daer na werpen inde Rivier Arno.

Signoor *Streni* verliet Florencen, en ging in sijn eensaemheydt woonen te Cardura, daer hy sijn Dochters niet lang overleefde, maer storf wel haest van swaermoedigheyt en hertseer.

Bellinda, Edel-Iuffer.

IN het vermaerde Koningrijck van Portugal, en binnen een kleyne mijl van Stremos, woonde nu seer weynigh Jaren geleden,

den, een Edelman van ſes en vijftigh Jaren, genaemt Don *Alonſo de Mora*, af komſtig van een van de beſte en vermaerſte Huyſen van dat Rijck, als zijnde Neef van dien grooten en wijſen Don *Chriſtopher de Mora*, van wien de Hiſtorien van Spaengien en Portugal ſoo dickwils, en ſoo eerlick gewagen. En al hadden hem ſijn Ouders en Voor-ouders heel rijck gelaten in Landt en Geldt, ſoo bewoogh echter ſijn Eergierigheyt en Edelmoedigheydt om ſijnen Koning *Philipo* de III, te dienen in ſijne Oorlogen van Africa en Vlaenderen, waer in hy het grootſte deel van ſijn tijdt, en van ſijn eygen ſelf doorbraght, veel Lauwrieren en Tropheen van Eere won, en als een excellent Cavallier veel merckteecken van manhaftigheydt na lier. En gelijck men alle dingen moede wordt als men't lang gedaen heeft, ſoo keert *de Mora* van den Oorlog op ſijn Landt-huys by Stremos, met voornemen altijdt daer te blijven, ſtellende ſijn meeſte vermaeck daer in, dat hy ſijn Jacht-honden altijdt op ſijn hielen had, en ſijn Valck op ſijn vinger, verachtende de min veer voor dat vermaeck, achtende hem noyt geluckigh, dan als hy buyten het geſelſchap van Juffers was, maer dit opſet ſal niet lang dueren, want ſoo hy de min nu veracht ſal hy die noch achten.

Op een klare ſoete Morgenſtont ging *de Mora*,

Mora, opgepaſt van een halfdozijn ſijner Huys-dienaers, in 't veldt om te jagen, alwaer hy eenen Haes gedoodt, en noch een ander op 't ſpoor hebbende, van alle ſijn Knechten verlaten wierdt, die met de Honden den Haes vervolghden, die haer door de paden en door het dichtſte van't Boſch, door heggen en hagen, heuvelen en dalen, ten laetſten ſoo aen den dans leyde, dat in min als een ure tijdts, ſijn Knechten en Honden meer als een mijl uyt ſijn geſicht waren, waer over hy uyttermaten verſtoort was; en te meer, om datſe hem alleen lieten, niet wetende waer mede hy ſijnen tijt ſoude doorbrengen: Eyndelick, om ſijn gramſchap wat te koelen, ende ſijn lichaem wat te ruſten, gaet hy ſitten op de zyde van een ſchoone Bergh, aen de voet van een playſante Boſſchagie van Beucken en Kaſtanien boomen. Hy had daer boven een half ure niet geweeſt, of dicht by hem paſſeerde een bedaeght Edelman van 't Landt, matelick wel gekleet, met een ſeer ſchoon en jong Juffertje hem volgende, gekleet in een Carmoſijne Taffa Onder-rock, en een Borſt-rock met Silvere kant, met een breede Speldewercks Bef, haer blondt hayr, verciert met veel ſtricken van witte Carmoſijne Linten, bedeckt met een ſwarte flourſe Sluyer, hebbende amoureuſe rollende Oogen, de ware

wijſers

wijsers van luſt en begeerte, haer ſneeuw-witte Borſten open en bloot, alleenlick een weynigh overdeckt met curieus wit Floers, welcke ſuyvere witheyt van hare witte Borſten, doorvlecht met Hemels-blauwe Aderen overtroffen wierdt. Sy had een Kamenier, die op haer paſte, en hy een Knecht, die hem ſijn Mantel en Rapier na droegh. Deſe waren dien morgen uytgegaen ontrent drie mijlen van ſijn huys, om friſſche lucht te ſcheppen in die playſante Boſſchagie, buyten welckers Hegge hy ſijn Koets gelaten hadde. Deſe Landt Edelman, ſegh ick, gaende voorby *de Mora*, dien hy wel kende, groete hem ſeer eerbiedelick by ſijn naem, en het jonge Juffertje, die hem volghde, dede hem inſgelijcks een lange en aengename courtoſie en groetinge. Hier is terſtont deſen ouden Rot in de val, en gevangen eer hy't dacht. Want overvallen zijnde met de ſchielikheyt van hun aenkomſt en de ſoetigheyt van hare groetinge, rijſt hy op, en hebbende eerſt hem gegroet, en haer gekuſt, bidt hy hem ſijn naem te willen ſeggen, die hem antwoort dat hy was een Edelman die drie mijlen van daer woonde, genaemt *Emanuel de Curſoro*; *De Mora* vraeght of dit Juffertje van ſijn Maeghſchap of ſijn Dochter was? Hy ſeyt datſe ſijn Dochter is: *De Mora* vraeght verder, offe getrouwt is of niet,

niet, hoe haer naem is, en wat Jaren datſe heeft? *Curſoro* antwoort datſe noch ongetrouwt is, twintigh Jaren out, en haer naem *Bellinda*. *De Mora* ſeyt wederom, dat hy veer geluckigh is, dat hy ſulcken ſoeten, choonen, jonge Dochter heeft, waer over de Vader begint te lacchen, de Dochter te bloſen van beſchaemtheyt en eerbaerheyt. *De Mora* vraeght al voort of eenige byſondere ſaecke hem dien morgen daer gebragt had, Hy ſeyde neen, dat hy daer niet ſonders te doen had, maer met ſijn Dochter daer quam om een luchje, en dat hy ſijn Koets buyten aen de Hegge gelaten had; oo wandelen ſy t'ſamen eenige keeren in deſe vermaeckelicke Boſſchagie, ondertuſchen kan *de Mora* ſijn amoureuſe Oogen niet bedwingen van de ſchoonheydt des Dochters te beglueren, en vertelt vaſt ſijn ongeluck, en hoe hy gevaren was, preſenteert geduerigh haer by den arm te leyden, t welck *Curſoro* zedighlick en eerbiedelick excuſeert, als achtende het al te grooten eere, voor *de Mora* te geven, en voor ſijn Dochter om te ontfangen: Doch preſenteert hem ſijn Koets te leenen om hem huys te brengen: maer *de Mora* weygert alcks danckelick, en tot betaling van die courtoſie gaet hy hem ſijnen dienſt aenbieden om hem en ſijn Dochter te vergeſelſchap-

ſchappen en geleyden tot aen ſijn Koets, welcke onverdiende vriendelickheyt *Curſoro* beleefdelick af-ſlaet. Dus ſtaenſe lang en ſtrijden op 't point van eere en beleeftheyt, tot dat ten leſten *de Mora*, hoorende 't geluyt van ſijn Honden, door ſijn ſterck aenhouden de zedigheyt van *Curſoro* overwon, en of hy wil of niet hem aen ſijn Koets geleyt, en inſgelijcks geleyt hy ſijn Dochter *Bellinda* by de arm en by de handt, en ſteelt onderwege veel amoureuſe kusjes van haer kers-roode lipjes, waer in ſy meer verwondert als vernoeght is.

Terwijl ſy dus na *Curſoro's* Koets toe gaen, komen *de Mora's* Knechten en Honden aen ſweeten en blaſen, die tot vergelding van haer lang uytblyven, haer Heer preſenteeren een paer Haſen, en een wilde witte Das, die ſy gedoodt hadden: Daer over hy ſeer verblijdt zijnde, ſchonck de Haſen aen *Corſoro*, en de witte Das aen ſijn ſchoone Dochter, die hy ſweert dat voortaen ſijn Meeſtreſſe ſal zijn, *Curſoro* is al te beleeft, en ſijn Dochter al te beſchaemt om dit aen te nemen, ſoo datſe langen tijdt deſe geſchencken weygeren met veel beleefde complimenten en excuſen.

Ten leſten vindt *de Mora* een middel-weg om deſe queſtie ter neer te leggen na ſijner ſin: want hy ſweert ten heyligen, dat *Cur-*

ſoro

ſoro en ſijn Dochter *Bellinda* deſe gunſtige geſchencken van hem ſullen aennemen, dat hy tot vergelding daer van, morgen t'ſijnen huyſe ſal komen, en die helpen eeten op het middaghmael, op welcke conditie *Curſoro* de Haſen danckelick aenneemt, en doet oock ſijn Dochter de Das ontfangen, 't welk ſy, heel laegh neer neygende, courtois doet. Soo geleyt hy haer aen de Koets, en in 't gaen wringt hy haer ſachtjes by haer witte handen, ſpeelt met haer loſſe Hayrlocken, blooſende Kaecken, Kin, Borſten, en Alabaſter Hals, en neemt ſoo oorlof van *Curſoro*, en met veel kusjes oock van ſijn Dochter, daer op ſy wegh rijden, en *de Mora* gaet met ſijn volck na huys.

's Morgens gaet hem *de Mora* gereet maken, om ſijn beloofde Gaſterye by te woonen. Doch om te toonen dat hy heel ſot van liefde was, gaet hy hem heel jong toe-maken, toonende dat hy wel wilde, en oock behoorde jong te zijn om ſoo een jong Dier te bekooren: Hy is ſoo ydel, dat hy, tegen ſijn gewoonte ſijn Baert laet ſcheeren en ſchrappen, doet een aſch-grauw Satijnen Kleet en Mantel aen, met een witte Beverhoedt, een Hoedtbandt van Diamanten, een Bef met kant, en een paer groene zijde Kouſſebanden en Rooſen met Silvere kanten, en ſoo gaet hy in ſijn Koets en rijdt na

't Huys van *Curſoro*, niet ſoo ſeer om van het Wildt-braedt dat ſijn volck gevangen, als om van dat Wildt dat hem gevangen hadt, verſadight te worden. Hy bevint dat het goet onthael niet alleen met ſijn afkomſt, ſtaet en verwachtinge overeen komt, maer die overtreft. Het Noen-mael geeyndight zijnde, maeckt hy ſijn liefde tot *Bellinda* bekent aen haer Vader, en ſijn verſoeck om haer te hebben tot ſijn Wijf. Soo al heet en warm, gloeyende van de rooſter.

Curſoro is verwondert, dat ſoo grooten Heer ſoo laeg ſou ſien, dat hy ſoo een gering Jufferken als ſijn Dochter is, ſou ten houwelick begeeren. Maer ſiende dat het hem ernſt was, bedanckt hy hem voor deſe eere, belooft hem ſijn beſt te doen by ſijn Dochter, en geeft hem hoope en verſeeckering dat'et wel gaen ſal. Als hy dus de Vader op ſijn zyd had, ſoeckt hy oock de Dochter te winnen, hy neemtſe ter zyden in een Vertreck-kamer, daer hy, niet als een oud Vryer, maer als een jonge verliefde Minnaer met de ſoetſte geſuyckerſte woorden die hy bedencken kan, haer ſoeckt te bekooren. Maer *Bellinda* die nu alſoo verre was gekomen, datſe wel wiſt dat men de Kinders uyt de kool niet haelt, en daerom wercke meer als woorden achte, ſagh meer op ſijn grijſe hayren en hooge Jaren, als op ſijn

Ede

Edeldom of hoogen ſtaet, en daerom is haer
leſe Vryer noch ſijn praet niet na haer ſin;
y bijt op haer lip van ſpijt, en 't hooft
angt haer van miſnoegen, dat haer Vader
oo onbedacht is, dat hy deſen ouden Lam-
nert acces geeft, van den welcken ſy alſoo
f keerigh, als hy tot haer vyerigh is. Haer
ader komt met ſijn vaderlick gebodt, en
vil datſe gapen ſal nu haer pap geboden
verdt, en datſe haer goet geluck niet ſal
vech werpen met ſoo een hoogh Houwe-
ck te weygeren, of anders wil hy haer voor
jn Dochter noyt kennen, ſooſe hem hier
n ongehoorſaem is. Hy leytſe na ſijn Tuyn
n een Prieel, en geeft wederom aen *de Mora*
elegentheyt om haer te ſpreken, en 't be-
eerde geluck om haer te kuſſen; maer de
rme *Bellinda* is alſoo verlegen en verſlagen
n haer gemoet, als deſe twee oude Gry-
erts hartneckigh zijn in haer voorſtel. Sy
an ſet haer aenſicht na haer hert, meer
roevigh als vrolick, en maeckt by haer
ader een zedigh en eerlick excuſe, noch
aet het niet abſolut af, maer bidt hun bey-
e, datſe een Maent reſpijt magh hebben,
m over deſe groote ſake, daerſe ſeyt dat
aer geluck en ongeluck aen hangt, haer te
edencken; welcke antwoort de Vader en
e Vryer vol reden en wijſheyt vinden, prij-
n haer daer over, en ſtaen 't haer toe: On-

dertuſſchen kon *de Mora* niet van haer blijven, maer beſochtſe dickwils in perſoon, en ſeer dickwils door koſtelicke geſchencken, want hy hadt in den Krijgh geweeſt, en geleert hoe men Steden en Kaſteelen wint, ſoo denckt hy hier oock goet te zijn, eerſt een Breſſe: te maecken in 't gemoet van dit jonge Juffertjen, en dan in te gaen en beſitting te nemen van haer Lichaem en van haer ſelven.

Maer eer ick my in dit verhael verder inlate, ſoo ſal ick den Leſer hier een geheym van *Bellinda* openbaren, want ſy het altijt ſeer nauw verborgen heeft gehouden, alſoo haer eere daer aen hing, weet dan dat ſy nie ſo kuyſch als ſchoon was, ſy wiſt dat ſecreel al, hoe de Menſchen in de werelt komen, er hadder de proef al van genomen, hoewe het tot haer geluck, haer niet geluckt was datſe oyt Menſch had voortgebraght, ſy had daer evenwel haer beſt om gedaen Want haer Moeder doodt zijnde, en hae Vader haer al te veel vryheydt, en al te weynigh goeden raedt en vermaningen geven de, ſoo was ſy als over twee volle Jaren ver lieft geweeſt op een arm, doch ſeer fray, ne jong Edelman van vijf en twintigh Jaren haer Vaders Buerman, genaemt Don *Fernando Palura*, die ſeer op haer verlieft zijnde ſoo dichten, ſtantvaſtigen, en ſtercke belege

rin,

ing had gedaen om haer kuysheyt, dat hy om niet te verheelen de waerheyt, die haer Vader, en *de Mora*, en heel de werelt onbekent was, haer van haer Maeghdom had berooft, en onder hope en beloften van trouwen, al dickwils sijn vermaeck en wellustigh gebruyck van haer Lichaem genomen: maer alsoo sijn middelen kleyn waren, en haer den buyck niet groot wierdt, was sy noch niet ten vollen geresolveert hem te trouwen, maer stelde het altijdt uyt. Eyndelick denckende soo sy *Palura* trouwde sy maer een arme Juffer soude zijn, en lijnde groots en eergierigh, resolveert *de Mora* te nemen om rijck en prachtigh te leven. Doch haer voorige misdaedt en knagende conscientie, maecken datse eerst om *Palura* sendt, om dit met hem ernstelick te overleggen, 't welck sy doet; en *Palura* merckende uyt haer gesicht en uyt haer woorden, dat de rijckdom van *de Mora* veel krachtiger by haer was als sijn armoede, en dat sy daer op uyt was, om *de Mora* te nemen voor haer Man, maer hem evenwel te houden voor haer Vriendt en Stede-houder van haer Man, seydt eyndelick, dat hy wil toestaen en sich te vreden houden datse *de Mora* sal trouwen, mids datse hem de vooren sal vergunnen drie articulen. Sy beveelt hem die voor te stellen, 't welck hy

doet. 't Eerſte was dat hy geduerigh ſal hebben het gebruyck en vermaeck van haer Lichaem, gelijck te vooren, ſoo dickwils als 't hem belieft. Ten tweeden, dat ſy van tijt tot tijt hem yets van *de Mora's* rijckdom ſal mede deelen, om ſijn armoede te onderſteunen. Her derde was, ſoo *de Mora* voor hem quam te ſterven, datſe dan, drie Maenden na ſijn doodt, hem ſal trouwen.

Welcke drie godlooſe conditien *Bellinda*, half ſuchtende en half lacchende hem terſtont vergunt, ja met veele Eeden verzegelt, en met ontallicke kusjes beveſtight, en om dit verbondt noch godtlooſer te maecken, vallen ſy beyde op haer knyen, en roepen Godt en ſijn Engelen tot getuygen hier over, en beveſtigen het wederom met handt en mondt.

Ondertuſſchen is *Bellinda's* maent verſtreecken, die ſy geeyſcht had, en nu komen Vader en Vryer by haer, om haer meening te verſtaen. Sy antwoort met een wonderlicke zedigheyt, al of ſy de kuyſchte van de werelt was geweeſt: Dat Godt haer hert en gemoet ſoo heeft bewrocht, datſe in ootmoedige gehoorſaemheydt tot haer Vader, en oprechte genegentheyt tot *de Mora*, is geſint op ſijn gebodt te paſſen, ſijn Dienſtmaeght en Wijf te zijn, ſoo wanneer het hem ſal gelieven haer Heer en Man te worden. Deſe

ant-

antwoort van *Bellinda*, was hun soo wel na de sin, dat *de Mora* haer kussende, terstont een groote Parel-snoer met Diamanten beset, om haer hals wierp, en een kostelicke Diamant-ring aen haer vinger stack, en soo hem selven aen haer verloofde, en binnen acht dagen daer na met groote pracht en staetsie haer trouwde.

De Mora is heel blijdt met sijn Bruydt, maer 't en duerde niet lang, of dit houwelick baerde hem bittere vruchten, want hy is te oudt voor soo een jong weeldrig Meysken, dat soo onmanierlick is, dat sy, wetentende wat daer op loopt, hem soo stouten en braven Cavallier niet bevint als sy verwachte, alsoo sijn beste daden bestonden in willen en wenschen. Terwijl sy dus t'samen te bedde liggen, en hy hem tot sijn rust keert, soo keert sy haer tot berouw, doch sy weet raet om dit haer ongeluck te helpen, want als *de Mora* haer alleenlick kust, en niet meer daer toe en doet, soo kust en omhelst sy in haer hert haer jonge soete *Palura*, die dickwils over komt onder schijn van haer Man te besoecken, maer in der daedt om haer te sien, en gelijck hy te vooren met haer gedaen heeft, soo gaet hy deselve gang, en wandelt de selve wegh die hy gebaent hadt, en volbrengt dat deel der liefde, dat haer oude Man niet volbrengen kan.

In min dan twee Maenden na haer houwelick, alſoo *de Mora* ſagh dat hy niet voldoen kon, en dat hy niet kon verdienen, veel min vergelden de leckernyen van ſijn Wijfs ſchoonheyt en jeught, en merckende oock dat ſy hem allenskens begint te verachten, en datſe nochtans alle andere Edel-lieden die tot ſijnent quamen behagelick en vriendelick was, gelijck hy te vooren op haer verſot was, ſoo wierdt hy nu jalours over haer, hy vervloeckt al die hem komen beſoecken, en die door de wetten van Gaſtvryheydt en civiliteyt en eere haer eens komen kuſſen, maer aldermeeſt *Palura*, die hy ſiet dat dickwils t'ſijnen huyſe komt, en ſoo dickwils met ſijn jonge Wijf verkeert, dat ten leſten ſijn achterdocht hem, en ſijn Jaloerſheyt hem ſeecker maeckt, dat hy met al te grooten vryheyt en oneerbaerheyt op ſijnen ketel ſopt, en ſijn Bedt ontheylight. Om hier achter te komen, begint hy ſijn Wijfs vryheydt wat in te korten, ſoo dat ſy met miſnoegen ſiet, datſe ſoo veel als haer Mans gevangen is; Ja hy ſet veel oogen om over haer te waken als Sentinellen, en ſijn gefondeerde Jaloerſheydt geeft hem meer oogen als *Argus* oyt hadde, om te verſpieden wat daer omgaet tuſſchen haer en *Palura*. Sy neemt dit ſeer qualick, en belooft het te wreecken, ſy ſiet *Palura* ſoo haeſt niet

in

in komen, of sy is soo dertel in haer genegentheydt tot hem, datse in spijt van haer Mans achterdocht, haer vermaeck met hem neemt, volgens haer verdragh. *De Mora* is alsoo slim om haer overspel t'ontdecken, als hare sorge om dat te voorkomen: Want de volgende nacht, dat *Palura* vertrocken was, doet hy sijn Wijf van sijn bedt blijven, en na dat hy haer's morgens by hem in sijn Tuyn geroepen, en de deur geslooten had, beschuldight hy haer van overspel met *Palura*. Maer dit jonge Hoertje op het eerste gehoor van die quade en onverwachte tydinge, weet soo konstelick te veynsen, datse, schijnende geheel in tranen te smelten, met veel hooge eeden haer selven en *Palura* ontschuldight. Maer dit mogt niet helpen, hy zweert daer tegen dat sy is schuldigh aen Echtbreuck met *Palura*, en belast haer daerom scherpelick, hem noyt meer te sien, of in haer huys of geselschap te ontfangen.

Bellinda, haer inbeeldende dat haer groot ongelijck geschiede, schrijft haer Vader, dat hy toch eens over komen wil, om dese twist tusschen haer Man en haer te helpen slissen; *Cursoro* op't versoeck van sijn Dochter komt over, geloovende sy onschuldigh was aen Echtbreuck daerse van haer Man mede beschuldight wierdt, maer sijn arbeyt was ver-

geefs, soo dat hy de saeck Godt en de tijdt bevolen moest laten, niet anders konnende doen als hertelick voor haer te bidden.

Middelertijdt *Bellinda*, die dubbele schade leedt, in haer vermaeck en in haer reputatie, moet al evenwel haer Man gehoorsamen, houd haer nu of sy het oock niet raetsaem acht dat *Palura* tot harent soo dickwils sou verschijnen,'t welck sy hem schrijft met ronde woorden, dat haer Man hare Minneryen gemerckt, en de pot ontdeckt heeft, vertrouwende de sake soo te zijn alsse was. Des bidtse hem haer huys te vermijden voor den tijdt van twee Maenden, in welcke sy hoopt den storm te stillen; en gelijck haer Man haer Lichaem had, soo sou *Palura* altijdt haer hert hebben.

Palura desen brief van *Bellinda* ontfangende, is seer bedroeft over dat nieus, maer alsoo hy haer seer lief had, laet hy haer wederom weten, dat hy haer daer in gehoorsamen sal, hoewel met sijn leetwesen, maer dat hy verblijt is, sy hem liever had als haer Man, en soo voort. Hier over is *Bellinda* seer verblijdt, en veracht haer Mans Jaloersheyt meer als oyt, toont haer heel heersigh tegens hem, maer hy is een Krijghsman, hy kan dat niet verdragen, gelooft dat sy opgeroyt wordt van *Palura*.

De herssens van *de Mora* drayen gedurigh als

als soo veel raders en wielen rondom de Globe van Jalousie, om uyt te visschen het geheym, daer hy na socht, dat was eenige verbinteniſſe tusschen sijn Wijf en *Palura*: Hy loert om ergens een brief van *Palura* aen haer, te vinden, en haer Cabinet en Koffer is de plaets daer hy die soeckt. Soo op een Maendagh 's morgens, als sy was gegaen in de Parochy-Kerck om Misse te hooren, bleef hy met opset t'huys, om sijn voornemen in 't werck te stellen. Hy gaet geheel stillekens in haer Kamer, versien zijnde van Slootemakers haecken en Instrumenten om alle Slooten te openen: Eerst wil hy het Slot van haer Cabinet openen, 't welck als hy soude beginnen te doen, werpt hy sijn oogen ter zijden, en siet daer leggen haer Rock die sy daeghs te vooren aengehadt hadde, daer loopt hy stracks na toe om in haer sacken na de Sleutels te soecken. Nu *Bellinda* hadt soo grooten haest en devotie om te Kerck te gaen, dat beyde sy en haer Dienstmaeght de Sleutels van haer Cabinet vergeten, en in een van de sacken van die Rock gelaten hadden, daerse haer Man met blijdtschap vindt, soo dat nu sijn Instrumenten niet van doen hebbende, oppackt, en met even grooten haest als Jalousie, opent eerst haer Cabinet, en daer na haer Kofferken, daer in hy niet onversocht latende, ten lesten vont dien

brief van *Palura* onlangs geschreven aen sijn Wijf, daer in hy haren brief beantwoorde, en schreef dat het hem bedroefde dat haer Man hare Minnerye gemerckt hadt, doch was verblijt, dat se hem liever als haer Man had, en soo voort. Dese Brief had *Bellinda* opgesloten in een kleyn Carmosijn Satijn geborduert Beursje met Gout. *De Mora* overleeft se eens en andermael, maer als hy quam tot die woorden, dat hem elck oogenblick een Maent, en elck uur een Jaer sou duncken eerse weer by malkander komen, en malkanderen kussen en omhelsen souden, met diergelijcke Minnedeuntjes meer, soo las hy die regels by na soo dickwils als 'er letters in waren, want hier door is hy nu ten vollen van de saeck verseeckert, dat sy hem een *Acteons* Ridder gemaeckt had, 't welck hy sweert te sullen wreecken haest en scherp, en daer mede leght hy de Fluwele Beurs met een kloppent hert en bevende handt wederom op haer plaets, sluyt het Kofferken, Cabinet, en Kamer-deur wederom toe, hebbende de Sleutels daer van wederom in de sack van sijn Wijfs Rock gesteecken, en komt soo weder beneden.

Bellinda komt uyt de Kerck, hy eet met haer, doch kan sijn boosheyt en misnoeger soo konstigh niet veynsen, of sy merckt wel aen

aen sijn oogen en woorden, dat het uurwerck ontstelt is, maer sy is soo trots, datse 'er niet na vraeght, noch datse niet eens gist of denckt van 't gene hy gedaen had. Het middaghmael gedaen zijnde, soo haest als sy gaet wandelen in de paden en prielen van haer lustige Hof, soo wandelt haer Man met sijn Jaloersheydt en bloedigh opset, een heel andere wegh, hy is soo gesteecken aen 't hert, dat hy na boven gaet na sijn Wapenkas, neemt daer uyt een excellenten Degen, en Gordel-riem, een paer Sack-pistoolen, die hy elck met twee Kogels laedt, en roept om *Emanuel Ferallo* sijn Wijfs Knecht, die een seer net fray Jongman was, soo van persoon als omgang; hy beveelt hem twee van sijn beste Zadel-peerden met 'er haest veerdigh te maecken, en hem geselschap te houden na de Stadt van Ariallos. *Ferallo* volght de ordre van sijn Heer, en dat gedaen hebbende, seyt, dat hy wil gaen by sijn Juffrouw in den Hof, en haer bekent maecken dat hy met sijn Heer most uytrijden, om haer bevel te ontfangen eer hy vertrock, maer sijn Heer belast hem het tegendeel, dat hy haer noch sien noch spreecken sal, soo stygense te Paerdt en rijden wegh. Binnen een half uur daer na komt Mevrouw *Bellinda* uyt den Hof, en verstaende hun vertreck, dat soo haestigh en onverwacht

was

was toegegaen, wist niet watse dencken sou, of wat haer Man in den sin had, want sy had geen gedachte dat hy haer Minnaers brief gevonden had, veel min dat hy eenigh boos opset had tegen hem om harent wil, en dat hy daerom na Ariallos reedt om met hem te vechten.

De Mora dan rijdt naer 't huys van *Palura*, dicht by Araillos, en blijvende ontrent een half vierendeel van een mijl, in een groene Weyde, van sijn Huys af, sendt hy *Ferallo* aen hem, en bidt hem dat hy gelieve met 'er haest te paert by hem te komen, om met hem te spreecken van een sake daer hem merckelick aengelegen was. *Ferallo* vindt Don *Palura* t'huys, en doet hem dese boodschap, welck hy verstaende, wierd van sijn wroegende gewisse seer bevreest gemaeckt. Maer alsoo sijn welluftigh hert meer sagh op de jonge Vrouw, als op de oude Man, soo klimt hy terstont te paert, sonder eenigen Knecht by hem te hebben, en rijdt met *Ferallo* na de groene Weyde daer *de Mora* te paert met ongedult hem verbeyde. De groetenissen tusschen haer beyden gedaen zijnde, die *Palura* merckte dat in *de Mora* meer kort als ceremonieus, meer afgebroken als eerbiedigh waren, roept *de Mora* sijn Knecht *Ferallo* by hem, en gebiedt hem heymelick een Weyde of twee daer van daen te

rijden,

ijden, en hem niet te roeren, of sijn Geweer te trecken, wat hy oock soude mogen sien passeeren tusschen hem en *Palura*, 't welck *Ferallo* gehoorsaemt, maer met groote verwondering wat dit seggen wilde.

Daer op begint *de Mora* seer heftigh en grimmigh *Palura* te beschuldigen van overspel met sijn Wijf, en van de oneer hem daer in aengedaen, 't welck *Palura* hem wederom toedrijft als een valsche beschuldinge, en als een eerlick Edelman verdedight sijn onnoselheyt en de Juffers kuysheyt, met seer waerschijnlicke redenen: Maer dese geveynsde reden voldoen hem niet. Hy toont hem sijn eygen brief, en vraegt hem of niet dese sijn eygen handt, hem van de misdaet overtuygt. *Palura* is verschrickt op 't gesicht van den brief, soo dat hy, blooseude van schaemte hem niet konde onthouden van bleeck te worden van spijt en toorn, roept luyt uyt, dat dese brief valsch is, en niet de sijne, maer geconterfeyt, en dat se by d'een of d'ander Tovenaer of Duyvel is geschreven, en door eenigh vyandt gesonden met opset om hem te affronteren, en om de deughtsame, kuysche en onnosele Juffrouw verdacht te maecken: Maer dese gesochte uytvluchten zijn niet gangbaer by het Jalours gemoet van *de Mora*, die hem nu ront uyt aensegt, dat geen ding als sijn doodt,

hem

hem voldoen kan voor dese misdaedt, en daerom soo hy te Paert sat, treckt sijn Swaert uyt, en beveelt P*alura* desgelijcks te doen. P*alura* dat siende, als een braef genereus Edelman, die van soo ouden Cavallier niet wilde getrotseert zijn, doet insgelijck voor de eere van *Bellinda* en voor sijn eygen leven. Maer eer sy beginnen, bidt hem P*alura* meenigmael met veel redenen en beweeglicke vermaningen, dat hy gelieve afstant te doen van het gevecht, en voldaen te zijn met de waerheyt van sijn Wijfs eere en sijn onnoselheydt: maer hy spreeck tot de windt, want *de Mora* geeft hem slagen voor woorden.

De uytkomst van dit gevecht was, dat P*alura* in twee bysondere aenvallen, niet eene wonde heeft ontfangen, maer heeft'er *de Mora* twee gegeven, d'een in sijn hals, en d'ander in sijn slincker arm, waervan hy soo vreesselick bloede, dat hy begon te wanhopen van de victorie, en met sijn Pistoolen voor sijn leven en veyligheydt begon te sorgen. Sy scheyden met wederzijts bewilliging een weynig van malkander om adem te halen. P*alura* hielt sijn Peert wat te strack, want het Peerdt heet en furieus zijnde, keert sich door force in het ronde, 't welck *de Mora* met sijn waeckende ooge waernemende, daer P*alura* docht nocht droomde van

Pi-

Piſtoolen, haelt met'er haeſt ſijn twee Piſtoolen uyt ſijn ſack, en ſchiet hem verradelick met't eerſte door 't Hooft, en met het tweede in ſijn rugh, door welcke hy terſtont van ſijn Paerdt doodt ter aerden viel, ſonder de macht te hebben een woordt te konnen ſpreecken.

De Mora, ſiende dat hy doodt was, wenckt met ſijn Neuſdoeck *Ferallo*, die dit werck van vers aenſchout had, komt terſtont, en ontfangt van ſijn Meeſter deſen laſt; Gaet eerſt en ſegt *Palura's* Knecht en Huyſgeſin, dat ick haer Meeſter heb doodt geſlagen in een duël; en rijdt dan na huys, en ſeght mijn Wijf, dat ick haren Roffiaen en Overſpeelder *Palura*, na den Hemel geſonden heb, en komt binnen ſes dagen dan by my te Liſſabon, daer ick nu na toe ryde; en werpende hem eenig Gout toe, voor ſijn reys, nam hy affcheyt van hem, en reedt wegh. In de naeſte Stadt liet hy ſijn wonden verbinden, die niet gevaerlick waren.

Ferallo, volgens ſijn Meeſters ordre, doet ſijn boodſchap ten huyſe van *Palura*, maer om ſijn Meeſters eer te bewaren, verſwijght hy, dat hy hem ſoo ſchelmachtigh doorſchooten had, en rijdt voorts na huys, en verhaelt van ſtuck tot ſtuck aen ſijn Juffer, wat ſijn Heer gedaen had, en wat hy hem bevoolen had haer te ſeggen. Sy ſmelt in tranen,

tranen, want sy had hem liever als haer eygen leven. Sy is soo bedroeft dat sy haer opsluyt, en wil geen geselschap sien. Dese droefheydt baert sulck een wraeck-lust in haer, dat sy sweert, het op haer Man te wreecken, soo dra hy maer t'huys sal gekomen zijn.

Sy kan haer niet genoegh verwonderen, waer dit eerst van daen quam, maer alsoo sy nu geen beter troost wist, als den brief van *Palura* eens te lesen, die sy uyt liefde tot hem soo dickwils gelesen en gekust had, soo looptse na haer Cabinet, doet haer Kofferken, en het Fluwele Beursken open, maer siet dat die daer van daen gelicht is, 't welck haer verseeckert haer Man die daer most uytgenomen hebben, waer in sy niet bedrogen was; want omtrent ses weecken daer na komt hy t'huys van Lissabon, daer hy, uyt insicht van sijn hooge afkomst, veele en groote Vrienden, en een machtige groote somme gelts, in 't afwesen van de Vice-Roy, sijn Pardon had verkregen van de Kamer van die Stadt; en de aldereerste groete die hy sijn Vrouw *Bellinda* gaf, met even soo veel versmading als gramschap, was dese: Harteken, hoe veel gebedekens hebt ghy gedaen voor de Ziel van uwen Roffiaen *Palura*? Sy, hoewel sy van spijt by na berste, echter om haer eer op te houden, veynst en ver-

verberght haer droefheydt, en geeft dese korte antwoort, dat *Palura* haren Pol noch Roffiaen noyt was geweest, maer een Edelman met eere, en daerom badt sy Godt, dat hy hem wilde vergeven dese schrickelicke sonde, dat hy hem soo leelick en schandelick vermoort had.

De Mora, gesteecken zijnde met dese verantwoording, die hy wist dat valsch was, haelt den brief voor den dagh, leestse haer voor, en scheurdtse ende verbrandtse voor haer oogen, 't welck haer seer speet, en seyde hem wederom stoutelick in sijn aensicht, dat sy niet kon beletten dat een Edelman haer een brief schreef, en al stont in 't eynde van kussen en omhelsen, soo swoer sy echter, dat het eerste niet verder had gegaen als de civiliteyt, en het ander als de eerbaerheydt vereyschte; soo wijs en gauw wistse haer saken te beleggen.

De Mora vergeet met'er tijdt sijn misnoegen tegen haer, sy eet met hem alsse wil, maer slaept by hem als hy wil, doch hielt haer vry wat streng, soo dat sy geen jonge Edellieden moght spreecken, vreesende hy een ander Luytenant mogt krijgen in plaets van *Palura*; Doch terwijl sy geen Edellieden mogt spreecken, en sy echter haer dertelheyt niet kost laten, kiest sy tot haer Minnaer haer Dienaer *Ferallo*, een Jongman alsoo

soo fray en net van lijf en leden, als sy schoon, en by na van haer Jaren, want hy noch niet boven de een-en-twintigh was. Aen desen schenckt sy haer gunsten, die hy vlytigh aenneemt, soo dat hy met 'er haest sijn Meester uyt den zadel rijdt; en in plaets van sijn Juffers Oppasser, nu sijns Heeren Navolger is; en als den ouden Edelman slaept, dan waeckt hy dickwils by de Juffer, om een Venus lesje twee drie by haer op te seggen.

Drie Maenden lang duurt desen godlooosen handel tusschen *Bellinda* en *Ferallo*, die haer droncken maken in haer vuyle lusten; maer hoe dicht sy 't oock hielden, ten eynde van dien tijdt kreegh 'er *de Mora* de snof van in de neus, door een gantsch onverwacht middel. Want men moet weten, dat *Ferallo* te vooren met *Bellindaas* Kamenier, of Staetdochter, genaemt *Herodia*, onder schijn van Houwelick, sijn vermaeck in 't misbruyck van haer lichaem had genomen, soo dat *Herodia*, siende dat *Ferallo's* genegentheydt nu t'eenemael van haer op haer Juffrouw was overgeset, ende dat hy haer nu versmade, dewijl hy tot hooger was geklommen, wierd soo rasende van Jaloersheyt, dat se by haer selven raedt houdt, hoe sy hem van haer Juffrouw sal aftrecken; Eyndelick weet sy geen beter raedt, als haer Heer en Meester be-

bekendt te maken, wat spel dat sijn Wijf met de Knecht speelt, 't welck sy doet. Op welck onwelkom nieuws den ouden Heer *de Mora* soo verstoort, Jaloers en boos wordt tegen sijn Vrouw en tegen *Ferallo*, dat hy het soo ras gelooft als hy het hoort. Om dan kort werck te maecken, en dese sieckte spoedigh te genesen, gaet hy, sonder een woordt te spreecken tegen sijn Vrouw of *Ferallo*, hem datelick casseeren, en uyt sijn huys en dienst setten, sonder hem de reden te willen seggen waerom, noch wil oock niet toelaten hy sijn Juffrouw eens sien of afscheyt van haer nemen magh. En van die tijt aen, sagh *de Mora* op haer met groote versmading en Jalousie, want het smert hem dat sy haer oude perten niet laten kan. Weshalven hy haer vryheyt nu soo seer besnoeyt, dat hy naulicks wil toelaten, dat sy eenigh mensch siet. Maer gelijk toegedamde rivieren met meerder gewelt overvloeyen, soo neemt *Bellinda* dit haestigh. banniſſement van haren *Ferallo* soo qualick, en merckende dat *Herodia* de oorsaeck daer van was, geeft haer oock de sack, en jaeghtse oock wegh, op welcke *Ferallo* oock soo gram was, hy haer noyt meer sien of spreecken wil, dewijlse hem die pert gespeelt, en van soo een lecker beedtje gejaeght had. Doch of *Ferallo* schoon uyt-ten huys was, soo wisten sy malkander even-

wel

wel te vinden, somtijts by dage, en somtijts by nacht, in de Prieelen van den Hof, of eenige andere buyten Kamers van het huys, en dat door de hulp van sulcke Ambassadeurs en geheyme Boden, als de liefde zelden ontbreecken.

Sy houden menighmael raet, in dese heymelicke by eenkomsten, watse doen sullen in dese stant der saecken. Ten lesten komense daer in over een, alsoo sy malkanders gesel schap soet, en d'afscheydinge, die haer *de Mora* aendoet, bitter vinden, datse noyt rust sullen hebben of hy most van kant, en dan sou *Bellinda* korts daer na *Ferallo* trouwen; 't welck sy besluyten en met veele eeden bevestigen. Nu onder al de soorten van doodt, met welcke sy *de Mora* willen uyt de werelt helpen, dunckt hun 't vergif aller best, het welck *Ferallo* koopt, en *Bellinda* heymelick en arghliftelick in het drincken en in het warm sop doet, en soo haer Man ingeeft, het welck zijnde van een uytteerende kracht, hem binnen vier Maenden doet sterven. Sy laet hem met groote schijn van rouw, statelick begraven.

Den ouden Heer *de Mora* dus ontydigh in sijn graf geraeckt zijnde, heeft sijn vrolicke Weduwe haer belofte willen houden, en tot droef heyt van haer Vader *Cursoro*, tot verwondering van Stremos en van gantsch Por-

Portugal, haer Dienaer *Ferallo* getrouwt.

Ses Maenden lang droegh hem *Ferallo* heel wel by sijn oude Juffrouw en nieu Wijf *Bellinda*, en al zijnse ongelijck in afkomst, soo omhelsense malkander met onderling genoegen. Maer ten eynde van desen kleynen tijdt, wordt hy sijn Wijfs omhelsingen sat, en begintse te versuymen en te verachten. 't Gebeurde dan dickwils, dat hy haer in tien, en somtijts in vijftien nachten niet eens kust noch omhelst. Welcke ondanckbaerheyt en verachting, soo van haer Jeugt en schoonheydt, als van haer Edeldom en groote middelen, maecken *Bellinda* soo heet in toorn tegen hem, als hy kout is in liefde tegen haer. Maer om te komen tot den oorspronck van dese onbeleeftheydt tegen haer, soo moet men weten, dat *Ferallo* heel ongestadigh is in sijn liefde, soo dat hy nu seer versot is op een Kamenier van sijn Vrouw, genaemt *Christalina*, een soete jonge Meyt, omtrent achtien Jaren out, lang en dun van lichaem, welckers schoonheyt was alsins suyver en helder als haer naem, maer welckers Maegdom hy heymelick, met vele vleyende eeden en valsche beloften, en met weynigh kostelicke geschencken, van haer had genomen. Nu was sijn genegentheydt soo vyerigh tot haer, dat een deel van den dagh sijn luft niet kon vernoegen, maer hy ver-

vergat hem soo verre, dat hy, om soo te seggen, voor sijn Wijfs neus, en by na in haer gesicht, heele nachten by dese Meyt lagh, sonder eens te dencken op sijn Wijf *Bellinda*.

Maer *Bellinda* acht haer selven al te goet, en al te grooten Vrouw, om dus getrotst en geterght te worden van een Kleermaeckers Soon, als *Ferallo*, die sy van haer Knecht tot haer Man verheven had. Sy doet haer best om hem van *Christalinaas* liefde af te leyden, maer vergeefs, waer op sy resolveert *Christalina* uyt haer huys te doen, in hoope dat haer Man dan oock sijn hert soude van haer trecken; maer dit valt soo wel niet uyt als sy gedacht had; want hy is soo op haer verlieft, dat hy het niet wil toelaten dat se de Meyt sal weghjagen, maer doet haer daer en tegen meer caresse als oyt. Dit speet *Bellinda* soo machtigh, dat sy raest van gramschap, en zweert hem met den eersten te vermoorden, gelijck sy haer eerste Man gedaen had, maer op een ander manier. Hemel noch Hel, Ziel noch Conscientie, kan haer hier af trecken, maer de eerste nacht dat hy *Christalina* verlaet, om by haer te slapen, 't welck haer dien aenstaenden nacht geluckte, stelt sy vast de moort te volvoeren, waer op sy haer selven dan versiet van een scherp Scheer-mes, dat se in een van haer Handtschoenen stack, en onder haer Oorkussen ver-

verbergde, soo staetse stillekens op met het aenbreecken van den dagh, als hy hertelick lagh en sliep dat hy snorckte, en snijdt hem de keel af, en laet hem leggen wentelen in sijn bloedt.

Dus heeft de boose *Bellinda* twee moorden gedaen, eerst aen haer oude, nu aen haer jonge Man. Sy dit dus beschickt hebbende, en siende hem doodt by haer in 't bedt leggen, rijst op, en om haer schelm stuck een beter glimp te geven, neemtse haer Mans Mes uyt sijn sack, maeckt het roodt in sijn bloedt, en laet het by hem op sijn oorkussen leggen, om yeder te doen gelooven, dat hy hem selven vermoort hadde. Dat gedaen zijnde, trecktse een suyver fijn Hollandts hembt aen, en treckt haer Kamericks hembt, datse aen hadt, uyt, dat met bloedt besmet was, en vouwende dat dicht in een, windtse oock het Scheer-mes daer in, met twee pondt Kooper-gewicht, om het te doen sincken, want sy meent het dien selven morgen in 't water te werpen.

De Morgen-stont gekomen, en de klock ses geslagen zijnde, gaet haer *Bellinda* kleeden, triumpheert over dese valsche Victorie, geeft het vermoorde lichaem sijn afscheyt met veel vervloeckingen, en gaet sachtjes uyt; steeckt haer hembt met het Scheers-mes in haer sack, 't welck sy, om se-

ker te gaen, met haer blauwe Sijden Kouſſebant had vaſt gebonden, ſluyt de Kamerdeur toe, werpt de Sleutel na binnen, en gaet na den Tuyn, daerſe *Helena*, een ander Kamenier by haer roept, beveelt haer te halen haer Gebede-boeck, en ſoo gaet ſy te voet na haer Parochy Kerck van Sint Juliaan, 't welck ontrent een kleyne halve mijl van haer huys was, en wil niemandt van haer Knechten by haer hebben, maer alleen haer Dienſtmaeght *Helena*, dieſe terſtont, alſſe omtrent hondert ſchreden van haer huys was, voor haer henen ſondt na de Kerck, met dien deckmantel, om haer Prieſter, Vader *Sebaſtiaen*, op te ſoecken, dat hy hem moght gereet maken, om Miſſe te ſeggen voor haer, 't welck *Helena* doet. Nu halfwegen, tuſſchen haer Huys en de Kerck, is een diep water, daer ſy voorby moet gaen en daerſe dit packje wil inwerpen, 't welck eer ſy doet, ſoo was daer een out vermincki arm Soldaet, die gecaſſeert was van het Guarniſoen van 't Kaſteel Caſtcayes, genaemt *Rodrigo*, reyſende na huys toe; deſe ſiende de Juffrouw daer alleen, bidt haer ſee ootmoedigh, om een Aelmoes. Maer de gedachten van *Bellinda* waren noch ſoo op getogen in haer wreetheydt, datſe geen medogentheyt kende, en hebbende ander Windt-moolens in 't hooft, wierdtſe ver

ſtoor

stoort op d'onbeleeftheyt van de bedelende *Rodrigo*, soo datse hem plat affloegh, en in plaets van een kleyne Aelmoes, veel bittere scheldtwoorden gaf, en sondt hem wegh met vuyl lelick spreecken; dat haer daer na berouwen en bitter opbreken sal. De arme *Rodrigo* nam haer dit soo qualick af, dat hy op sijn Soldaets, al dacht haer dat te vergelden, en hem te wreecken of aen haer persoon, of aen haer kostelicke Kleeren en Juweelen, maer als hy wederom sagh aen haer pracht, datse een naburige groote Vrouw most zijn, dewelcke dien morgen haer Dienstboden had wegh gesonden om haer selven in haer eenigheydt te vermaecken in de versche Lucht, en daerom het gevaer meer vreesde, als hy wel 't profijt beminde, soo laet hy sijn quaet cholerijck voornemen varen, en neemt affscheyt van haer, gaet omtrent twee boog-scheuten van haer, en gaet sich neersetten aen de voet van een grooten Pijnappel-boom, daer hy haer konde sien, maer sy hem niet. Hy siet haer na met een ooge van misnoegen en gramschap. Naderhandt vraegt hy een Melck-meyt, die daer voorby quam, wie sy was, die seyt hem, datse is Mevrouw *Bellinda*, Weduwe van den Heer *Alonso de Mora*, en nu Huysvrouw van Don *Emanuel Ferallo*: Hier over is hy niet weynigh verwondert, dat soo rijcken

grooten Vrouw soo onbarmhertigh is. Onderwylen is nu *Bellinda* gekomen aen het water, en sagh vast rontom haer, gelovende dat geen sterflick ooge haer sagh, wierp het bebloede hembt met het Scheer-mes daer in, 't welck datelick sinckt, maer hoe heymelick sy dit dede *Rodrigo* sagh het, dat meer is hy had duydelick onderscheyden de witte en roodigheyt desselfs, doch wist niet wat het moght zijn, maer presumeerde dat het wel een doodt Kindt mogte zijn. En sy gaet al haer best na de Kerck en hoort daer Misse.

Soo haest de Misse gedaen was, gaet *Bellinda* met haer Kamenier *Helena* na huys zijnde omtrent negen uren, sy vraegt terstont met een vrolick aensicht na haer Man *Feralo*, haer Knechts seggen datse hem vandage noch niet gesien hebben, datse denken, dat hy noch te bedt is, waer over sy haer verwondert toont, alsoo hy niet gewent was soo lang te slapen, daerom sentse eenige vande hare Knechten na sijn Kamer, om te sien of hy op staet, maer sy vinden de Kamer in 't slot, roepen luyt, en krygen geen antwoort 't welck sy haer Juffrouw komen seggen, die daer over seer verschrickt schijnt, doch meer in 't aensicht als in 't hert, en gaet met haer lieden wederom na haer Mans Kamer, daer se alle luyt roepen, en kloppen aen de deu

e

en sy veel luyder dan alle anderen, maer kregen geen gehoor, waer op sy uytterlick begint te beven van schrick en vreese, en beraft de Kamer-deur met gewelt te openen, t welck sy terstont doen, en sien haer Heer, en sy haer Man, doodt op sijn bedt, en in sijn bloedt liggen, de keel afgesneden, daer op sijn Knechts en Meyssens waerlick, en sijn Wijf valschelick, seer bedroeft zijn, en groot gekrijt maecken in de Kamer, 't welck gehoort wordt door 't heele huys. *Bellinda* wist haer blijdschap soo in te houden, en haer droef heyt soo uyt te laten, datse niet was te stillen noch te troosten. Sy vinden de Kamer-deur geslooten, de sleutel van binnen, sijn eygen bebloede Mes op sijn Oorkussen, en daerom besluytense dadelick, dat hy het hem selven gedaen heeft; welcke meeninge haer wel behaegt, en om haer droef heyt meer te doen blijcken, stortse overvloet van tranen, die sulcke Hoeren goet koop, ende genoeg in voorraet hebben.

Sy laten het doode Lichaem ongeroert in 't bedt, om de Criminele Corrigadores van Stremos dit eerst bekent te maecken, die daer terstont komen, staen verbaest op dit gesicht, sien de overvloedige tranen van sijn Vrouw, en hooren de klachten van de Dienst boden; Sy overleggen de depositien en verklaringen van hun alle, datse de deur

vaſt geſlooten vonden, en de Sleutel in de Kamer, ſijn eygen bebloede Mes op het Oorkuſſen, en gelooven derhalven oock dat hy uyt deſperatie hemſelven vermoort heeft, welcke opinie terſtont verſpreyt wordt in Stremos en al de omleggende plaetſen: echter zijnder veel gauwe verſtanden, die deſen Text heel anders uytleggen, en over de dertelheyt van *Bellinda*, een deel ongunſtige Commentarien maecken. En ondertuſſchen gaet de bedruckte Weduwe, om haer eere te beter luyſter te geven, een ſeer heerlicke begravenis toeſtellen.

Maer hier moet *Rodrigo*, den ouden Soldaet, wederom te voorſchijn komen, om deſe Hiſtorie ten eynde te brengen. Hy heeft noch al ſijn voorgaende opinie, dat het ongetwijffelt een doodt Kindt of Baſtert was, het welcke hy Juffrouw *Bellinda* ſagh in het water werpen; en in ſijn hert getuygt hem, dat gewiſſelick het rootverwige linnen eenig ſchandig ſecreet in hadde. Soo dat hy, hebbende nu verſtaen het droevigh en bloedig eynde van haren Man, geenſins ſijn achterdocht vermindert. En alſoo hy nu, onder anderen verſtaen had, van de groote rijckdom en waerdigheyt van Mevrouwe *Bellinda*, ſoo hoopt hy dat haer nieuwe droefheyt en rouwe over de ontydige doodt van haer Man, haer nu ſoo mededoogende ſal maec-

ken

ken in haer huys, als sy onlangs onbeleeft en onbarmhertigh tegens hem was op het Velt. Hy gaet daer op na harent toe, maer is in drie dagen soo geluckigh niet, dat hy haer sien of spreken kan; doch alsoo hem staegh de armoede perste, en dat hy aengemoedigt wierdt door de consideratie van 't gene hy haer sagh in 't water werpen, soo houd hy aen, en vind haer den vierden dagh wandelen in de Weyde die naest aen haer huys lagh, vergesellschapt met twee van hare Knechten en twee Kamenieren; Hy nadert tot Mevrouw *Bellinda*, met de vrymoedigheydt van een arm Soldaet, hy stoort haer wandelinge, en verstroyt hare gedachten, ende bidt met groote beleeftheyt om een een Aelmoes; waer over sy vergramt zijnde, alsoo haer hert niet dachte noch sorghde voor een out Soldaet, maer was t'eenemael geveest op d'een of d'ander nieuwe Vryer, hem en sijn versoeck met toornigheyt versmade; ende om haer eygen woorden te gebruycken, geboodt haer Knechten met groote ontsteltenis en indignatie, datse desen stouten bedelachtigen Soldaet souden doen vertrecken, en maecken dat hy hem wegh packte van haer en van haer huys.

Rodrigo, hoorende dese harde stuyrsche en onbeleefde woorden, en siende den onbeleefden handel en dwang van hare Knechten

tegens hem, verlaet haer huys met groot misnoegen en gramschap; maer tot vergeldinge van dien, belooft en zweert hy, dat sijn wrake haer soo haest niet sal verlaten. Hy verneemt by andere, dat Don *Gaspar de Mora* de Neef en algemeyne Erfgenaem van haer eerste Man Don *Alonso de Mora*, met sijne Moeye *Bellinda*, in een bitter en heftig proces was over eenige Landeryen, en seer kostelicke Meubelen en Huys-raet, die sy hem t'onrecht onthielt, en dat hy derhalven heel blijdt soude zijn om eenig middel of voorstel aen te nemen, waer door sy uyt het gerustig besit deser Goederen geset, en ten uyttersten geruïneert, en te schande gemaeckt mogt worden. *Rodrigo* gaet by hem, ende maeckt hem heymelick, doch stantvastelick bekent, dat hy, omtrent drie weecken geleden, en op dien selven morgenstont, als Don *Feralto* in sijn bedt vermoort gevonden wiert, had gesien sijn Wijf *Bellinda* in 't water werpen een wit bebloedt linnen Kleet, omtrent een half vierendeel mijls van haer Huys: waer in hem sijn hert getuygde, dat sy een Bastaert Kint gewonden en verdroncken hadde, het zy van haer self, of van een van haer Dienstmaegden; daer by voegende, dat hy geen rust konde hebben in sijn gedachten, of hy most hem dit aendienen, ten eynde dat hy 't de Criminele Rechters mogt

open-

openbaren, om de waetheydt daer van te onderſoecken.

Don *Gaſpar de Mora* was over deſe onverwachte tydinge alſoo ſeer verblijdt als verwondert, en alſoo hem ſijn ingewortelde booſheyt, tegen *Bellinda*, beweegde om dit eerder te gelooven als daer aen te twijfelen, ſoo heeft hy alle andere ſaken laten ſtaen, en is gereden na Stremos, heeft dit de Rechters bekent gemaeckt, nemende *Rodrigo* met hem, die ſtoutelick beveſtigde, en ſtantvaſtelick ſtaende hielt. Deſe Rechters dat verſtaende, nemen ſonder vertoeven, Don *Gaſpar de Mora*, en *Rodrigo*, en drie of vier ervaren Swemmers met haer, en gaen haeſtelick na het water, ter plaetſe die hun was aengeweſen: Na dat de Swemmers omtrent een quartier uurs, met duyckelen en ſoecken, waren doende geweeſt, in meeſt al de plaetſen, om dit packjen te vinden, ſoo heeft ten laetſten een van haer, die beter duykelen koſt dan al de reſt, het ſelve packjen gevonden, en ſwemmende met ſijn ſlincker handt, brengt hy het te landt in ſijn rechter handt, en geeft het de Rechters, die daer over verblijdt en verwondert zijnde, het terſtont doen openen, alwaer ſy, tegens haer verwachtinge, niet vinden een doodt Kindt, maer een ſijn Hembt, even doe noch bevleckt en beſpat met bloedt, en vaſt gebonden met een blaeu-

we Sijden Kouſſebandt, en daer in een ſeer ſcherp en bloedig Scheer-mes, met een Koper-gewicht daer in gebonden, om het te doen ſincken.

De Richters, Don *Gaſpar de Mora*, en al de reſt, ſtaen verſet over 't geſicht van ſulck een bloedig bewijs. *Rodrigo* zweert ſtantvaſtelick, dat hy geſien heeft dat Mevrouw *Bellinda* dit packjen, met haer eygen handen, in dat water geworpen heeft, op dien ſelven morgen als haer Man in ſijn bed vermoort gevonden wierd. Don *Gaſpar de Mora*, wierdt door ſijn haet ſoo curieus gemaeckt, dat hy het Hembt heel nauw bekeeck, en vont daer op de eerſte en de laetſte letter van haer naem, daer op de Corrigadores, ofte Richters met hem in meeninge over een komen, dat ſy het is, die haer Man *Ferallo* ſoo wreedelick in ſijn bedt vermoort heeft. Sy nemen dit bebloede Hembt, het Scheer-mes, en de Kouſſebant met haer, en gaen met alle haeſt na het Huys van Mevrouw *Bellinda*, om haer gevangen te nemen over ſoo een wreede moort: Maer dit jonge, wreede en geyle Juffertje, is ſoo verre van eenige vreeſe, datſe niets vreeſt; en dat het ergſte van allen is, ſy vreeſt ſelfs niet Godts macht ende rechtvaerdigheyt: want ſy is ſoo oneerlick in haer hert, en ſoo derte in haer ommegang, dat ſy, niet tegenſtaend

hae

haer Rou-klederen, en daer haer eerſte Man ſoo onlangs was geſtorven, en haer tweede Man noch niet kout in ſijn graf, echter met veelderley Muſijck hier nu in haer huys is ſingende, danſſende en ſpeelende met verſcheyde Jonge Cavalliers, ſoo van de Stadt als van het Landt, even als ofſe geen andere ſorge had, als hoeſe weer aen een Man ſoude raecken, en na de twee voorgaende een derde ſoude kieſen, die haer geyle oogen en hert mocht behagen, en daer by dan noch ten minſten een paer brave Minnaers, die haer onverſadelicke begeerten mochten voldoen.

Ondertuſſchen komen de Richters en treden vrymoedelick in haer huys, en belaſten de Sergeanten haer te vatten en gevangen te nemen, waer over ſy ten uytterſten verſchrickt en ſchielick verbaeſt zijnde, weent, ſucht en ſchreeuwt uyttermaten ſeer: Maer al die brave Cavalliers en ſchoone Jonckers hare Minnaers en Favoriten, die daer met haer ſongen en danſten, ſtonden nu en keecken op haer neus, en hadden 't hert niet datſe een vinger durſden verroeren of een voet verſetten om haer te helpen of te ontſetten. Nu vallen al haer pluymen van bronck en vrolickheyt in de aſſche, en al haer Muſijck verandert in treuren, haer ſingen in ſuchten, en haer danſſen in ſchreyen. De

grootheydt van haer misdaet, maeckt dat haer de Officiers in de gevangenis brengen, sonder aensien van haer schoonheydt, rijckdom en hoogheyt.

's Morgens senden de Rechters om haer, beschuldigen haer met de moort van haer Man *Ferallo*, die sy met veel tranen en eeden ontkent: Het voorgemelde bloedig bewijswort haer getoont, 't Hembt, Scheer-mes, haer blauwe Sijde Kousse-bant, 't Koper-gewicht en oock *Rodrigo*, die nu als voorem met eeden verklaert, wat hy met sijn eygen Oogen had gesien. En hoewel sy eerst op't gesicht van dit packje seer bleeck en verslagen wierdt, soo was echter haer stoutheydt soo groot, datse wederom alles ontkent, en nam vermaeck in haer selven te hooren harangueeren en haer onnoselheyt verdedigen in't lang en breede. Maer dese voorsichtige Magistraten hebben oogen in't hooft, en zijn soo met geen soet praetjen in slaep te wiegen, want sy geen geloof geven aen de soetigheyt van haer jongheyt, noch aen de suycker van haer tong, maer seggen haer aen, datse's anderen daegs haer wel een ander deuntje sullē doen singen, en wel anders doen praten op de Pijn-banck: Die ure gekomen zijnde, is sy soo kloeckhertigh, datse haer laet vastbinden met groot gedult en stantvastigheyt, als achtende het smadelick

da

dan eenige pijn de waerheyt uyt haer mondt soude perssen tot nadeel van haer reputatie, en tot schipbreuck van haer lijf en leven. Maer hier komtse in haer reeckening veel te kort; Sy had het noyt geproeft, en dacht niet dat men daer soo ongemackelick gehandelt wiert. Soo dan op den eersten neep van de Pijn-banck, en op de eerste treck van de koorde, alsoose bevondt, dat haer teeder lichaem sulcks ongewoon, en voor het selve onmogelick was te verdragen, soo begintse heel erbarmelick te huylen en te krijten, en bidt de Rechters en Pijnders ootmoedelick datse wilden aflaten, want sy opentlick bekende, dat sy, en sy alleen haren Man *Feralla* in sijn bedt vermoort hadt, en de keel afgesneden met dat selve Scheer-mes.

Op welcke belydenis het vonnis terstont wierd uytgesprooken, dat Juffrouw *Bellinda* des anderen daegs's morgens levendig sal verbrant wordē buyten de Wallē van Stremos, aen de voet van't Kasteel, welck is de gestelde plaetse des doods voor dergelijcke Misdadigers. Soo wordtse voor die nacht weder in de gevangenis gesonden, en eenige Priesters en Nonnen bestelt, om haer ter doodt te bereyden. Want het feyt was soo leelick, dat 'er geen hoope van Pardon was, hoewel haer vroome en oude Vader *Cursoro*, met een vloet van tranen hem selven neder

wierp

wierp aen de voeten van de Richters, haer aenbiedende alle sijn Landen en Middelen die hy in de werelt hadde, tot sijn Hembt toe dat aen sijn lijf was, om haer leven te verkrijgen, maer alles is te vergeefs.

Bellinda, dan wordt ter plaetse daer de Justitie geschieden soude, geleyt, door een Nonneken van S. Clara, aen haer rechter, en een Monick van S Franciscus, aen haer slincker handt, die haer gesamentlick belasten op perijckel van verdoemenis, haer Ziel, voor haer doodt, te ontlasten, van alle capitale misdaden, waer aen sy haer self weet schuldigh te zijn, 't welck sy heymelick belooft. Omtrent te negen uren wierdse aen de Staeck gebracht, daerse haer selven rondom siet omcingelt, eerst met Mutsaerden, en daer na met grooten toeloop van Volck. Hier nu is sy noch soo onheyligh, ydel en lichtveerdigh, datse haer swarte Rouwkleederen heeft uytgelaten, en haer selven opgepronckt in een kostelicke geele Satijnen Rock, gewrocht met Bloemen van Silver, en een breede gesette Kraegh om haer hals, en haer hooft gedeckt met een suyvere witte Floerse Sluyer met Kant, gewrocht met kostelick Speldewerck, als of sy meer sorgde voor haer Lichaem als voor haer Ziel.

Na dat de Monick en het Nonneken haer leste afscheyt van haer hadden genomen, en veel

veel tranen hadden geſtort; ſoo heeftſe, wringende haer handen, daer aen ſy een paer ſneeuw-witte Handſchoenen hadde, en ſlaende haer Oogen opwaerts tot Godt, ten leſten met een ſtamerende en beſwijckende ſtem aldus geſproocken.

Het is mijn miſdaet, en uwe barmhertigheydt, goede Lieden, die u hier gebraght hebben, om my ellendig Vrou-menſch hier ellendelick te ſien ſterven. En alſoo het nu niet langer tijdt is voor my, te veynſen voor Godt of voor de werelt, ſoo beken ick vryelick en oprechtelick, om mijn Ziel te behouden in den Hemel, al gaet mijn lichaem verlooren op aerden, ſoo beken ick met droefheyt voor Godt en voor u lieden, dat ick niet alleen ſchuldig ben aen eene moort, maer aen twee. Want gelijck ick nu onlangs mijn tweede Man *Ferallo* hebden hals afgeſneden, ſoo ben ick hier te vooren ſoo godtloos en ſnoode geweeſt, dat ick mijn eerſte Heer en Man *de Mora*, heb vergeven.

Dit verhael dede het volck minmedelijden met haer hebben, alſoo ſy dien ouden Heer voor een treffelick Edelman altijdt hadden gekent. Sy doet vorder een aenſpraeke tot het volck, verſoeckende ſy voor haer wilden bidden, en haer alle om vergiffenis biddende, bereyt ſy haer tot de doodt. Sy nam haer Ringen van haer Vinger, en haer

Paer-

Paerlen-braſeletten van haer Armen, en gaſſe tot een teecken van liefde aen haer Staetdochter *Helena*, die by haer was, en ſeer weende over de doodt van haer Juffrouw, die nu veel heymelicke Gebeden en *Ave Maria's* by haer ſelven herhaelde, en nemende een ſtatelick en deerlick afſcheyt van al de werelt, trock ſy haer Sluyer over haer aengeſicht, en haer dickwils kruyſſende met het teecken des Kruyces, en ſeggende voor het laetſte, *In manus tuas*, in uwe handen, &c. Soo quam de Scherp rechter met een brandende Toorts het vuur ſteecken in het Stroo en in de Mutſarden: waer van ſy terſtont ſtorf.

De Rechters, op de belydenis van deſe verbrande Juffrouw, aengaende het vergeven van haer eerſte Man *de Mora*, alſoo ſy haer Lichaem geen meerder ſmert noch ſmaet konden aen doen, verhalent en wreecken het op haer Aſſche, dieſe naukeurigh laten opgaderen, en ter ſelver plaetſe door den Beul, voor al 't volck, in de lucht werpen en verſtroyen, daer over Godt gepreſen wiert, dat hy de werelt van ſulck een Monſter verloſt hadde.

Duſdanigh was het ontijdigh, en nochtans niet onverdiende eynde van deſe dertele en wreede *Bellinda*, en op deſe wijſe bragt haer Godt op ſijn rechtvaerdigh Wraeck-

toon-

toonneel, en triumpheerde in sijn heylige wraecke over haer twee moorden aen hare Mannen begaen. Godt make dit haer exempel, en dese hare Historie, tot een Christalyne Spiegel voor alle Menschen, bysonder voor alle Vrouwen en Dochters, van wat staet of conditie datse oock souden mogen zijn.

Wy sullen dan hier mede onsen *Spiegel der Quade Vrouwen*, eyndigen, en alsoo hier vooren eenige droevige Historien hebben verhaelt, sullen eenige aerdige Kluchten laten volgen, tot recreatie van den Leser.

Volgen eenige Aerdige Kluchten, ontdeckende der Vrouwen Dertelheyt, Stoutheyt, Onbeschaemtheyt, en Archlistigheyt, voorgevallen in onsen tijdt.

I. KLUCHT.

't IS, binnen weynigh tijdts, binnen de grootste Stadt van Hollandt geschiet, dat 'er een welgestelde Juffer altemets met 'et vermakelick Poppe-goet, van een vermakelick Jongman, die sy beter dan 'er eygen man moght lijden, vermaeckte, en sulck een tijdtverdrijf, als vrouwen van dat slagh, voornamelick als 'er mannen, om hun koop-

man-

manſchap, van huys zijn, gewoonlick doen, met hem had. 't Geſchiedé dat ſy hem op een tijdt des middernachts beloofde waer te nemen, en ſelf op dat 'et 'er Knecht niet ſou mercken, op een ſtoel de wacht houden; doch deſen aenſlagh, van twee andere ſnoepers ontdeckt, wierdt, door dien ſy hem dit geluck miſgunde, by na belet: want deſe twee nydige quamen, ontrent de beſtemde tijdt, aen de deur van me Juffer, die alree, op de ſtoel, vaſt in ſlaep was, eerſt ſoet en daer hart kloppen; invoegen dat de Knecht door dit gerucht geweckt; hen quam vragen wat hun begeerten was. d'Een antwoorde: doe open, wy moeten uw Vrouw ſpreken. Wel, ſey de Knecht, koom morgen als het dagh is: maer ſy, noch harder kloppende, riepen: doe open, doe open. De Knecht, zijnde door dit geweld verſtoord, greep een verroeſte Stekaet, ſtekende, door een ſpleet van de deur, d'eene op ſijn borſt, waer door hy een misbaer, even of hy gewond was, maeckte: de Vrouw, zijnde door dit geraes wacker geworden, maeckt, verbaeſt, met een kaers in 'er handt, de deur open, ſoo datſe deſe twee, die haer ſoo haeſt ſy 'er ſach wel behaeghde, in huys, daer ſy het genot van hun voornemen genooten, noode: maer de deur wierd van andere, die door deſe toeval hen hadden ſien ingaen, ſoo vaſt toe gebonden,

den, dat 'er geen middel om uyt te komen was: maer dese looſe en doortrapte seex heeft hen, na dat sy 'er twee of drie uren waren geweest, in een turf-mand het venſter uyt gelaten. d'Eerſte, te weten haer Mans wettelicke Lieutenant, dorſt, door dien de Ratelwacht in d'overſtoep de wacht hielden, niet, voor dat sy hun ronden deden, aen kloppen: maer soo haeſt was dit dack niet van 't huys, of hy wierdt, gevende de gewonelicke loos, ingelaten, en, met een vrundelick gelaet, even als de Hoeren gewoon zijn, ontfangen, doch hy moeſt op een selve Ketel, daer het vet van de voorgaende was uytgehaelt, ſtippen. Deſe, durvende den dagh niet verwachten, is, in 't geſicht der Ratelaren, die weer op 'er oude plaets waren, door gegaen, waer door sy dit navolgende lietjen, wijl den dagh begon aen te breecken, ſongen.

Eerſte Ratelaer.

HEt daget uyt den ooſten,
Het Maenlicht daelt weer neer;
Wie ſal uw Man vertrooſten,
Sno Iuffer ſonder eer?
Vw Man, Acteons ſwager,
Horen-drager.

2 Ratel. *Ick weet hem raed te geven:*
't Is beſt dat hy mee doet

Als

Als veel, die, wel bedreven,
Hun heyligh poppe-goet,
Aen hun dienſt-boon, met reeden,
Weer beſteden.

1 Ratel. *Dat 's goet voor het verwijten:*
Want ſy zijn even ſwart;
't Is beſt niet luyd te krijten:
Wijl d'een den ander tart,
En groote Elands kronen
Elck vertonen.

2 Ratel. *Dit moet haer wel bekomen,*
En hem mee, als hy 't weet.

1 Ratel. *De Son heeft plaets genomen.*

2 Ratel. *Wy zijn tot gaen gereet,*
En ſullen, van uw dingen,
Meerder ſingen.

II. KLUCHT.

WY hebben de bedrieggelickheden der Vrouwen al ree, met verſcheyden geſchiedeniſſen, beweſen: maer hoe ſy haer Mannen, voornamelick als het Oenens zijn, ſchoon ſy hen met 'er vuyligheyt hebben beſmet, konnen om de tuyn leyden, dat ſult ghy aen deſe domme Sebus hooren:

Sijn wildwayige Vrouw, zijnde, door te veel gemeenſchap met veel getrouwe dienaers, ende menighte van bloedſuygers, in haer bogard, of Venus boſch verſien, heeft haer Man, op dat hy in geen minder ſtaet, dan

dan sy was, sou zijn, met twee klapoorige lijf-wachten, zijnde met honderden van dienaren, die men in goed Neerduyts, Platluysen noemt, verselt, beset. Hy de getrouwigheydt van dese nieuwe dienaren vernemende, quam met haer, wegens de veelvoudigheyt, en van wien de selve oorspronckelick waren gekomen, in t'samen spraeck: want hy had sijn vinger, schoon sijn Vrouw, door de Meyt, somtijts spaerde, mee wel in een vuyle spelonck, daer hy 'er sonder te besmetten, niet kon uyt halen, gesteken: maer sy, als d'ervarenste, riet hem tot swijgen, en dat hy een deel van dese nieuwe overwinst in een vierkant toegevouwen pampiertjen sou vergaderen, daer by sou hy een geneesmeester, om aen hem te vragen wat dit voor goetjen was, ontbieden, dese sal u, sey sy, voor seecker soo haest hy 'er heeft gesien, vragen, hoe ghy daer zijt aengekomen, daer op sult ghy antwoorden: Ick heb, door dien ick een vry Makelaer ben, dese koopmanschap uyt de West-Indien gekregen, en dese zijn, door dien het vat niet dicht was, op ons bed, en soo voort in Venus bosch, daer sy een wonderlick gekittel maken, gekropen; derhalven versoeck ick, aen u, om hier van verloft te worden, raedt. Onsen Sebus neemt dit voorstel aen, en doet, hebbende den Genees-meester by sich, in alles soo hem

sijn

sijn Vrouw had geleert. Den Meester blijft dit praetjen hoorende, van verwonderen, stom, doch geeft hem, naer sijn vragen, raet, doch dese loose Feecx wist in dese gelegentheyt, den Genees-meester, sonder dat 'er haer Man yets van gewaer wierdt, naer haer begeerten, tot datse van de mieren, daer sy heel vuyl van was, was geneesen, te gebruycken, en liet den onnoselen bloet, in sijn malligheyt, in de peeckel.

III. KLUCHT.

EEn malle Bloed-beuling, even als de voorseyde Makelaer, vreesde, wijl hy sijn Vrouw een-en-twintigh Jaer had gehad, dat hy Lazerus sou worden, waer over hy by sekere Arts ging, vragende, aen hem; of hy haer niet wel van de Plat-luysen, Druypers of Klap-ooren had genesen, den Arts, begon te lacchen, seggende: ga, is 't weer in 't afvallen der bladeren? onse slecht-hooft maekte mijnen als of hy wel te vreeden wegh ging. Den Arts quam, hebbende in een wel bekent huys een krancke besoght, de straet, sonder achterdencken, langes gaen, en wordt, van desen scheefvoetige Makelaer, met een Rosijn-naeld, het geen sijn werck-tuyg is, seer vinnigh, doch sonder dat het raeckte, naer het hert gestoten: den Arts wierdt van dese ontmoeting soo vergramt,

gramt, dat hy sijn vuysten op de kop van sijn vervolger te werck stelde, en hem soo lang beuckte, tot dat hy niet alleen om genade bad, maer van angst sijn broeck vol eyeren, die hem met stanck by de benen neer liepen, besloegh; invoegen dat hy, gaende dus begaet naer huys, aen sijn Vrouw het misslucken van sijn voornemen verhaelde. Toen was hy rechtschapen van het Vagevuur in de Hel gekomen: want sy begon niet anders als een tweede Medusa te baren, seggende: ghy Gatvinck, ghy Luysebos, waer Duyvel soeckt ghy my toe te brengen? ghy hebt my door u Hoere-vangen, dickwils, tot scheyden, oorsaeck gegeven: maer nu sal Amsterdam, by aldien ghy tegens de lieden niet seght dat het om eenige seghs-woorden is toegekomen, duysent mael meer, als 't oyt van uw malle rancken heeft gewaeght, wagen; derhalven ra ick u dat ghy swijght, en gaet by den Docter, biddende dat hy u gelieft te verschoonen, en segh: mijn Heer, Ick was beschoncken, en van sins u te vervaren, Ick sal u niet eer, voor dat ghy my dit met eeden hebt beooft, uyt u beschieten broeck verlossen: weet ghy niet hoe hy ons, wijl hy ons meer als eens, van, ghy weet welck, een sieckte, heeft genesen, te byster op de tong sou konnen brengen.

Ick

Ick ſal onderwijl vrienden, niet om hem of ſijnent wil, maer om hunne Kinderen wil, ick ſegh hun Kinderen; want de Koekoeck leyt gemeenlick ſijn eyeren uyt, dat hy ſwijght, op maken. Dit geſchiet, daer komt belydenis en vergevinge der ſonden.

IV. KLUCHT.

IN een van de voornaemſte Steden van Hollandt, woonde een Practiſijn, deſen getrouwt hebbende een ſeecker Juffrouw, met welcke hy meer gedient was, als ſy met hem, gelijck hier naer ſal blijcken, want ſy hem een paer hoorens dede dragen als Elants. Deſe Juffrouw, eenige tijdt getrout zijnde met onſen Practiſijn, wierdt ſoo weeldrigh, ſy luſt kreegh om het met andere, als haer Man, oock eens te beſoecken, want docht ſy, volgens het ſpreeckwoort, is een beetje goet, veel is niet quaet. Om dan tot haer voornemen te geraecken, weet ſy altemets een bootſchap te practiſeeren in een benabuerde Stadt, omtrent derdehalve mijl van de hare gelegen, alwaer ſy dan wiſt te gaen in een voornaem Bordeel, alwaer haer Conterfeytſel, en oock haer perſoon nevens veele andere, te ſien, en te bekomen was. En alſoo deſe Juffrou redelick ſchoon en heerlick gekleet was, wierdt ſy op twee Ducaten getauxeert, en moſt oock ſoo veel koſte

koſten voor die het gebruyck van haer lighaem wilden genieten, dat meeſt tot profijt van den Cocchel quam, alſoo ſy het meer uyt playſier als om 't gelt dede, want ſy het uyt armoede niet behoefde te doen, alſoo ſy redelick rijck was. Dit ſpel ſtont Me-Juffer ſoo wel aen, en ſy ſtout wordende in haer overſpeelige gewoonte, dat ſy haer reyſen begint te verdubbelen, gaende daer nu wel driemael datſe te vooren maer eens ging. In 't endt, de Man niet wetende wat dat te ſeggen was, dat ſijn Vrouw nu ſoo dickwils van huys ging, krijght quaet vermoeden op haer, en ſijn Jalouſye doet hem vaſt ſtellen, dat op de eerſtemael van haer vertreck, hy haer wil laten vervolgen, gelijck hy oock doet, want ſy al weer te lang t'huys geweeſt zijnde naer haer ſin, moet weer een ſlockje halen, en weet weer een boodſchap te practiſeeren. Sy vertreckt dan 's morgens vroegh, en haer Man laet haer vervolgen, door een vertroude vriend van hem. Sy arriveert, treet uyt de Schuyt, en gaet naer eenige omweeghjes, in het voorgenoemde Bordeel; ſy wordt door de voorgenoemde vervolght, en ſiet haer daer in gaen, verneemt wat huys het was, en men ſeyt hem dat het een Bordeel was, waer over hy wel verwondert was. Hy laet haer daer in haer amoureuſe affaires, en treckt voort weder-

om; verhaelt den Practiſijn ſijn wedervaren, en hoe hy haer in een Bordeel had ſien gaen. Den Practiſijn dit hoorende, wordt by na uytſinnigh van ſpijt, zweert dat hy het ſal wreecken, maer is geſint ſijn ſpijt binnen te houden, op dat ſijn Vrouw t'huys komende, niets ſoude mercken. En is nu gereſolveert haer ſelfs te gaen betrappen, de eerſte-mael ſy wederom van huys gaet. Sy komt ondertuſſchen t'huys met een vrolick gemoet, alſo ſy haer contentement wel ſcheen gehadt te hebben, hy ontfangt haer oock wel, ter werelt geen ongenoegen latende blijcken, wachtende alleenlick naer occaſie haer te betrappen, welcke occaſie wel haeſt voor viel, want ſy eenigen tijdt t'huys geweeſt zijnde, krijght weder luſt een ſnoepreysje te doen. Sy gaet dan heen, en haer Man, met twee van haer Vrienden (die hy daer van geadverteert had) volgen een uur of twee daer na. Sy aengekomen zijnde, gaen alle drie naer het voorſeyde Bordeel; daer gekomen zijnde, gaen binnen, en laten een kanne Wijn tappen, en ondertuſſchen gaet onſen Practiſijn by de Waerdinne, haer vragende of ſy niet wat moy ſlags voor hem had, ſy antwoort ja; hem latende ſien verſcheyde portraiten van gerieffelicke Juffers, en de prijs daer by, maer onder alle deſe en was ſijn Vrouw niet, dies hy haer vraeght of ſy

sy geen andere heeft, sy seyt ja, maer dat die van meerder prijs zijn, waer op hy antwoort dat hy op 't geldt niet wilde sien als hy 'er maer een naer sijn sin konde bekomen; Hier op laet sy hem noch eenige andere in portrait sien, waer onder sijn Vrouw mede was, die hy daer uyt kiest, wel slecht op sijn neus kijckende, sy wijst hem een Kamer, en versoeckt hy een weynigh gedult geliefde te hebben, dat de Juffer datelick by hem soude zijn. Hy gaet in de Kamer, en gaet in een donckere hoeck sitten, sijn hoedt in sijn oogen hebbende getrocken, op dat sy hem ten eersten niet kennen soude, verwacht alsoo haer komst. Sy komt in 't endt, en treet in de Kamer, gekleedt zijnde in 't wit Satijn, en met een vrolick gelaet hem naderende, meenende daer niemandt minder als haer Man te vinden, siet hy op; sy siende dat het haer Man was, deynst van schrick te rugh, hy staet op, en gaet by haer; men kan wel dencken met wat vriendelicke woorden hy haer bejegende, en op dat sy dit niet soude loochenen, soo laet hy die twee Vrienden oock boven komen, die boven gekomen zijnde, vinden onse Juffer soo gekleet als geseyt is, by haer Man staen, offe geen vijf tellen kost. Naer dat sy haer een scherpe repremende gegeven hadde, begint sy eyndelick te huylen, en om vergiffenis te bidden, maer dat

moght niet helpen, de Man geeft ordre een Wagen te hueren, en die gehuert zijnde, laet die voor de deur komen, doet haer daer op klimmen, en brengen haer in een benabuerde Stadt in 't Spin-huys, alwaer sy doe tijdt had haer sonden te beklagen.

V. KLUCHT.

IN deselve Stadt als boven, woonde een Handwercks-man, dese gaf sich in den Echt met een seecker Vryster, redelick schoon, doch vry wat tot drincken genegen, 't welck hy niet en wist, soo verborgen had sy 't voor hem gehouden. Sy t'samen eenigen tijdt getrouwt zijnde, begon dese fout meer en meer in haer uyt te steken, soo dat de Man het eyndelick tot sijn leedwesen, gewaer wordt, hy bestraft haer, maer te vergeefs. Hy siende dat woorden niet helpen moghten, onthoud haer het gelt, en koopt selfs alles wat tot het huys-houden noodig was; maer de lust tot overdadigh suypen, was soo groot in haer, dat sy andere practijcken aenrecht om aen gelt te komen, sy neemt dan heymelick een hoopen Linnen uyt de Kas, en verkoopt allengskens stuck voor stuck, om datse den Brandewijn niet soude ontbeeren, eyndelick raeckt alles wegh, want sy verkoopt van daegh een Hembt en morgen een Sloop, en alsoo de

Man

Man ſich noch met het Linnen niet bemoeyde, ſoo wiſt hy nergens af, in 't minſte niet denckende dat ſijn Wijf alſoo diefachtigh als ſuypachtigh was; dit gaet een tijdt lang ſijn gang, ja ſoo, dat eyndelick de Kas gantſch ledigh wordt. En als de Man op een Sondagh een ſchoon Hembt wilde aen doen, ſoo was daer niet te veegen, hy eyſcht de Sleutel van de Kas, ſy geeftſe hem na lange weygering, wel wetende dat de bommel uyt ſoude breken, hy ſluyt de Kas op en meent een hoopen Linnen daer in te vinden, maer 't was mis, alles was daer uyt gelicht, en aen Wijn en Brandewijn beſteet; hy raeſt en tiert, wil weten waer 't gebleven was, maer 't was door de keel, en niet weer te krijgen, ſy bekent haer fout, en doet duyſent beloften en eeden haer te ſullen beteren, hy van de quaetſte ſlagh niet zijnde, vergeeft het haer, maer ſoo ſy ſulcks weer quam te doen, dreyght hy haer ſonder genaden, in 't Spin-huys te laten ſetten. De Man raept en ſchraept, dat hy weer wat Linnen by malkander krijght, en is nu wijſer als voor heen, want hy draeght de Sleutels van alle Kaſſen en Kiſten by ſich, en als 'er 't een of het ander te krijgen viel, ſoo deedt hy het ſelf, want hy haer niet veel vertroude, ſchoon ſy al die ſchoone beloften had gedaen van beterſchap. Maer 't is qualick te laten dat men

gaeren doet, hadſe hem te vooren in ſijn goedt verkort, nu verkort ſy hem in ſijn eer en aen ſijn geſontheyt, daer hem noch meer aengelegen was; want konnende nu nergens by komen, als zijnde voor haer geſlooten, ſoo weet ſy al weer een ander middel in't werck te ſtellen om haer beeſtige ſuyp-luſt te verſaden. Sy dan denckende dat het geen groote ſaeck was de Hoer te ſpeelen, alſſe maer ſlechts gelt konde verdienen, en dit behaeght haer ſoo veel te meer alſoo daer vry labus by valt. Sy laet haer dan vinden in publijcke Hoer-huyſen, laet haer gebruycken van die wil, voor een kleyn gelt, alſſe maer veel te drincken mogt hebben, 't welck ſoo eenigen tijdt duurt. De Man haer noch dickwils beſtoven vindende, koſt niet uyt-cijfferen waer ſy 't gelt van daen kreegh, want hy gaf haer niet, noch hy miſte geen goet. Maer, gelijck die dingen gemeenlick niet lang verholen blijven, ſoo komt dit dan eyndelick uyt. Want ſy latende haer van yder een gebruycken, gelijck geſeyt hebbe, wort door d'een of d'ander beſmet, gelijck dat daer gemeenlick op loopt, en volgens dien oock haer Man, die ſy vercierde met een paer brave Klap-ooren, en by na een gantſch Leeger Plat-luyſen. De Man dat gekrioel niet gewent zijnde, gaet naer een Barbier, om te weten wat het moght weſen,

't welck

't welck de Barbier hem seyt, en alsoo hy geen Vrouwen als de sijne bekende, soo kost hy nu wel reeckening maecken waer't hem van daen quam. Waer op hy sijn vuyl en dronken Wijf van hem jaeght, krijght ontslaging, en laet haer soo loopen.

VI. KLUCHT.

't IS eenigen tijdt geleden, dat een Kleermaecker te Lions gevangen sat, en van sijn Vrouw dagelicks besocht wiert. En op die selve tijdt sat oock gevangen een rijcke Bancquier Genois, niet om crime noch schulden, maer om eenige saecken van Staet. Desen Bancquier liet dickwils in sijn Kamer een schoon Orlogie met Slagh-werck, 't welck hy had hangen aen sijn Bedt-stede. De Kleermaeckers Vrouw, siende desen Kamer open, en niemandt daer in, gaet'er in, en siende dat Orlogie daer hangen, neemt het wegh, en gaet voort uyt de Kamer metten buyt. De Bancquier, kort daer na, komt weder in sijn Kamer, en siet dat sijn Orlogie wegh is, soeckt over al, en vraeght 'er yder na, maer niemandt weet'er af; hy seyt het tegen de Cipier, die belast dat niemandt sal mogen uytgaen voor en al eer het Orlogie sal weder gevonden zijn. En terwijl men elck een begint te visiteeren, insonderheyt de gevangens, soo vraeght de

Kleermaeckers Vrouw dat men in 't endt oock aen haer sal komen, weet derhalven niet waer sy het verbergen sal, nu is sy van meening het wegh te werpen, op dat men 't by haer niet soude vinden, maer siende dat het heel moy was, ten minsten hondert daelders weert, resolveert het te steecken in haer Vrouwelicke party, denckende niemandt het daer vinden soude, 'twelck sy deed', sonder dat het yemandt gewaer wiert; maer het Orlogie zijnde op 't point van te slaen, sloeg vijf uren, in haer lichaem zijnde. Dit gehoort wordende, was men seer verwondert, niet konnende dencken waer het selve mogte wesen. Dit wierdt den Bancquier geseyt, waer op men resolveert weder een generael ondersoeck te doen, maer het was al te vergeefs. Een uur passeert wederom, en het begint wederom te slaen ses slagen, sonder dat men noch wist waer het verborgen was. Naer het verloop van noch een uur, begint het voor de derde mael te slan, seven slagen, en dat wel perfect. Hier op beschuldight men dese Vrouw, die het hart en steick loochent, doch wort echter heel ontkleet, maer men vont het niet by haer. Dit den Cipier siende, seyde, sonder twijffel heeft sy 't in haer Vrouwlicke party gestoocken, men moet daer soecken; maer daer was niemant die sulck een nauw onderzoeck wilde doen,

zijnde

zijnde 't werck van een Chirurgijn of van een Vroemoer. Men ſendt om een Chirurgijn, en die komt voort met ſijn *ſpeculum matricis*, van welck hy hem niet behoefde te dienen, want doende met gewelt de viſite van haer Vrouwelicke partye, niet tegenſtaende haer tegenweer; ſoo wordt hy ten eerſten gewaer een endt van het Sijde Lindt daer het Orlogie aen vaſt was, dat niet t'eenemael was ingegaen in deſe diepe ingang, welck endt hy vat met ſijn *Roſtrum Corvinum*, en voorts volght het gantſche Orlogie, tot groote verwondering van al die 't ſagen, die niet mancqueerden voor goet te lachen, haer oordeelende ſwaer van den dagh, dewijl ſy uren gebaert had; en lachte den Bancquier inſonderheyt, die tegen haer ſeyde, Vriendinne ick vergeeft u, ſie daer een Piſtool tot Spelde-gelt, en om u Kraem uyt te houden, maer doet ſulcks niet meer. Ick geloof ſoo het een Vroet-wijf gedaen had in plaets van den Chirurgijn, ſy haer wel een goede Potagie ſoude gemaeckt hebben, gelijck men gemeenlick doet aen ſulcke die eerſt in de Kraem komen, want om de waerheyt te ſeggen, ſy had het wel verdient, hebbende twee gantſche uren in arbeyt geſeten.

VII. KLUCHT.

HEt is gebeurt binnen Parijs, dat vol Dieven en Diefweggen ſteeckt, dat ſeker Diefwegge, om haer aenſienlick te maken by de luy, en haer credit te doen geven, haer ging begeven in de *Fripperie*, (zijnde een ſtraet daer men alderley Kleederen verhuert, vermangelt, en verkoopt) en huert daer een redelicke Juffers Tour, bedingende voor 't gebruyck van twee dagen, te geven drie guldens, en hebbende oock Kleederen gehuert naer advenant, gaet van daer naer de *Fauxbourg S. Germain*, tot een Caroſſe-verhuerder, ſoeckt de beſte Caroſſe uyt, en den beſt gekleeden Koetſier, maeckt koop met hem, en betaelt van te vooren de huer van de Caroſſe en van de Koetſier; De Caros wordt klaer gemaeckt, en klaer zijnde, gaet onſe Juffrouw daer in, laet haer voeren eerſt na het Palays, en doende daer een kleyn tourtje, gaet af door de Poort van *S. Barthelemy*, alwaer ſy een party Lackeyen te huer ſagh ſtaen, ſy kieſt daer een uyt, heel wel gedaen, en welckers Kleederen wel over een quamen met den Caſacq van den Koetſier, ſy huert hem, en doet hem achter op de Caroſſe klimmen, en in deſe equipage, rijdt ſy na de ſtraet genaemt *la rue Aubry Boucher*; alwaer ſy ſtil laet houden voor de deur

deur van een Koopman in Paſſement, die haer ontfangt met groote eer en reſpect, geloovende ſy een groote Juffer was. Sy vraegt hem na ſijn beſte *Pointts de Gennes*, waer in de Koopman haer datelick gehoorſaemt, laet haer ſien die vande meeſte prijs die hy in ſijn Winckel hadde, van welcke ſy een kieſt, en bedingt die voor vijftien hondert guldens. De koop gedaen zijnde, ſeyt onſe Juffer tegen den Koopman, Mijn Heer neemt de *Points* mede, en komt in mijn Karoſſe, om u gelt tot mijnent te ontfangen, want ick woon niet verre van hier in de ſtraet *de la Verrerie*; dit den Koopman ſoo gelovende, neemt ſijn Mantel en Paſſement, en gaet ſoo by haer in de Caroſſe ſitten, Sy belaſt den Koetſier voort te gaen, maer dat hy ſal ſtil houden, aen't Klooſter *S. Mederic*; en ſeyſe voorts tegen den Koopman, ick heb daer een Nichte woonen, die ick mijn Koopmanſchap eens moet laten ſien. De Koetſier rijdt voort, komt aen geſeyde Klooſter, en houdt daer ſtil. De Juffrouw, ſtaet op, en ſeyt tegen den Koopman, Mijn Heer, geef my eens de Paſſement, ſoo't u believt, ick ſalſe eens aen mijn Nicht laten ſien, blijft terwijl in mijn Caroſſe, want ick ſal maer effen in en uyt gaen. De Koopman geeft haer de Paſſement, geloovende wel verſeeckert te zijn voor ſijn Paſſement, heb-

bende een Caroſſe en Paerden tot pant. Sy gaet dan met de Koopmanſchap heen, terwijl hy in de Caros blijft, en haer niet eens na ſagh waer ſy ging; Sy ondertuſſchen, weet een kleyn ſtraetje deur te ſlaen, en begeeft haer ſoo op de vlucht met de Paſſement, dat men haer daer na niet weer en ſagh. En terwijl ſit den Koopman in de Caros, en verwacht alle oogenblicken haer wederkomſt, hy wacht dan een uur, twee uren, en drie uren, met groote impatientie, maer die niet weder quam, was Me. Juffrouw. In 't endt, hy ſiende dat ſijn wachten vergeefs was, en ſy niet quam, vraeght hy aen de Koetſier, Mijn Vriendt, hoe heet u Juffrouw? de Koetſier antwoort, Wie, de huerſter vande Caros? neen, neen, ſeyt den Koopman, de Me-Vrouw die ghy tot hier toe gereen hebt. Mijn Heer, ſeyt den Koetſier, ick kenne haer niet, ſy is van deſen morgen de Caros komen hueren, en heeft oock de huer betaelt; waer over hy heel verbaeſt ſtaet, en hoopende beter beſcheyt van den Lackey te hooren, vraeght hem hoe ſijn Meeſtreſſe genaemt is? De Lackey antwoort, Mijn Heer, ick en kenſe noch niet, want ſy heeft my te middagh eerſt op 't Paleys gehuert, en heeft my ſleghs twee ſtuyvers gegeven om broodt tot mijn middaghmael. Hoe! ſeyt den Koopman, ſeer verſlagen zijnde, ghy

kentſe

kentse dan geen van beyden? neen seggense beyde, en sweerent hem oock: Ah! seyt den Koopman, sie daer mijn *Poincts de Gennes*, van vijftien hondert guldens, verlooren; hy had reden om het te seggen, want hy heeft 'er sint geen tijding af konnen krijgen, en uyttermaten quaet over sijn verlies zijnde, keert te voet weer naer huys, den Koetsier brengt sijn Coets t'huys, en den Lackey keert weder naer 't Paleys, om een ander Meester of Meestresse te vinden.

VIII. KLUCHT.

IN Parijs woonde een Officier, hebbende een moye Vrouw, maer vry slecht van verstant, ja soo, dat men niet veel moeyten had, haer te doen gelooven wat men wilde. Haer Man seer Jaloers op haer zijnde, (daer hy sonder twijffel oock wel reden toe had,) brande van lust om te weten of sy hem oock getrouwigheyt bewaerde, en om 't in een woort te seggen, of sy hem geen hoorens opsette; om hier van verseeckert te mogen zijn, practiseert hy een middel, door welcke hy (kennende haer kleyn verstant) het lichtelick konde weten. Om dan sijn aenslagh in 't werck te leggen, die niet als tot sijn eygen verdriet kost uytvallen, houd hem seer droevigh, soo als hy op een dagh van 't Paleys quam, alleenlick maer om dat

sijn

ſijn Vrouw de oorſaeck daer van ſoude vra-
gen, 't welck ſy doet, waer op hy noch meer
de bedroefde ſpeelt, haer ſeggende; Liefſte,
de Koning heeft nu een Edict gemaeckt,
't welck my ſeer bedenckelick valt in mijn
geeſt; Hier op laet ſy hem niet met vrede tot
dat ſy wiſt wat het was, en hy, hoewel hy
ſich lang liet bidden, brande ſelfs van be-
geerte het haer te ſeggen. In 't endt, veyn-
ſende hy overwonnen was door haer ſterck
aenhouden, ſeyt; Liefſte, de Koning heeft
een ſeer vreemt Edict gemaeckt, dat is, dat
nu voortaen al de Hoorendragers, gehou-
den ſullen zijn, haer hoet op een oor te dra-
gen, op verbeurte van hun Officien; wel ſeyt-
ſe is het dat, dat u ſoo droevigh maeckt, heb-
je ſulck een quade opinie van my, ick weet
niet hoe ghy de minſte gedachte kont heb-
ben van onder dat geral te zijn; Neen Lief-
ſte, ſeytſe, ick geloof ghy wijs genoegh zijt
om u ſelven daer vry van te kennen; maer
denckt, ſeyt hy, dat de alderdeughtſaemſte,
(ick ſpreeck niet van u) haer dickwils heb-
ben laten verleyden, en ſoo 't niet en was om
de ydele eer van de werelt, ick ſoude daer
ſoo veel niet na vragen, want tuſſen u en my
geſeyt, ick hou 't maer voor een quaet in de
opinie, in welcke wy daer door meer ge-
quetſt worden als in de daed ſelfs. Maer ick
conſidereer, ſoo u dit by ongeluck was over-
geko-

ekomen, 't geen ick niet en geloof, want et was beter die kleyne ſchande te dragen, ls altijt miſerabel te zijn, en oock ſoude ick ny lichtelick konnen trooſten met ſoo veel Medebroeders; maer ons Officie is de beſte luym uyt onſe vleugels, ſoo wy dat verloo- en, ſoo waren wy geruineert, en ſouden elfs niet vry zijn van gebreck te lijden. Ick preeck dit in vryigheyt tegens u, alſoo daer iemandt is die my daer beter in kan onder- richten, en oock op dat ick my daer na magh voegen, of te doen als de Hoorendragers, of met het hooft opgerecht gaen, ſonder yets te vreeſen. Maer ſeytſe, hoe ſalſe de Koning ſoo juyſt uyt malkander kennen, om haer de Officien te benemen? Hy heeft, ſeyt de Man, een ſeer vermaert Aſtrologiſt by ſich, dieſe heel wel kan kennen, en die men niet kan bedriegen; en op ſijn ſeggen, ſullenſe terſtont gecondemneert worden. En voor my ick ben gereſolveert, gelijck ick u geſeyt heb, my te dragen volgens u or- donnantie, u verklarende, 't zy dan op d'een of d'ander manier, dat ick niet tegen u en ſal murmureeren. Op welck hem ſijn Vrouw antwoort: Neen, neen, mijn vriendt, hebt geen vrees ter werelt daer voor, draeght u hoedt maer vryelick recht op, want ghy ſult geen noot hebben van u Officie te ver- lieſen. De Man dit hoorende, was uyt ter-

maten

maten wel te vreen, seyde, ick heb oock noyt andere gedachten van u gehad mijn Lief, maer ick wil u wel belooven dat ick voortaen vry ombeschroomder sal gaen, als ick anders wel gedaen sou hebben, en settende sijn hoedt stijf en recht op sijn hooft, seyt hy, ick ga dan, en salse soo dragen sonder eenige vrees, lacchende veele van mijn Confraters-leelick uyt, die geobligeert sullen zijn deselve op een oor te dragen, en selfs veele daer men noyt gedachten op gehad sou hebben; en daer op gaet hy de trap af, naer sijn Vrouw vriendelick gegroet te hebben: Sy dat siende en wetende sy niet heel suyver en was, seyt tegen een van haer Kamer-dochters, die een gedeelte van haer secreten wist, en die alsoo slecht was als sy; Waerachtigh mijn Dochter, soo mijn Man sijn Officie quam te verliesen, wy waren evenwel verdorven. Wel seeckerlick Juffrouw, seyt de Dochter, sal hy 't verliesen, en dan sal hy u met recht de schult mogen geven; denckje dat desen Astrologist, die alles weet, onwetende sou zijn van 't leven dat ghy geleydt hebt? Het is waer mijn Kindt, 't is dan beter dat ick hem weerom roep, en gaende met 'er haest na een venster, die op de straet uyt quam, roept hem wederom, en seyt, ick bid u komt eens boven, ick heb u wat nodighs te seggen: de Man komt wederom

derom boven, en sy, sonder yets te seggen neemt sijn hoedt, en set de selve soo wat op een zy, seggende: Om alle ongeluck voor te komen, set u hoet alevenwel een weynig op een oor. Want het sou ons niet dienen ons wel varen te verliesen om sulck een kleynigheyt. Hoe hier op onsen curieusen Officier stont te kijcken, kan men wel dencken.

IX. KLUCHT.

DAer was een Man, die gewent was alle Jaren, op een selfde dagh, sijn Wijf was af te smeeren: De oorsaeck hier van was, dat hy op een reys had gekocht een koppel Lijsters, en die aen sijn Vrouw gevende, seyt, doet dese Lijsters reet maken tegen t'avont. Sy antwoort, het zijn Meerlen en geen Lijsters, de Man seyt wederom dat het Lijsters zijn, en sy ontkent het hart, wil met gewelt hebben dat het Meerlen zijn, en dat haer opinie sal boven drijven, 't kost wat 't wil: de Man hier over moeyelick wordende, begint haer de ribben wat te smeeren met goede vuystloock, want met spreecken kost hy tegen haer niet op, en daer mede eyndigt dit geschil voor die tijdt. Het volgende Jaer op de selfde dagh, begint de Vrouw te dencken aen de slagen die sy gehad hadde: Seytse tegen haer Man: Het is nu een Jaer geleden, dat ghy my t'onrecht sloeght, ter oor-

oorsaeck van die Meerlen, die ghy, tot mijn ongeluck gekocht had. Ick segh, seyt de Man, dat het Lijsters waren, en geen Meerlen: Sy houd wederom het contrary staende, en dat met sulck een halstarrigheyt, dat hy soo quaet wordt, hy haer wederom wat begint af te beucken. En dese Feest-dagh, duert soo vier of vijf Jaren na den ander, om die schoone Lijsters, en soude noch dueren, soo de Man niet was komen t'overlijden. 't Welck my waerlick doet gelooven, dat een Man geen swaerder torment kan lijden, als met een obstinate Vrouw te doen te hebben.

X. KLUCHT.

EEn nieuwgetroude Bruydt, die niet seer onwilligh was na bedt te gaen, gelijck 'er sommige zijn, die veel sporling maecken, meer uyt gevey nstheyt als inder daedt; Dese segh ick, om datse wat devoot was, vondt haer de gantsche nacht versteecken van daer sy soo seer na verlangde: Want de Bruydegom by haer te bedt komende, stelde sich in postuur om sich te quijten als een braef Cavallier, en alsoo hy haer meer en meer begost te naderen, soo hoort sy de Morgen-wecker, die al de gene die te bedt leggen noodigt, voor de verstorvene te bidden: en om dese oorsaek bid sy haer Bruydegom

gom hy sijn voornemen wat gelieft te staec-
ken tot sy haer gebedt gedaen sal hebben,
t welck hy haer toestaet, willende haer haer
erste versoeck niet weygeren. De Bruy de-
gom, die wel gegeten en gedroncken had,
en die gewent was te slapen, seggende sijn
nudi nos, begint sich oock tot sijn gebedt te
begeven, en dat doende, raeckt hy in slaep,
en dat soo vast, dat hy niet wacker en wiert
voor 's anderen daeghs 's morgens. Onder-
tusschen had de Bruydt haer gebedt geeyn-
dight, en hem aenstootende seydt, ick heb
gedaen kom, kom Liefste, ick heb mijn ge-
bedt gedaen, het is al lang geleen dat de
Wecker gepasseert is, ick heb u wat te seg-
gen, maer al haer praten en stooten, was niet
bequaem hem wacker te maken. Sy geen
kans siende hem te doen ontwaecken, moet
patientie nemen per fors, nu spijt het haer
seer datse hem eerst niet liet begaen, want
meenende een uurtje met hem te waecken,
moet sy haer oock tot slapen geven tegen
haer wil.

XI. KLUCHT.

DE Soon van een rijck Koopman te Pa-
rijs, seer verlieft zijnde op de Dochter
van een Waert te *S. Denijs*, dewelcke boven
haer aentreckelicke gratien, die sy hadde,
oock begaeft was met een rare schoonheyt.

Dese

Dese jonge Minnaer was soodanig gecharmeert op de soete aenlockselen van soo een schoon voorwerp, (hoewel hy wel een rijcker en meerder van staet konde gekregen hebben) dat hy sijn affectie aen sijn Vrienden openbaert, en weet haer soo te bepraten, datse naer eenige tegenstant, het consenteeren, en volgens dien oock de Dochter versoecken, voor hem ten huwelick, 't welck haer seer licht wort toegestaen. Getrouwt zijnde, wordt het Feest gehouden met alle vreught en vrolickheyt gelijck dat ordinaris volght, soo komt eyndelick het uur dat de genoode beginnen te vertrecken; men brengt de Bruyt te bedt, en de Bruydegom volght wel haest. Hy begeeft sich by haer op 't bedt, en naer eenige minnelicke onderhoudingen, komt hy van woorden tot de daedt: En vindende de ingang soo licht, en de Bresse soo groot, dat hy weynig tegenstant vondt op de eerste storm, soo seyt hy: Wel hoe, Liefste! ick geloofde u Maeght te vinden, maer na dat ick sie, soo ben ick wel bedrogen: Men behoorde my soo niet te bedriegen, maer dat moest men doen aen d'een of d'ander botterick. Hier op seyt de Bruydt, sonder sich eenighsins t'ontstellen op die woorden. Mijn Lief, seecker ick verwonder my nu niet meer dat men de Parisianen botterickens noemt: Wel hoe! en weet

hy niet dat de maet van S. Denijs grooter
als die van Parijs? En met deſe antwoort
ioght onſe Maet hem te vreden houden ſoo
y wilde.

XII. KLUCHT.

EEn ſeecker Juffrouw, van goede middelen, leefde met haer Man ſeer vreedaem, zijnde begaeſt met veele deughden, oo dat al die haer kenden, haer hielden voor en ſeer eerlicke Vrouw. En terwijl ſy in oorſpoet leefde, ſoo verachte ſy ſeer die ene die haer begaven tot ontucht, en die aer eer en reputatie verachten om haer eyle luſten den vollen toom te geven; vaer in ſy oock groot gelijck had, (maer ylaes! ſy was geluckigh geweeſt ſoo ſy aer ſelfs naderhandt niet was toe vervalen) ja ſy ſeyde dickwils, dat ſy veel liever vilde ſterven, als haer met ſulck een ſonde eſmetten. Maer kort hier na, haer Man omende te overlijden, verviel ſy na 't verloop van eenige Jaren, in een extreme arnoede, en hier op wacht ſy niet lang, maer egeeft haer mede tot die ſonde, die ſy hier oven ſoo geblameert had. Een perſoon an haer kenniſſe, ſiende dat ſy ſoo verviel ot hoererye, wil haer daer over beſtraffen, aer ſeggende, Vriendinne, ick en ſoude oyt gelooft hebben, dat ghy tot ſulck een

fout

fout soud hebben komen te vervallen, 'daer ghy altijt sulck een afkeer pleeght voor te hebben. Sy antwoort hem, en suchtende, seyt: De Fortuyn heeft my van mijn middelen berooft, en de behoeftigheydt van mijn eer. Waer door wy sien, dat by na de alder eerlickste, op de Toets gebraght zijnde, valsch bevonden worden.

XIII. KLUCHT.

BInnen Grenade, een vermaerde Stadt in Spangien, en de laetste die op de Mooren wiert gewonnen, door *Ferdinandus* der Catholijcken Koning van Castilien en Aragonien, Groot-Vader van den seer vermaerden *Carel* de vijfde. De Koning *Philippus* de tweede sijn Navolger, vergaderde veel Krijghs-volck om de Stadt Alges te beleggen, en 't elcken alsse een Soldaet aennamen gaven die een briefken, om tot een van de Borgers te mogen slapen, tot des anderen daeghs datse uyt souden trecken. Onder die dienst namen, was 'er een Jongman van seer schoone gestalte, seer loos en behendig, men geeft hem oock een brief jen waer hy moght slapen gaen; het was alrede laet ende by na eetens tijt, als hy aen de deur klopte een Dienstmaeght die open doende, vraegde wat hy begeerde? hy antwoorde, dat hy door last van den Koning, dien nacht daer

quam

uam slapen, de Dienstmaeght roept haer
Meestresse, welcke beneden komende, ende
et begeeren van den Soldaet verstaen heb-
ende, seydese, dat alsoose een jonge Vrouw
vas, en nieuwlicks getrout, dat haer Man
yt de Stadt was, en sy met haer Meyt al-
een in huys was, sy geen Mans-persoon in
uys moghte ontfangen. De Soldaet niet
oldaen zijnde met die antwoort, seyde te-
en haer, dat'et hem leet was haer eenigh
ngemack te sullen moeten aen doen, maer
lat het laet was ander huysvesting te soec-
en, dat sijn Metgesellen al gehuysvest wa-
en, en dat het niet behoorlick was hy op de
traet soude slapen, bid haer in een soodani-
e plaets te leggen als't haer beliefde, en dat
y soude trachten haer de minste verhinde-
ing te doen die hem mogelick was, ende
latse hem niet en wilde noodtsaecken met
ewelt te nemen, 't gene sy hem met vriend-
chap konde vergunnen. De jonge Vrouw
vien het seer verdroot, maer echter alsoo
y sagh dat het wesen most, hoewelse wel
agh dat haer voornemen daer mede ver-
toort was, seydese tegen de Meyt datse hem
oude laten komen, ende boven op de
older laten slapen. De Jongman in huys
zijnde, seyde tegen de jonge Vrouw, Me-
uffrouw, ick heb niet gegeten, niet dat ick
het van u begeere, of dat ghy daer toe ver

bonden.

bonden zijt, alsoo de Koning ons daer toe gelt geeft, maer vermidts het laet is, en dat ick te deser ure in de Stadt niets te koop soude vinden (want in de Spaensche Steden vint men soo geen Kocks en Braryen als in Vranckrijck) ick bid u laet my wat te eeten langen, ick sal het u betalen. Hoe! seyde-se, meynt ghy dat mijn huys een Cabaret of Herbergh is? gaet leght u te slapen soo ghy wilt, ghy sult hier in huys niet eeten. Hy siende daer geen kans was om eeten te krijgen, most sonder eeten slapen gaen; men dede hem boven op een Solder gaen, waer hy genootsaeckt was sich op een bedde te leggen 't welck niet seer gemackelick was. Onsen Soldaet soo qualick gelegen zijnde, en grooten honger hebbende, had geen grooten lust te slapen, hy dede niet anders als sich nu aen d'een, dan aen d'ander zijde te wenden, sonder de oogen toe te konnen doen. Na dat hy een ure of meer te bedde was geweest, sijn oogen herwaerts ende derwaerts slaende, sagh hy eenigh licht door een spleet van de Solder-plancken, hy was belust om te weten wat sulcks moghte wesen, hy stont soetjes op in sijn hembde, en sagh door de spleet, dat onder de Solder een schoone Kamer was, met Tapijten behangen, ende van alles wel versien, en een groot vyer aen lagh, met twee Speten vol Wilt-

brae

braet daer voor, 't welck wiert gebraden, ende de jonge Vrouw in de arm van een jongen Advocaet, of die ten minſten ſulck een ſcheen te zijn aen ſijnen langen Tabbaert, en de Meyt de Speten wendende. Hoe, ſeyde hy in ſich ſelven, is dit die Vrouwe, die in het afweſen van haren Man, geen ander Man-volck in huys wil hebben? Hy ſweegh ſtil, ſonder een woort te ſpreecken, ſiende dat het noch geen tijdt en was, maer alſoo verhongert zijnde als hy was, aenſagh hy met groote luſt het gene aen de Speten was, het ſelfde met de oogen verſlindende, had hy gedult het Avondtmael te ſien bereyden, ende hoewel hy geen genoode en was, had hy ten minſten het genut van den roock des Gebraeds. Hy ſagh de Tafel decken, de Fleſſchen met Wijn op ſetten, die men in 't Sneeu-water verkoelt hadde, ende eyndelick alle de Spijſe op de Tafel ſtellen; alſſe nu de handen waſchten, hoordenſe aen de deure kloppen, de Dienſtmaegt uyt de venſter ſiende, ende vragende wie 'er was, hoordeſe aen de antwoort dat het den Meeſter van 't huys was, die men niet dan over twee of drie dagen verwachte.

De Dienſtmaeght heel verbaeſt, ſeyde tegen haer Meeſtreſſe, och Juffrouw, het is mijn Heer die t'huys komt. De Juffrouw heel ontſtelt, wiſt niet wat ſe doen ſoud, daer

was geen plaets om deſe Pol te konnen verbergen, want daer was anders geen gelegentheyt als die Kamer, en noch daer neffens daer de Meyt ſliep, ende hy ſich daer bergende, ſoude niet uyt konnen komen hebben ſonder geſien te worden, alſoo hy door deſe ſelfde Kamer ſoude hebben moeten gaen; hem op de Solder te laten gaen daer den Soldaet lagh, dat hadde gantſch geen ſchijn, de ſaecke aen dien vreemden Man te ontdecken, die haer ſchande over a ſoude konnen verbreyden, ten anderen hem langs den trap te laten beneden gaen, da quam niet gelegen, alſoo haer Man daer langs moeſte opkomen, al 't gene datſe in der haeſt doen konde, was hem achter d Bedſtede te verbergen, ende een groote Ka te openen die neffens het Bedde was, wae in ſy al het Eten met de Schotelen, Tellio ren, Serveten, Wijn en Broodt, ende alle wat 'er op Tafel was dede ſluyten, waer n ſy weder by 't vyer ging ſitten; ondertuſſche klopte de Man verſcheydemael, roepend men hem ſoude inlaten, het welck men eyn delick dede, hy quam boven, en ſagh ſij Vrouw by 't vyer ſitten, dewelcke hem om helſde, tegen hem ſeyde, och mijn Lief, ho blijde ben ick dat ick u ſie, ick en verwacht u ſoo haeſtigh niet. Mijn Lief ſte, antwoor de hy, hebbende mijn ſaecken eer afgedae

al

als ick dacht, ben ick te poſt herwaerts gekomen, ſoo grooten luſt hadde ick om by u te weſen, ick heb van daegh achtien mijlen gereden, alſoo ick begeerde t'huys te zijn, om in die Herbergen die op de wegen ſtaen, en daer men niet ſeer wel getracteert en wort, niet te moeten blijven; maer ſeyde hy, waerom is hier ſulcken grooten vyer? Och mijn Lief, ſeydeſe, ick heb ſoo grooten pijn in mijn zijde, dat ick het heb laten aenleggen om Servetten daer by heet te maecken om daer op te leggen, ick geloove dat my ſulcks aengekomen is door den ſchrick die ick gekregen heb van den Soldaet, die tegen mijn danck hier is komen ſlapen, ſeggende laſt van den Koning daer toe te hebben, ſulcks heeft my ſoo gequelt, ſiende een Man in huys terwijl ghy daer niet en waert, ſoo dat ick geloove dat 't ſelfde my deſen pijn aengebracht heeft. De Soldaet al die redenen gehoort hebbende, oordeelde dat het tijdt was ſich te vertoonen, nademael men hem mede in het ſpel braght, kleede ſich veerdigh, noch vaſt luyſterende om het eynde te hooren. De Man ſeyde, mijn Lief, ick en heb niet gegeten, en heb grooten honger, hebt ghy yets om voor te ſetten? ick mijn Lief, ſeydeſe, wat ſoude ick hebben, ick heb u geenſins verwacht, ende meent ghy dat wy voor ons ſelven koocken als ghy uyt zijt;

ick en de Meyt belijden ons wel met een gebraden appel. Hoe seyde de Man, sal ick dan sonder te eeten moeten gaen slapen! want te deser ure is 'er geen hoop yets in de Stadt te sullen konnen vinden. Dit seggende, soo komt de Soldaet van de Solder, en klopt aen de Kamer-deur, die men hem opent, hy groet den Man, biddende hem te willen ontschuldigen, indien hy sijn Huysvrouw, die hem niet in huys wilde hebben, eenigh ongemack had aengedaen, maer dat hy daer was gekomen door last des Konings, toonende hem het briefken, om hem in geen erghwaen te brengen, nochtans mijn Heer, seyde hy, Me-Juffrouw heeft geen oorsaeck om over my te klagen, van dat ick yet geseyt of gedaen hebbe dat haer moght te mishagen. Ick klage geensins, antwoorde sy. Mijn Heer, seyde de Soldaet, ghy hebt niet gegeten, soo doen ick mede, indien het u belieft ick sal voor ons en Me-Juffrouw, Eten verschaffen, want ick hebbe de middel om u een goet Mael te laten doen: hoe soud mogelick konnen zijn, seyde de Heer, aengesien het te deser ure onmogelick is in de Stadt yet te vinden? sorgt daer niet voor, seyde de Soldaet, 't en sal niet lange lijden of het Eten sal gekoockt zijn, ick hope immers, doch ick geloof het oock dat ick hier in vryheyt ben, en dat ghy

my

my aen de Inquisitie niet en sult gaen beklagen, alsoo ick met tovery kan omgaen, en ick mijns believen de Duyvels kan gebieden, laet my begaen, ick sal u doen sien dat ick macht in de Hel hebbe, en dat men daer alsoo wel als hier in 't Landt Spijse kan bereyden. Hy nam een brandent stockxken uyt het vyer, waer mede hy een Circkel rondom hem maeckte, ende alsoo hy seer loos was, sprack hy eenige vreemde woorden, die van de andere niet en konden verstaen worden, want hyse selfs niet en verstont; en na dat hy veel seltsame grillen hadde gemaeckt, om sijn potsery meer schijn te geven, sprack hy overluyt in hun eygen tale, ick gebiede u dat ghy voor mijn Heer, Me-Juffrouw en voor my, datelick 't Avontmael bereydt, maer siet wel toe dat ghy ons wel tracteert. Wat belieft u te eten, seyde hy tegen de Meester van 't huys.

Den Heer seer verwondert zijnde, seyde al 't geen u belieft mijn Heer. Laet dan, seyde hy datelick brengen lecker groen Moes, met een gestoofden Kapoen, een gebraden Hoen, een koppel Patrijsen, een Haes en twee Sneppen, 't welck de kost was die hy aen 't vyer hadde gesien, is dat genoegh, seyde hy tegen den Huyswaert? Och mijn Heer, antwoorde hy, daer is drie-

mael meer als wy van noode hebben, wat wilt ghy met soo veel Spijse doen? gaet seyde hy, haelt noch een dozijn Leeuwercken om de hoeckjes mede te vullen; daer en boven brengt ons Wijn die in Sneeu-water gekoelt is, ende het laetste gerecht van Confituren en Bancquet-suycker, ende dat alles na behooren wel toebereyt zy, wacht u wel dat niemandt van u alle sich vertoone, noch de Juffrouw door eenigh gesicht eenige verschrickinge aen doe, ick wil dat alles sal gereet zijn in die Kasse die daer staet.

Mijn Heer, seyde hy, laet die openen: want al 't gene ick begeert hebbe salder sonder twijffel in wesen, ende ghy sult bevinden hoe seer ick gehoorsaemt werde. De Vrouw sagh wel dat haer saecken ontdeckt waren, ende datse 't openen van die Kas vergeefs soude beletten, prees de loosheydt van den Soldaet by haer selven, dede de Kasse open, ende al 't gene hy ge-eyscht hadde wiert 'er al heet en gereet om te eeten in gevonden, tot groote verwondering van de Man, die soo verbaest was, dat hy niet en wist wat hy seggen soude. De Juffrouw maeckte de verbaesde soo wel als hy, ende sonder twijffel sy hadde wel gelijck sulcks te wesen, maer op een ander manier als de Man: de Soldaet, die den meester speelde, als de gene die wilde dat men geloofde dat hy sijne Waerdt

ende

ende Waerdinne de vrye koſt gaf, belaſte
te Tafel te decken, ende de Spijſe op te ſet-
en terwijl die heet was, ende alſoo hy groo-
en honger hadde, trock hy een Bout van
een Kapoen af, en beet daer luſtigh in, ſeg-
gende tegen den Meeſter datſe goet van
maeck was, ende dat hy het vryelick ſoude
proeven; den Meeſter konde ſich qualick
begeven om ſoodanige Spijſe te eeten, die
alſoo hy meende uyt een ſoo vreemde plaet-
ſe quam; de Vrouw de verbaeſde makende,
ſeyde daer af niet te derven eeten, de Sol-
daet ſeyde tegen haer, datſe geen vreeſe be-
hoefde te hebben, datſe daer van wel moch-
te eeten, ende datſe ſonder twijffel de Spijſe
ſoude goet vinden: hy dede Water brengen
om de Handen te waſſchen, doet de Waert
aen Tafel ſitten, ende ſijn Vrouw neffens
hem, grijpt eenen Lepel, proeft het groen
Moes, ſeydt dat het heel goet is, port den
Meeſter 't ſelfde te proeven, die 't ſelfde niet
en durfde beſtaen, doch eyndelik't ſelfde ge-
proeft hebbende, en goet vindende, doet het
aen ſijn Vrouw by na met gewelt oock proe-
ven, dewelcke hoewelſe niet beter en ſocht,
haer echter daerom ſeer liet bidden, maer
wierden het eyndelick d'een en d'ander wel
gewent: ende onſen Geſel die vry hongerigh
was, ſpeelde wacker op de Klapbeenen, ende
at ſoo veel als vier andere ſouden gedaen

hebben. Eyndelick was de Man genootsaeckt de Spijse seer te prijsen, ende te bekennen dat 'er in de Helle alsoo goede Koks waren als in Granaden: sy bevonden den Wijn seer goet en frisch, ende de Vruchten wel smakelick, in voegen dat de Man bekende in langen tijdt soo goeden Mael niet te hebben gedaen. Als sy wel gegeten hadden, de Soldaet medelijden hebbende met dien armen Advocaet, die sijn Spijse sagh op-eten, sonder sijn deel daer af te hebben, hoewel hy grooten honger had, om hem middel te geven om in seeckerheyt uyt de plaetse te mogen gaen, dewelck hem meer verdroot, als het verlies van sijn Avontmael, bedocht hy een aerdigen treck te doen. Nu wel mijn Waert seyde hy, ghy en sult immers niet klagen dat ghy na u vernoegen niet en hebt gegeten? Neen ick waerlick mijn Heer, wat beter gemoet zijnde als te vooren: 't en is noch niet al gedaen (seyde de Soldaet) ick wil u laten sien den genen die ons soo rijckelick geschaft heeft. Och neen mijn Heer (seyde de Juffrouw) al bevende, uyt vreese dat hy soude openbaren 't gene sy soo geerne soude verborgen houden, maer hy wel verstaende watse seggen wilde; Neen Juffrouw (seyde hy) vreest niet, ick sal geensins doen 't gene ghy denckt, ick ben al te bescheyden om Juffrouwen eenig verdriet

aen

aen te doen, laet my begaen: de Man was van't selfde gevoelen als de Vrouw, maer de vreese van d'een en d'ander was seer ongelijck. Neen mijn Heer seyde hy, ghy en sult niet sien daer ghy voor bevreest behoeft te wesen, zijt vry gerust, maer Juffrouw, seyde hy, doet alle de deuren wijdt open setten, soo wel binnens huys als aen de straet, want hy soude anderfins om te rasser op mijn bevel hier uyt te gaen alles in stucken breken. De Juffrouw begost te begrijpen wat hy wilde doen, dies sy tegen de Meyt seyde, ras, ras, set al de Kamer-deuren, ende aen de straet wijt open, het welcke datelick wiert gedaen, ende de Soldaet van sijne stoel op staende, seyde met luyder stemme: ende ghy die hier tegenwoordigh zijt, die ons soo goede Maeltijdt hebt bereyt, die ons hoort en siet, gaet dadelick van hier door al de deuren die geopent zijn, op dat ghy geen dingen en breeckt, ende laet u aen het gesel-schap sien, niet in u eygen gestalte, want ghy soudt Me-Juffrouw van vreese doen terven, en aengaende mijn Heer, ick geloove dat hy niet licht vervaert soude zijn. Mijn Heer sey hy, in wat kleedige wilt ghy hebben dat hy hier verschijne? in soodanige als het u belieft, seyde hy teriont, soo seer verlangde hy dat hy al moghte wegh wesen. Gaet uyt seyde de Soldaet in de gedaente

van een Advocaet. Den armen Advocaet, siende een soo goede gelegentheydt om uyt te komen, treckende sijn hoedt diep in't aensicht, om niet bekent te worden, liep soo ras als hy mocht door de Kamer, en van de trappen op de straet. De Man sulcks siende, meynde van vreese te beswijcken, en de Juffrouw om haer personagie te beter te spelen, viel ter aerde neder, veynsende door den schrick beswijmt te wesen, men ontkleede haer, en men broghtse te bedde, waer de Man sich by haer seyde, en de Soldaet ging van gelijcken te bedde, met meerder lust tot slapen als te vooren: De Man konde geensins rusten, alsoo hem al die vreemdigheden die hy geloofde gesien te hebben, gestadigh in sijn gedachten quamen, gelijck oock dede sijn Vrouw, die haer seer ontroert veynsde te wesen. Des anderen daeghs vroegh, quam de Soldaet oorlof van sijn Waert nemen, die hem seer hooghlick bedanckte: uyt den huyse zijnde, hielt hy sich daer omtrent verborgen, tot dat hy de Man sagh uytgaen, hy begaf hem soo dadelick in huys, gaet op de Kamer, vindt de Vrouw noch op haer bedde, de welcke hy goeden dagh wensicht: sy wierdt seer beschaemt, ende wilde haer onder het deckssel verbergen, waer op hy seyde, Me-Juffrouw, waerom weygert ghy my u gesicht, heb ick yets gedaen dat u soude

de

de mogen mishagen? In het tegendeel, mijn Heer, seytse tegen hem, ick ben soo seer in u gehouden, dat ick my schame my voor u te vertoonen; uyt die redenen sproten plicht plegingen, ende eyndighden in liefkoosingen, 't welck sy niet seer en weygerde, aengesien den aengenamen dienst die hy haer had bewesen; ende alsoo had desen Quant sijn playsier met de Juffrouw, waer van haer Man alsoo weynigh wist als van den Advocaet, haer houdende voor een seer eerlicke Vrouw, waer in hy wel vry bedrogen was.

XIV. KLUCHT.

EEn jong Edelman van grooten Staet, hebbende een wijle tijdts in Italien gewoont, zijnde wederom in sijn Landt gekeert, verstont dat een jonge Juffrouw geburr, dewelcke hy voor desen hadt gevrijdt, en sijn afwesen getrouwt was aen een out Man van in de sestigh Jaer, omtrent achtnijlen van daer woonende, dies hy van spijt meende te sterven: Hy verneemt na den staet ende hoedanigheyt van die persoon, en verstont dat hy een Kamer-dienaer van doen hadde, en dat hy aen alle kanten na een leed vernemen. Hem viel in de sin, om voor soodanigh een by hem te willen gaen woonen, ende sijn voornemen bekent makende

aen een seecker Edelman sijne Bloed-vrient, die grooten toegang in het huys van dien ouden Edelman hadde, stont hy sijn voornemen toe, ende beloofde hem in 't huys te doen ontfangen, hy spreeckt daer van met den Ouden, en seyt hem toe een aerdigh Jongeling tot sijnen Kamer-dienaer te sullen beschicken, het welck den goeden Man aenneemt. De jonge Edelman veranderde sijn gewaet, ende wort onder de naem van *Fabrice* in het huys aengenomen: Hy was al een wijle tijdts uytlandig geweest, het welck oorsaeck was dat de Vrouw van den Ouden, die hem in sijn jongheyt gekent hadde, geensins en kende; hy bleef dan daer in huys onder de naem van *Fabrice*, ende went alle vlijt aen om sijn Meester te behagen, ende voornamelick sijn Meestresse. Hy was by de drie Maenden in het huys, eer hy sich derfde openbaren, of mogelick sonder de gelegentheyt daer toe na sijn begeeren te konnen vinden. Op een sekeren dagh, by haer alleen zijnde, nam hy de vrymoedigheydt haer wat gemeensamer te onderhouden, ende van d'een reden in d'ander vallende, begost hy onder sijne rechte naem van sich selven te spreecken: Hy bemerckte eenige ontroeringe in die Jong-vrouwe het welcke hem dede oordeelen, dat se hem t'anderen tijde niet qualick besint gehad hadde

hadde, het welck hem noodsaeckte alsoo te spreecken, datse hem met meerder ernst aensagh als sy van te vooren gedaen hadde, ende begost in haer gedachten te erinneren, ende yets in dat aengesicht te bemercken, hoewel seer verandert, en in een kleeding sijne staet onwaerdigh, datse eenigh vermoeden in haer selve kreegh, dat het die wel moght wesen, die haer t'anderen tijde bemint hadde, ende sy selfs geensins verachte; en als hy wederom op een nieu van sich selven begost te spreken, seyde sy tegen hem, och oft het Godt gave, dat ghy den gene waert daer ghy van spreeckt, op dat woordt konde hy sich niet onthouden, maer bekende vrymoedighlick dat hy den selfden was, die door de liefde die hy haer toedroegh, sich selven soo verandert hadde om by haer te mogen komen, hebbende in sijn wederkomste verstaen datse getrouwt was, waer door hy van ongenoeghte meende te sterven: sy was daer door soo verblijdt datse hem omhelsende, betuyghde het vernoegen datse uyt een soo onverwacht gesicht verkreegh, hem bestraffende dat hy sich voor haer soo lange had verborgen gehouden, ende om kort te maecken, sy vernieude de kennisse in sulcker voegen, datse de liefde die hy haer toedroegh beloofde te vergelden, ende stelde de beloftenis van vergeldinge

ge niet langer uyt als den aenſtaende nacht, hem radende (alſoo het anderſins niet ſoude konnen geſchieden) dat hy ter middernacht haer in ſijn hembde in haer Bed ſoude komen vinden, datſe tot dien eynde haer Kamer-deur ſoude open laten, dat hy geen gerucht ſoude maken, uyt vreeſe dat haer oude Man moghte wacker worden, ende dat hy ſoude ſien offe een Vrou van haer woort was of niet. Hy bleef geenſins in gebreke van te doen 't gene ſy hem belaſte, hy vondt gelijckſe geſeyt had, de Kamer-deur open, hy tradt ſoetjes tot by haer Bedde, treckt haer by den arm om haer te wecken, ſy die hem met groot ongedult verwachte, ende van een kleyne ſluymering overvalllen zijnde, wierdt dadelicken wacker, en wetende dat hy 't was, neemt hem by beyde ſijn handen, ſeggende tegen hem heel ſoetjes, dat hy om eenige dingen die hy moght hooren, ſich niet ſoude ontſtellen. Daer op maeckt ſy haer Man wacker, en ſeyde tegen hem, mijn Lief, ſeght my ick bid u, welck van al u Dienaers gelooft ghy u de aldergetrouſte te weſen? waerom vraeght ghy dat (ſeyde hy,) ſonder twijffel *Fabrice*. *Fabrice*! (antwoorde ſy) ghy ſoudt wel verwondert zijn indien ghy wiſt dat hy my van daegh van liefde hadt aengeſprooken. *Fabrice* ſeer verbaeſt van die woorden, meynde

uyt

yt haer handen te geraken, maer sy we-
derhielt hem soetelick, ende door een teec-
ken, 't welck sy met het drucken van haer
handt dede, betuyghde sy hem dat hy geen
vreese behoorde te hebben. Hoe, seyde de
Man, hy heeft u van liefde aengesproken!
wat hebt ghy hem geantwoort? ick heb,
seydese, om hem te overtuygen, ende op dat
ghy hem op de daedt soudt betrappen, want
ick weet wel dat ghy hem seer bemint, ende
dat ghy het andersins van hem niet en sout
gelooven, geveynst sijne wille toe te staen,
en hem nu ter middernacht gestelt aen de
poort van den Hof, hy sal niet missen te dier
uren daer te komen, want ick heb het date-
lick twaelf uren hooren slaen, 't welck my
heeft genootsaeckt u soo schielick wacker
te maken, om u te doen sien, mijn Vriendt,
dat dien Rabaut *Fabrice* niet en deught, ende
dat hy de vriendtschap die ghy hem doet
misbruyckt; wilt ghy wel doen soo doet
mijn Onder-rock aen, ende set yets wits op
u hooft, ende gaet op de bestemde plaets,
want de nacht seer doncker zijnde, ende hy
my verwachtende, sal hy niet missen u voor
my aen te sien, ende dan sult ghy geensins
twijffelen aen deschande die hy u wilt aen
doen. Den goeden Sul vondt dien raet seer
goet: Hy nam de Onder-rock van sijn Vrou,
ende set haer Hulsel op sijn hooft, een teec-

ken

ken dat 'er wel haeſt hoornen ſoude op ſtaen, en als hy meende te gaen, ſeyde ſijn Vrouw tegen hem, mijn Lief, indien hy daer noch niet en is, verwacht hem een weynigh, hy ſal niet lang achter blijven, want wy hebben met malkanderen beſlooten dat die eerſt komt den andere ſoude verwachten. Hy gaet dan heen om *Fabrice* te betrappen, die niet en miſte ſoo haeſt als hy wegh was ſijn plaets in te nemen, ende met ſijn Lief de vruchten te plucken daer hy ſoo lang na had verlangt. Na dat hy ſijn tijt verdrijf met haer gehad hadde, onderrechte ſy hem wat hy doen ſoude, om niet alleenlick den valſchen waen die hare Man van hem hadde te weren, maer om hem dies te meer in ſijn goede gunſte te wickelen. Hy ſtaet op ende kleet hem met 'er haeſt, ende neemt een Bedſtock, en gaet beneden na de deur van den Hof, ende wiert den ſotten Gryſaert daer gewaer, die met een gemaeckte ſtemme tegen hem ſeyde, zijt ghy daer mijn Lief? waer op hy antwoorde ja, ſeggende voorts, zijt ghy dat Me-Juffrouw? Ja ick mijn hertje ſeyde den Ouden wederom: daer op gaf hem *Fabrice* met ſijn ſtock eenige ſlagen op de ribben, ſeggende: ghy zijt het dan Juffrouw Hoer, doedy, hoe, ghy beeldt u ſelven dan in dat ick gedachte ſoude hebben mijn Meeſter, aen dien ick ſoo grootelicks

ver-

verplicht ben, sulcken schande soude aen doen! 't gene ick tegen u geseyt hebbe, was alleenlick om u te beproeven, ende sonder een saecke die my weder houdt, ick soude het dadelick aen mijn Meester gaen seggen, die met u na verdienste soude handelen, maer ick sal my nu laten genoegen selfs u te straffen, dit seggende: gaf hy hem soo veel stock-slagen, dat hy het ter nauwer noodt ontliep, ende sich in de armen van sijn Vrouging bergen, tegen dewelcke hy seyde, och mijn Lief, indien ghy daer geweest had, hoe rouwelick soude hy met u gehandelt hebben. *Fabrice* is sonder twijffel den aldergetrouwsten Knecht van de geheele werelt. Alsoo kreegh dese Oude Grijn een paer hoornen, wiert wel afgeroft, ende was wel te vreden, ende vergenoeght van de getrouwigheyt van sijne Dienaer, in voegen dat by aldien hy hem daer na by sijn Vrouw had sien leggen, hy 't selfde niet soude hebben konnen gelooven.

XV. KLUCHT.

EEn seecker Juffrouw op het landt woonende, hebbende een seer Jaloersche Man, liet echter niet na haren tijdt over te brengen met een jong Quantje, Kamer-dienaer van een Edelman haer Gebuur, op dewelcke sy seer versot was, die haer somtijts, als

als sy hem liet waerschouwen dat haer Man uyt was, quam besoecken: Dese Juffrouw was boven maten schoon, ende hoewel sy haer aen een Kamer-dienaer overgaf, soo lietse echter niet van verscheyde Edelmans aengesocht te worden, ende onder andere van een seecker Marquis, die haer langen tijdt met geschencken aengesocht hebbende, eyndelick sijn begeerte verkreegh, maer sy verplichte hem veel eer door belang als door liefde, want al haer genegentheden waren aen den Kamer-dienaer toege-eygent, op den welcken sy volkomelick haer hert en sinnen hadde overgegeven. Op eenen dagh als haer Man uyt was gegaen, ende niet voor des anderen daeghs wederom soude komen, dede sy dadelick dien Jongeling halen, gelijck sy gewoon was in gelijcke gelegentheyt te doen. Maer naulicks had hy haer een goeden avont gewenscht, als mijn Heer de Marquis daer quam, dewelcke hebbende sijn Paerden op de voorplaets gelaten, de trappen op quam, ende een van de Kamenieren haer Juffrouw ging waerschouwen, dat de Marquis daer was. Sy, die om geen ding des werelts hadde gewilt dat de Marquis dien Jongman in haer Kamer hadde gevonden, badt hem sich te willen verbergen, het welck hy al bevende van vreese dede, ende niet wetende waer hy soude

de

de loopen, kroop onder het Ledekant.

De Maquis komt in de Kamer, ende groet de Juffrouw, die hem vraeghde hoe hy te weten was gekomen dat haer Man uyt de Stadt was, hy seyde dat het sijn hert hem hadde getuyght, het welcke hem nimmermeer yet te vergeefs voorseyde: alsse aldus met malkander waren spreeckende, quam haer Man t'huys, het welcke een Kamermaeght haer Meestresse quam waerschouwen, seggende dat hy alrede op de buytenplaets was, ende de Paerden van den Marquis gesien hadde. De Juffrouw was heel verbaest, niet wetende watse soude doen, siende dat haer Man haer betrapte, terwijl sy met den Marquis sprack, ende datse noch een Pol onder de Bedt-stee had liggen: maer alsoo de Vrouwen veel slimmer en looser zijn als de Mans, om haer in soodanige voorvallende saecken te ontredden, na den korten tijt diese hadde, seydese tegen den Marquis, mijn Heer indien ghy mijn leven wilt behouden, in Gods naem, sonder te vragen wat my daer toe beweeght, want ick heb tegenwoordigh geen tijdt om daer op te antwoorden, neemt u bloodt Rapier in de handt, ende veynsende heel gestoort te zijn, seght, *ick sweere ick sal hem wel op een ander tijdt betrappen*, en gaet soo dadelick wegh, en alwaert dat mijn Man die ghy op de trappen

pen sult ontmoeten, u de oorsaeck wilde vragen of staende houden, gaet alsoo gram zijnde heen sonder yet anders te seggen, als, *ick sal hem op een andermael wel betrappen*, dat is den eenigen middel om mijn leven te behouden, of anders ben ick gewisselick doodt. Den Marquis die geen tijdt hadde om sich daer op te beraden, oock seer verblijdt zijnde dat hy door dit middel konde wegh geraken, treckt sijn Rapier uyt, ende gaet uyt de Kamer, ende den Man op de trappen ontmoetende, seyde hy met groote toornigheyt, *Ick sweere ick sal hem op een andermael wel betrappen*; de Man seer verwondert zijnde, vraeghde hem wat hem deerde, maer hy nochtans sonder na hem te willen hooren, sijn hoedt in sijn hooft treckende, ging heen sonder te antwoorden. De Man sijn Vrouw aen de Kamer-deur vindende, vraeght haer tegen wie 't de Marquis hadde, och mijn Lief seydese, noyt heb ick soo verschrickt geweest, soo datelick komt hier een Jongman in huys vluchten, my met weenende oogen biddende medelijden met hem te willen hebben, ende hem voor de handen van den Marquis te beschutten, die met het bloodt Rapier in de handt hem na liep om hem te dooden, ick heb hem in mijn Kamer doen gaen, ende ick ben in de deur blijven staen, om den Marquis den ingang te beletten,

en, dewelcke met een grooten uytsin-
nigheyt hem meende te doorsteecken, maer
iende dat ick 't niet goet en vont, alsoo hy in
nijn Kamer was komen vluchten, is hy soo
beleeft geweest, dat hy hem in mijn Kamer
niet en heeft willen dooden. Och seyde de
Man, sonder twijffel, dat is 't dat hem ge-
noodsaeckt heeft te seggen, dat hy hem op
een andermael wel soude betrappen. Maer
waer is de Jongman? ick en weet niet seyde
y, ick sal hem gaen roepen, komt uyt mijn
Vriendt, riepse, komt uyt, vreest niet, want
ny is al vertrocken; de Jongman die 't alles
iengehoort hadde, quam al bevende van
onder de Bedt-stede kruypen, want hy had-
ler wel oorsaeck toe. De Man vraeghde
iem waerom de Marquis hem leet wilde
doen? Ick sweer mijn Heer, seyde hy, dat
ick 't niet en weet, want ick en ken hem
niet, hy moet my voor een ander aenge-
sien hebben, want soo haest hy my sagh,
sijn handt aen 't Rapier slaende, riep hy,
la doodt, ende sonder Me-Jusfrouw, die
ny de gunst heeft bewesen van my hier
e bergen, ick soude sonder twijffel doodt
geweest hebben, soo dat ick haer mijn
even schuldigh ben; de Man vertroostе
iem ten besten dat hy mocht, ende ra-
le hem dat hy niet uyt sijn Huys soude
gaen, voor het doncker soude zijn, ofte

by

by geval yemandt hem op de ſtraet mocht waernemen.

XVI. KLUCHT.

EEn Vleeſch-houwers Vrouw, ſiende dat haer Man een rechten Sul was, en dat hy niet meer verſtant hadde als eenen bodemlooſe Mande, beſloot haer Leer of Vel van een ander te laten touwen. Dit alſoo voorgenomen hebbende, ſloeg ſy haer oogh op een Apoteeckers Knecht, dieſe t'ander tijden gelieft hadde, oordelende dat ſijn Stamper bequaem ſoude weſen tot hare Mortier: Maer het geſchiede dat deſe jonge Quant, hebbende ſijne Meeſters Dochters Schoorſteen willen vegen, ſijn paſpoort kreegh, in voegen dat hy in der haeſt moeſte het haſe-pat kieſen, uyt vreeſe van met een handt vol ongebrande Aſſche te ſullen geladen worden; Deſe Vrou, ſeer t'onvreden zijnde, dat haer voorgenomen Lief de Vinckeman had geſpeelt, namſe haer toevlucht tot een Smits Knecht, die haer voor deſen houwelick had verſocht, aen den welcken ſy haer lieſde openbaerde, deſe goede Slocker, ſeer verblijt een gelegentheyt gevonden te hebben om ſijn Hamer op het Ambeelt van ſijn eerſte Meeſtreſſe te mogen oeffenen, liet ſich niet ſeer bidden; aen de ander zijde ſocht deſe arge Trip, die in een

vye

vyer van onkuyſheyt brande, alle manieren van gelegentheydt, om hare ongeregelde luſt te volbrengen; zijnde haer Man opeen dagh na de Merckt gegaen om Oſſen te koopen, dede ſy den Pol komen, om haer tijt met hem te verdrijven; deſe jonge Duppe die niet beters en ſocht, verſuymde niet t'haren huyſe te gaen, ende men behoeft niet te vragen of dien Smit ſijn Yſer niet en ſmede terwijl het heet was; ondertuſſchen de Man ſich bedenckende dat hy te weynigh gelt mede genomen hadde om ſijn Koopmanſchap te doen, keerde wederom na huys, waer hy deſe Smit by ſijn Vrouw op het Bedde vondt liggen, luſtigh ſmedende op ſijn Vrouw. Deſe goede Jan-ſul, na dat hy ſijn Vrouw daer over beſtraft hadde, ſeyde hy tegen den Geſel, dat by aldien hy daer wederom quam, hy genootſaeckt ſoude weſen 't ſelve het Gerecht te kennen te geven, oft hem wat af te roſſen; het ſchoon Beeſt van een Vrouw, ſonder haer eenighſins van het Bedde te bewegen, ſeyde tegen hem, waerlick mijn Lief, het is de eerſte-mael, ick beloove u dat hyder niet meer komen ſal; de Man antwoorde datelick daer op, hy ſal wel en wijſſelick doen, want indien ick hem t'eeniger tijdt hier wederom ontmoete, ick ſal hem ſijn Hoet en Mantel benemen; Deſe goede Geſel, willende tuſſchen Man

Man en Vrouw geen twist maken, beloofde binnen vier en twintigh uren de Stadt te verlaten, waer op hy sich kleedeen ende oorlof van de Man ende Vrouw nemende, vertrock hy na sijn Landt: De Vrouw hebbende wel hooren seggen, dat zijnde de oorsake wegh genomen de daedt op houdt, belooft voortaen als een eerlicke Vrouw te sullen leven, en niemant te beminnen als haer Man: Dit arm Hoornbeest was soo verblijdt van de bekeeringe van sijn Vrouw dat hy haer de misdaet van goeder herten vergaf, en om haer te meer tot sijn liefde te verplichten, kocht hy haer een nieuwe schoone Rock, maer sy beterde haer als Scharpbier op den tap, soo dat ick geloof dat de Man noch verscheyde Mantels en Hoeden attrapeerde.

XVII. KLUCHT.

EEn jonge Quant, uyt het Landtschap van la Mancha, seer wel in Spaengien bekent, als zijnde het Vaderlandt van dien vermaerden *Don Quichot*, wilde uyt sijn Landt vertrecken om vreemde Landen te besien: ende hebbende veel hooren seggen van de groote Stadt van Madrid, het Hof van dien machtigen Monarch van Spaengien, was hy van sin daer eenigh gelt te verteeren, 't gene hy tot dien eynde hâd gespaert; hebbende de schoonheyt ende de geestig-

geestigheyt van de Juffrouwen van het Hof seer hooren prijsen, dewelcke het aes waren die hem aldermeest daer na toe lockte: Hy stelde sich op wegh, en quam in die grote Stadt, waer hy de menighte van Paleysen ende ontallicke Straten met verwondering aenmerckte; maer boven al de schoonheyt ende aerdigheyt van de Juffrouwen, tot dewelcke men geen aenleyder behoeft te hebben, den toegang seer licht zijnde, ick spreke van soodanige die kleyn gelt soecken te verdienen, en die een Vreemdeling een Musket schoot buyten de poort riecken. Hy doet dan sijn Reys-kleederen uyt, schickt sich selven wat fray op, ende gaet alleen door de straten wandelen: Hy was niet seer verre gegaen, als hy een Jongvrouw ontmoete, seer wel gekleet, genoeghsaem schoon van aengesicht, ende redelick statigh van wesen, dewelcke siende hem sijn oogen aen alle kanten slaen, als een nieuw gekomen, bemerckte datelick dat hy een Vreemdeling was: gelijck de Gaudieven en Borse-snyders binnen Parijs lichtelick daer voor nemen, die gene die op de Nieuwe-brugh staen te gapen na het Kopere Paert, ende luysteren na het Uurwerck van de Samaritaine. Sy roept hem, tegen hem seggende, Heer Ridder, ick soude u geern een woort spreken soo 't u belieft. Hy was verwondert,

hebbende noyt te dier plaetſe geweeſt, eenige kenniſſe daer te vinden, en noch veel meer als de Jongvrouw op hem verſocht de moeyte te wille nemen om haer tot haren huyſe te geleyden, ſeggende datſe yet ſonderlings met hem hadde te ſpreken. Hy was verbaeſt van een ſoo goet geval, ende bevangen zijnde met de ſchoonheyt en aengenaemheydt van die Juffer, liet hem niet ſeer bidden: Sy leyde hem t'haren huyſe, 't welck niet verre van daer was, en hem in een genoeghſame vercierde Zale gebracht hebbende, wierdt hem datelick een ſtoel voorgeſet om te ſitten; oock verſchenen daer datelick voor hem een oude Schiltknaep en een oude Dienſtmaeght, in welcke al het huyſgeſin beſtont. De Heer *Mendez*, alſoo was onſen nieuwen Aenkomeling genaemt, vraeghde aen de gene die hem daer had gebracht, watſe hem tot haren dienſt hadde te gebieden: Vergeeſt het my mijn Heer, ſeyde ſy tegen hem, ſoo haeſt ick u ſagh, heb ick gemeynt dat ghy een Ridder waert, genaemt *Don Diego* mijn Couſijn, geboren van Salamanque. Ick ben die niet, Me-Juffer, die ghy meent, antwoorde hy, maer hoe wel ick de eer niet en hebbe u Bloetverwant te zijn, ick ben echter een eerlick Perſoon uyt het Landtſchap van la Manche, ende niet min genegen tot uwe dienſt,

dienſt, in al het gene 't welck u my ſal gelieven te gebieden, en die trachten ſal te erkennen de gunſte die u ſal believen my te bewijſen: ick ben expres uyt mijn Landt vertrocken, om in dit Hof te komen, waer ick noyt geweeſt en hebbe. Ghy zijt dan van la Manche, ſeyde de Juffer, en ſoo nieuwlicks in dit Hof gekomen? Och, Me-Juffer, ſeyde de oude Dienſtmeyt, ick heb in dat Landt geweeſt, waer ick vry wat geleden hebbe, ick ſweer 't u, het is een vreemt Volck. Swijght ſtil ghy onbeſchaemde, ſeyde haer Juffrouw, la Manche is een goedt Landt, het is genoegh dat het deſes Ridders geboorte-landt is, om alles goet daer van te ſeggen; laet ons hier alleen, want ick moet deſe Ridder wat onderhouden; de Schiltknaepen de Dienſtmeyt hun op 't ſpel verſtaende, gingen wegh, en de Juffer die *Beatrice* genaemt was, bewees aen deſe Vremdeling alle de vrientſchap die men ſoude konnen bedencken, welcke genoeghſaem betoonde haer te beminnen: maer door eenige vragen dieſe hem expres tot dien eynde voorſtelde (want ſulcks en gebreeckt nimmermeer aen de Spaenſe Juffers) bemerckte ſy wel dat hy niet meer verlieft was als milt, ende ſiende datſe door die middel op hem niet meer en hadde konnen winnen, namſe voor al haer liſten in 't werck te ſtellen, ende als een uyt-

nemende ende welervaren Meestresse in d
Ambacht, het Gelt van dien Vreemdelin
in haer handen te krijgen, hoe geslepen e
hoe argh hy sich selven achte te wesen. O
ten eynde van dien te komen, veranderc
sy van redenen, ende stelde haer ernstiger a
alsse gedaen hadde, sy trock uyt haer Mo
een Neusdoeck met Kant, seer net g
wrocht, welcke sy aen haer oogen hie
veynsende eenige tranen af te droogen d
noch niet te voorschijn gekomen ware
maer diese wel konde doen verschijnen a
het haer beliefde, en na een groote suc
sprackse dese woorden: wie soude sulc
oyt van u gelooft hebben arme en ongelu
kige *Beatrice*, dat ghy soo ellendigh mo
wesen, van u in alsulcken uytterstten noo
gebracht te sien! ende u oogen geslagen
hebben op een Persoon die soo weynig
wercks van u maeckt? hoe veel Princen
Heeren souden dit huys genoeghsaem m
Gout vervult hebben, indien ick hun
minste gemeenschap hadde willen toelate
maer het is om dat ick soo loos en argh ni
en ben als die Vrouwen die van gering
staet zijn. Men siet wel dat ick in dat An
bacht weynigh ervaren ben, ick ben al
openhertigh, en daerom is 't dat men n
verstmaet. Mijn Heer, ick wil u de oprech
waerheyt seggen, ick ben soodanigh niet a
i

k ſchijne, ende mogelick niet ſulck een
ls ghy u inbeelt. Ick ben een eerlicke
rouw, getrouwt met een Ridder van Staet,
ie voor eenige dagen op het Landt is ge-
eyſt: De Proceſſen daer wy mede beladen
ijn, hebben ons in deſen noot gebragt, ende
m ons in die ſtaet te onderhouden daer wy
gebooren zijn, moeten wy meer gelaet
oonen dan wy Gelt hebben, ende om ſulcks
e volbrengen, is ons naulicks yet meer over-
ebleven om te verkoopen of te verpanden;
y hebben in veertien dagen hier in huys
iet gegeten als Aerdt-vruchten en Salaet
m alles te verſparen, en om middel te heb-
en met deſe Kleederen het gevoelen het
elc men van ons heeft te mogen bewaren.
ergeeft het my, ſoo 't u belieft, indien ick
e eer niet hebbende van u gekent te weſen,
egen u ſoo ongeveynſt en vrymoedig ſpre-
e, de noot dwingt my daer toe. Ick heb te-
enwoordigh dertigh Ducaten van doen,
ck en verſoeck op u niet dat ghy my die
oudet geven ofte leenen op mijn woordt,
eſe Goude Ketting (dit ſeggende, gaf'er
em een in ſijn handen) weeghter meer als
eſtigh, ſonder het fatſoen, ick begeere dat
ghy die in de Neuſdoeck ſult mede nemen;
ck laet u d'een en d'ander, leent my ick bid
, die ſomme op die panden, want ick heb
neer vertrouwen op u als ghy op my ſoudt

hebben, ick sal u die soo haest wederom geven als het my mogelick is: dit huys sal in erkentenis van die sonderlinge vriendschap voor u altijt open staen, ende sult daer Meester van zijn soo menighmael als 't u sal believen, by aldien ghy u wilt seggen te wesen van Salamanque, ende een goet vriendt van *Don Diego*, van den welcken ick u gesproocken hebbe, om den min-yver te vermyden die mijn Man moghte hebben, indien de saeck eenighsins tot sijnder kennisse quam; u van gelijcken biddende geheym te willen wesen in die gunste die ick van sin ben u te bewijsen. *Mendez*, hoewel hy alrede op die Vrouw seer was verlieft geworden, ende dat hy haer wel voor een danck heb had willen genieten, sonder haer gunste te moeten koopen, siende hoe lichtelick ende met hoe weynige kosten hy haer goede gunste had verkregen, ende al haer leugenen diese hem geseyt hadde, geloovende, daer en boven geloovende dat sijn dertigh Ducaten soo grooten gevaer niet liepen, nademael hy alreede de Neusdoeck met de Ketting in sijn handen hadde, oordeelende dat die niet veel min weert moeste wesen als sy seyde, stackse te samen in sijn sack, ende het Gelt 't welck sy eyschte, langende, gaf het haer in handen, trachtende haer met dese woorden te voldoen, seggende: ick bekenne Me-Juffer, dat hoe-

hoewel ick u ſiende boven maten ſchoon, ſeer manierlick en ingetogen van aert, heb bevonden, ick u waerlick niet en heb aengeſien voor die gene die ghy u ſegt te weſen, waer in ick bekenne groot ongelijck te hebben, en ick bemercke wel dat ick bedrogen ben. Ick ben al te grootelicks in u verplicht van de eer die ghy my doet van u ſoo ſeer op my te vertrouwen, waer van ick nimmermeer ondanckbaer en ſal zijn; ick ſal die goede gunſten die het u ſal believen my te betoonen, ſeer trouwelick erkennen: ghy meught van alles dat ick beſitte vryelicker van dienē als ick ſelve. Ick en neem deſe panden niet mede tot verſekering van het weynige 't welck ick u heb in handen geſtelt, maer alleenlick tot een teecken van de weerdigheyt waer in ick deſelve ſal houden gedurende den tijdt datſe in mijn macht ſullen weſen, gedurende dewelcke ick deſelve alſoofe u toebehooren, als ſeer koſtelicke reliquien ſal aenmercken. Ter ſelver tijdt quam den ouden Schiltknaep, de (gewoonlicke Schiltwacht in ſoodanige ontmoetingen, die door het ſlotgat alles gehoort hadde, ende hebbende't gelt hooren klincken, ſiende dat het tijt was,) heel ſchielick binnen, ſeggende, Me-Juffrou, mijn Heer die komt. *Mendez* ſtont van ſijn ſtoel op, de Juffrouw veynſde heel verbaeſt te weſen, maer onſen

Minnaer was het wel te recht; hy wilde heen gaen, maer *Beatrice* hem by den mantel grijpende, begoft met luyder ſtemme te roepen, help, help, hier is een Dief, op welck geroep een hoop bueren quamen inloopen, met twee Stadts Dienaers, die gemeenlick omtrent die huyſen zijn, ende die niet en verſuymen in ſulcke gelegentheden hun te laten vinden: ſy vragen na de oorſake van 't geroep, wel wetende dat het een Courtiſane was, die in dat Landt wel geleden worden. Sy ſeyde tegen hun dat dien Vreemdeling daer in huys was gekomen gelijck als andere gewoon zijn te doen, ende dat hy met haer doende zijnde, een Goude Ketting van haer had genomen, en in een Neuſdoeck met Kant gewonden, die in haer Mouwe ſtack, (want dat is de ſack van de Juffers in Spaengien) willende dat men hem ſoude betaſten, verſeeckert zijnde dat men die ſoude vinden. Den armen *Mendez* trachte ſoo veel hy konde de ſake te verhalen gelijckſe geſchiet was, maer de Juffer, die wel geoordeelt hadde wat hy in die gelegentheyt ſoude ſeggen, want als hy haer de dertigh Ducaten gaf, veynſende voor hem die in haer Mouwe te ſteecken, hadſe die ſeer liſtelick in een Linnen Sacxken gedaen, ende ſonder dat hy yets gemerckt hadde, wegh geleyt: boven dien maeckteſe ſoo grooten

grooten gerucht, dat men de redenen die *Mendez* tot sijn onschult voortbracht, niet konde verstaen. De Dienaers besochten hem, dewelcke de Goude Ketting met den Neusdoeck vonden, gelijck de Juffer geseyt hadde: sy sochten van gelijcken in de Mouwen van dese arge Trip, maer vonden de dertigh Ducaten niet die *Mendez* seyde haer gegeven te hebben, ende dat men die in haer Mouwe soude vinden: in voegen dat de Dienaers geloovende't gene sy sagen, hielden *Mendez* voor een Bedrieger en een Dief, gelijck het bleeck, sloegen de handen aen hem, ende de Ketting met de Neusdoeck aen de Juffer wedergevende, leyden-se hem als een Dief in het Gevangen-huys, seggende tegen hem dat hy sijn rechte loon hadde, vermits hy niet te vreden was sijn genoeghte met de Juffer te hebben, maer haer daer en boven noch wilde bestelen. Ick heb noyt konnen weten wat hem voorts wedervaren is, maer het is te gelooven dat hy zijnde een Vreemdeling, ende sonder Vrienden, daer niet uyt en raeckte sonder dat het hem gelt koste, soo niet al sijn gelt, ten minsten het beste deel van 't gene hy met hem gebroght hadde, behalven de schande die hem t'onrecht door dese loose Hoer, wierdt aengedaen.

XVIII. KLUCHT.

ONlangs geleen, woonde een seeckere Dame aen 't France Hof, zijnde van grooten Staet en Adel, seer schoon en aengenaem van ommegang, zijnde twee dingen die een Juffer bemint maecken. Dese Juffer wordt ten Houwelick versocht van een Marquis, welck Houwelick hem toegestaen wordt, alsoo hy vry meer middelen besat, als sy. Sy t'samen eenigen tijdt getrouwt zijnde, begint Me-Juffer te dencken dat twee meer konnen doen als een, en daerom geeft sy een seecker Baron toegang in haer Huys en Persoon, en niet alleen dese, maer verscheyde andere Heeren meer, soo dra haer Man maer aen een kant is. Dese gerieflickheyt van dese Dame ter ooren gekomen zijnde van een seecker Borger, redelick bejaert, van slechten afkomst, maer rijck en van veele middelen, verlieft op dese Dame, geloovende, alsoo sy vry gelt gierigh was, hy door sijn gelt haer gunst wel soude konnen koopen. Hy had acces genoeg tot harent, om haer self van liefde te spreken, maer hy en dorst niet, vreesende voor een moeyelick gevolgh; soo resolveert hy in 't endt haer te schrijven, dervende dese Materie beter sijn Pen als sijn Mont vertrouwen, schrijft haer dan als volght:

Ick

Ick heb verscheyde reysen van mijn leven bemint Me-Vrouw, maer noyt yemandt soo als u, en't geen my dit doet gelooven, is, dat ick noyt meer aen eenige van mijn Meestressen heb gegeven als hondert Pistoolen, om haer goede gunste te winnen, en om de uwe, soude ick gaen tot twee duysent; maeckt eens gissing of ick u niet bemin, en denckt oock met een, dat het gelt nu raerder is, als't oyt geweest is.

Hy gaf desen Brief aen een van sijn Vertrouwelingen, op dat diese soude behandigen aen de Kamenier van Me-Vrou, 't welck hy doet, en sy geeftse voort aen haer Juffer. Hier op schrijft onse Dame wederom als volght:

Ick heb wel vernomen dat ghy geest hebt, door de conversatie die ick met u gehadt heb, maer ick en wist noch niet dat ghy soo wel schreef als ghy doet, ick moet bekennen dat ick noyt yets raerder gesien heb als u Brief, en ick soude verheught zijn dickwils diergelijcke te ontfangen. Ondertusschen sal my gereet maken om u desen avont ten ses uren te ontfangen.

Onsen Amoureux en mancqueert niet ter gesetter uur en plaets te compareren, en dat wel geladen met sijn Pistolen. De Kamenier hem vernemende, brengt hem in 't Cabinet van haer Meestresse, en laet hun soo alleen. Sie daer Me-Vrouw, seyt hy, haer toonende 't geen hy mede brogt, wilt ghyse

ontfangen, want ſulcke brocken zijn niet om te verpruylen. Ick wil wel, ſeytſe, en dat ſal ons amuſeeren. Hebbende dan de twee duyſent Piſtolen getelt, waer over ſy eens geworden waren, ſluyt ſy die in een Kasje, en haer by hem leggende op een kleyn Ruſt-bedt, (men kan wel dencken wat daer paſſeerde) ſeyſe, niemandt in gantſch Gaule ſchrijft ſoo alsghy, 't is niet om u te flatteren, maer 't is waer, want ick kan weynigh Galants die ſoo goeden geeſt hebben, als ghy hebt: de meeſte part en ſeggen u niet als ſottiſes, en als ſy u al bewegelicke Brieven willen ſchrijven, ſoo duncken ſy u groot playſier te doen, met te ſeggen datſe u aenbidden, en datſe voor u gaen ſterven ſoo ghy haer niet wilt beminnen, en ſoo ghy haer wilt lief hebben datſe u dan ſullen dienen al haer leven, als of men haer dienſten ſeer van doen had. Ick ben verblijdt ſeyt hy, Me-Vrouw, dat mijn Brieven u behagen, hoewelſe niet ſeer gefatſoeneert zijn, de Brieven koſten my niet. Waer op ſy antwoorde dat qualick te gelooven. Sy had gelijck, want my dunckt als een Brief achtien duyſent gulden koſt, men die dier genoegh betaelt, of onſen Galand moeſt het gelt ſoo overvloedigh hebben dat hy dat niet een eſtimeerde. En na eenige andere diſcourſen die van de Min twee of drie reyſen geinter-

rom

rompeert wierden, ſtelde ſy tijdt om een tweede beſoeck, en na die noch een ander; Soo dat ſijn twee duyſent Piſtolen, hem dede hebben drie verſcheyde ſecrete conferentien by onſe Dame. En naer die ge-eyndigt waren, bidt ſy hem op de vierde viſite, hy wederom beginnen wilde ſulcke galante Brieven aen haer te ſchrijven, als ſy van hem ontfangen had; dat was, dat ſy weer op nieu Gelt begeerde, want ſy wilde haer gunſt, die ſy deſen Borger dede wel betaelt hebben.

Onſen Galand dit hoorende, verſtont wel wat dat ſeggen wilde, verwijt haer haer gierigheyt, en beſtraft haer ondanckbaerheydt, maer al dat koſt hem niet helpen, al wat hy van haer obtineren kon, was, dat hy niet wegh gejaeght ſou worden tot harent: En dat hy moght komen ſpelen by haer als ſy hem ontboodt. 't Welck ſy maer alleenlick deed op hoop, om ſijn liefde te ſtercker tot haer te trecken, en op dat hy mogelick weder ſoo geck moght worden van haer wederom een goede ſomme te preſenteren; Ondertuſſchen hy was verlieft genoegh om hem niet te konnen beletten haer altemets te ſien, maer hy was 't niet genoegh om haer gunſten alle dagen ſoo dier te koopen, en ſy was niet geſint hem die voor niet te geven; Soo dat onſen Galand, wil hy haer

gunſt

gunſt hebben, nootſakelick moet milt worden. En terwijl keert ſy haer tot andere, van meerder Staet, die haer komen beſoecken als haer Man van huys is, maer of die haer gunſt ſoo dier quamen koopen al onſen Borger, daer ſoude ick hart aen twijffelen.

Ondertuſſchen dat onſe geſeyde Dame met eenige Groote moy weer ſpeelt, ſoo verlieft een ſeecker ander Burger op haer, mede van geringe geboorte, maer van groot Capitael, als de boven genoemde; deſe had al verſcheyde mael ſijn liefde laten blijcken aen haer, met veel Sermonien en Complimenten, maer ſy lacht daer mede, als hoorende liever de klanck van de Piſtolen als van de Complimenten, dat maer wiltſang voor haer is. Eyndelick ſpreeckt haer den Galand aldus aen: Ick en weet niet Me-Vrouw, ſeyt hy, of mijn paſſie tot noch toe u onbekent is, want het is al lang dat ick u bemint heb. En om te toonen dat ick het voor goet meen, ſoo preſenteer ick u tien duyſent gulden, om wel met u te mogen weſen. Ick ſtae't u toe mijn Heer, ſeytſe, dat ick u niet verlieft geloofde tot nu toe, niet dat ick noyt eenige teeckenen aen u heb beſpeurt die my yets deden preſumeren, maer ick acht die teeckenen van liefde gants niet, al die ſuchten en quyningen zijn in mijn ſin ſulcke arme koopmanſchappen, en ſulcke

ſwacke

vacke tekenen van liefde, dat had ghy niet egonnen gelijck ghy nu doet (dat was een oede somme geldts te presenteeren) ghy oud noyt tot u ooghmerck gekomen, en l u moeyten soude vergeefs geweest zijn. Dat was genoegh voor onsen Galant, hy verpt hem (tot danckbaerheydt van haer oetheyt,) voor haer voeten neer, hem wilende dienen van dese nedrige actie, om daer loor tot een hooger entrepryse te geraken. Neen, neen! seyse, dat en gaet niet soo, ghy neent, in wat landt hebt ghy hooren seggen dat de Vrouwen de avances doen? als ghy ny de ware teeckenen van een groote passie sult gegeven hebben, (dat was Gelt) soo sal ick niet ondanckbaer zijn. Hy wel siende dat by haer het Gelt voor de Koopmanschap gelevert most worden, geeft haer twee hondert Pistolen, by provisie, die sy ontfangt, waer op hy seyt, soo ghy my op dese Penningen nu een faveur wilt doen, ghy sult my seer verplichten, of anders maeck een Obligatie vande rest ick salse ondertekenen, maer sy had beter luft hem te kussen als te schrijven, waer op sy hem vergunt het gebruyck van haer lichaem. Hy sijn contentement by haer gehadt hebbende, belooft haer's anderendaeghs de rest van't Geldt te komen brengen, 't welck hy oock doet; soo dra en was het Gelt niet getelt, of sy omhelsen malkander.

kander. En hoewel dese laetste door de selfde poort was ingegaen als de eerste, was sy echter veel beleefder tegen dese laetste, of het nu was dat sy docht groote avantagien van hem te trecken, of dat hy eenige verborgene qualiteyten meer had als de eerste; altijdt sy vraeghde hem om geen nieuwe proeven van liefde, om hem nieuwe faveurs te geven, soo dat sijn tien duysent guldens, hem drie Maenden van haer dede bemint maecken, dat is, dat hy by haer quam liggen als 't hem beliefde, en de occasie presenteerde. Maer naer eenige tijdt quam 'er onlust tusschen hun beyden, alsoo sy sagh hy geen Gelt meer wilde spandéren, verboodt hem haer huys, waer op hy seyde, dat hy haer noyt met sulcken goet hert had gehoorsaemt als hy nu soude doen, want, seyt hy, dit verbodt sal my verlossen van veel moeyten en kosten, en daer mede gaet hy heen, haer scheldende voor een loose Hoer gelijck sy was. En naderhandt kreegh sy noch verscheyde Grooten in haer net, die sy heel wel wist t'onthalen, soo lang sy wacker spandeerden, maer als dat op hielt, soo hielt haer liefde oock op.

XIX. KLUCHT.

DE stoutigheydt van de hedendaeghse Vrouwen, in 't te buyten gaen van haer

haer echt, schijnt hoe lang hoe meer toe te nemen; ja soo, dat het verwonderens waerdigh is, gelijck dit volgende staeltje u sal doen sien.

In een vermaerde Stadt van Hollandt, woonde (onlangs geleen) een seeckere getrouwde en al bejaerde Juffrouw, dese wetende dat twee meer kosten doen als een, en dat verandering van spijs aengenaem is; liet haer niet contenteren met haer Man, maer ging haer altemets vermaecken met andere, die sy dan een Venus les of twee liet opseggen, dat haer beter behaeghde als de liefkosingen van haer eygen Man. Dit soo eenigen tijdt geduurt hebbende, raeckten eyndelick openbaer, en wiert daer seer over berispt van haer Man en Vrienden, maer dit was al vergeefs; een Exter kan het huppelen qualick laten; sy in plaets van het te laten, gaet al voort in haer gayle lusten, en sweeft soo lang om de keers, gelijck de Vliegen, tot sy eens geattrappeert wordt. Sy dan eyndelick betrapt wordende in 't midden van haer lusten, stont seer slecht en keeck, want daer valt geen ontkennen als men met getuygen, selfs op de daet bevonden wort; en terwijl haer Minnaer om een goet heen komen sagh, soo staet sy hier heel verlegen en beschaemt. Dit soo stil niet in sijn werck gaende of den Officier komt daer achter,

ont-

ontbiet haer tot sijnent, om haer (alsoo der Wol op was) in de Beurs te tasten.

Me-Juffrouw, wel denckende waerom sy ontboden was, is soo stout, dat sy haer Man noch dorst mede nemen, op dat hy gelijck als getuygen soude verstrecken van daer hy heel gevoeligh om most zijn.

Sy dan klopt aen, wordt ingelaten, en geeft haer aen wie sy is. Den Officier komt voor, en is seer verwondert dat hy haer Man mede daer sagh, daer hy met haer alleen te doen had. Hy roept haer alleen in een Kamer, bekijft haer over haer wonderlicke onbeschaemde stoutheyt. En wil terwijl sy soo stout is de volle boete hebben; men maeckt dan een Obligatie tot haren laste, en doe die gemaeckt was, wiert de Man geroepen omse mede te onderteecken, gelijck hy oock dede, en hier mede ging Me-Juffer met haer goede Man (alias Monsieur Cornaro) wederom naer huys.

XX. KLUCHT.

HEt is onlangs gebeurt, dat in een seeckere beroemde Stadt in Hollandt, woonde een getrouwde Juffrouw, dewelcke met het selfde euvel was besmet als de voorgaende, beminde meer de omhelsingen van andere als van haer eygen Man. Dese Juffer bevont haer soo wel by de omhelsinge

van

van een seecker getrouwt Man, dat sy resolveert met hem op den padt te tyen, en haer eygen Man met de Kinderen te laten sitten. Soo geresolveert soo gedaen, sy packt alles by malkander wat sy krijgen kan, en nodigh achte tot haer voorgenome reys, en niet vergetende het Gelt, (dat die tijdt vry ruym by cas was) en oock het principaelste tot haer ooghwit nodigh, latende de Man weynigh genoegh t'huys. En alsoo het de Vrouwen noyt aen lift ontbreeckt, soo wist sy dit met een subtijlheyt uyt den huys te krijgen, en volghden doen dese twee Liefkens. Hy latende sijn Vrouw en Kinderen sitten, en sy haer Man en Kinderen, en voors een Jacht huerende, gaen t'samen voort. De Man nergens van wetende, verwacht vast sijn Vrouw, en soo doet oock de Vrouw haer Man; meenende dat sy den een of d'ander besoecken was, en is verwondert dat sy niet t'huys komt, maer sijn wachten is vergeefs, en eyndelick wort hy gewaer dat sy met een ander, in plaets van met hem om een playsiertje was; hy na sijn Kas gaende om wat Gelt te krijgen, siet dat den aepgelicht was, 't welck hem bykans deed' raesen van spijt, vindende noch Vrouw noch Gelt, en most hem soo met sijn Kinders troosten. Dit gerucht was wel haest de gantsche Stadt door, elck lachte vast om dese schoone actie.

's An-

's Anderen daeghs vroegh gaen eenige van de Vrienden om haer t'achterhalen, maer sy waren een dagh voor, doch door de naerstigheyt der Vrienden, worden sy eyndelick gevonden; Sy wort weder naer de plaets gebragt daer sy van daen gegaen was, en woonde eenige tijdt by de Vrienden, tot dat de pays gemaeckt was met haer Man, 't welck oock korts daer aen volghde, en wiert alsoo weder in genade aengenomen by haer Man, en de vrede tusschen hun beyde geslooten.

Seer vermaeckelicke

VERTELLING,

Beſchreven door den HEER

NICOLAES MACHIAVELLI.

Uyt het Italiaens in 't Nederlandts vertaelt.

Belfagor, *Aerts-duyvel, wierd van* Pluto *in deſe werelt geſonden, met laſt van te moeten een Vrouw trouwen. Hy quam in de werelt, en trouwde die; maer hare trotſche moeyelick heden niet konnende verdragen, had hy liever tegen ſijn laſt weder na de Hel te keeren, als noch meer met haer te moeten leven.*

MEn leeſt in de oude Gedenck-ſchriften der Florentijnſche ſaken, hoe dat men verſtaen heeft door het verhael van eenigh ſeer heyligh Man, wiens leven in ſijnen tijdt by velen beroemt is geweeſt, dat hy in ſijne gebeeden opgetogen zijnde ſagh, door middel van de ſelvige, hoe ontallicke Zielen der rampſalige ſtervelingen, die in de ongenaden Godts uyt deſe werelt verſcheyden, na de Hel varende, alle, of voor het meeſte deel nergens over ſich hooger beklaeghden, dan dat ſy, door een Vrouw te heb-

hebben genomen, tot¦ dese alderhooghste rampsaligheden waren gebracht. Dus dat *Minos* en *Rhadamantus* nevens de andere helsche Richters daer over ten hooghsten verwondert wierden; en sy niet konnende gelooven, dat dese lasteringen by haer het Vrouwelick geslaght te last geleght, waerachtigh waren, en die klachten noch dagelicks aenwassende, en van alles aen Pluto behoorlick bericht gedaen hebbende, soo wierdt met alle de Helsche Vorsten eendrachtigh beslooten, een rijp onderscoeck daer over te nemen, en voorts dien voet daer in te houden welcke de beste geoordeelt moght worden, om dit bedrogh te ontdecken, en de waerheyt daer van volkomen te kennen. Dien volgens hebbende den Raed doen vergaderen, soo sprack *Pluto* in deser voegen: Hoe wel dat ick, mijn seer beminde, door Hemelsche schicking, en door het Noodlods geval dat gantsch onwederroepelick is, dit Rijck hier besit, en ick derhalven aen generley oordeel, 't zy Hemels of Werelds, verbonden kan zijn, nochtans dewijl 'er meerder kracht van wijs beleyd onder soodanige te vinden is, die meerder aen de wetten sich konnen onderwerpen, en meerder het oordeel van andere achten, soo heb ick goet gevonden met u te rade te gaen, hoe dat ick in een geval, 't welck tot

eenige

eenige oneer van onſe heerſchappy ſou konnen dienen, my behoorde te ſchicken: want alle de Zielen der Mannen die tot dit ons Rijck komen eendrachtigh ſeggende, dat de Vrouwen daer van oorſaeck zijn geweeſt, en ſulcks ons onmogelick ſchijnende, ſo mag men twijfelen of wy op dat aenbrengen het oordeel vellende, niet ſouden mogen gelaſtert worden als al te wreed, en dat ſelfde daer op niet vellende als niet geſtreng genoeg, de gerechtigheydt te weynigh ter herten te nemen. En om dat de eene ſonde van loſſe lichtverleydelicke en d'andere van moetwillige booſaerdige Menſchen is, en willende ontvlieden de twijffelachtige moeyelickheden die van d'een en d'ander ons ſouden konnen over komen, daer geen bequaem middel toe vindende, ſoo hebben wy u hier t'ſamen geroepen, op dat ghy beraedſlagende my hier in mooght helpen, en oorſaeck geven dat dit Rijck, 't welck gelijck het voorheen ſonder ſchandvleck heeft konnen beſtaen, ſoo oock in het toekomende daer van magh bevrijd blijven. Yder van die Vorſten oordeelden dat ſelfde geval van ſeer groot gewicht en van ſware bedencking, en ſy alle beſluytende het ſeer nodigh te zijn, gelijck het oock was, daer van de waerheyt t'ontdecken, waren verſchilligh in 't middel hier toe aen te wenden. Want ſommige

mige waren van gevoelen dat 'er een, sommige meer, na de werelt gesonden moest worden, die onder menschelicke gedaente in persoon moght bekennen of sulcks oock waerachtigh was. Vele andere meenden dat het selfde noch wel te doen stont sonder soo groote moeyten, met verscheyde Zielen door veelerhande pijningen te dwingen haer alles t'openbaren. Nochtans het grootste deel radende yemant te senden, soo wierdt het besluyt soodanigh bestemt. En niemant daer gevonden wordende die gewilligh desen last op hem wilde nemen, soo stemden sy dat het lot dien sou moeten wijsen. Dit viel op *Belfagor*, Aerts-duyvel, maer te vooren, eer hy uyt den Hemel gevallen was, Aerts-engel; die hoewel hy tegen sijn danck desen last op sich moest nemen, nochtans door het bevel van *Pluto* gedrongen, sich schickte om te voldoen al't gene daer in den Raedt was besloten, en verbond sich tot alle de voorwaerden die onder haer hoogh-statelick vast gestelt waren; Namentlick, dat soo haest hy met desen last sou afgesonden zijn, hem hondert duysent Ducaten souden afgeschreven worden, met welcke hy in desse werelt moest komen, en onder een Mannelicke gedaente een Vrouw nemen, met welcke hy tien Jaren sou leven; en naderhandt, veinsende te sterven, dan in de Hel

weder

weder keeren, en door sijn ervarentheydt trouwelick aen sijne Oversten bekent maken, hoedanigh de lasten en gelegentheden des Houwelicks moghten zijn. Daer wiert oock vast gestelt, dat hy gedurende den geseyden tijdt onderworpen sou moeten wesen aen alle de swarigheden en ongemacken die de Mannen onderworpen zijn, en met haer slepen de armoede, de gevanckenissen, de sieckten, en alle andere rampen welcke de Mannen moeten uytstaen, behalven indien hy met list of bedrogh sich daer van konde redden. *Belfagor* dese voorwaerden en penningen dan aengenomen hebbende, quam daer op in de werelt, en sijn beslagh van Paerden en gevolgh beschickt, deed een heerlicke intrede binnen Florencen; welcke Stadt hy boven alle andere tot sijn woonplaets verkoren had, als waer in hy oordeelde hem best toegelaten te konnen worden voordeel en woecker met sijne Gelden te doen, en sich latende noemen *Roderick* van Kastilien, nam hy een Huys tegen over de Burcht van al de Heyligen. En op dat men sijne gelegentheden niet moght komen te achterhalen, seyde hy heel jong uyt Spaenjen te zijn vertrocken, en in Soria te hebben gewoont, en naderhandt binnen Aleppo alle sijne middelen gewonnen; waer uyt hy dan voorts was ge-

ſcheyden om binnē Italiē te komen, en daer te trouwen in zedelicker en geſchickter maniere, bequaem tot een Borgerlick leven, met ſijn gemoet beter over een komende. *Roderick* was een ſeer ſchoon Mans perſoon, en vertoonde den ouderdom als ontrent van dertigh Jaren; dus in korte dagen doen ſien hebbende hoe grooten overvloet van rijckdommen hy beſat, en blijcken gevende van een beleeft en mildadigh perſoon, ſoo quamen veel edele Borgeren, die Dochteren genoegh en weynige middelen hadden, de ſelfde hem aenbieden; uyt alle de welcke *Roderick* een ſeer ſchoone jonge Vryſter verkoos, *Honeſta* genoemt, Dochter van *Almerick Donati*, die boven deſe noch drie andere had met drie Sonen, tot manne Jaren gekomen, en die waren ook alle ſchier houbaer. En hoewel hy was van een ſeer edel geſlacht, binnen Florencen, geacht en geſien, nochtans wat belangt alle ſijnen aenhang en hoogen Adel, ſoo mocht hy maer arm heeten. *Roderick* hield een ſeer heerlicke en prachtige Bruylofts-feeſt, en liet niets na van al het geen in ſulcken Hooghtijdt vereyſcht kon worden, zijnde, door de Wet hem gegeven in 't afſcheyden van de Hel, onderworpen aen alle de herts-tochten der menſchen. Terſtont begon hy luſt en vermaeck te ſcheppen in de eer en pracht van de we-

relt,

elt, en had seer gaern onder de menschen gepresen te worden,'t welck hem geen kleyne onkosten deed maecken. Boven dit was hy noch niet lang by sijn Vrouw *Honesta* geweest, of gevoelde sich boven maten verlieft geworden, en kan schier niet leven wanneer hy haer droevigh of eenighsins misnoeght sagh.

Vrouw *Honesta* had met haer in huys van *Roderick* gebracht nevens hare Edelheyt, en hare schoonheydt, soo grooten trotsch en hovaerdigheyt, dat *Lucifer* diergelijcke noyt had gekent; en *Roderick* die d'een en d'andere wel had beproeft, oordeelde dat die van sijn Vrouw d'eerste verr' overtrof. Maer allenxkens wierd die noch grooter als voor heen, sy begon de liefde gewaer te worden die haer Man haer toedroeg; en denckende hem allesins te konnen overheerschen, begon sy hem sonder eenigh aensien of mededoogen te gebieden, en ontsagh sich niet wanneer haer het minste geweygert wierdt met spijtige en bittere woorden hem te begegenen, 't welck aen *Roderick* een oorsaeck streckte van ongeloflick verdriet. Dies niet tegenstaende deed het aensien van sijn Schoon-vader, sijne Broeders, haer Geslacht, de plicht des Houwelicks, en boven al de groote liefde die hy haer toedroegh, hem noch geduld scheppen. Ick wil aen een kant

laten de groote onkoſten die hy tot haer vernoegen dagelicks moeſt doen, in haer te doen kleeden na de nieuwe ſnof, in haer ſinnelickheyt te voldoen met alle nieuwe ſwieren, daer onſe Stadt door haren eygenen drift geduriglı in verandert; dat hy gedrongen was, om vrede met haer te houden, ſijnen Schoonvader, ſijne andere Dochters te helpen uytſetten, waer in hy groote ſommen van Penningen verſpilde. Na dit, willende wel met haer ſtaen, moeſt hy den eenen Broeder na 't Ooſten met Koopmanſchappen ſenden, den anderen met andere Goederen na 't Weſten, den derden eenigh Geld ter hand ſtellen om binnen Florencen yets aen te vangen, in welcke ſaecken hy't meeſte deel van ſijnen Rijckdom uyt de handen moeſt ſchieten. Hier en boven, op de tijden van Vaſtelavond en S. Jan, wanneer de geheele Stadt naer ouder gewoonte Feeſt-dagen houd, en dat vele van de Edelſte en rijckſte Inwoonderen met koſtelicke maeltijden malkander onthalen, en op dat Vrouw *Honeſta* niet minder moght weſen als andere Vrouwen, ſoo wilde ſy dat *Roderick* met diergelicke Bancketten alle andere te boven ſou gaen. Alle welcke dingen van hem om de voorgeſeyde redenen geleden wierden; en ſy ſouden, hoewel ſeer laſtigh, hem noch niet ſwaer om doen hebben

ge-

:vallen, indien hy daer mede de ruſt in ſijn
uys maer had konnen koopen, en hy vreed-
em den tijdt ſijns verderfs ſlechts had mo-
en uytwachten. Maer het geviel hem in
:gendeel, want met d'ondragelicke laſten
raght haer wiſpelturigen aert hem oneyn-
ige moeyelickheden, en daer quamen geen
nechten noch Dienſtmaeghden in huys,
ie, ick laet ſtaen langen tijdt, alleen weyni-
e dagen hare grillen konden verdragen.
lier uyt vielen *Roderick* ſeer ſware onge-
uchten over den hals, dewijl hy niemandt
ſijn dienſt houden kon die liefde tot ſij-
e ſaken moght hebben; en, ick behoef niet
: ſeggen van de andere, die Duyvelen ſelfs,
velcke hy in perſoon tot ſijn gevolgh had
nede gebracht, verkoren veel liever weder
a de Hel te keeren om in 't vyer te bran-
en, als op de werelt te leven onder haer
eerſchappy. *Roderick* dan ſittende in dit
erwart en ruſteloos leven, en hebbende
oor ſijne onmatige onkoſten alle ſijne ge-
eede Penningen quijt gemaeckt, ſoo begon
y ſich te voeden met de hoop van 't geen
y uyt het Ooſten en 't Weſten te wachten
ad; en noch in goet geloof zijnde, om van
jn grootheyt niet te verminderen, nam hy
eldt op intereſt, en ſoo al vele ſchulden op
jn hals halende, wierd hy haeſt geneuſt
an die in diergelijcke oeffeningen van koop-

handel omgaen. En hy nu al beginnende los te ſtaen om haeſt te vallen, ſoo quam onverwacht tijding uyt het Ooſten en 't Weſten, hoe dat d'een Broeder van Vrouw *Honeſta* al het goedt verdobbelt en verſpeelt had, en d'ander weder kerende op een Schip met ſijn Koopmanſchappen geladen, ſonder yets daer van verſekert te laten hebben, met het ſelfde in Zee was gebleven. Deſe saeck wierd ſoo haeſt niet geweten, of alle die wat van *Roderick* te eyſchen hadden ſtaken de hooſden t'ſamen, en oordelende dat hy ſou banckeroet moeten ſpelen, niet konnende dat wel ontdecken, door dien de tijdt van hare betaling noch niet was vervallen, beſloten ſy ſoo behendigh op hem ſtaegh acht te nemen, dat hy, als gegiſt wierd, niet met 'er daed haer heymelick mogt komen t'ontſnappen. *Roderick* aen d'ander zijde ſiende dat 'er geen middel was om ſijnen val te verhoeden, en wetende hoe hoogh de Helſche Wet hem verbond, dacht in aller manieren t'ontvluchten, en op een morgen te Paerd geſtegen, wonende dicht by de Veldpoort, reed hy die uyt; en ſijn uyttrijden was ſoo haeſt niet geſien, of het gerucht quam onder die hem vertrouwt hadden, die haren toevlucht nemende tot de Magiſtraet, niet alleen door Gerichts Dienaers en Boden, maer oock yder voor haer hooft ſich begaven

ren om hem te vervolgen. *Roderick* was, als het gerucht sich verhief, noch geen mijl van de Stadt, soo dat hy sich in sulcken ongelegentheyt siende, besloot, om noch heymelicker te konnen vluchten, van de gemeene wegh af te wijcken, en dwers over't veld sijn heyl te soecken. Maer genoegh verhindert zijnde van dit te doen door de Slooten en Groeven die de Landen verdeelden, en daer langs niet konnen de te Paerde rijden, begaf hy sich sijnen vlucht te voet te nemen, en sijn Paerd aen den wegh latende, gaende door het een en't ander veld met Wijngaerden en Struycken bedeckt, die veel in dat landt gevonden worden, quam hy aen een Dorp in't huys van *Ian Tyssen Steen*, Arbeyds-man van *Ian de Goede*, en vond by geluck daer *Ian Tyssen* die wat Voeder t'huys braght voor de Ossen; hy bad om sijn gunst, hem belovende, indien hy hem voor sijne vyanden verbergen kon, waer van hy vervolght wierd, op dat sy hem niet moghten in de gevangenis doen sterven, rijck te sullen maken; hy soude voor sijn vertreck sulcken bewijs daer van doen, dat hy hem sou geloven, en wanneer hy sulcks hem niet en deed, soo was hy te vreden dat hy selfs hem in de handen van sijne Wederpartyders sou leveren. *Ian Tyssen*, hoewel maer een Landtman, was moedig van herten, en oordelende

niets te konnen verlieſen met ſich t'onderwinden hem te verbergen, beloofde hy hem dat; en ſtack hem onder een Bergh van ſtruycken en vuyligheydt, die hy om te verbranden achter ſijn huys had vergadert. *Roderick* was nauwelicks daer in gaen vetſchuylen, of ſijne vervolgers quamen daer ter plaets, en dooral de vreeſen die ſy *Ian Tijſſen* aenjagen moghten, konden ſy noyt uyt hem krijgen dat hy hem geſien had. Soo dat ſy vorder gaende, te vergeefs dien dagh en den anderen hem geſocht hebbende, moede weder keerden na Florencen. *Ian Tijſſen* dan't gerucht geſtilt, en hem uyt de plaets gehaelt daer hy verborgen geweeſt had, eyſchte dat hy nu ſijn beloften voldoen wilde. Tot wien *Roderick* ſeyde; Mijn Broeder, ick ben uytnemend aen u verplicht, en wil u daer voor in aller voegen voldoen; en op dat ghy mooght gelooven dat ick het oock doen kan, ſoo ſal ick u ſeggen wie ick ben, en daer op vertelde hy hem al ſijn gelegentheydt, en wat wetten hy in't uytkomen van de Hel had ontfangen, en een Vrou te hebben getrouwt die hem genoegh geplaeght had; daer en boven ſeyde hy, op wat wijſe hy hem verrijcken wilde, welcke in't kort deſe ſou weſen; dat ſoo haeſt hy verſtaen moght eenige groote Juffer bezeten te zijn, hy dan moght gelooven dat hy daer

was

was ingevaren, en hy soude daer niet uyt gaen, voor dat hy selfs moght komen hem daer toe te versoecken; waer uyt hy gelegentheyt sou hebben om na sijn sin hem van de Ouderen te doen betalen; en by dit besluyt blijvende, ging hy weg. Weynig dagen daer aen wierd door heel Florencen verbreyt, hoe dat een Dochter van Meester *Ambrosius Amedei*, te voren met *Buonajuto Tebalducci* getrouwt, bezeten geworden was. En de Ouderen lieten niet na alles in 't werck te stellen dat in diergelijcke toevallen tot genees-middel gebruyckt kon worden, het Beckeneel van S. *Zanobus*, haer op het hooft settende, en den Mantel van S. *Ioannes Albertus* om de schouderen hangende; welcke dingen by *Roderick* gantsch onnut betoont wierden. En om aen yder klaer te bewijsen, dat de quael van die Juffer door een geest wierd veroorsaeckt, en niet door andere fantastijcke inbeeldingen, sprack sy Latijn, voerde twist-redenen over saecken van de Philosophie, en ontdeckte de sonden van velen: onder welcke sy oock aen den dagh braght die van een Monnick, die vier Jaren lang een Vrouw met een Monnicks kap bekleed, tot sijn luft in sijn Celle gehouden had; welcke saecken yder een uyttermaten deden verwonderen. Ondertusschen leefde Meester *Ambrosius* geweldigh bedroeft, en

hebbende te vergeefs alle hulpmiddelen aengewend, soo had hy alle hoop van haer geneſen te ſien verlooren, wanneer *Ian Tijſſen* hem aenſpreken quam, de geſontheydt van ſijne Dochter belovende, indien hy hem vijf hondert Kronen wilde ſchencken, om een ſtuck Landt tot Peretola te koopen. Meeſter *Ambroſius* nam dat aen, waer op *Ian Tijſſen* eerſt hebbende eenige Miſſen laten doen, ſijne Ceremonien daer by voegende om de ſaeck op te proncken, ſich neyghde aen het oor van de Juffer, en ſeyde: *Roderick* ick ben u hier komen beſoecken op dat ghy uwe belofte voldoen moght. En *Roderick* antwoorde hem; Ick ben te vreden, maer dit is niet genoegh om u rijck te maecken; en dierhalven ſoo haeſt als ick van hier geſcheyden ſal zijn, ſal ick varen in de Dochter van *Karel* Koning van Napels, en wil noyt daer uyt wijcken ſonder u. Dan ſult ghy 't wel naer uw hand konnen ſchicken, om naderhand my niet meer moeyelick te zijn. Dit geſeyt hebbende ging hy van haer wegh, met vernoegen en verwonderinge van gantſch Florencen. Het leed niet lang daer na, dat door heel Italien een gerucht wierdt verſpreydt van het toeval de dochter van Koning *Karel* over gekomen, en geen genoegſaem hulpmiddel by de Prieſteren vindende, had de Koninck kennis van

Ian

Ian Tijſſen gekregen, en ſond na Florencen om hem te halen; die tot Napels gekomen, na eenige verſierde belacchelickheden, haer genas. Maer *Roderick* eer dat hy van daer weeck, ſeyde; Ghy ſiet *Ian Tijſſen*, dat ick mijn belofte heb nagekomen van u te verrijcken; en derhalven van mijn verplichting ontlaſt zijnde, ben ick nergens in aen u meer gehouden. Daerom ſult ghy vernoeght zijn, en niet meer trachten my moeyelick te vallen; want daer ick u wel gedaen heb, ſoud ghy in't toekomende my qualick doen, dat ſoude ſeer onredelick zijn. *Ian Tijſſen* dan ſeer rijck weder tot Florencen gekeert, (want hy had van de Koning meer dan vijftig duyſent Ducaten genoten) meende in vreedſame ruſt nu met de rijckdommen vrolick te leven, dewijl hy niet geloofde dat *Roderick* dacht hem oyt te beleedigen. Maer deſe ſijne gedachten wierden haeſt geſtoort van een tijding die daer quam, hoe dat een Dochter van *Lodewijck* de VII. Koning van Vranckrijck was bezeten geworden; welcke tijding geheel het gemoed van *Ian Tijſſen* ontruſte, denckende op het geſagh dies Konings, en op de woorden die *Roderick* hem laeſt had geſeyt. De Koning nu geen hulpmiddel tegen de quael van ſijne Dochter vindende, en verſtaende de kracht van *Ian Tijſſen*, ſond eerſt hem

t'ont-

t'ontbieden alleen door een bode; maer hy seeckere ongeseltheden tot verschooning by-brengende, soo wierd die Koning gedrongen dat aen den Raedt te versoecken, die *Ian Tijssen* dwong om daer in te gehoorsamen. Dese dan gantsch vol verdriet tot Parijs gekomen zijnde, vertoonde eerst aen de Koning, dat hy wel sekerlick van te voo-ren eenige bezetene genesen had, maer dat hy daerom niet alle bezetene genesen kon; want men vind 'er wel van soo quaden aert dat sy noch dreygingen, noch besweerin-gen, noch eenige Religie vreesen; maer dat hy dit niet tegenstaende sijne plicht wel wil-de doen, en sulcks hem niet geluckende ver-socht hy verschoont, en voorts ontslagen te worden. Tot wien de Koning grammelick seyde, indien hy haer niet genas, dat hy hem soude doen ophangen. Hier over ge-voelde *Ian Tijssen* seer groote droefheydt; nochtans weder moed scheppende, deed hy de bezetene by hem brengen, en sich ney-gende aen haer oor beval hy hem selven seer ootmoedigh aen *Roderick*, hem doen-de gedencken aen de weldaed die hy hem bewesen had, en wat voor een bewijs het sou wesen van de grootste ondanckbaerheydt, indien hy hem in soo swaren nood bedorven sou laten sitten. *Roderick* seyde tot hem; Foy boose Schelm! hoe zijt ghy soo stout dat ghy noch

noch voor my durft komen? Gelooft ghy u te ſullen mogen beroemen van door mijn toedoen verrijckt te weſen? Ick wil aen u, en aen een yder vertoonen, dat ick alles wat in mijne hand is weet te geven en weer te benemen, en eer ghy noch ſult mogen van hier gaen ſal het u niet miſſen aen de Galgh te waeyen. Waer door *Ian Tijſſen* te dier tijdt dus geen uytkomſt ſiende, bedacht ſijn geluck op een andere wijſe te ſoecken, en de bezetene hebbende doen wegh brengen, ſeyde hy tot de Koning; Heer Koning, gelijck ick aen uwe Majeſteyt eerſt heb vertoont, ſoo zijn'er vele Geeſten van ſoodanigen quaden aert, dat men gantſch met haer het niet weet te ſchicken, en dit is van deſe: dierhalven wil ick voor het laetſte dat noch eens beſoecken, en daer mede ſal uwe Majeſteyt in ſijne Dochter geholpen zijn, en wy ſullen ons ooghwit bekomen hebben; en wanneer dat niet helpt, ſoo ſult ghy my in uwe macht hebben, en dat mededoogen over my mogen betoonen als mijn onnooſele ontſchuld verdiend. Onderwijl kond ghy op de plaets van onſe Lieve Vrouw een groote ſchouw-plaets doen toeſtellen, waer in alle de Geeſtelicke en Wereldſche Vorſten van uw Rijck en deſe Stadt t'ſaem mogen vergadert zijn; en die ſchouw-plaets ſult ghy doen vercieren met alle koſtenckheden

heden van Sijden en Gout, en midden daer in een Autaer doen oprechten: en ick wil dat Sondagh-morgen naeſtkomende Ghy nevens alle uwen Adel en Staet, in Koninglicke pracht, met de heerlickſte en koſtelickſte Kleedingen daer in verſchijnt, waer, een hoogh-ſtatige Miſſe gedaen zijnde, ghy de bezetene ſult doen komen. Ick wil daerenboven dat aen d'een zijde van die plaets ten minſten vijf en twintigh perſoonen ſouden t'ſamen zijn, voorſien met trompetten, ſchelmeyen, cornetten, fluyten, trommelen, cymbalen, en allerley ander gereetſchap van groot geklanck, die wanneer ick mijn hoed ſal opſteecken, alle gelijck haer geluyd ſullen verheffen, en ſpelende tot de ſchouw-plaets naderen. Welcke ſaken nevens ſekere andere geheyme hulp-middelen, geloof ick dat deſen Geeſt ſullen doen verhuyſen. De Koning deed vaerdigh alles beſchicken, en de Sondagh-morgen verſchenen, en de ſchou-plaets met perſoonen, de plaets met allerley menſchen vervult, de Miſſe gedaen zijnde, quam de bezetene, geleyd op de ſchouw-plaets door de handen van twee Biſſchoppen, en veele Heeren. Wanneer *Roderick* ſoo veel volck t'ſamen ſagh, met ſoo groote koſtelicke toeſtelling, bleef hy ſchier als verwondert, en ſeyde in ſich ſelven: Wat heeft toch deſe ſchelm-

ſche

ſche Boer gemeent te beſchicken? Denckt hy my te verlocken door al deſe pracht? Weet hy niet dat ick voorheen al gewoon ben de heerlickheden des Hemels, en het woeden der Hellen te ſien? Ick ſal hem in aller voegen doen ſtraffen. En *Ian Tijſſen* tot hem komende, en biddende dat hy toch uyt wilde gaen, ſeyde hy hem; Ja ghy hebt ſeker een ſchoone vond bedacht. Wat gelooft ghy te weegh te brengen met al deſe uwe toeſtellingen? Gelooft ghy hier door mijne macht en den toorn des Konings te ſullen ontvlieden? Schelm, bedrieger! ick ſal hoe 't oock gaen magh u voorſeker doen hangen. En dus deſe hem wederom biddende, en hy deſen gedurigh voorts ſcheldende, oordeelde *Ian Tijſſen* geen tijt meer te moeten verlieſen, bedacht hy eyndelick dat hem *Roderick* geſeyt had van ſijn quaet Wijf, oordeelde geen beter middel te konnen bedencken, om hem uyt te doen varen, als hem te ſeggen, dat ſijn Wijf hem quam ſoecken, en het teecken met ſijn hoet gevende, maeckten alle die daer toe beſtelt waren terſtont haer gerucht, en naderden ſo tot de ſchouw-plaets met klancken die tot in den Hemel dreunden, van welck geluyt *Roderick* ſijn ooren overvallen gevoelende, en niets daer van wetende, lichtelick verwondert en als heel verbaeſt, vraeghde hy

Ian

Ian Tijſſen wat ſulcks mogt bedieden. Waer op *Ian Tijſſen* als verſlagen ſeyde; Ach! lieve *Roderick*, het is u Vrouw die u hier komt ſoecken. Het ſou wonderlick zijn te bedencken hoe grooten verſlagentheydt in 't gemoed van *Roderick* quam door ſijn Vrou ſlechts te hebben hooren noemen; ja die was ſoo groot, dat hy niet denckende of het mogelick of redelick was dat ſy't ſoude zijn, ſonder yets te antwoorden, gantſch verſchrickt de vlucht nam, de Jongvrouw vry latende, en wilde liever weer na de Hel keeren om daer ſijn doen ſoo hy beſt moght te verantwoorden, als van nieuws met ſoo veel tegenheden, ſoo grooten verdriet, verſmadingen en gevaerlickheden, ſich het Houwelicks jock t'onderwerpen. En dus *Belfagor* weer in de Hel gekomen, bekende alle de qualen groot en waerachtigh te zijn, die een Vrouw nevens haer in een huys brengt; en *Ian Tijſſen* die daer noch meer als de Duyvel van wiſt, reyſde weder vrolick na ſijn wooning.

E Y N D E.